

Pracownia Śląska

22520 II

1931 R.4

IV.

SPRAWOZDANIE

ŚLĄSKIEGO
INSTYTUTU
RZEMIEŚLNICZO-
PRZEMYSŁOWEGO

Z A R O K

1931

KATOWICE

NAKŁADEM ŚLĄSKIEGO INSTYTUTU
RZEMIEŚLNICZO - PRZEMYSŁOWEGO W KATOWICACH ●

**Czytaj !
i ucz się ●**

IV. SPRAWOZDANIE

ŚLĄSKIEGO
INSTYTUTU
RZEMIEŚLNICZO-
PRZEMYSŁOWEGO

ZA ROK

1931

316, 3 w. 1/2, 20 w. 1/2, 30 s. 1 w. 1/2,

KATOWICE 1932

DRUK. KSIĘGARNI I DRUKARNI KATOLICKIEJ S. A.
KATOWICE, ULICA MARSZAŁKA PIŁSUDSKIEGO NR. 58

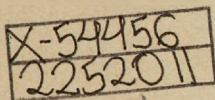

22520.4

II

15-

za rok 1931

Format normalny według polskich norm P. N. A5
148×210 mm.

Cześć Rzemiosłu!

Śląski Instytut Rzemieślniczo-Przemysłowy powstał dnia 20-go grudnia 1926 r.

Protektorem jego jest Wojewoda Śląski.

Instytut służy dobru rzemieślników przemysłowych i samodzielnych, kształci zawodowo młodzież rzemieślniczą i przemysłową, szerzy w społeczeństwie zamiłowanie do wytwórczości rodzimej.

*Popierajmy wszyscy
Śląski Instytut Rzemieślniczo-
Przemysłowy!*

CHICAGO. PAT. Na zebraniu stowarzyszenia polskich kupców i przemysłowców b. członek Rady Banku Polskiego p. Charles Devey wygłosił przemówienie, w którym mówiąc o swych wrażeniach z pobytu w Polsce powiedział:

„Wierzę, iż Polska ze swą 30-miljonową ludnością, kulturą i przemysłem stanie na pierwszym miejscu w Środkowej Europie pod względem finansowym i porządku. Wierzę, iż Polska w najbliższym czasie będzie pomagała swym sąsiadom, stając się dla nich wzorem ustroju państwowego i społecznego“.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

WSTĘP

Składając z kolei czwarte roczne sprawozdanie, pragniemy na wstępie zaznaczyć, co podkreślaliśmy również w sprawozdaniach za lata poprzednie, że Instytut narazie tylko w drobnej części spełnia swe, statutem zakreślone zadania. Doksztalcanie rzemiosła musi wcześniej czy później wejść u nas na *drogę doksztalcania praktycznego*, na które dzisiaj niestety, z powodu braku środków i pomieszczeń, pozwolić sobie nie możemy w tym zakresie, w jakim to byłoby konieczne. Drobne początki, jeżeli chodzi o rzemiosło szewskie, zrobiono. Praktyczne kursy może dziś Instytut urządzić i jeden taki kurs już przeprowadzono w eksperymentalnym warsztacie szewskim w Mikołowie; pozatem kursy budowlane i elektrotechniczne przeprowadzaliśmy z jaknajwiększym uwzględnieniem praktycznej strony, starając się wykonywać ćwiczenia praktyczne, mające bezpośrednie zastosowanie i ograniczając jaknajbardziej wszelkie t. zw. teoretyczne rozważania.

Niemniej jednak podkreślić należy, że duża część rzemiosła leży jeszcze pod tym względem zupełnie odłogiem, a sprawy eksperymentalnego warsztatu piekarskiego nie można było w tym roku zrealizować, pomimo tego, że leży ona w rękach starszego cechmistrza p. Antoniego Sadłowskiego, który wiadomości nabyte zagranicą zużyje prawdopodobnie w tym roku, o ile środki na to pozwolą, aby wypracować odpowiedni projekt i kosztorys eksperymentalnej placówki piekarskiej i dać tem samem piekarzowi możność zawodowego praktycznego doksztalcania się. Urządzony tego roku kurs przygotowawczy do egzaminów mistrzowskich dla piekarzy posiadał program nieco rozbudowany wiadomościami praktycznemi, co miało

stanować pewnego rodzaju rekompensatę za niedojście do skutku eksperymentalnej placówki piekarskiej, okazał się on jednak w praktyce rozwiązaniem nie zupełnie zadowalającym i z tego powodu w przyszłości bardziejby było może wskazaniem nie rozbudowywać normalnego programu kursu przygotowawczego do egzaminów mistrzowskich wiadomościami praktycznymi, a umieścić je wyłącznie w programie odnośnej eksperymentalnej placówki, gdzie poparte praktycznymi ćwiczeniami przyniosłyby większy może pożytek.

Jeżeliby się mogło wydawać, że niektóre rzemiosła są specjalnie uprzywilejowane, to wrażenie to znajdzie swoje umotywowanie w zasadniczym ujęciu sprawy wspierania rzemiosła przez Dyрекcję Instytutu. Dyrekcja mianowicie w dużej mierze opiera pomoc rzemiosłu w pierwszej linii na prywatnej inicjatywie, wychodzącej z łona rzemiosła, uważając, że przedewszystkiem inicjatywa prywatna, o ile uzna ją Instytut za poprawną, powinna przy nieznacznych stosunkowo środkach finansowych znaleźć bezpośrednich realizatorów w inicjatorach. Takie ujęcie umożliwia stosunkowo taną realizację i stwarza warunki, gwarantujące do pewnego stopnia powodzenie zainicjowanej sprawy; opiera się ona jednak na jednostkach, które jako inicjatorzy, po większej części finansowo w realizacji sprawy zaangażowani, pracują bez przymusu, stwarzając warunki wydajnej pracy. Dla Instytutu, który przeprowadza realizację pewnej myśli i angażuje się w pewnym stopniu finansowo, rzecz tak ujęta może stworzyć, jeżeli nie finansowe to organizacyjne trudności, na wypadek gdyby zabrakło z tych czy innych powodów inicjatorów - rzemieślników - udziałowców. W tym wypadku, aby rzecz dalej prowadzić, należałoby angażować nowych ludzi, którzy mogliby nie odnosić się do sprawy z takim entuzjazmem, jaki cechuje inicjatorów, a tem samem wypaczyć sprawę z łatwością. Na razie nie wysnuwamy żadnych wniosków z powyżej opisanego stanu rzeczy, a zaznaczając go, uważamy, że poruszona

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

sprawa nadaje się do ewentualnej dyskusji. Pomijając względy zawodowych różnic, staraliśmy się tak jak i roku zeszłego, utrzymać równowagę pomiędzy kursami dla rzemieślników samodzielnych i rzemieślników przemysłowych. Jednak kursy rzemieślnicze poważnie przeważają, gdyż, jak to widocznem jest z zestawienia kursowego, umieszczonego wewnątrz, na 37 kursów, urządzonych w roku sprawozdawczym, mieliśmy 20 kursów, t. j. około 55% dla rzemieślników samodzielnych, 9 kursów t. j. 24% dla rzemieślników przemysłowych i 8 kursów, t. j. 21% o charakterze mieszanym.

Pogląd nasz na sprawę wykonywania obuwia miarowego wypowiedzieliśmy już we wstępie do sprawozdania zeszłorocznego, ponieważ jednak ostatnio wyrażono obawy czy obuwnictwo wobec przemożnej konkurencji wielkiego przemysłu obuwniczego wogóle będzie się mogło ostać, uważamy za stosowne przytoczyć poniżej pogląd na tę sprawę p. Ludwika Skrzypka, dyplomowanego mistrza obuwniczego, który nam pisze: „Na podniesione obawy co do przyszłości obuwnictwa względnie szewstwa pozwolę sobie pokrótce odpowiedzieć. Rzemiosło w ogólności a zawód obuwniczy w szczególności jest bezpośrednio, że tak powiem, zrośnięty z życiem. Ma on w sobie tyle indywidualności, że maszyna jako taka nie jest w stanie temuż sprostać i zaspokoić wymagań, które w obecnym ustroju gospodarczym wyłaniają się z niego. Rzemiosło pozostając w bezpośrednim kontakcie z konsumentem, zna jego potrzeby, ma przeto możliwość łatwego dostosowania się swoją produkcją do wymogów konsumenta. Przemysł mechaniczny zaś nie jest w stanie w tej mierze zadość uczynić indywidualnym wymogom konsumentów, jak to jest możliwem dla rzemieślnika. Jeżeli chodzi o firmę „Bat'a“ to przyznać trzeba, że przedsiębiorstwo to, mające świetną organizację i rozporządzające wielkimi kapitałami, może przy wyposażeniu w najnowsze maszyny produkować tanio. Lecz po dokładnem zbadaniu i fachowej ocenie, jej produkcja w 30%

używa namiastek. Powodzenie jej polega na dobrze ujętej reklamie. Nasuwa się pytanie, czy obuwnictwo polskie posiada większe zdolności konkurencyjne? Otóż według relacji zorganizowanych szewców łódzkich, przy racjonalnej produkcji ręcznej, ładny bucik można dostarczyć za zł 12,60 średniej jakości w masie, który jest napewne lepszym i trwalszym od propagowanego i zachwalanego z firmy „Bat’a”.

A teraz słówko o indywidualizmie w szewstwie. Eleganckie obuwie luksusowe damskie i męskie, obuwie ortopedyczne, obuwie sportowe t. j. ciężkie narciarskie, długie buty do konnej jazdy, lakierki oficerskie i t. p. — wszystko to są rzeczy, których przemysł maszynowy nie wytwarza, bo wyrób ten nie jest tańszy od ręcznej produkcji. Jeżeli chodzi o naprawę obuwia, to przy racjonalnej pracy i maszynach pomocniczych oraz wspólnym zakupie surowców jesteśmy obuwnicy w stanie zawsze sprostać konkurencji maszynowej wzgl. warsztatów naprawy obuwia firmy „Bat’a”.

Obawy, że w najbliższej przyszłości f-ma „Bat’a” położy szewców na obie łopatki, nie są w zupełności uzasadnione. Czasy obecne ciężkiego kryzysu powinny nas uczyć lepszej konsolidacji różnych ugrupowań społecznych, a wyjdzie nam to na wspólne dobro. Cudze chwalicie, swego nie znacie, sami nie wiecie, co posiadacie. *Jeżeli sobie bracie zniszczysz nogi tańcem masowem obuwem, wtenczas starał się będziesz odszukać szewca.*“

Jest więc w zakresie obuwnictwa cały szereg działów specjalnych, w których konkurencja wielkiego przemysłu obuwniczego nie może zagrażać istnieniu drobnych warsztatów obuwniczych, prowadzonych przez należycie wyszkolonych mistrzów obuwników.

Jak wszędzie, tak i na tem polu indywidualność mistrzowska nie posiada i nie będzie posiadała w maszynie równowartościowej konkurentki.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

Obuwnicy w dobrze zrozumianym interesie utworzyli już dwie spółdzielnie, jedną wytwórczą w Mikołowie, przy której znajduje się eksperymentalna placówka szewska Instytutu drugą o charakterze handlowym pod nazwą „Obuwnik“, do której Instytut przystąpił z jednym udziałem.

Według opinii Związku Teatrów Świetlnych poziom przygotowania kinooperatorów do zawodu jest tak niski, iż rzeczą konieczną okazało się cały ludzki odnośny materiał przeszkolić, dokształcić względnie wykształcić na takich kinooperatorów, z których mógłby korzystać z pożytkiem wyżej wymieniony Związek.

Tak szeroko postawione zadanie wymagało należycie zakrojonego ujęcia. Postanowiono na wspólnych konferencjach ze Związkiem Teatrów Świetlnych przedewszystkiem zbadać wszystkich pracujących na terenie Województwa Śląskiego kinooperatorów pod względem możliwości należytego sprawowania zawodu, a więc psychotechnicznie i zdrowotnie. Prace te wykonano z dużym nakładem specjalnego przygotowania, jak to obszerniej omówiono w specjalnym dziale kursów niniejszego sprawozdania. Równocześnie przygotowywano programy naukowe, starając się przedewszystkiem uwzględnić stronę praktyczną, — a ponieważ Związek Teatrów Świetlnych prócz pewnego poparcia finansowego zobowiązał się dostarczyć do celów naukowych kompletny aparat projekcyjny, zatem praktyczna strona nauki w oparciu o własne elektrotechniczne pomoce naukowe, jakoteż o optyczny gabinet tutejszego Państwowego Gimnazjum Męskiego, wreszcie o zbiory prywatne poszczególnych prelegentów, mogła być zawarowana w dużej mierze. Kompletnego urządzenia kabiny kinooperatora w różnych jej praktycznie spotykanych odmianach z całym wyposażeniem, uwzględniającem również aparaturę dźwiękową, nie zdołaliśmy przygotować, mimo wysiłków, co jednak ze względu na dokształcający charakter pierwszego kursu nie może spowodować poważniejszego ujemnego

wplywu. Jesteśmy przekonani, że do czasu, zanim uruchomimy pierwszy kurs przygotowawczy dla nowych, nie posiadających zupełnie praktyki, adeptów tego rzemiosła, uda się Instytutowi, jeżeli nie samemu, to w porozumieniu z tutejszemi Śląskiem Technicznemi Zakładami Naukowemi, urządzić i wyposażyć kabinę kinematograficzną, któraby nietylko służyła do celów kursu dla kinooperatorów, lecz także jako kabina do wyświetlania filmów naukowych.

W sprawie urządzanych przez nas kursów dla spawaczy spotkaliśmy się z uwagą wyrażającą obawy, czy kursисти po ukończeniu kursu spawania mogą znaleźć odpowiednią pracę i czy ilość stale napływających zgłoszeń nie jest wywołana chęcią zdobycia kawałka chleba, chęcią, której nie będzie można zaspokoić z powodu braku pracy. Rozgoryczenie, któreby mogło mieć miejsce wtedy, gdy ukończony spawacz nie mógłby znaleźć zajęcia, powinno być bodźcem do poważnego rozważenia tej sprawy. Uwagi powyższe wydają się słusznemi, jednak należy pamiętać, że na kursy dla spawaczy nie zgłaszają się tylko sami bezrobotni — których to zgłoszeń jest stosunkowo niewiele, natomiast większość zgłaszających się posiada zatrudnienie i zgłaszając się na kurs, nie kieruje się w pierwszej linii chęcią zdobycia chleba, lecz przede wszystkim chęcią poprawy swego bytu, i temi możliwościami, jakie w danym warsztacie istnieją.

Kursy spawania i cięcia stanowią bezwątpienia dla okręgów gospodarczych, o bardziej rozwiniętym przemyśle metalowym, jedną z najważniejszych potrzeb rzemiosła. Spawanie bowiem znajduje zastosowanie nietylko w przedsiębiorstwach, produkujących nowe artykuły, ale również w każdym warsztacie reparacyjnym, gdzie tylko rozchodzi się o przedmioty metalowe.

O rozwoju spawania świadczą liczby zużycia tlenu w rozmaitych krajach.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

Zużycie tlenu w Polsce w ostatnich trzech latach wzrosło prawie o 100%, jednak nawet w przybliżeniu nie odpowiada zużyciu, jakie przypadałoby w Polsce przy uwzględnieniu ścisłej proporcji uprzemysłowienia z innymi krajami.

Całkowite zużycie tlenu w Polsce dla celów spawania i cięcia nie przekracza $2\frac{1}{2}$ miliona m^3 rocznie, gdy tymczasem zużycie w Niemczech przekracza 40 milionów m^3 .

Ze sprawozdań niemieckich stowarzyszeń rozwoju spawania wynika, że Niemcy szkolą rocznie na specjalnych kursach około 6000 spawaczy, przyczem niemieckie szkoły spawania działają już od roku 1910.

Roczny przyrost spawaczy, wyszkolonych na kursach w Polsce, wynosi około 400, co odpowiada mniejwięcej stosunkowi zużycia tlenu w Polsce. Ponieważ szkolenie spawaczy u nas rozpoczęło się dopiero w roku 1928, posiadamy spawaczy wyszkolonych około 1500. Natomiast całkowity stan, zatrudnionych w Polsce spawaczy, wynosi około 8000 pracowników, a więc 6500 spawaczy nie posiada zasadniczego wykształcenia. W odniesieniu do Województwa Śląskiego wraz z Zagłębiem Dąbrowskiem wobec tego, że na oba wymienione obszary przypada połowa spawaczy w Polsce, otrzymamy:

całkowity stan zatrudnienia	4000 spawaczy
wyszkolonych	800 „
pozostaje do wykształcenia	3200 spawaczy

Stąd też istnieje rzeczywista potrzeba prowadzenia kursów spawania jeszcze przez szereg lat w bardzo intensywny sposób. Nawet małe kraje, jak n. p. Szwajcaria organizują kilkanaście kursów rocznie, na których szkoli się kilkuset nowych spawaczy.

Równoległe z rozwojem spawania acetylenowego postępuje rozwój spawania elektrycznego. Wprawdzie nie posiadamy danych statystycznych z tej dziedziny, które dałyby się porównać z poprzednio cytowanymi, jednakowoż na zasadzie

porównania z innemi krajami można przyjąć, że u nas $\frac{1}{3}$ wszystkich spawaczy, określonych poprzednio liczbą 8000, pracuje stale przy spawaniu elektrycznem. Ponieważ kursy spawania obejmują wszystkie stosowane u nas metody spawania, każdy wyszkolony na kursach spawacz ma możność doskonalenia się w dalszej swej praktyce w spawaniu gazami lub elektrycznością, zależnie od okoliczności w jakich pracuje.

Wobec opisanego stanu rzeczy obawy wyrażone powyżej nie są słuszne i jak widzimy należałoby zwiększyć intensywność szkolenia i doksztalcania spawaczy, aby uczynić choć w części zadość faktycznemu zapotrzebowaniu.

Przytem nadmienić należy, że Stowarzyszenie dla Rozwoju Spawania i Cięcia Metali w Polsce, z którym współpracujemy na tutejszym terenie, prowadzi dział bezpłatnego pośrednictwa pracy dla spawaczy, którzy ukończyli kurs, jakoteż istnieje przy wzmiankowanym Stowarzyszeniu poradnia zawodowa dla spawaczy wykwalifikowanych, o której wspominamy obszerniej w dalszej treści sprawozdania.

Kursy malarskie, kursy dla palaczy, kursy kroju, przygotowawcze do egzaminów mistrzowskich, jakoteż kursy elektrotechniczne pozostały na tym samym poziomie co w roku zeszłym. Przy ukończonym w roku sprawozdawczym 6-cio miesięcznym kursie dla elektromonterów zauważono, że bardziej byłoby wskazaniem przeprowadzać krótsze kursy ze specjalnej gałęzi elektrotechniki, przy pomocy których elektromonter mógłby uzupełnić swoje wiadomości w zakresie ciśniejszym, umożliwiającym mu jednak przedewszystkiem opłacenie takiego stosunkowo taniego kursu i zastosowanie nabytych wiadomości bezpośrednio do tych okoliczności, z którymi on w swej praktyce się styka. Z nowych kursów uruchomiliśmy kurs modniarski, który prawdopodobnie w przyszłym roku odpowiednio się rozwinie i otrzyma należyte pomoce naukowe, jakoteż kursy dla podkuwaczy koni. Ten

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

ostatni kurs przeprowadził Instytut w porozumieniu z odpowiednimi władzami Wojewódzkimi z Śląską Izbą Rolniczą i ze Związkiem Samodzielnych Kowali Województwa Śląskiego. Przy pomocy realizacji tego kursu na terenie Katowic ułatwiono poważnie korzystanie z wiadomości podawanych na tymże kursie tutejszym licznyim czeladnikom kowalskim, którzy musieliby w innym razie wyjeżdżać na ukończenie takiego kursu do odległego Drogomyśla, co połączone byłoby ze znacznymi kosztami.

Wreszcie współdziałając ze Stowarzyszeniem Inżynierów i Techników w Bielsku, przeprowadza Instytut dwa kursy a mianowicie: kurs dla elektromonterów i kurs dla palaczy kotłowych.

Bliższe szczegóły odnośnie wszystkich kursów podane są wyczerpująco w dalszej treści sprawozdania.

Rok sprawozdawczy przypada w okresie ogólnej rewizji podstaw życia gospodarczego. Koniecznością zmuszeni szukamy wyjścia z trudnych sytuacji gospodarczych. Poczynania umożliwiające nam opanowanie zagadnień gospodarczych wymagają żmudnych, ścisłych i należyście opracowanych przygotowań, uwzględniających wszelkie możliwości pracy zarobkowej ze względu na wewnętrzne i zewnętrzne rynki zbytu. W związku z powyższym stanem rzeczy niepośledniego znaczenia nabierają myśli poruszone w zeszłorocznym sprawozdaniu, odnoszące się do eksperymentalnych placówek produkcji i sprzedaży. Koniecznem staje się zbieranie danych odnoszących się do tych artykułów, które dziś sprowadzane z zagranicy mogłyby być wyrabiane w kraju po odpowiednim przygotowaniu i wyszkoleniu materiału ludzkiego. Pozatem sprawa ta dotyczy również chałupnictwa, którem ostatnio zajęły się na tutejszym terenie władze wojewódzkie, a także w dużej mierze kwestja bezrobocia mogłaby w powyższem ujęciu doznać pewnego złagodzenia.

Pomijając możliwości zarobkowania związane z betoniarstwem, jakoteż z zakresu przemysłu elektrotechnicznego, które umieszczamy obszerniej wewnątrz sprawozdania jako memoriał odnoszący się do projektu zakładania betoniarni okręgowych, jakoteż projektu organizacji wytwórni radjowej, pozwalamy sobie poniżej przytoczyć jako konkretny przykład poglądów na poruszoną sprawę z zakresu przemysłu chemicznego uwagi p. inż. *Tadeusza Ingwera* z Białegostoku, który nam pisze w tej sprawie następująco:

„Każdy chętny, pracowity i zdolny człowiek, może — zająwszy się łatwą fabrykacją domową — dojść do dobrobytu i samodzielności, co jest celem każdego — myślącego nad swoją przyszłością — człowieka.

Fabrykacja może być początkowo traktowana jako zajęcie uboczne, a dopiero w miarę potrzeby i powodzenia powiększana aż do najwyższych granic.

Wiele jest towarów, które można produkować sposobami bardzo prostymi i przy bardzo małym nakładzie gotówki, gdyż dla uruchomienia takiej drobnej wytwórni wystarczy 150—600 złotych, a przy ruchu maszynowym do 2000 złotych.

Poniżej wymieniono te gałęzie przemysłu technochemicznego, które nadają się do łatwego uruchomienia produkcji:

Grupa I.

1. Środki do czyszczenia i konserwacji skóry i obuwia.
2. Preparaty do czyszczenia metali.
3. Środki do konserwacji i czyszczenia mebli, podłóg, drzewa, dywanów, samochodów.
4. Mydło oraz proszki i inne preparaty mydlane.
5. Środki spożywcze (n. p. wina owocowe, buljon grzybowy, ocet, musztarda, kwas owocowy, cukierki, wody owocowe i t. d.).

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ:

6. Kosmetyki (środki do włosów, kremy, pudry, lakier do paznokci, i t. d.).
7. Perfumy i wody toaletowe.
8. Przetwory dezynfekcyjne i ochronne, przeciw pasożytom zwierzęcym i roślinnym (lep na muchy, kreolina, lep ogrodnicy, bajce do zboża, i t. d.).
9. Atramenty i farby.
10. Nawozy kwiatowe.
11. Kity i kleje do różnych celów.
12. Smary do wozów i maszyn.

Grupa II.

1. Apretury włókiennicze.
2. Artykuły dla farbiarni i drukarni materiałów włókienniczych.
3. Preparaty dla garbarstwa.
4. Chemiczna przeróbka drzewa.
5. Preparaty dla elektrotechniki (izolacje, lakiery, i t. d.).
6. Środki zastępcze w budownictwie.
7. Fabrykacja olejów roślinnych.
8. Fabrykacja sody krystalicznej i kaustycznej.
9. Fabrykacja bisulfitu i sulfitu, oraz hyposulfitu.

Mimo dzisiejszej depresji ekonomicznej — są przecież jeszcze możliwości nietylko wydzwignięcia się — lecz nawet i przysporzenia sobie i państwu znacznych dochodów. Możliwości takich jest u nas bardzo wiele, jakkolwiek wielu wydałoby się takie twierdzenie paradoksalnem. Zastanowiwszy się jednak nad dalszemi wywodami naszemi — okaże się — iż twierdzenie to jest słusznem. Źródłem tych możliwości, jest przemysł techno-chemiczny. Słowo przemysł przeraża przeważnie ludzi pozbawionych większych zasobów pieniężnych. Zdaje im się, iż dla zapoczątkowania przemysłu są potrzebne duże kapitały — oni zaś ich nie posiadają, i dlatego powinni wyrzec się myśli o przemyśle. Przemysł techno-chemiczny jest właśnie

taką gałęzią przemysłu chemicznego, dla uruchomienia której potrzeba bardzo małych środków, możliwości zaś rozwoju daje bardzo wiele. Czem zajmuje się ten przemysł? Zajmuje się on fabrykacją artykułów chemicznych codziennej potrzeby n. p. mydeł, past do obuwia, metali, podłóg, proszków do prania i innych artykułów. Również dla rzemiosł i przemysłu wielkiego wytwarza rozmaite apretury, smary, kity, kleje, atramenty i inne artykuły.

Wszystkie te artykuły, można wyrabiać sposobem „domowym“ — bez wielkich wydatków na urządzenia, kapitał zakładowy więc takiej wytwórni nie wyniesie więcej, jak kilkaset złotych. Główną rzeczą jest należyta organizacja sprzedaży wytworów, o ile zaś ta zostanie należycie postawiona, nie stoi nic na przeszkodzie dalszemu rozwojowi wytwórni.

Nie jeden z kandydatów na drobnych wytwórców zdecydowałby się nawet na jakąś fabrykację, zastanawia go jednak przede wszystkim pytanie, czy towar produkowany przez niego „pójdzie“, t. j. czy zdobędzie sobie rynek zbytu. Bez względu, że tak, co łatwo będzie wyjaśnić sobie na przykładzie. Polska konsumuje rocznie około 60 milionów kilogramów mydła, z czego tylko połowa jest produkcji krajowej; reszta zaś przychodzi z zagranicy. Oczywiście więc, iż produkcja krajowa może się powiększać aż do zupełnego zniesienia importu, nie mówiąc już o tem, iż konsumcja Polski jest bardzo niewielka, i może być conajmniej podwojona.

Również zastanowienie wywołuje twierdzenie, iż mała wytwórnia nie będzie mogła konkurować z dużą cenami. Zdanie to jest również mylnem. To, co wytwórnia duża oszczędza na zakupnie surowców w dużych ilościach, to jednocześnie traci na nieproporcjonalnie dużych kosztach handlowych. Drobna wytwórnia kosztów tych nie ma, może więc znieść wyższe ceny surowych materiałów.

Nasuwa się jeszcze jeden szkopał, a to zbyt rygorystyczne stanowisko naszych władz przemysłowych (zwłaszcza w Kon-

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

gresówce. Odnosi się ono jednak tylko do przedsiębiorstw o średniej wielkości; wytwórnie zupełnie drobne opłacają patent przemysłowy najniższej kategorii i zatrudniając nie więcej jak 4 osoby prócz właściciela — nie potrzebują obawiać się zbyt rygorystycznego traktowania.

Przedsiębiorca zwykle nie jest fachowcem w dziedzinie przemysłu techno-chemicznego, dlatego też powinien zaprosić technika-chemika, któryby mu odpowiednią fabrykację urządził i nauczył go tejże.

Bardzo ważnem jest pytanie — co fabrykować. Tutaj gra rolę parę czynników. Przedewszystkiem warunki lokalne, następnie osobiste upodobania przedsiębiorcy, oraz wielkość rozporządzalnego kapitału. Po rozpatrzeniu się w warunkach miejscowych i naradzie z przedsiębiorcą, będzie mógł jego techniczny doradca orzec, jaki artykuł ma być wytwarzany.

Praca doradcy technicznego polegać będzie na opracowaniu odpowiedniego przepisu fabrykacji, urządzeniu technicznem i zakupnie surowców i opakowań, oraz nauczaniu właściciela.

Wreszcie słów parę poświęcić należy pytaniu — dlaczego państwo nasze przemysł ten szczególną pieczę otaczać powinno.

Z zagadnieniem powstania dużej ilości drobnych wytwórni łączy się zatrudnienie licznych bezrobotnych, bez bardzo dużych wydatków ze strony państwa, drobne bowiem kredyty kosztowałyby państwo znacznie mniej, niż fundusz bezrobocia, a zwłaszcza jego administracja, następnie zaś rozwój takich wytwórni przysparza państwu świeże zastępy podatników.“

Myśli powyższe odpowiadają w zupełności myślom poruszonym przez nas w sprawozdaniu zeszłorocznem i uważamy, że ich stopniowe realizowanie będzie wymagało od Instytutu większej pieczołowitości i poparcia, aniżeli to mogło mieć miejsce do dziś dnia.

Jeżeli w ostatnich czasach poczęto w związku z szerzącym się na całej kuli ziemskiej bezrobociem występować przeciw maszynie, to dla sprostowania należy nadmienić, że zrzućcie całej odpowiedzialności wyłącznie na maszynę za gospodarcze niepowodzenia nie jest słusznem, bardziej zdaje się bylibyśmy bliżej poprawnego ujęcia zagadnienia, gdybyśmy winę tragicznych skutków mechanizacji przypisali zupełnemu brakowi międzynarodowego organu gospodarczego, umożliwiającego wprowadzanie mechanizacji w poszczególnych gałęziach pracy możliwie bez tragicznych gospodarczych wstrząśnięć.

W roku sprawozdawczym zmuszeni byliśmy częściowo już ponosić koszty ogłoszeń w dziennikach, gdyż nie wszystkie dzienniki tutejsze były skłonne ogłaszać bezinteresownie nasze, często powtarzające się, zawiadomienia o odbywających się, względnie mających się odbyć kursach. Nie mniej jednak ogłoszenia w dziale reklamowym podawano w dużej mierze bezinteresownie.

Również Dyrekcja Polskiego Radja była tak uprzejmą, że często bezpłatnie rozgłaszała nasze komunikaty, pomagając nam bardzo wydatnie w należytem rozreklamowaniu naszych imprez.

Tak Prasie jakoteż Dyrekcji Polskiego Radja za ich współpracę i wydatną pomoc dziękujemy niniejszem bardzo uprzejmie.

Chcąc również prócz ściśle fachowych wiadomości dać uczestnikom naszych kursów możliwość, do pewnego chociaż stopnia, zaznajomienia się z pięknem naszego kraju, skorzystano z nadarzającej się sposobności, urządzając odczyt p. t. „Kultura i piękno Wilna“. Na odczycie obecnych było 100 słuchaczy.

W roku sprawozdawczym przenieśliśmy się do Śląskich Technicznych Zakładów Naukowych, gdzie nasze biura znalazły pomieszczenie. Od jesieni 1931 r. wszelkie kursy prócz kursów t. zw. „brudnych“ odbywają się w ubikacjach Śląskich

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

Technicznych Zakładów Naukowych, na kursy zaś „brudne“ musimy wynajmować lokale od osób prywatnych, co wymaga długich i absorbujących starań i zabiegów.

Jak w ubiegłym tak i w tym roku staraliśmy się — mimo wielu trudności — rozszerzyć zakres działania Instytutu a przeto obszerniejszą jest treść niniejszego sprawozdania. Zaznaczamy, że sprawozdania z poszczególnych kursów podaliśmy na podstawie referatów przedłożonych przez kierowników kursów, dane dotyczące Spółdzielni szewskiej w Mikołowie i wyrobu obuwia sposobem fabrycznym pochodzą od kierownika spółdzielni *p. Ernesta Cyrona*, zagadnienia zaś w przedmiocie badań psychotechnicznych opracował psychotechnik *p. Jarosław Curkowski*.

Marzymy o chwili, w której moglibyśmy znaleźć się we własnym domu, przy własnych maszynach, bo wówczas — niczem nie krępowani — rozwinęlibyśmy działalność w szerokich kręgach a wielką jest rzesza rzemieślnicza i wielu tych, którzy pragną pielęgnować rzemiosło. Braci tej dobre słowo i ofiarny trud nieść — oto nasza niewzruszona idea!

*Dyrekcja Śl. Instytutu
Rzemieśln. Przemysłowego.*

Część Administracyjna

*Spoleczeństwo będzie społeczeństwem o tyle materialnie
biedniejszym od innych o ile myśli wraz z mową, zjednoczone
w pustą naogół retorykę i publicystyczną czczą frazeologję, wy-
bujają zbytnio ponad czyny gospodarczo-twórcze.*

**DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY
NIEZBEDNIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!**

Z ARZĄD

Prezes:

Inż. Obrapalski Jan, dyrektor Stowarzyszenia Dozoru Kotłów Parow., Katowice, ul. Opolska nr. 11, tel. nr. 220 i 132.

Zastępca Prezesa:

Pientka Józef, przemysłowiec, poseł na Sejm Śląski, Katowice, ul. Sienkiewicza nr. 24, tel. 889 i 2155.

Sekretarz:

Sadłowski Antoni, mistrz piekarski, Katowice, ul. Marja-cka 9, tel. 1955.

Skarbnik:

Dr. Gluziński Kazimierz, Katowice, ul. Astrów, L. 2, tel. 1361.

Członkowie Zarządu z wyboru:

1. *Inż. Elandt Alfred Marjan*, zastępca dyr. Stowarzyszenia Dozoru Kotłów Parowych, Katowice, ul. Król. Jadwigi nr. 4.
2. *Gidaszewski Antoni*, mistrz krawiecki, Katowice, ulica 3-go Maja nr. 34.
3. *Inż. Obrapalski Jan*, dyr. Stow. Dozoru Kotłów Parowych, Katowice, ul. Opolska nr. 11. Tel. nr. 220 i 132.
4. *Sadłowski Antoni*, mistrz piekarski, Katowice, ul. Marja-cka nr. 9, tel. 1955.
5. *Skrzypek Ludwik*, mistrz obuwniczy, Katowice, ul. Kościu-szki nr. 38.
6. *Inż. Zaleski Stanisław*, Król. Huta, ul. Szopena nr. 11.

Członkowie Zarządu delegowani:

Delegat Izby Handlowej w Katowicach:

1. *Inż. Piotrowski Władysław*, decernent oświatowy Izby Handlowej w Katowicach.
2. Delegat Izby Rzemieślniczej w Katowicach: *Juzwa Leopold*, radca wojewódzki, komisarz rządowy Izby Rzemieślniczej, Katowice, ul. Poniatowskiego nr. 12.
3. Delegat Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego w Katowicach: *Inż. Kmita Zygmunt*, radca wojewódzki, Katowice, ulica Andrzeja nr. 9.
4. Delegat Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego: *Inż. Kwieciński Marjan*, wizytator Śl. Urzędu Wojew., Wydział Oświecenia Publicznego.
5. Delegat Ministerstwa Przemysłu i Handlu: *Inż. Majewski Stanisław*, dyrektor Wyższego Urzędu Górniczego w Katowicach; zastępca: *Inż. Wiszniewski Benedykt*, radca górniczy, Katowice, ul. 3-go Maja nr. 32.
6. Delegat Magistratu m. Katowic: *Dr. Szkudlarz Stanisław*, wiceprezydent m. Katowic, Katowice, ul. Wita Stwosza 1.

Członkowie Zarządu, kooptowani przez Zarząd:

1. *Inż. Bereza Jerzy*, dyrektor Polskiego Tow. Elektrycznego w Katowicach, Katowice, ul. Krakowska nr. 11 — przedstawiciel Stow. Inżynierów i Techników Wojew. Śl. w Katowicach.
2. *Dr. Gluźniński Kazimierz*, Katowice-Ligota — przedstawiciel Zjednoczonych Hut Królewskiej i Laury w Katowicach.
3. *Inż. Kwiatkowski Rudolf*, Katowice, ul. Opolska nr. 8, — przedstawiciel Związku Samodzielnych Polskich Budowniczych na Śląsku w Katowicach.
4. *Pientka Józef*, przemysłowiec, poseł na Sejm Śląski, Katowice, ul. Sienkiewicza nr. 24, tel. nr. 889 i 2155, — przed-

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

stawiciel Związku Polskich Samodzielnych Rzemieślników i Przemysłowców na Śląsku w Katowicach.

Komisja Rewizyjna:

1. *Hamerlok Józef*, budowniczy, Katowice, ul. Kilińskiego nr. 46, tel. nr. 2787.
2. *Inż. Kossuth Stanisław*, Katowice, ul. Kościuszki nr. 48.
3. *Inż. Staś Karol*, były dyrektor Wojewódzkiej Szkoły Mechanicznej i Hutniczej w Król. Hucie, ul. Katowicka 14.

WALNE ZGROMADZENIE

członków Śląskiego Instytutu Rzemieślniczo - Przemysłowego odbyło się dnia 25. marca 1931 r. w lokalu „Wypoczynek“ przy ul. św. Jana 10 w Katowicach według następującego porządku dziennego:

1. Otwarcie zebrania i wybór przewodniczącego
2. Odczytanie protokołu z poprzedniego Walnego Zebrania w dniu 24 lutego 1930 r.
3. Sprawozdanie Zarządu:
 - a) sprawozdanie z działalności Instytutu,
 - b) sprawozdanie kasowe
4. Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej
5. Przyjęcie preliminarza budżetowego na rok 1931
6. Wybór 3-ch nowych członków Zarządu w miejsce ustępujących przez losowanie.
7. Wybór Komisji Rewizyjnej
8. Wolne wnioski i interpelacje.

O godzinie 17-tej Prezes Śląskiego Instytutu Rzemieślniczo - Przemysłowego p. *inż. Jan Obrąpalski* oznajmił zebranym, że wobec braku wymaganego § 10-tym statutu kompletu, Walne Zgromadzenie zwołane na godzinę 5-tą, rozpocznie — stosownie do przepisów tegoż § 10 — obrady w pół godziny po wyznaczonym terminie, t. j. o godzinie 17.30.

O godzinie 17.30 zagał p. Prezes *Obrąpalski* Walne Zgromadzenie i zaproponował zebrany wybór p. *inż. Eugenjusza Górkiwicza* na przewodniczącego Walnego Zgromadzenia.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

Oдноśny wniosek przyjęto jednogłośnie i p. *inż. Górkiwicz*, objawwszy przewodnictwo, podziękował zebranyim za wybór a zarazem zaprosił w myśl § 10 zd. ost. na sekretarza p. *Dra Franciszka Jurasę* oraz członka Zebrania p. *Ludwika Skrzypkę*, jako powołanych do podpisania protokołu obrad Walnego Zgromadzenia, poczem przystąpiono do obrad według porządku dziennego.

Protokół poprzedniego Walnego Zgromadzenia z dnia 24 lutego 1930 r. odczytał Dyrektor Instytutu p. *inż. M. Bizoń*.

Protokół ten przyjęło Walne Zgromadzenie jednogłośnie.

Wobec tego, że Dyrekcja Instytutu wydrukowała bardzo obszernie i szczegółowe sprawozdanie z działalności Instytutu za rok 1930 i rozesłała je na dwa tygodnie przed odbyciem Walnego Zgromadzenia członkom, p. Przewodniczący uznając za stosowne ograniczenie się do podkreślenia pewnych najważniejszych szczegółów, uwydatnił znaczenie prac Zarządu na odbytych 6 posiedzeniach, przyczem stwierdził, że poziom nauki na urządzanych przez Instytut kursach znacznie się podniósł, a nadto wzrosła skrupulatność w nauczaniu, co jest nie małą zasługą również Komisji Pedagogicznej, która odbyła 7 posiedzeń w ciągu roku sprawozdawczego. Po omówieniu spraw dotyczących m. i. przeniesienia siedziby Instytutu do nowo wybudowanego gmachu Śląskich Technicznych Zakładów Naukowych, członek Komisji rewizyjnej p. *Hamerlok*, powołując się na treść zamieszczonego w sprawozdaniu protokołu Komisji rewizyjnej Śl. Instytutu Rzemieślniczo-Przemysłowego z dnia 16. I. 1931 r. w przedmiocie zbadania, przyjęcia i podpisania:

1. zestawienia dochodów i rozchodów prelininowanych i rzeczywistych Śląskiego Instytutu Rzemieślniczo-Przemysłowego za rok 1930,
2. zamknięcia kasowego Śląskiego Instytutu Rzemieślniczo-Przemysłowego za rok 1930,

3. bilansu oraz rachunku zysków i strat Śląskiego Instytutu Rzemieślniczo - Przemysłowego za rok 1930, które zostały zestawione zgodnie z życzeniem, wyrażonem przez Walne Zebranie z 24 lutego 1930,

prosi o przyjęcie tegoż sprawozdania do wiadomości i zatwierdzenie działalności Instytutu za rok 1930 oraz stawia wniosek o udzielenie Zarządowi i Dyrekcji absolutorjum. Wniosek ten przyjęto jednogłośnie.

W związku z uwagami co do wysokości preliminarza budżetowego rozwinęto dyskusję, w której stwierdzono konieczność doksztalcania czeladników i mistrzów rękodzielniczych drogą dotychczasową t. j. przez urządzanie kursów oraz współdziałanie Instytutu w szkoleniu zawodowych instruktorów.

Przyjęto wniosek o zatwierdzenie preliminarza budżetowego na rok 1931.

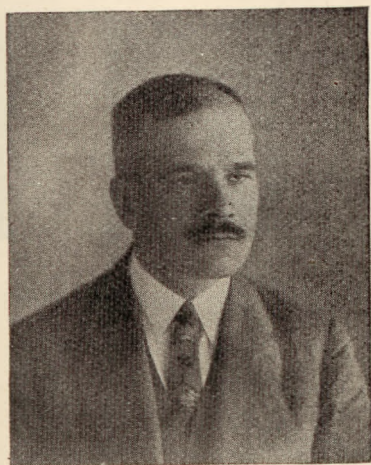
W myśl postanowień § 12 statutu wylosowano 3 mających ustąpić członków Zarządu w osobach p. p.: *Inż. Jana Obrapalskiego, Adolfa Soboty i Antoniego Sadłowskiego.*

Wybrano następnie do Zarządu p. p.: *Inż. Jana Obrapalskiego, Antoniego Sadłowskiego i Ludwika Skrzypka.*

Na wniosek p. *Antoniego Sadłowskiego* wybrano jednogłośnie Komisję rewizyjną w dotychczasowym składzie t. j. p. p.: *Inż. Stanisława Kossutha, Inż. Karola Stasia i Józefa Hamerloka.*

Na wniosek p. *Dra Franciszka Jurasa* uchwalono jednogłośnie wyrazić podziękowanie Członkom Komisji rewizyjnej p. p.: *Inż. Stasiowi, Inż. Kossuthowi i Hamerłokowi* za ich żmudną i bezinteresowną pracę, związaną z rozpatrzeniem zamknięć rachunkowych Instytutu za rok 1930.

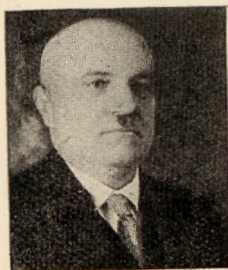
ZARZĄD ŚLĄSKIEGO INSTYTUTU
RZEMIEŚLNICZO-PRZEMYSŁOWEGO
W KATOWICACH

1. Inż. JAN OBRAPALSKI
Prezes

3. ANTONI SADŁOWSKI
Sekretarz

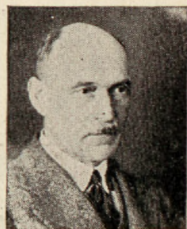

2. JÓZEF PIENTKA
Wiceprezes

4. Dr. KAZ. GLUZIŃSKI
Skarbnik

Członkowie Zarządu:

5. Inż. Marjan Kwieciński 6. Antoni Gidaszewski 7. Inż. Stanisław Zaleski

8. Inż. Wł. Piotrowski 9. Inż. Alf. Marj. Elandt 10. Leopold Juzwa

11. Inż. Jerzy Bereza

12. Ludwik Skrzypek

13. Inż. Rud. Kwiatkowski

14. Dr. Stan. Szkudłarz

15. Inż. Zyg. Kmita

16. Inż. Stan. Majewski

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

POSIEDZENIA ZARZĄDU

W okresie sprawozdawczym od chwili odbycia Walnego Zgromadzenia t. j. od 25 marca 1931 r. do końca tegoż roku odbyto 4 posiedzenia Zarządu.

Posiedzenie Zarządu z 27 kwietnia 1931 r.

Nowy Zarząd ukonstytuowawszy się w osobach p. p.: *inż. Jana Obrąpalskiego*, jako prezesa, posła *Józefa Pientki*, jako zastępcy prezesa, *Dra Kazimierza Gluzińskiego*, jako skarbnika i *Antoniego Sadłowskiego*, jako sekretarza, przyjął sprawozdanie kasowe poprzedniego skarbnika p. *Inż. Zygmunta Kmity* a stwierdziwszy, że środki finansowe Instytutu są na wyczerpaniu, uznał za konieczne wszczęcie intensywnych starań celem uzyskania należytej subwencji z Urzędu Wojewódzkiego, przyjął sprawozdanie kursowe dyrektora Instytutu p. *Inż. M. Bizonia*, obradował dalej nad programem prac na rok 1931, oraz wybrał Komisję dla załatwienia sprawy utworzenia kooperatywy skórniczej. Wreszcie polecono Dyrektorowi Instytutu p. *Inż. Bizoniowi* wejść w porozumienie z Dyrekcją Śląskich Technicznych Zakładów Naukowych i przedłożyć na następnej posiedzeniu dokładne warunki umowy w kwestji ulokowania Instytutu w rzeczonych Zakładach oraz załatwić sprawę najmu lokali od p. *J. Pientki*.

Posiedzenie Zarządu z 9 września 1931 r.

Uchwalono założyć książkę protokółów wraz z ich spisem, dalej odbyć w roku 1931 dwa posiedzenia Zarządu, t. j. w październiku i grudniu. Postanowiono, że przekroczenia pozycji budżetu mogą zająć jedynie za zgodą Zarządu, w na-

głych zaś wypadkach za zgodą Prezydium. Polecono skarbnikowi oraz dyrektorowi Instytutu przygotowanie programu regulacji zaległości kasowych z uwzględnieniem normalnie wpływających subwencji i wydatków bieżących. Wobec trudności płatniczych Stowarzyszenia dla Rozwoju Spawania i Cięcia Metali w Polsce Zarząd zgodził się na pobranie należnych Instytutowi od Stowarzyszenia Spawania zł 655.— w naturze narzędziami.

Posiedzenie Zarządu z 21 października 1931 r.

Przyjęto sprawozdanie Komisji rewizyjnej za trzy kwartały 1931, zestawienie kasowe na dzień 21 października 1931, zestawienie dochodów i rozchodów preliminowanych i osiągniętych za 3 kwartały 1931. Polecono opracować program spłat długów Instytutu według dwóch alternatyw. Sprawę ściągania składek członkowskich i ożywienia odnośnej akcji wraz z agitacją w kierunku zwiększenia ilości członków przekazano specjalnej Komisji. Przyjęto do wiadomości sprawozdanie dyrektora Instytutu z kursów, ukończonych w r. 1931, odbywających się w tymże roku i mających się uruchomić. Uchwalono doprowadzić do skutku organizację kursu kroju damskiego i męskiego, a nadto przystąpić do szewskiej kooperatywy zakupu surowców z udziałem w wysokości zł 50.

Posiedzenie Zarządu z 17 grudnia 1931 r.

Uchwalono zapisać na dobro rachunku Stowarzyszenia dla rozwoju spawania i cięcia metali w Polsce Oddział w Katowicach kwotę zł 669.35 za narzędzia, przejęte na poczet należności dłużnej od tegoż Stowarzyszenia po prawidłowem i korzystnem wycenieniu ich przez p. p.: *Inż. Jerzego Berezę* i *Inż. Mieczysława Bizonia*. Uchwalono zaasekurować maszyny szewskie, znajdujące się w eksperymentalnym warsztacie szewskim w Mikołowie oraz zakupić dla tego warsztatu: podeszwiarkę i maszynę do nacinania podeszew. Dalej posta-

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBEDNIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

nowiono opodatkować wszystkich pracowników Instytutu na rzecz Wojewódzkiego Komitetu dla bezrobocia, jakoteż obniżyć pobory personelowi biurowemu od 1. I. 1932 r. oraz załatwić inne sprawy personalne. Zadecydowano powierzyć opracowanie szczegółów zorganizowania wystawy betonowej w Katowicach osobnej Komisji oraz rozpisać konkurs na godło Instytutu.

Ponadto odbyło 4 maja 1931 r. posiedzenie Zarządu ścisłego, na którym omawiano sprawę uzyskania kwot z należnych Instytutowi subwencji, postanowiono wypowiedzieć lokal wynajmowany dotąd na pomieszczenie Instytutu od p. Luedtkego i uskutecznić jak najszybsze przeprowadzenie Instytutu do nowej siedziby w gmachu Śląskich Technicznych Zakładów Naukowych.

KOMISJE

W okresie sprawozdawczym były czynne następujące komisje:

1. KOMISJA REWIZYJNA.

Komisja Rewizyjna wybrana na Walnem Zgromadzeniu w dniu 25 marca 1931 r. w składzie pp.: *Inż. Stanisława Kosutha*, *Inż. Karola Stasia* i *Józefa Hamerloka* przeprowadziła w roku sprawozdawczym rewizję ksiąg za rok 1931 a to za pierwszy kwartał w dniu 10 kwietnia, za drugi kwartał w dniu 29 lipca, za trzeci kwartał w dniu 12 października, a za czwarty kwartał w dniu 22 stycznia 1932 r. Z rewizyj tych sporządziła Komisja protokoły. Pozatem odbyła Komisja końcową rewizję w dniu 8 lutego 1932 r. i zatwierdziła zestawienie dochodów i rozchodów, preliminarzowanych i rzeczywistych za rok 1931, dalej zamknięcie kasowe za rok 1931 oraz bilans za rok 1931.

2. KOMISJA PROJEKTU REFORMY INKASA SKŁADEK.

Na posiedzeniu Zarządu z dnia 21 października 1931 wybrano komisję projektu reformy inkasa składek członkowskich i zwiększenia ilości członków Instytutu. W skład jej weszli pp.: *inż. Jerzy Bereza*, *inż. Alfred Marjan Elandt*, *Leopold Juzwa*, powołani z urzędu weszli do niej skarbnik Instytutu *Dr. Kazimierz Gluziński* i dyrektor *inż. Mieczysław Bizoń*. Komisja ta odbyła 27 października 1931 jedno posiedzenie. Zapadłe na tem posiedzeniu uchwały podajemy dalej p. t. „Ruch członków“.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

Pomieszczenia.

Do 30 maja 1931 r. zajmował Śląski Instytut Rzemieślniczo - Przemysłowy lokale biurowe, wymienione w poprzednim sprawozdaniu. Dnia 1 czerwca 1931 r. przeniesiono siedzibę Instytutu do gmachu Śląskich Technicznych Zakładów Naukowych w Katowicach przy ul. Krasińskiego, gdzie tymczasowo znalazł pomieszczenie w jednej sali. Od 1 września roku sprawozdawczego objął Instytut wynajęte i przydzielone mu przez Dyрекcję Śląskich Technicznych Zakładów Naukowych trzy ubikacje na parterze Nr. 67 o wymiarach $11,85 \times 5,46$ m; Nr. 68 — $4,07 \times 5,46$ m; Nr. 69 — $3,9 \times 5,46$ m. Miesięczny czynsz za powyższe 3 ubikacje wynosi zł 150. Oprócz tego może Instytut na prowadzenie kursów donajmować odpowiednie lokale w tym samym gmachu. Odstąpienie powołanych ubikacyj na cele Instytutu nastąpiło zgodnie z pismem Dyrekcji Śląskich Technicznych Zakładów Naukowych z 21. IV. 1931 r., którego dosłowne brzmienie poniżej w odpisie podajemy:

Dyrekcja
Śląskich Technicznych
Zakładów Naukowych
w Katowicach.

Katowice, dnia 21 kwietnia 1931 r.
Śląski Instytut Rzemieślniczo - Przemysłowy
w Katowicach.

Na podstawie zezwolenia Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego re-skryptem L. O. P. — IV. — 1045 z dnia 20 marca 1931 r. zostają odstąpione na cele Instytutu trzy (3) ubikacje, znajdujące się w gmachu Śląskich Technicznych Zakładów Naukowych w Katowicach, a oznaczone tymczasowo liczbami porządkowymi: Nr. 125, 126 i 129 na warunkach poniżej wyszczególnionych:

1. Ubikacje odstąpione mogą być jedynie i wyłącznie użyte na cele z zadaniem i działalnością Instytutu związane.

Odstąpienie części lub całości lokalu na cele ze statutowo określonej działalnością Instytutu nie związane, jest niedopuszczalnym i powoduje wygaśnięcie prawa używania lokalu.

2. Dyrekcja Instytutu jest odpowiedzialną za utrzymanie odstąpionych ubikacyj w porządku, niedopuszczenie do zniszczenia, poza normalnem zużyciem, lokalu lub jego urządzenia. Wszelkie ewentualnie wynikłe szkody zostaną usunięte na koszt Dyrekcji Instytutu.

Utrzymanie porządku w lokalach używanych dokonywane będzie przez Dyrekcję Instytutu we własnym zakresie.

3. Ze względu na cele szkolne gmachu, Dyrekcja Instytutu obowiązana jest przestrzegać ściśle, ażeby tak ze strony funkcjonariuszów Instytutu, jak i jego interesentów spokój w gmachu nie został zakłócony, a regulamin domowy ściśle przestrzegany.
4. Prawo zajmowania lokali powyżej wyszczególnionych określa się na lat cztery (4) począwszy od dnia 1 września 1931 r. t. j. do dnia 31 sierpnia 1935 r.
5. Jako odszkodowanie za zajmowanie lokalu, opał i oświetlenie normalne określa się kwotę zł 150 (słownie: złotych sto pięćdziesiąt) miesięcznie, płatnych w ratach kwartalnych z góry.

Równocześnie oświadczam gotowość przydzielenia Instytutowi na cele wykładowe i kursowe sal, pracowni i urządzeń, posiadanych przez Śląskie Techniczne Zakłady Naukowe, na następujących warunkach:

1. Używanie sal wykładowych, laboratorji i urządzeń szkolnych może nastąpić jedynie na podstawie obopólnie ustalonego i przez Dyrekcję Zakładów zatwierdzonego półrocznego planu wykładów i zajęć laboratoryjnych.

Używanie sal, laboratorji i urządzeń szkolnych nie może jednak w niczem przeszkodzić normalnemu tokowi nauki, ustalonemu dla Śląskich Technicznych Zakładów Naukowych.

2. W salach szkolnych i laboratoryjnych mogą być urządzone jedynie takie kursa i wykłady, jakie wchodzi w zakres programu naukowego Zakładów.

Kursy te odbywać się będą według programu ustalonego przez Dyrekcję Instytutu, a uzgodnionego z Dyrekcją Zakładów, pod kierownictwem Dyrekcji i siłami nauczycielskimi Śląskich Technicznych Zakładów Naukowych. Koszta przeprowadzenia kursów, jak opłaty wykładowców, zakup materiałów, zwrot za zniszczone narzędzia, pokrycie ewentualnych szkód i t. p. ponosi Instytut z własnych środków.

3. Na cele kursów, nie wchodzących w program nauczania Śląskich Technicznych Zakładów Naukowych, w miarę możliwości zostaną Insty-

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBEDNIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

- tutowi przydzielone odpowiednie ubikacje. Kursy te odbywać się będą pod wyłącznem kierownictwem na koszt i ryzyko Dyrekcji Instytutu.
4. Jako zwrot kosztów i odszkodowanie za każdą salę zajętą na wykłady na kursach, urządzonych przez Instytut, płacić będzie Dyrekcja Instytutu na rzecz Skarbu Śląskiego odszkodowanie w kwocie 2 zł za każdą godzinę zajęcia sali *wykładowej* i 3 zł za każdą godzinę zajęcia laboratorji lub pracowni. W kwocie tej zawarte jest odszkodowanie za oświetlenie, opał, utrzymanie porządku, ewentualny koszt napędu, zużycie gazu, wody, prądu i t. p. Rozliczenie następować będzie każdorazowo z końcem miesiąca kalendarzowego na podstawie zestawienia, przesłanego przez Dyrekcję Zakładów.
 5. W razie niemożności uzgodnienia wspólnej decyzji między Dyrekcją Instytutu a Dyrekcją Zakładów decyduje ostatecznie Pan Wojewoda Śląski, względnie jego zastępca.
 6. Ważność podanych powyżej warunków następuje z chwilą zatwierdzenia ich przez Pana Wojewodę.

(—) *Inż. M. Klimko.*
podpis

Na powyższe Dyrekcja Instytutu wystosowała do Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego, Wydz. O. P. następujące pismo:

Katowice, dnia 5 maja 1931 r.

L. dz. 1576
Dot.: W.

P. T.

Śląski Urząd Wojewódzki
Wydział Oświecenia Publicznego

w Katowicach.

Z Dyrekcji Śląskich Technicznych Zakładów Naukowych w Katowicach otrzymaliśmy pismem z dnia 21 kwietnia 1931 r. L. dz. 1346/31 koncept umowy na przyznane nam pismem Urzędu Wojewódzkiego z dnia 20 marca 1931 r. ubikacje. Propozycje umowy przyjmujemy w całej rozciągłości bez żadnych dalszych zastrzeżeń i prosimy uprzejmie o doniesienie nam, jak formalnie ostatecznie sprawa ma być załatwiona.

Z poważaniem

(—) *inż. M. Bizoń*
Dyrektor
podpis.

W roku sprawozdawczym nie otrzymał Instytut odpowiedzi Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego na powołane wyżej pismo.

Zespół osobowy biura Śląskiego Instytutu Rzemieślniczo-Przemysłowego w Katowicach.

Dyrektor Instytutu:

Inż. Bizoń Mieczysław — dyrektor od 1. VIII. 1928 r., Katowice, ul. Młyńska 22, II. p. tel. 187.

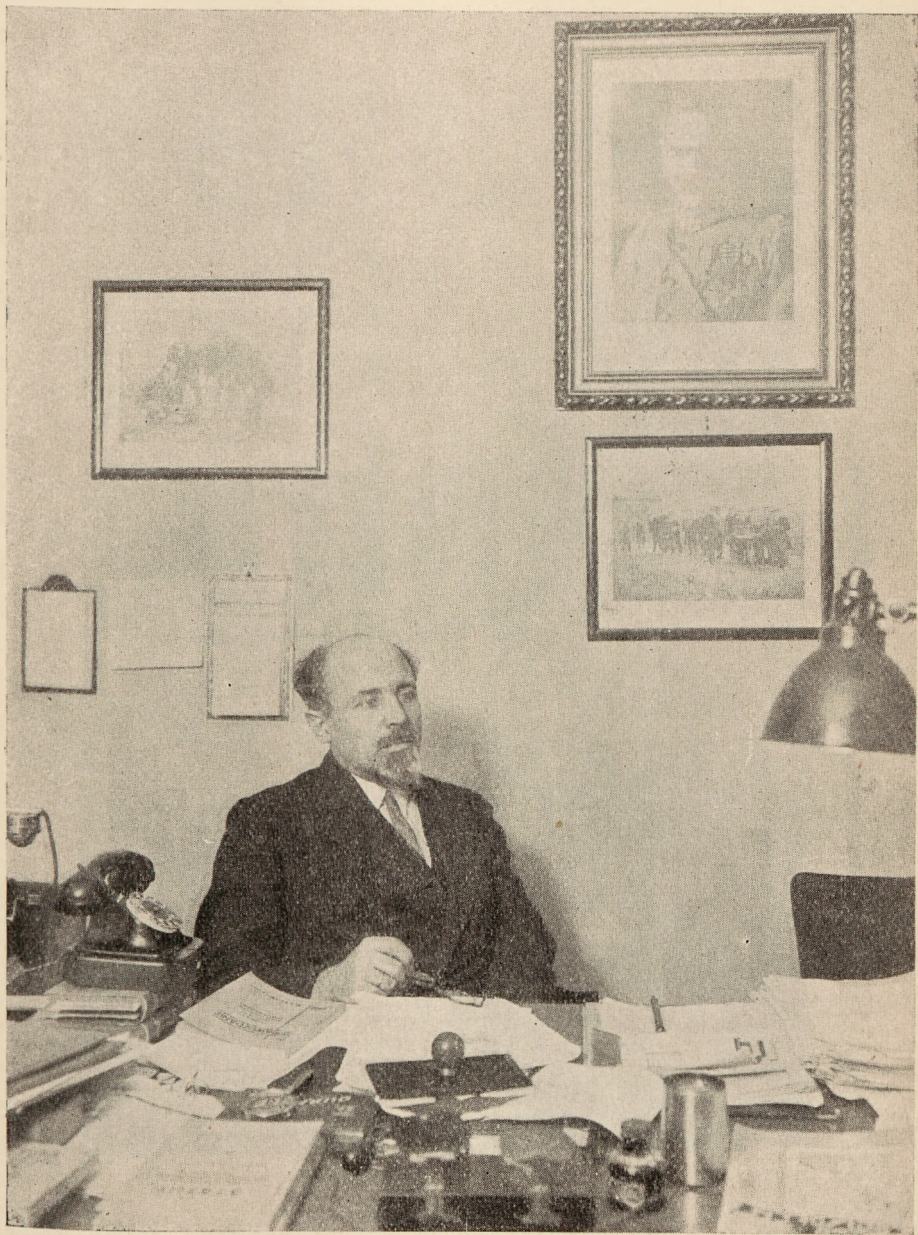
Personel biurowy:

1. *Wicik Eugenjusz*, referent kursowy i kasjer — od 1. IV. 1928 r. Przełajka, ul. Wiejska L. 29.
2. *Preisner Jan*, księgowy, referent kursowy i bibliotekarz — od 26. III. 1928 r. Mała Dąbrówka, ul. Szpitalna L. 2.
3. *Szewczykówna Aleksandra*, stenotypistka, pomocnica księgowości — od 9. XI. 1928 r. Milowice, ul. Saturnowska 12.
4. *Alkertówna Walburga*, stenotypistka — od 15. II. 1929 r. Bytków, ul. Bytomska L. 12.
5. *Wojtala Izydor*, rejestrator, pomocnik bibliotekarza — od 15. III. 1929 r. do 30 września 1931 r. Wyry, ul. Pszczyńska L. 7.
6. *Miśkiewicz Władysław*, rejestrator, pomocnik bibliotekarza — od 1 października 1931 r. Modrzejów, ul. Dąbrowska L. 16.
7. *Duda Stanisław*, goniec — od 15. IV. 1929 r. Wyry, ul. Pszczyńska.

Spis wykładowców.

W roku sprawozdawczym udzielali nauki na kursach P.P.

1. *Augustin Alojzy*, Rybnik, Doksztalająca Szkoła Zawodowa.

17. Inż. Mieczysław Bizoń, Dyrektor Instytutu.

18. Sekretarjat i biblijoteka.

19. *Rachunkowość, maszyny do pisania, maszyny do powieliania
i rysownik mieszczą się we wspólnym pokoju.*

**DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY
NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!**

2. *Bizoń Mieczysław Inż.*, Katowice, ul. Młyńska 22.
3. *Blendowski Jan*, Katowice, ul. Wojewódzka 29.
4. *Bobiński Witold*, Prof. Śląskich Technicznych Zakładów Naukowych.
5. *Branny Jan*, Rybnik, Kierownik Doksztalcającej Szkoły Zawodowej.
6. *Ciembroniewicz Stefan*, Państwowe Gimnazjum, Katowice, ul. Mickiewicza, Prof. Państw. Gimn.
7. *Cwojdzński Stefan*, Katowice, ul. Francuska 45.
8. *Cyron Ernest*, Mikołów, Stawowa 2.
9. *Derda Stanisław Inż.*, Dąbrowa Górnicza, ul. Królowej Jadwigi 23.
10. *Dzierżęcki Tadeusz Inż.*, Sosnowiec.
11. *Faryniakowa Stefanja*, Biała, ul. Hałcnowska 31.
12. *Groza A. Inż.*, Bielsko, Stowarzyszenie Inżynierów i Techników.
13. *Hastermann Zygmunt Inż.*, P. T. E., Katowice.
14. *Hilewicz Stanisław Dr. med.*, Państw. Gimn., Katowice, ul. Mickiewicza.
15. *Janik Antoni*, Rybnik, Kierownik Szkoły Powszechnej.
16. *Jesioneł Wiktor*, mistrz piekarski, Katowice III., ul. Narutowicza 4.
17. *Juras Franciszek Dr.*, Katowice, ul. Francuska 45.
18. *Kaczorowski J. Inż.*, Państw. Fabr. Zw. Azot. Chorzów.
19. *Kalkowski Tadeusz Inż.*, Katowice, ul. Słowackiego 43.
20. *Karczmarski Adam Dr.*, Katowice, ul. Wandy 25.
21. *Kiciński Kazimierz Inż.*, Katowice, ul. Stawowa.
22. *Kłonowski Felicjan Inż.*, Fabryka Celulozy, Kalety, pow. Lubliniec.
23. *Konieczny Aleksander*, Warszawa, ul. Twarda 5.
24. *Kowalczykowa Stanisława*, Dąbrowa Górnicza, ul. Kościuszki 36.
25. *Lange Stanisław Dr.*, Prof. Szkoły, Tarnowskie Góry.

26. *Lityński Michał*, Katowice, Państwowe Konserwatorium Muzyczne.
27. *Markiewicz Kazimierz Inż.*, Bielsko, Stow. Inż. i Techn.
28. *Micewicz St. Inż. Dr.*, Huta „Saegera“, Szopienice, ulica Lompy 1.
29. *Michalewski Stefan Inż.*, Król. Huta, Zakład Ubezpieczeń.
30. *Miedziński Zbigniew Inż.*, P. F. Z. A. Chorzów.
31. *Miłobęcki Karol Inż.*, Kierownik Radio - Stacji, Katowice, ul. Drzymały 9.
32. *Miściuk K. Inż.*, Prof. Śl. Techn. Zakł. Nauk.
33. *Niwiński Edward Inż.*, Katowice, Stow. Doz. Kotł. Parow.
34. *Nowak Kazimierz*, Rybnik, Doksztalująca Szkoła Zawodowa.
35. *Nowak R.*, Prof. Państw. Szk. Przem., Bielsko.
36. *Piestrak Karol Inż.*, Tarnowskie Góry, ul. Gliwicka 29.
37. *Pillich Konrad Inż.*, Prof. Śl. Techn. Zakł. Nauk.
38. *Prymula Ryszard*, Lipiny, ul. Bytomska 41.
39. *Różnowski Antoni Inż.*, Prof. Śl. Techn. Zakł. Nauk.
40. *Rusek Klemens Inż.*, Katowice, Stow. Doz. Kotł. Parow.
41. *Sadłowski Antoni*, mistrz piekarski, Katowice, Marjacka 9.
42. *Setnicki Franciszek*, Instr. Państw. Szk. Przem., Bielsko.
43. *Skrocki Stefan Inż.*, Sosnowiec, Elektrownia.
44. *Smolański Augustyn Inż.*, Katowice, Stow. Doz. Kotł. Par.
45. *Smoleń Jan*, Prof. Gimn. Państw., Katowice.
46. *Sobota Stanisław*, Dyr. Rzeźni Miejskiej, Katowice.
47. *Spruch Edward*, Wiedeń V, Margaretenstrasse 88.
48. *Szlichter Józef Inż.*, Katowice, ul. Marsz. Piłsudskiego 43.
49. *Szramowski Józef*, mistrz kowalski, Katowice, Słowackiego 18.
50. *Tokarski Bartłomiej Inż.*, Bielsko, Stow. Inż. i Techn.
51. *Tulacz Piotr Inż.*, Dyrektor Stowarzyszenia dla Rozwoju Spawania i Cięcia Metali w Polsce, Oddział Katowice.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

52. *Vymetal Ernest*, Architekt, Baranowicze, Ułańska 130.
53. *Witaszek Lech Inż.*, Stow. Doz. Kotł. Parow., Katowice.

Zestawienie czynności biurowych w Sekretarjacie Instytutu.

Od 1 stycznia do 31 grudnia 1931 r. wpłynęło listów 1683.

Od 1 stycznia do 31 grudnia 1931 r. wysłano listów 9919.

Dane te sporządzono na podstawie systematycznie prowadzonego dziennika listów przychodzących i wychodzących.

Pozatem załatwiono w biurze Instytutu bardzo licznie przybywających interesentów, udzielając im żądanych informacji, które w wielu wypadkach komunikowano również drogą telefoniczną.

Ruch członków.

W roku sprawozdawczym liczył Instytut sześciu członków wspierających, a mianowicie:

1. Polskie Towarzystwo Elektryczne,
2. Państwowe Zakłady Wodociągowe,
3. Wolny Cech Murarzy i Cieśli,
4. Izba Rzemieślnicza,
5. Zjednoczone Huty Królewska i Laura,
6. „Huta Pokój“, Śląskie Zakłady Górniczo - Hutnicze, Sp. Akc.

Członków zwyczajnych było 402.

Przyjęto w ciągu roku sprawozdawczego 18 nowych członków zwyczajnych.

Składki członkowskie wpływały niestety bardzo nieregularnie. Płacących regularnie składki jest 52, ilość członków nieregularnie płacących składki wynosi 272, wogóle zaś nie płaci składek 78 członków.

W tym stanie rzeczy Komisja projektu reformy inkasa składek członkowskich i zwiększenia ilości członków Instytutu

na posiedzeniu odbytem w dniu 27. października 1931 uchwałała:

1. Należy wysłać do wszystkich członków Instytutu, zalegających ze składkami odpowiednie pisma, doręczyć je członkom przez inkasenta, a nie jak dotychczas praktykowano, za pośrednictwem poczty.
2. Ze względu na poważne koszty, połączone z wyjazdami inkasenta do członków w Tarnowskich Górach, Rybniku, Mikołowie itd. Komisja upoważnia Dyрекcję Instytutu do zjednania sobie w tych miejscowościach zaufanych członków Instytutu, którym możnaby powierzyć ściąganie składek. Honorowi ci inkasenci otrzymają legitymacje upoważniające ich do inkasa z tem, że mają wydawać płatnikom kwity z pieczęcią Instytutu. Odprowadzanie składek do Kasy Instytutu powinno odbywać się co tydzień.
3. Przy ściąganiu składek członkowskich należy uwzględniać terminatorów, czeladników i robotników i w miarę możliwości odpowiednio obniżać składkę i to do zł. 5,— W razie niemożności zapłacenia tej kwoty należy rozłożyć składkę po 50 groszy na miesiąc. Wszyscy inni winni płacić pełną składkę wynoszącą zł. 10,—.
4. Instytut wyda odpowiednie pisma agitacyjne, które należy dostarczyć Górnośląskiemu Związkowi Przemysłowców Górniczo-Hutniczych na ręce p. Dyrektora *Chutkowskiego*, celem wysyłki ich do Zakładów Przemysłowych. Agitacja ta ma na celu przysporzenie Śląskiemu Instytutowi członków wspierających. Pozatem należy również wysłać wspomniane pisma do Rzemieślnika Śląskiego, Górnośląskich Wiadomości Gospodarczych, Technika itp.

Powyższe uchwały częściowo zostały już wprowadzone w życie.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

Biblioteka i czytelnia.

W roku sprawozdawczym zakupiono dla biblioteki 191 podręczników różnej treści i zapisano je w „Karto-Indeksie“:

Zainteresowanie rzemiosła biblioteką było w roku sprawozdawczym nieco żywsze, aniżeli w roku poprzednim. Przeważnie korzystali z biblioteki wykładowcy.

Inwentarz.

W roku sprawozdawczym zakupiono następujące sprzęty, które znajdują się w biurach Instytutu:

1 stół, 2 szafy, 1 skrzynia, 12 ramek ochronnych, 1 maszyna do powielania „Gestetner“, 8 m ceraty do okien, 2 kosze do papieru, 5 popielniczek.

Pomoce naukowe.

- 1 Sekundomierz Nr. 3,
- 1 licznik,
- 1 maszyna „Adwooda“,
- 1 rama do mechaniki,
- 1 mapa Polski,
- 1 stojak pod tablicę,
- 1 kolba do lutowania 300 g,
- 1 kolba do lutowania 800 g,
- 1 nożyce do blachy proste 300 mm,
- 3 młotki wypukłe różnej wielkości,
- 2 imadła ręczne 100 mm,
- 2 imadła ręczne 130 mm,
- 3 rączki do piłek metalowych,
- 2 kleszczy kombinowanych 150 mm,
- 2 kleszczy kombinowanych 200 mm,
- 1 kleszcze kombinowane 250 mm,
- 3 dłuta krzyżowe 200, 230 i 250 mm,

- 3 dłuta płaskie 200, 210, 260 mm,
- 1 przymiar przesuwkowy,
- 1 cyrkiel spiczasty 150 mm,
- 1 cyrkiel spiczasty 300 mm,
- 1 cyrkiel obejmujący 150 mm,
- 1 cyrkiel obejmujący 200 mm,
- 1 komplet do numerowania 5 mm,
- 1 komplet do numerowania 12 mm,
- 5 imadeł, sztuka o wadze 33 kg,
- 1 płyta kowalska,
- 1 młot siekacz kowalski z rączką,
- 1 młot kowalski z rączką 4 kg,
- 1 młot kowalski z rączką 6 kg,
- 1 tachometr,
- 1 galwanometr,
- 1 motorek,
- 2 siekiery ciesielskie,
- 2 łopaty do piasku,
- 1 miara litrowa,
- 1 blaszanka na 5 litrów,
- 10 słoików $\frac{1}{2}$ litrowych,
- 10 słoików $\frac{1}{4}$ litrowych,
- 1 moździerz porcelanowy 15 cm $\varnothing$
- 1 piłka do drzewa,
- 1 mapa Romera,
- 1 konewka z sitkiem,
- 1 wiadro blaszane,
- 1 łyżka stołowa,
- 1 nożyce kołowe do blachy 1 mm grube bez podstawy,
- 1 kombinowana maszyna do kantowania i wulstowania długości 1000 mm do blachy grub. 1 mm bez podstawy,
- 1 nożyce dźwigniowe do blachy 6 mm,
- 1 para zapasowych noży do powyższych nożyc,
- 1 waga osobowa,

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

- 1 model tokarki,
- 1 model piłki taśmowej,
- 1 model świdrowni,
- 1 maszyna influencyjna z futerałem,
- 1 tablica szkolna,
- 1 scylograf komplet,
- 1 sekundomierz Lg. nr. 78,
- 1 sekundomierz (sztoper) Lg. nr. 74,
- 1 zegar piaskowy,
- 1 amperomierz WZ 3,
- 6 kompletów form do betonu,
- 6 podstawek do form,
- 3 formy na kostki betonowe,
- 3 formy na stożki,
- 2 ubijaki z żelaza,
- 2 ubijacze z żelaza,
- 1 mapa Polski,
- 1 woltomierz „Pifco“,
- 1 koło Makswella,
- 1 waga sprężynowa,
- 1 para kamertonów na rezonansach,
- 1 baroskop,
- 1 trzy strunowy monochord,
- 1 mostek Wheatstona,
- 1 stolik Holza,
- 1 amperomierz typu WZ1 0,5 A,
- 1 woltomierz typu WZ 0—130 V,
- 1 opornik szeregowy typu WZ2 260—520 V,
- 1 watomierz typu WZ 500 W,
- 1 opornik szeregowy typu VZ 125—250—500 V,
- 1 walizka z 5-ma przedziałkami,
- 1 elektroskop,
- 3 główki do kapeluszy,
- 1 elektryczne żelazko do prasowania,

- 1 przemiennik typu LZ,
 - 1 przewodnik pierwotny do przemiennika 100/5 A,
 - 1 przewodnik pierwotny do przemiennika 300/5 A,
- Pozatem ofiarowały w roku sprawozdawczym:

Katowicka Spółka Akcyjna dla Górnictwa i Hutnictwa Huta Bismarcka, Wielkie Hajduki:

- 1 przełącznik olejowy 6000 volt 200 amp.
- 1 licznik (na prąd zmienny)
- 1 licznik (na prąd stały)
- 1 zmieniacz prądu 200/5 A
- 1 voltomierz 0— 80 V
- 1 voltomierz 0— 80 V
- 1 amperomierz 0—600 A
- 1 amperomierz 0— 10 A
- 1 amperomierz 0—300 A
- 1 transformator do mierzenia

Huta Pokój S. A. Katowice Inspekcja Maszyn Huta Baildona:

- 1 amperomierz do 50 A na prąd zmienny
- 1 transformatorek prądowy
- 1 stojan asynchroniczny 500 V
- 1 stojan prądu stałego 220 V
- 1 wyłącznik skrzynkowy 500 V, 10 — A z amperomierzem
- 1 „ „ „ — 60 A
- 1 „ „ „ — 25 A
- 1 „ „ „ — 10 A 250 V
- 1 „ „ „ — 6 A 120 V
- 1 „ „ na izolatorach z podstawką
- 1 wirnik klatkowy na pręty z wałkiem, łożyskiem kulkowym i kółkiem zębatem
- 1 wirnik prądu stałego
- 1 kontroler

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

- 1 wyłącznik ręczny na 400 A z bezpiecznikami topikowymi
- 4 gniazdka bezpiecznikowe różnych typów
- 5 elementów oporowych różnych typów
- 1 obsadka szczotkowa
- 2 izolatory dla przewodu napowietrznego.

Zarząd Hutniczy „Huta Królewska“ w Król. Hucie:

- 1 licznik trójfazowy 3 X 10 A, 150 V
- 1 amperomierz magnetyczny 120 A
- 1 tablica agalitowa z amperomierzem cieplikowym 20 A z jednobiegunowym łącznikiem dźwigniowym,
- 1 trójbiegunowy łącznik dźwigniowy 60 A
- 1 silnik hamulczy dla prądu zmiennego 100 kg/cm 220 V, 1,1A z cewką dławniczą, używalny dla 275 V
- 1 transformator z uzwojeniem oszczędnym 150/165 V, 10 A
- 1 opornik drutowy
- 1 opornik nastawny
- 1 gromochron rogowy
- 1 przełącznik
- 1 łącznik olejny S. S. W. trójbiegunowy 2000 V

Spółka Akcyjna Przemysłu Elektrycznego Czechowice w Czechowicach:

różne przybory porcelanowe mające zastosowanie w elektro-technice.

Oberschlesisches Kraftwerk, Spółka Akcyjna Chorzów:

- 1 przetwornik napięciowy 6000/110 V
- 2 przekaźniki
- 1 voltomierz
- 3 amperomierze
- 1 porównywacz faz
- 1 licznik elektryczny,

K. Szpotański i Ska Sk. Akc. Warszawa:

- 2 liczniki.

**Spis abonowanych przez Śląski Instytut Rzemieślniczo-
Przemysłowy:**

1. czasopism fachowych:

W I. półroczu abonowano:

Przemysł skórny
Tydzień Radjowy
Przegląd Elektrotechniczny
Współpracownik.

W ciągu całego roku abonowano:

Przegląd Budowlany
Technik
Lehrlingsschutz
Mechanik
Lichtspiel-Vorführer.

2. żurnali:

Carlton Fashion
Elite
English Styles
Fashionable
La Chaussure
La Mode de Paris
L' Elégance Féminine
Modes Tailleurs
Przegląd Mody
Revue Parisienne

3. gazet:

Gazeta Robotnicza
Goniec Śląski
Polonia
Polska Zachodnia.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBEDNIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

Zestawienie wyników starań Instytutu o subwencje prywatne.

W sprawie uzyskania subwencji zwrócił się Śląski Instytut Rzemieślniczo-Przemysłowy w roku sprawozdawczym do następujących Gmin i Wydziałów Powiatowych:

L. p	Nazwa instytucji	Wysokość otrzymanej subwencji	Powód odmowy
1	Magistrat Miasta Bielska	—	bez odpowiedzi
2	„ „ Cieszyńska	—	„ „
3	„ „ Dziedzic	—	„ „
4	„ „ Król. Huty	—	„ „
5	„ „ Lublińska	—	„ „
6	„ „ Mikołowa	zł 50, --	
7	„ „ Mysłów	—	brak funduszy
8	„ „ Pszczyny	—	bez odpowiedzi
9	„ „ Rybnika	zł 200, --	
10	„ „ Tarn. Gór	—	„ „
11	„ „ Wodzisławia	—	„ „
12	Urząd Gminny Bielszowice	—	brak funduszy
13	„ „ Brzezinka	—	bez odpowiedzi
14	„ „ Brzeziny	—	„ „
15	„ „ Chorzów	—	„ „
16	„ „ Chropaczów	—	„ „
17	„ „ Czernica	—	„ „
18	„ „ Czerwionka	—	„ „
19	„ „ Mała Dąbrowka	—	„ „
20	„ „ Gierałtów	—	„ „
21	„ „ Giszowiec	—	„ „
22	„ „ Goczałkowice	—	„ „
23	„ „ Gotartowice	—	„ „
24	„ „ Hajduki Wielkie	—	„ „
25	„ „ Halemba	—	„ „

L. p.	Nazwa instytucji	Wysokość otrzymanej subwencji	Powód odmowy
26	Urząd Gminny Janów	—	bez odpowiedzi
27	" " Knurów	—	brak funduszków
28	" " Kochłowice	—	" "
29	" " Lipiny	—	" "
30	" " Łagiewniki	—	" "
31	" " Makoszowy	—	" "
32	" " Michałkowice	—	" "
33	" " Murcki	—	" "
34	" " Niedobczyce	—	" "
35	" " Nowa Wieś	—	bez odpowiedzi
36	" " Nowy Bytom	—	" "
37	" " Ochojec	—	" "
38	" " Orzegów	—	" "
39	" " Orzesze	—	" "
40	" " Panewnik	—	brak funduszków
41	" " Pawłów	—	bez odpowiedzi
42	" " Piotrowice	—	" "
43	" " Przyszowice	—	brak funduszków
44	" " Pszów	—	" "
45	" " Radlin	—	bez odpowiedzi
46	" " Roździeń	—	brak funduszków
47	" " Ruda	—	" "
48	" " Siemianowice	—	" "
49	" " Szarlej	—	" "
50	" " Świerklany	—	bez odpowiedzi
51	" " Świętochłowice	—	" "
52	" " Wielkie Piekary	—	" "
53	Wydział Pow. Rybnik	—	brak funduszków
54	" " Tarnowskie Góry	—	" "

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

Kursy zatwierdzone.

Programy naukowe dla różnych kursów przedkładała Dyrekcja Instytutu do opracowania Komisji pedagogicznej poczem wysyłało programy do Ministerstwa W. R. i O. P. celem ich zatwierdzenia.

Poniżej zestawiono wykaz kursów, zatwierdzonych przez Ministerstwo W. R. i O. P. oraz Śląski Urząd Wojewódzki, Wydział Oświecenia Publicznego.

L. p.	Nazwa kursu	Zatwierdzony
w roku 1927:		
1	Kurs dla palaczy kotłowych	Reskrypt. Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 7. III. 1927 r. L. III. T. 3. 1170/27.
2	Kurs dla laborantów chemicznych	Reskrypt. Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 25 kwietnia 1927 r. Nr. III. T. 3. 4266/27.
3	Kurs dla dozorców urządzeń elektrycznych w kopalniach i w hutach	Reskrypt. Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 13. V. 1927 r. L. O. P. 14361/27.
4	Kurs kalkulacyjno-buchalteryjny przygotowawczy do egzaminów mistrzowskich	Reskr. W. O. P. z dnia 27 maja 1926 r. L. O. P. 15865/27.
5	Kurs dla monterów instalacji gazowych i wodociagowych	Reskrypt. Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 25 sierpnia 1927 r. Nr. III. T. 3. 7842/27.
6	Kurs dla mistrzów budowlanych	Reskrypt. Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 5. XI. 1927 r. Nr. III. T. 4. 15757/27.
7	Kurs spawania metali gazami i kurs elektrycznego spawania metali	Reskrypt. Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 31. XII. 1927 r. L. III. T. W. 17184/27.

L. p.	Nazwa kursu	Zatwierdzony
-------	-------------	--------------

w roku 1929:

8	Kurs dla maszynistów obsługujących maszyny parowe	Reskrypt. Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 7. III. 1929 r. L. III. T. 3. 1170/27.
9	Kurs zawodowy przygotowawczy do egzaminów mistrzowskich dla czeladników obuwniczych	Reskrypt. Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 10. IV. 1929 r. Nr. III. D. 2688/29.
10	Kurs kroju męskiego	Reskrypt. Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 31. VII. 1929 r. Nr. III. D. 2768/29.
11	Kurs dla radjomechaników	Reskrypt. Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 19. VIII. 1929 r. M. III. T. C. 5917/29.
12	Kurs hartowniczo-narzędziarski	Reskrypt. Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 18. IX. 1929 r. Nr. III. T. W. 7144/29.
13	Kurs dla kandydatów na czeladników rzemiosł budowlanych	Reskrypt. Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 5. XII. 1929 r. L. III. D. 9360/29.

w roku 1930:

14	Kurs kroju bielizny dla bieliźniarek zawodowych	Reskrypt. Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 12. I. 1930 r. Nr. III. Z. 10386/30.
15	Kurs dla monterów elektrotechnicznych	Reskr. W. O. P. z dnia 21. III. 1930 r. L. O. P. IV. 2030.
16	Kurs dla malarzy i lakierników	Reskr. W. O. P. z dnia 14. V. 1930 r. L. O. P. IV. 2376/3.
17	Kurs plisowania i gufrowania	Reskrypt. Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 11. VI. 1930 r. Nr. III. Z. 4767/30.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

L. p.	Nazwa kursu	Zatwierdzony
18	Kurs dla mistrzów obuwniczych	Reskr. W. O. P. z dnia 7. VIII. 1930 r. L. O. P. IV. 3629/2.
19	Kurs modniarski	Reskr. W. O. P. z dnia 30. X. 1930 r. L. O. P. IV. 4416.

w roku 1931:

20	Kurs specjalnego przyrządzania betonu i wyrobów betonowych, elementów budowlanych dla cze- ladników betoniarskich, murar- skich	Reskr. W. O. P. z dnia 3. II. 1931 r. L. O. P. IV. 579.
21	Kurs dla obuwników	Reskr. W. O. P. z dnia 3. II. 1931 r. L. O. P. IV. 5. 12/2.
22	Kurs dla elektromonterów	Reskr. W. O. P. z dnia 4 lutego 1931 r. L. O. P. IV. 627/4.
23	Kurs dla czeladników piekarskich	Reskr. W. O. P. z dnia 20. III. 1931 r. L. O. P. IV. 1094.
24	Kurs technologii chemicznej	Reskr. W. O. P. z dnia 23. VI. 1931 r. L. O. P. IV. 2023.
25	Kurs dla czeladników introligator- skich	Reskr. W. O. P. z dnia 30. VI. 1931 r. L. O. P. IV. 2062.
26	Kurs spawania przy naprawie samochodów	Reskr. W. O. P. z dnia 30. VI. 1931 r. L. O. P. IV. 2105.
27	Kurs dla podkuwaczy koni	Reskr. W. O. P. z dnia 2 lipca 1931 r. L. O. P. IV. 2107.
28	Specjalny kurs obuwniczy	Reskr. W. O. P. z dnia 3 lipca 1931 r. L. O. P. IV. 512/3.
29	Kurs dokształcający dla kinoopera- torów	Reskr. W. O. P. z dnia 6 lipca 1931 r. L. O. P. IV. 2138/3.

L. p.	Nazwa kursu	Zatwierdzony
30	Kurs traserstwa dla kotlarzy, blacharzy i mechaników	Reskr. W. O. P. z dnia 12 września 1931 r. L. O. P. IV. 2491.
31	Kurs dla elektromonterów oświetleniowych	Reskrypt. Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 26 październ. 1931 r. Nr. III. RP. 6146/31.
32	Kurs artystycznej fotografii	Reskrypt. Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 26 październ. 1931 r. Nr. I. Pr. 7774/31.
33	Kurs dla nawijaczy maszyn trójfazowych	Reskrypt. Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 26 październ. 1931 r. Nr. I. Pr. 7962/31.
34	Kurs kreśleń technicznych	Reskr. W. O. P. z dnia 6. październ. 1931 r. L. O. P. IV. 2926.
35	Kurs języka polskiego i nauki o państwie	Reskr. W. O. P. z dnia 3 listopada 1931 r. L. O. P. IV. 2024.
36	Kurs „Zasadnicze rodzaje uszkodzeń maszyn elektrycznych i ich naprawa w praktyce“	Reskr. W. O. P. z dnia 24 lutego 1931 r. L. O. P. IV. 3580.
37	Kurs „Transformator w ruchu“	Reskr. W. O. P. z dnia 18 grudnia 1931 r. L. O. P. IV. 3747/1.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

KURSY.

Według specjalnych zestawień, umieszczonych w niniejszym sprawozdaniu, ukończono 3 kursy zapoczątkowane w roku poprzednim, zapoczątkowano i ukończono w roku sprawozdawczym 25 kursów, przygotowano do ukończenia w przyszłym roku sprawozdawczym 9 kursów. Liczba godzin wykładowych wynosiła 3618. Uczestników na kursach w roku sprawozdawczym było 899.

W poniższej tablicy zestawiono dla porównania ogólną ilość kursów czynnych, godzin wykładowych i uczestników kursów za lata 1927, 1928, 1929, 1930 i 1931.

Rok	Ogólna ilość kursów:	Godzin wykładowych:	Uczestników:
1927	8	1096	124
1928	9 + 5	2294	256
1929	27 + 3	4420	882
1930	24 + 4	3962	762
1931	28 + 9	3618	899

U W A G A: Liczby: + 5, + 3, + 4, + 9 w drugiej kolumnie oznaczają ilość kursów przechodnich t. j. takich, które zaczęte w roku sprawozdawczym, przechodzą na rok następny.

**Sprawozdanie tabelaryczne z kursów urządzonych
przez Śląski Instytut Rzemieślniczo-Przemysłowy
w roku sprawozdawczym 1931.**

L. p.	Nazwa kursu	Czas trwania	Ilość uczni	Ukoń- czyło	Do- chody	Roz- chody	Koszt jednego uczest- nika
1	Kurs dla malarzy i lakier- ników w Bielsku.	od 1.XII. 1930 do 29. I. 1931	51	44	4348,—	4559,60	92,20
2	Kurs dla malarzy i lakier- ników w Wełnowcu.	od 30 I. 1931 do 28. III. 1931	35	35	4497,—	4112,92	122,27
3	I. Kurs przyrządzania be- tonu, badanie jego składników i zasady betonowania w Weł- nowcu.	od 3. II. 1931 do 5. III. 1931	32	32	1916,40	2619,20	58,95
4	II. Kurs organiz. beto- niarni, wytwarzania wy- robów betonowych i ich zastosowanie w budow- nictwie w Wełnowcu.	od 12. III. 1931 do 26. V. 1931	14	14			
5	Kurs spawania w Katowi- cach.	od 16. II. 1931 do 17. III. 1931	33	33	838,35	86,50	6,40
6	Kurs spawania w Katowi- cach.	od 20. IV. 1931 do 13. VI. 1931	25	25			
7	Kurs spawania w Katowi- cach.	od 1. IX. 1931 do 5. X. 1931	28	28			
8	8-dniowy kurs przeszkole- nia spawaczy na nowe metody spawania w Ka- towicach.	od 13. I. 1931 do 21. I. 1931	16	16			
9	Kurs spawania w Bielsku.	od 23. I. 1931 do 13. II. 1931	52	52			
10	Kurs dla palaczy kotło- wych w Wełnowcu.	od 20. X. 1930 do 31. I. 1931	26	13	1720,—	1281,30	50,90

**DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY
NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!**

L. p.	Nazwa kursu	Czas trwania	Ilość uczel	Ukoń- czyło	Do- chody	Roz- chody	Koszt jednego uczest- nika
11	Kurs kroju sukien dam- skich w Bielsku.	od 19. I. 1931 do 3. III. 1931	25	24	1133,—	775,90	32,25
12	Kurs dla palaczy kotło- wych w Tarnowskich Górach.	od 3. III. 1931 do 26. VI. 1931	12	12	980,—	1123,—	95,13
13	Kurs przygotowawczy do egzaminów mistrzow- skich w Katowicach.	od 23. III. 1931 do 26. VI. 1931	21	19	1715,—	1307,—	64,05
14	Kurs przygotowawczy do egzaminów mistrzow- skich w Rybniku.	od 18. II. 1931 do 8. V. 1931	36	34	3595,—	1254,60	36,67
15	Kurs dla radioamatorów w Katowicach.	od 5. III. 1931 do 26. IV. 1931	31	24	370,—	320,—	10,57
16	Kurs dla elektromonterów w Katowicach.	od 1. XII. 1930 do 10. VII 1931	19	14	2497,50	3312,43	178,60
17	Kurs kreśleń dla stolarzy w Katowicach.	od 27. III. 1931 do 29. VII 1931	26	11	910,—	2311,95	91,72
18	Kurs dla czeladników pie- karskich w Katowicach.	od 20. V 1931 do 11. VIII. 1931	24	24	1680,—	778,—	33,52
19	Kurs dla palaczy kotło- wych w Wełnowcu.	od 20. III. 1931 do 22. VII. 1931	24	24	1720,—	1281,30	54,94
20	Kurs dla maszynistów obsługujących maszyny parowe w Katowicach.	od 30. III. 1931 do 13. VII. 1931	32	25	2210,—	1715,70	56,13
21	Kurs technologii chemicz- nej w Katowicach.	od 15. VI. 1931 do 28 IX. 1931	28	26	1607,25	1323,—	47,67
22	Kurs mechanicznej repa- racji obuwia w Mikoło- wie.	od 4. IX. 1931 do 23. IX. 1931	11	6	150,—	—	0,75

L. p.	Nazwa kursu	Czas trwania	Ilość uczniów	Ukończono	Dochody	Rozchody	Koszt jednego uczestnika
23	Kurs modniarstwa w Katowicach.	od 7. IX. 1931 do 16. XI. 1931	26	19	1420,—	1443,80	35,16
24	Kurs kwiaciarnictwa w Katowicach.	od 18. XI. 1931 do 18. XII. 1931	19	19			
25	Kurs kroju damskiego w Katowicach.	od 23. XI. 1931 do 19. XII. 1931	18	13	1570,75	1593,50	46,12
26	Kurs kroju męskiego w Katowicach.	od 23. XI. 1931 do 19. XII. 1931	16	16			
27	Kurs dla instalacji piorunochronów w Katowicach.	od 4. II. 1931 do 21. IV. 1931	16	14	920,—	936,54	59,45
28	Kurs „Zasadnicze rodzaje uszkodzeń maszyn elektrycznych i ich naprawa w praktyce” w Katowicach.	od 13. XI. 1931 do 23. XII. 1931	36	36	925,—	360,—	10,50

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

Przykład obliczania kosztów jednego uczestnika kursu dla malarzy i lakierników.

Obliczanie kosztów przypadających na jednego uczestnika przeprowadziliśmy w ten sposób, jak to podaje poniższy przykład obliczenia kosztów jednego uczestnika kursu dla malarzy i lakierników.

Koszta administracyjne za cały rok wynoszą zł 46 435,98.

W roku sprawozdawczym uczęszczało na kursy ogółem 899 uczestników i odbyło się razem 3618 godzin nauki, pomnożywszy zatem 899×3618 otrzymamy 3 252 582 uczestniko-godzin, czyli koszta administracyjne wynoszące zł 46 435,98, należy rozłożyć na 3 252 582 uczestniko-godzin. Koszta administracyjne, przypadające na 1 uczestniko-godzinę wynoszą $\text{zł } 46\,435,98 : 3\,252\,582 = \text{zł } 0,014$.

Obliczenia kosztów przypadających na jednego uczestnika kursu dla malarzy i lakierników dokonujemy w następujący sposób:

- I. W kursie wzięło udział 51 uczestników, a odbyło 200 godzin nauki; $51 \times 200 = 10\,200$ uczestniko-godzin. Na jedną uczestniko-godzinę przypadają koszta administracyjne w wysokości zł 0,014, na 10 200 uczestniko-godzin złotych $0,014 \times 10\,200 = \text{zł } 142,80$.
- II. Koszta omawianego kursu, składające się z wydatków na wynagrodzenie nauczycieli, koszta najmu lokalu, obsługi, wynagrodzenia za przeprowadzenie egzaminu wynoszą razem zł. 4559,60. Koszta jednego uczestnika wynoszą tedy: zł. 4559,60 więcej zł. 142,80 = zł. 4702,40, które podzielone przez 51 uczestników, dają iloraz równy złotych 92,20.

Obliczenie wykazało więc, że koszta przypadające na jednego uczestnika kursu dla malarzy i lakierników wynoszą 92 zł. 20 gr.

Zestawienie tabelaryczne kursów przechodnich t. j. rozpoczętych w roku 1931, a mających się zakończyć w roku 1932.

L. p.	Kursy	Data otwarcia kursu	Ilość odbytych godzin wykładowych w roku 1931.	Ilość uczestników
1.	Kurs dla kinooperatorów i ich pomocników w Katowicach.	15. IX. 1931 r.	92	15
2.	Kurs dla podkuwaczy koni w Katowicach.	23. X. 1931 r.	182	42
3.	Kurs przygotowawczy do egzaminów mistrzowskich w Katowicach.	30. X. 1931 r.	53	22
4.	Kurs dla elektromonterów w Bielsku.	9. XI. 1931 r.	49	18
5.	Kurs dla palaczy kotłowych w Bielsku.	9. XI. 1931 r.	42	10
6.	Kurs projektowania spawanych konstrukcyj w Katowicach.	16. XI. 1931 r.	22	19
7.	Kurs „Transformator w ruchu“ w Katowicach.	1. XII. 1931 r.	18	15
8.	Kurs kreśleń technicznych w Katowicach.	11. XII. 1931 r.	10	13
9.	Kurs dla elektromonterów oświetleniowych w Katowicach.	15. XII. 1931 r.	8	13

**DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY
NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!**

Zestawienie kursów projektowanych na rok 1932.

1. 4 kursy dla palaczy kotłowych
2. 1 kurs dęcia szkła
3. 1 kurs dla dozorców elektrycznych tablic rozdzielczych
4. 1 kurs dla elektromonterów
5. 1 kurs dla dozorców urządzeń elektrycznych
6. 1 kurs dla monterów instalacyj gazowych i wodociągowych
7. 1 kurs dla metalowców
8. 3 kursy przygotowawcze do egzaminów mistrzowskich
9. 1 kurs zawodowy dla stolarzy
10. 1 kurs zawodowy dla szewców
11. 5 kursów mechanicznej reparacji obuwia
12. 1 kurs kroju damskiego
13. 1 kurs kroju męskiego
14. 1 kurs dla radjomonterów
15. 2 kursy dla kinooperatorów
16. 1 kurs imitacji drzew i marmurów
17. 2 kursy dla czeladników piekarskich
18. 1 kurs organizacji nowoczesnej narzędziarni
19. 1 kurs dla maszynistów maszyn wyciągowych
20. 1 kurs dla maszynistów obsługujących turbiny parowe
21. 1 kurs dla mechaników automobilowych
22. 1 kurs języka polskiego
23. 1 kurs dla elektromonterów oświetleniowych
24. 1 kurs tkactwa artystycznego
25. 1 kurs modniarsko-kwiaciarski
26. 1 kurs dla czeladników introligatorskich
27. 1 kurs dla podkuwaczy koni
28. 1 kurs technologii chemicznej
29. 1 kurs eksperymentalny dla elektromonterów
30. 1 kurs dla techników obsługujących aparaty Röntgena
31. 1 kurs kreśleń technicznych
32. 1 kurs fotografii artystycznej

33. 1 kurs dla kelnerów
34. 1 kurs dla czeladników rzeźniczych
35. 1 kurs „Transformator w ruchu“
36. 1 kurs „Zasadnicze rodzaju uszkodzeń maszyn elektrycznych i ich naprawa w praktyce“
37. 1 kurs „Konserwacja utrzymania maszyn elektrycznych w fabrykach, hutach i kopalniach“
38. 1 kurs przyrządzania betonu i badania składników betonowych
39. 1 kurs wyrobów betonowych dla budownictwa i gospodarstw rolnych, oraz zakładania i prowadzenia pracowni betoniarskich
40. 1 kurs zastosowania betonu, wyrobów betonowych i żelbetu w budownictwie nowoczesnem
41. 1 kurs specjalny wyrobu sztucznych kamieni
42. 1 kurs najnowszych zdobyczy technicznych w budownictwie
43. 1 kurs kreśleń budowlanych, rachunków technicznych i początków kosztorysowania
44. 1 kurs kreśleń budowlanych ze szczególnem uwzględnieniem rysunków żelbetniczych.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

REGULAMIN

egzaminów końcowych, urządzanych przez Śląski Instytut Rzemieślniczo-Przemysłowy w Katowicach, zatwierdzony reskryptem Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego Wydział Oświecenia Publicznego z dn. 21. XII. 1929 L. O. P. III. 9013.

§ 1.

Po ukończeniu kursu i odbyciu egzaminu końcowego Śląski Instytut Rzemieślniczo - Przemysłowy wydaje uczestnikom kursu zaświadczenie.

§ 2.

Egzamin odbywa się przed Komisją Egzaminacyjną, którą zwołuje biuro Instytutu po porozumieniu się z Wydziałem Oświecenia Publicznego conajmniej na tydzień przed terminem egzaminu.

§ 3.

Do Komisji Egzaminacyjnej należą z urzędu: dyrektor Instytutu, wszyscy wykładowcy na danym kursie nauczyciele, pozatem przedstawiciel Izby Rzemieślniczej, Izby Handlowej i przedstawiciele zainteresowanych kursem Instytutcyj.

Wydziałowi O. P. przysługuje prawo delegowania swojego przedstawiciela na posiedzenie Komisji.

§ 4.

Przewodniczącym Komisji jest dyrektor Instytutu.

§ 5.

Egzamin odbywa się protokółarnie.

§ 6.

Uchwały Komisji zapadają większością głosów, a w razie równości rozstrzyga głos przewodniczącego.

Kandydatowi, który przy egzaminie nie odpowie wymogom programu, może Komisja pozwolić przystąpić do egzaminu poprawczego w terminie określonym przez Komisję.

§ 7.

Egzamin przeprowadza z uczestnikami kursu nauczyciel odpowiedniego przedmiotu a pozatem mogą zadawać pytania także inni członkowie Komisji Egzaminacyjnej i delegat Wydz. O. P.

§ 8.

Uczestnicy kursu, którzy na egzaminie otrzymali ze wszystkich przedmiotów nauki na kursie oceny conajmniej dostateczne, otrzymują zaświadczenie ukończenia kursu, ci zaś uczestnicy, którzy nie otrzymali ze wszystkich przedmiotów oceny dostatecznej, mogą otrzymać zaświadczenia uczęszczania na kurs.

Na wszystkich zaświadczeniach wypisane będą oceny ostateczne z poszczególnych przedmiotów, według protokołu Komisji Egzaminacyjnej.

**DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY
NIEZBEDNIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!**

Instytucje

zapraszane w roku sprawozd. do komisji egzaminacyjnych.

L. p.	Instytucja	Wysta- no za- proszeń	Wzięło udział w ko- misjach egzamin.
1	Śląski Urząd Wojewódzki, Wydział Oświecenia Publicznego	11	1
2	Izba Handlowa w Katowicach . . .	11	2
3	Izba Rzemieślnicza w Katowicach . .	11	1
4	Stowarzyszenie Dozoru Kotłów Paro- wych w Katowicach	7	4
5	Wyższy Urząd Górniczy w Katowicach	8	5
6	Przymusowy Cech Stolarzy w Kato- wicach	1	1
7	Przymusowy Cech Stolarzy w Król. Hucie	1	—
8	Przymusowy Cech Stolarzy i Bednarzy w Mikołowie	1	—
9	Przymusowy Cech Stolarzy, Bednarzy i Kołodzieji w Pszczynie	1	—
10	Przymusowy Cech Piekarzy w Katowi- cach	1	—
11	Przymusowy Cech Instalatorów w Król. Hucie	1	—
12	Przymusowy Cech Blacharzy i Instala- torów w Katowicach	1	—

Spółdzielnia szewska w Mikołowie.

Obecny rozwój techniki zmusza również tradycyjnie pracujące rzemiosło do przejścia na nowe sposoby pracy. Jeżeli chodzi o rzemiosło szewskie, mogłoby ono tylko z trudem przeciwstawiać się zagranicznemu, należycie zorganizowanemu i finansowo silnym koncernom obuwniczym, ekspandującym na teren naszego kraju. Luzem idące poczynania pojedynczych warsztatów szewskich nie są w stanie przeciwstawić się wspomnianej ekspansji, koniecznym jest tu przeto zespolenie poczynkań, opartych na idei dostarczenia odbiorcy wyrobu jakościowo możliwie najwyżej stojącego przy równoczesnym poprawnym kalkulowaniu ceny.

Obecne warunki, panujące w rzemiośle obuwniczym mają podłoże międzynarodowe a zanoszą się na gruntowne zmiany w tem rzemiośle, tak w związku z postępem techniki, jak i kupiecką organizacją, posługującą się większymi kapitałami. Jakoż zwiększa się walka konkurencyjna przez wdzieranie się mechanizacji w warsztaty rękodzielnicze. Następstwem takiej walki w obecnych warunkach n. p. w Polsce, gdzie około 80% konsumpcji obuwniczej pokrywa rękodzieło, byłaby ruina wielu tysięcy samodzielnych rzemieślników.

Eksperymentem podjętym z inicjatywy Śl. I. R. P. zgodnie z celami, wytkniętymi w jego statucie, jest założona w roku 1929 w Mikołowie eksperymetalna placówka szewska. Placówka ta, istniejąca pod nazwą: „Spółdzielnia Szewska z odpowiedzialnością z udziałami z siedzibą w Mikołowie“, jest jedynym zrzeszeniem obuwniczym na Śląsku, zmierzającym do zreorganizowania rzemiosła obuwniczego. Nie będziemy powtarzali historii jej założenia, gdyż podaliśmy ją w sprawo-

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

zdaniu naszym za rok 1929, przypomnimy tylko, że celem jej jest zasadniczo podtrzymanie egzystencji samodzielnych rzemieślników. Wszelkie możliwe środki, wiodące do polepszenia bytu, bada się drogą doświadczalną w spółdzielni, a po wypróbowaniu najstosowniejszych metod udziela się rzemieślnikom praktycznych wskazówek.

Podajemy poniżej jej statut w dosłownem brzmieniu:

STATUT

Spółdzielnia Szewskej z odpowiedzialnością z udziałami z siedzibą
w Mikołowie.

§ 1.

Spółdzielnia nosi nazwę: Spółdzielnia Szewska z odpowiedzialnością z udziałami. Siedzibą Spółdzielni jest Mikołów.

§ 2.

Spółdzielnia ma na celu wspólne prowadzenie przedsiębiorstwa szewskiego na nieograniczony czasokres. Dalej: zastąpienie interesów rzemiosła szewskiego i utworzenie w danym okręgu nowych źródeł zarobkowych przez:

- a) Propagandę u publiczności.
- b) Ubieganie się o dostawy u zwierzchności.
- c) Wykonanie większych dostaw, rozdzielanie pracy pomiędzy drobnych rzemieślników zawodu szewskiego i zaopatrywanie ich w potrzebny materiał i narzędzia pracy.
- d) Badanie racjonalnego i współczesnego prowadzenia pracy dla rzemiosła.
- e) Wykształcenie specjalnych czeladników szewskich.
- f) Wyrób ortopedycznego obuwia.
- g) Manipulacje wszelkiego rodzaju w interesie Spółdzielni i rzemiosła szewskiego.

§ 3.

Członkami Spółdzielni mogą być osoby, instytucje i zrzeszenia. Nie może być członkiem osoba pozbawiona praw obywatelskich, która nie jest w posiadaniu obywatelstwa polskiego lub jest ograniczona w rozporządzaniu swym majątkiem.

§ 4.

Członków Spółdzielni przyjmuje Zarząd, który może odmówić przyjęcia bez podania powodu. Osobie nieprzyjętej przysługuje prawo odwołania się do Rady Nadzorczej, której decyzja jest ostateczna.

§ 5.

Członkostwo ustaje na skutek:

- a) dobrowolnego wystąpienia,
- b) wykluczenie przez Radę Nadzorczą ew. walne zgromadzenie,
- c) śmierć członka.

§ 6.

Dobrowolne wystąpienie winien członek zgłosić na piśmie przynajmniej 6 miesięcy przed końcem roku obrachunkowego, w którym upływa termin wypowiedzenia.

Członek może być wykluczony przez Radę Nadzorczą na wniosek Zarządu, jeżeli:

1. nie wypełnia swych zobowiązań względem Spółdzielni,
2. umyślnie nie stosuje się do przepisów statutu i przepisów pracy,
3. świadomie działa na szkodę Spółdzielni.

O wykluczeniu zawiadomi Zarząd niezwłocznie członka listem poleconym. Wykluczenie ma ważność z końcem roku obrachunkowego, w którym nastąpiło. Od chwili jednakowoż wysłania zawiadomienia o wykluczeniu członka, nie ma tenże prawa brać udziału w walnych zgromadzeniach ani wchodzić w skład innych organów Spółdzielni.

Wykluczonemu przysługuje prawo odwołania się do najbliższego walnego zgromadzenia.

§ 7.

Każdy członek wstępujący winien wpłacić wpisowe w wysokości 25.— zł i zadeklarować przynajmniej jeden udział w wysokości 1000.— zł. Wpisowe i jedna piąta część zadeklarowanego udziału są płatne w chwili przyjęcia na członka a reszta kwartalnie po 100.— zł. Dopóki członek nie zapłacił całego udziału, przypadająca część zysku należy przeznaczyć na uzupełnienie jego udziału.

§ 8.

Ilość udziałów, jaką może nabyć członek, jest ograniczona na 20 udziałów. Do nabycia udziałów ponad 20 wymagane jest zezwolenie Rady Nadzorczej, udzielone na wniosek Zarządu.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

§ 9.

Członkowie Spółdzielni odpowiadają za jej zobowiązania zadeklarowanemi udziałami.

§ 10.

Udział byłego członka wypłaca się na podstawie zatwierdzonego bilansu tego roku, z którego końcem członek przestał należeć do Spółdzielni. Udziały nieopbrane w ciągu 5 lat od zatwierdzenia bilansu będą przebrane do funduszu rezerwowego zwyczajnego.

Byłemu członkowi nie przysługuje żadne prawo do funduszu rezerwowego zwyczajnego, lub innego majątku Spółdzielni.

Na żądanie byłego członka wypłata jego udziału nastąpić winna najpóźniej w przeciągu 6 miesięcy od zatwierdzenia bilansu.

§ 11.

Udziały są niezbywalne i nie mogą być oddane w zastaw. Jeżeli atoli członek przestał już należeć do Spółdzielni, lub wypowiedział udział, roszczenie, jakie ma do Spółdzielni na podstawie § 10-go może być zbyte i zastawione.

§ 12.

Każdy członek zobowiązany jest stosować się do przepisów statutu tudzież do uchwał zgromadzeń walnych i zatwierdzonych przez nie regulaminów.

§ 13.

Członkowie mają prawo brać udział w obradach zgromadzenia walnego, wybierać i być wybieranemi do organu Spółdzielni, oraz korzystać z wszystkich jej urządzeń.

Organami Spółdzielni są:

1. Zarząd.
2. Rada Nadzorcza.
3. Walne Zgromadzenie.

§ 14.

Zarząd.

Zarząd reprezentuje Spółdzielnię wobec wszystkich władz i osób, prowadzi wszystkie prace bieżące, tudzież rozporządza funduszami Spółdzielni w granicach zakreszonych przez statut i uchwały zgromadzenia walnego w szczególności:

- a) prowadzi rachunkowość, układa sprawozdania roczne, układa bilansy, budżet,

- b) prowadzi rejestr przyjętych przez niego członków, oraz przedstawia wnioski Rady Nadzorczej co do przyznania członkom udziałów ponad 20 i co do wykluczenia członków,
- c) wykonywa uchwały rady Nadzorczej i walnych zgromadzeń,
- d) zawiera wszelkiego rodzaju umowy dotyczące się działalności Spółdzielni aż do wysokości uchwalonej przez walne zgromadzenie,
- e) przyjmuje i zwalnia pracowników Spółdzielni i zawiera z nimi umowy służbowe, które winne być zatwierdzone przez Radę Nadzorczą,
- f) decyduje we wszystkich sprawach, które nie zostały zastrzeżone dla Rady Nadzorczej lub walnego zgromadzenia.

§ 15.

Zarząd składa się z trzech członków Spółdzielni wybieranych przez Radę Nadzorczą.

§ 16.

Wszystkie uchwały Zarządu powinny być wpisane i podpisane przez obecnych członków Zarządu do księgi protokólarnej. Strony księgi winne być zaopatrzone w bieżące liczby a ilość stron winna być potwierdzona przez przewodniczącego Rady Nadzorczej. Jeżeli obrady toczą się w sprawie członka Zarządu, to tenże nie może brać w nich udziału.

§ 17.

Członkowie Zarządu otrzymują za swe prace wynagrodzenie według norm ustalonych przez Radę Nadzorczą. Rada Nadzorcza może w każdej chwili członków odwołać. Odwołanie nie narusza praw umownych członków Zarządu do wynagrodzenia.

§ 18.

Zarząd podpisuje w imieniu Spółdzielni, kładąc podpis przynajmniej dwóch członków. Dzienny, prosty tok interesów wymaga tylko podpisu przewodniczącego lub jego zastępcy.

Rada Nadzorcza.

§ 19.

Rada Nadzorcza jest organem nadzorującym i kontrolującym Spółdzielnię. Do poszczególnych atrybucji Rady Nadzorczej należy:

- a) rewidowanie przynajmniej 4 razy w roku stanu kasy i rachunkowości,

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBEDNIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

- b) wykluczanie członków na wniosek Zarządu,
- c) przyznanie udziałów na wniosek Zarządu,
- d) wybór Zarządu,
- e) ustalenie wysokości wynagrodzenia członków Zarządu,
- f) zatwierdzenie umów służbowych zawartych przez Zarząd z pracownikami Spółdzielni,
- g) składanie rocznych zamknięć rachunków, oraz przedstawienie wyniku do badania walnemu zgromadzeniu,
- h) zawieranie w imieniu Spółdzielni wszelkich umów z członkami Zarządu i prowadzenie przeciw nim procesów, o ile walne zgromadzenie nie wybrało osobnych pełnomocników.

W razie potrzeby może Rada Nadzorcza wybrać rzeczoznawcę.

§ 20.

Rada Nadzorcza składa się z trzech członków. Członków teŹe wybiera walne zgromadzenie na przeciąg trzech lat. Corocznie z Rady Nadzorczej ustępuje jeden członek. Początkowo przez losowanie, następnie zaś przez starszeństwo urzędowania. Ustępujący może być ponownie wybrany. Członków występujących z Zarządu nie można przed udzieleniem im absolutorjum wybierać do Rady Nadzorczej.

§ 21.

Rada Nadzorcza wybiera z swego grona prezesa, wiceprezesa i sekretarza za pomocą kartek większością głosów. Wybór przez aklamację jest dozwolony jeżeli niema żadnego sprzeciwu.

§ 22.

Posiedzenie Rady Nadzorczej zwołuje prezes względnie wiceprezes z podaniem porządku obrad. Posiedzenia Rady Nadzorczej odbywają się pod przewodnictwem prezesa lub wiceprezesa przynajmniej 4 razy w roku.

Posiedzenie Rady Nadzorczej musi być zwołane w przeciągu następnych 10 dni, jeżeli Zarząd stawi pisemny wniosek z podaniem przedmiotów nad którymi ma się obradować. Uchwały zapadają większością głosów obecnych, a do prawomocności uchwał Rady Nadzorczej wymagana jest obecność większości członków Rady. Powzięte uchwały należy wpisać do protokółarza Rady Nadzorczej, którego stronicie muszą być numerowane. Obecni członkowie winni podpisać uchwały zaprotokółowane.

Jeżeli obrady toczyły się w sprawie członka, to tenŹe nie może brać w nich udziału.

§ 23.

Nie można być równocześnie członkiem Zarządu i Rady Nadzorczej. Rada Nadzorcza może jednak powierzyć swojemu członkowi zastępowanie członka Zarządu. Członek Rady Nadzorczej nie może być równocześnie urzędnikiem Spółdzielni.

§ 24.

Każdy członek Zarządu i Rady Nadzorczej winny czynu lub zaniedbania, przez które Spółdzielnia poniosła szkody, odpowiada za nią osobiście. Jeżeli winnych jest więcej, odpowiadają solidarnie. Odpowiedzialność ta ulega przedawnieniu, po upływie 5-ciu lat po stwierdzeniu szkody.

§ 25.

Walne Zgromadzenie.

Każdy członek ma na walnym zgromadzeniu prawo jednego głosu bez względu na liczbę posiadanych udziałów. Członek może brać udział na walnym zgromadzeniu tylko osobiście. Osoby prawne (n. p. cechy) biorą udział przez ustanowionych w tym celu pełnomocników. Pełnomocnik, który winien przedłożyć pisemne upoważnienie, nie może zastępować więcej niż jednego członka.

§ 26.

Walne Zgromadzenie zwyczajne, zwoływane w przeciągu 4 miesięcy po skończonym roku obrachunkowym i nadzwyczajne zgromadzenia, które zwołuje Rada Nadzorcza według uznanej przez siebie potrzeby a zobowiązana jest zwołać do dni 30 na żądanie Zarządu lub $\frac{1}{10}$ części członków Spółdzielni, ma być zgłoszone na piśmie z podaniem przedmiotu obrad. Walne Zgromadzenie winne być zgłoszone 4 dni naprzód w dziennikach, które sobie wybierze walne zgromadzenie za swój organ, o ile uzna Rada Nadzorcza to za wskazane.

Porządek obrad walnych zgromadzeń ustanawia Rada Nadzorcza. Wnioski, które mają być roztrząsane na walnym zgromadzeniu, należy wnieść do Rady Nadzorczej za pośrednictwem Zarządu przynajmniej 3 dni przed zgromadzeniem. Wnioski, które nie stały na porządku dziennym walnego zgromadzenia, mogą być także uchwalone, jeżeli walne zgromadzenie większością głosów wszystkich obecnych się na to zgodzi. Zgromadzeniu zwołanemu przez Radę Nadzorczą, przewodniczy prezes Rady lub jego zastępca. Walne Zgromadzenie może atoli wybrać na przewodniczącego jednego z obecnych członków.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIENIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

Członkowie Spółdzielni nie uczestniczą w głosowaniu, skoro ma zapasć uchwała co do zwolnienia ich od zobowiązań lub odpowiedzialności za wyrządzone przez nich szkody, co do wyznaczenia im wynagrodzenia lub odwołania ich z urzędu. Uchwałom walnego zgromadzenia podlegają następujące sprawy Spółdzielni:

- a) wybór i odwołanie członków Rady Nadzorczej,
- b) oznaczenie najwyższej sumy do jakiej Spółdzielnia może zaciągnąć zobowiązania,
- c) wybór pełnomocnika do prowadzenia ew. procesów z członkami Rady Nadzorczej oraz uchwalenie kroków prawnych przeciwko członkom Zarządu,
- d) zatwierdzenie rachunków rocznych i zwalnianie Zarządu i Rady Nadzorczej z odpowiedzialności,
- e) podział ew. nadwyżek, względnie pokrycie strat w granicach postanowień statutu,
- f) sprawozdanie o rewizji,
- g) rozwiązanie i likwidacja Spółdzielni,
- h) zmiany i uzupełnienie statutu,
- i) nabycie, obciążenie lub sprzedaż nieruchomości,
- j) przystąpienie i wystąpienie z Związku rewizyjnego.

§ 27.

Uchwały walnego zgromadzenia są prawomocne w razie obecności $\frac{1}{3}$ członków Spółdzielni. W razie nieprzybycia dostatecznej ilości członków na walne zgromadzenie, musi się odbyć powtórne zgromadzenie z tym samym porządkiem obrad, którego uchwały są prawomocne bez względu na liczbę obecnych członków. Zebranie to winno się odbyć najpóźniej w ciągu dni 20 a może ono być zwołane równocześnie z poprzednim. Uchwały walnego zgromadzenia zapadają przez podniesienie rąk do góry lub powstaniem z miejsc zwykłą większością, o ile ustawa nie wymaga kwalifikowanej większości. Przy równości głosów rozstrzyga głos przewodniczącego.

§ 28.

Uchwały o zmianie statutu, o odwołaniu przed terminem członków Rady Nadzorczej, podwyższeniu udziału lub odpowiedzialności, rozwiązaniu i likwidacji Spółdzielni zapadać mogą jedynie większością głosów $\frac{3}{4}$ obecnych.

§ 29.

Wybory zgromadzenia są tajne i skutecznia się je za pomocą kartek. O ile żadna z osób pierwszego głosowania nie otrzyma więcej jak połowy

głosów wogóle oddanych, natenczas odbywają się pomiędzy osobami, na które przy pierwszym głosowaniu padło najwięcej głosów. Wybory ściślej-
sze i wybrany jest ten, który otrzyma najwięcej głosów. Przy równej ilo-
ści głosów rozstrzyga ostatecznie los, ciągnięty przez przewodniczącego.

Wybory przez aklamację są dozwolone o ile nie ma żadnego
sprzeciwu.

§ 30.

Przebieg walnego zgromadzenia winien być wpisany do protokołu,
który musi być podpisany przez przewodniczącego, sekretarza i conaj-
mniej 2 członków powołanych przez przewodniczącego.

§ 31.

Prawomocne uchwały walnego zgromadzenia obowiązują wszystkich
członków.

Fundusz rezerwowy zwyczajny.

§ 32.

Celem pokrycia strat bilansowych tworzy się fundusz rezerwowy
zwyczajny, który składa się:

- a) z wpisowego,
- b) z przedawnionych udziałów byłych członków,
- c) z conajmniej 10% zysku rocznego i 10% odpisu od wartości
i maszyn, i przyrządzeń zakładowych.

Fundusz rezerwowy zwyczajny musi być tak długo gromadzony,
dopóki nie osiągnie 1000 zł.

O odpisaniu funduszu rezerwowego zwyczajnego postanawia walne
zgromadzenie na wniosek Rady Nadzorczej. Fundusz rezerwowy zwy-
czajny pozostaje majątkiem Spółdzielni.

Fundusz rezerwowy nadzwyczajny.

§ 33.

Celem pokrycia wydatków nadzwyczajnych a mianowicie na zwią-
zane z interesem niedobory ustanawia się osobny fundusz rezerwowy
nadzwyczajny, do którego wpływać winna przynajmniej $\frac{1}{20}$ część zysku
czystego oraz inne przez walne zgromadzenie uchwalone środki. O od-
pisaniu funduszu rezerwowego nadzwyczajnego postanawia Rada Nad-
zorcza na wniosek Zarządu.

Rachunkowość.

§ 34.

Rok obrachunkowy Spółdzielni liczy się od 1. stycznia do 31. grudnia
każdego roku. Z końcem roku Zarząd robi spis inwentarza, zamyka

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

rachunki i sporządza sprawozdanie roczne i bilans, który najpóźniej 3 miesiące po ukończeniu roku i nie później niż 2 tygodnie przed walnym zgromadzeniem powinny być zgłoszone w biurze Spółdzielni do wglądu wszystkim członkom Spółdzielni.

Zestawiając roczny bilans, należy umarzać corocznie nieruchomości w wysokości conajmniej 2%, zaś ruchomości, przeznaczone do stałego użytku w przedsiębiorstwie w wysokości conajmniej 10%. Ponadto należy przestrzegać postanowienia artykułu 52—59 ustawy o Spółdzielniach.

§ 35.

Sprawozdanie Zarządu winno zawierać:

- a) liczbę członków Spółdzielni i stan ich udziałów na początku i końcu roku,
- b) ogólny przychód i rozchód na wszystkich rachunkach księgi głównej z szczególnem uwzględnieniem kosztów administracyjnych,
- c) rachunek strat i zysków,
- d) rachunek bilansu.

§ 36.

Z nadwyżek osiągniętych w ciągu roku rachunkowego przydziela się najpierw $\frac{1}{10}$ część do funduszu rezerwowego zwyczajnego, tudzież proponowane przez Radę Nadzorczą a potwierdzone przez walne zgromadzenie kwoty do funduszu rezerwowego nadzwyczajnego w wysokości conajmniej 5% czystego zysku.

Z pozostałej części zysku wyznacza się dywidendę od wpłaconych udziałów w wysokości co najwyżej o 2 od sta wyżej, niż wynosiła w tym roku najwyższa stopa dyskontowa w Banku Polskim. Resztę zysku przeznacza walne zgromadzenie na cele Spółdzielni według swego uznania.

Rozwiązanie Spółdzielni.

§ 37.

Rozwiązanie i likwidacja Spółdzielni następuje w wypadkach określonych przez ustawę o Spółdzielniach i w sposób wskazany przez ustawę.

§ 38.

Wszelkie ogłoszenia w sprawie Spółdzielni będą wychodziły pod jej firmą z podpisem dwóch członków Zarządu. Zaproszenie na walne zgromadzenie podpisuje przewodniczący lub jego zastępca i sekretarz Rady Nadzorczej.

Organem publikacyjnym Spółdzielni jest „Rzemieślnik“ organ Izby Rzemieślniczej w Katowicach.

§ 39.

Upoważnia się Zarząd ewentualne usterki powyższego statutu za-
kwestjonowane przez Sąd Rejestrowy zmienić stosownie do życzeń Sądu
bez poprzedniego zwołania walnego zgromadzenia.

Stosunek Spółdzielni do Instytutu opiera się na umowie
następującej treści:

Pierwszy wypis.

Nr. rejestru notarialnego 390 za rok 1930

Działo się w Katowicach, dnia 17. marca 1930 r.

Przedemną notariuszem na obwód Sądu Apelacyjnego w Katowicach
Dr. Stefanem Dzułyńskim

stawili się dziś:

1. Prezes Śląskiego Instytutu Rzemieślniczo-Przemysłowego w Ka-
towicach, inżynier Jan Obrąbalski z Katowic,
2. Dyrektor tegoż Instytutu Inżynier Mieczysław Bizoń,
3. Piotr Materla, mistrz szewski z Piotrowic,
4. Ernest Cyron, mistrz szewski z Mikołowa.

Ad 3. i 4. Członkowie zarządu Spółdzielni szewskiej w Mikołowie.
Stawający nie są notariuszowi osobiście znani, zostali mu jednakowoż
przedstawieni przez kierownika biura p. Heppnera z Katowic, przez co
zyskał notariusz pewność co do tożsamości wszystkich stawających.

Stawający zawierają następującą

Umowę:

§ 1.

Śląski Instytut Rzemieślniczo-Przemysłowy wydierżawia Spółdzielni
Szewskiej w Mikołowie następujące maszyny szewskie:

1. jedną prasę do klejenia system Morrow z 10-cioma poduszkami
i kompresorkiem do napędu przy pomocy motorku elektrycznego
(Morrow-Luftdruckklebepresse);
2. jedną Ago maszynę do obróbki podeszew (Ago Sohlenufrauh-
maschine).

Strony zawierające kontrakt są zgodne, że wydierżawiający maszyn
obecnie jeszcze nie posiada, że natomiast musi je w Niemczech zaku-

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBEDNIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

pić. Niniejszy kontrakt dzierżawy zacznie biec dopiero od dnia dostawy maszyn. O ileby miały nastąpić jakiekolwiek przeszkody w dostawie i Śląski Instytut wymienionych maszyn otrzymaćby nie mógł, dzierżawca wyraźnie podkreśla, że nie rości sobie wobec Śląskiego Instytutu Rzemieślniczo-Przemysłowego jakichkolwiek bądź pretensji z jakiegokolwiek bądź tytułu.

§ 2.

Kontrakt zawiera się na czas nieograniczony. Każda strona ma prawo rozwiązać niniejszy kontrakt za poprzednim 6-cio miesięcznym wypowiedzeniem.

§ 3.

Czynsz wynosi rocznie 10% ceny kupna i opłaty celnej oraz kosztów związanych z transportem i ustawieniem powyżej wymienionych maszyn i płatny jest miesięcznie z góry najpóźniej do dnia 3. każdego miesiąca, począwszy od najbliższego miesiąca po dostawie maszyn. Jeżeli czynsz w określonym czasokresie zapłacony nie zostanie, nastąpi automatyczne rozwiązanie kontraktu dzierżawy bez poprzedniego wypowiedzenia. Dzierżawca w tym razie zobowiązany jest do natychmiastowego wydania maszyn Śląskiemu Instytutowi Rzemieślniczo-Przemysłowemu.

§ 4.

1. Śląski Instytut Rzemieślniczo-Przemysłowy wstawi wymienione w § 1 maszyny do warsztatów należących do Spółdzielni szewskiej w Mikołowie. Maszyny te pozostają własnością wydzierżawiającego Instytutu.

2. Maszyny ubezpieczone będą w jednym z Towarzystw ubezpieczeniowych, wskazanem przez Instytut i na kwotę przez Instytut oznaczoną, na wypadek ewentualnego uszkodzenia, ognia lub kradzieży. Opłatę ubezpieczeniową opłaca dzierżawca to jest Spółdzielnia szewska w Mikołowie a odnośny dowód przechowuje Instytut.

3. Instytut ma prawo korzystania z ustawionych tamże maszyn szewskich dla celów pedagogicznych, to jest na maszynach tych będą mogli pracować uczestnicy wszystkich kursów szewskich zawodowych, urządzonych przez Śląski Instytut Rzemieślniczo-Przemysłowy w Województwie Śląskiem w godzinach oznaczonych przez Instytut.

Dzierżawca przyjmuje do wiadomości, że Instytut dlatego tylko zgodził się na wstawienie maszyn tych i umożliwił Spółdzielni korzystanie z tychże, ażeby przedewszystkiem umożliwić sobie odpowiednio dokształcanie zawodowe tak terminatorów jak i czeladników szewskich.

5. Ewentualne naprawy maszyn, jakoteż wymiana zużytych części mogą być wykonywane jedynie po porozumieniu się z Zarządem Instytutu, a to dlatego, by Instytut miał bezpośredni wpływ na należyłą konserwację maszyn wypożyczonych. Dzierżawca obowiązkuje się maszyny jaknajskrupulatniej pielęgnować.

6. Wszelkie uszkodzenia, spowodowane przez dzierżawcę, muszą być wykonane na rachunek dzierżawcy po uprzednim zawiadomieniu Zarządu Instytutu i uzyskaniu zgody tegoż odnośnie do sposobu wykonania napraw.

7. Dzierżawca obowiązkuje się przy końcu każdego miesiąca wykazać Śląskiemu Instytutowi Rzemieślniczo - Przemysłowemu świadectwo Urzędu Skarbowego, z którego wynikać winno, że dzierżawca nie zalega z podatkami państwowymi i komunalnymi, szczególnie z podatkiem przemysłowym i obrotowym. Jeżeliby jakikolwiek z podatków wymienionych miał być nie zapłacony w terminie, uprawniony jest Śląski Instytut do natychmiastowego rozwiązania kontraktu dzierżawy i do odebrania wydzierżawionych maszyn. Również uprawniony jest Instytut do rozwiązania kontraktu dzierżawy, jeżeli dzierżawca nie wykona jakiegokolwiek z powyżej umówionych obowiązków.

Koszta i stemple kontraktu ponosi dzierżawca to jest Spółdzielnia szewska w Mikołowie. Tak samo ewentualne koszta w razie gdyby wskutek zaległości podatkowej lub jakiej innej publiczno lub prywatno prawnej maszyny wyżej wymienione uległy tymczasowemu zajęciu w celach egzekucyjnych.

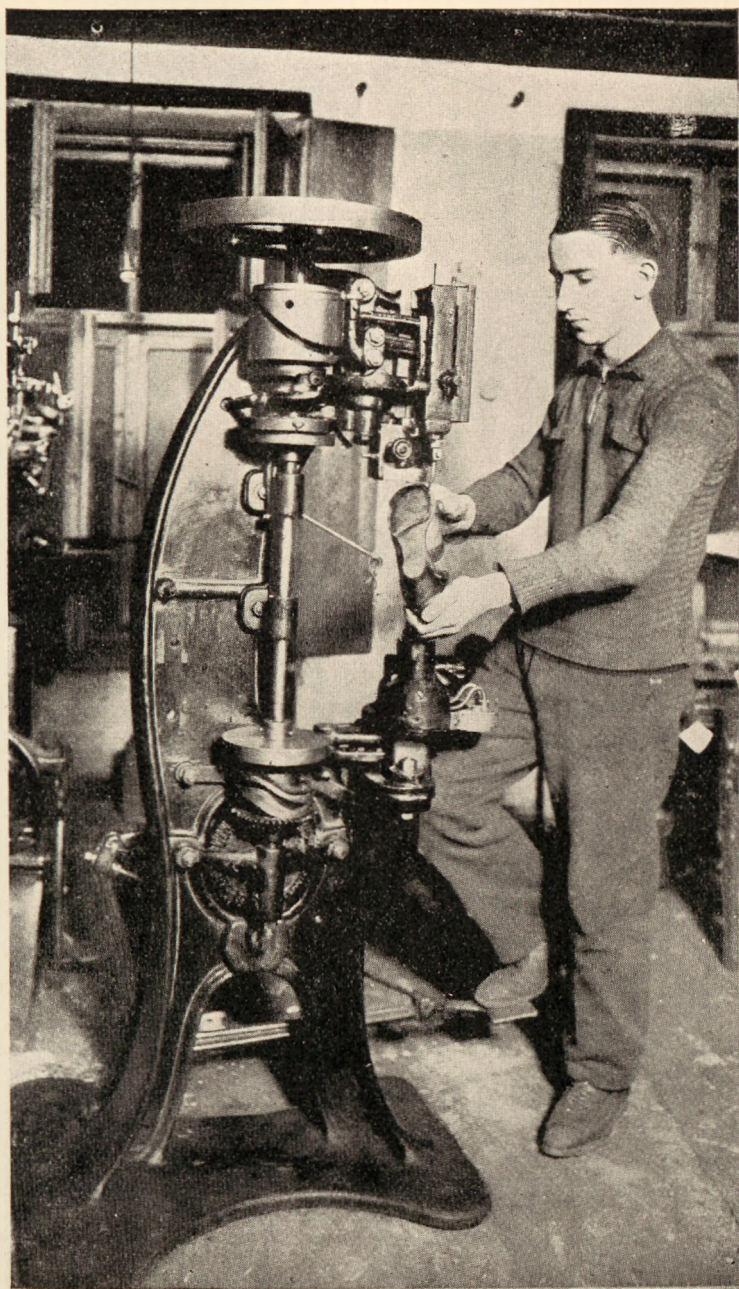
Wartość objętych niniejszym kontraktem maszyn podają strony na 8.000 złotych.

Stawający wnoszą protokół niniejszy dwa razy dla nich wygotować. Pobrano od stawających tytułem opłaty stemplowej w myśl artykułu 88 ustawy stemplowej jeden procent od 5×800 zł, to jest od 4.000 zł, to jest 40 zł i 10% dodatku, razem 44 złotych.

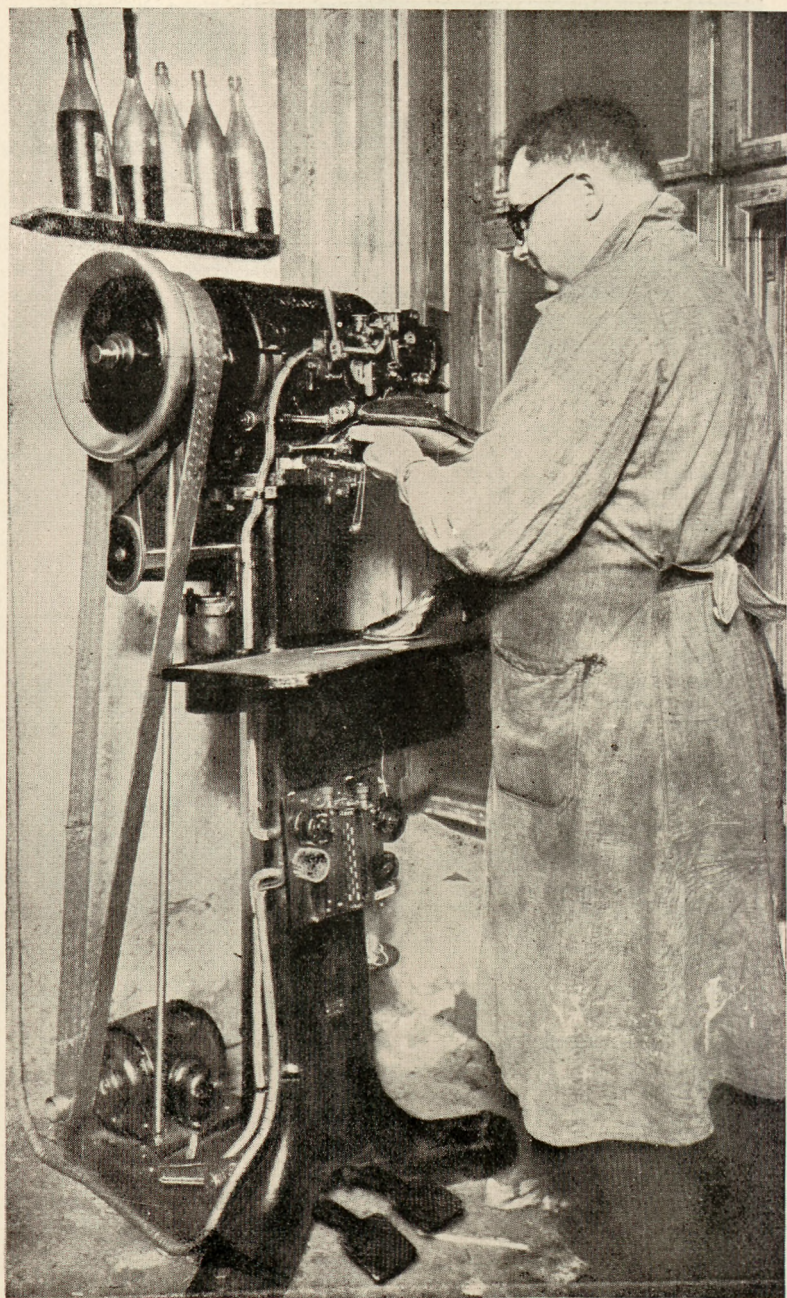
Protokół został stawającym w obecności notariusza przeczytany, przez stawających przyjęty i jak następuje podpisany.

	podp. Jan Obrąpalski,
	podp. Mieczysław Bizoń,
L. S.	podp. Piotr Materla,
	podp. Cyron Ernest,
	podp. Dr. Dżułyński, notariusz.

Rachunek adwokata Dżułyńskiego na 98,88 zł.

20. *Przeszywarka.*

21. Dubłówka.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

Powyższy pierwszy wypis protokołu wpisanego do rejestru notarialnego pod nr. 390 za rok 1930 wydaje się Śląskiemu Instytutowi Rzemieślniczo-Przemysłowemu w Katowicach.

Do niniejszego wypisu pobrano tytułem opłaty stempłowej 4 zł i 10% dodatku, razem 4,40 zł.

Mikołów, dnia 28 marca 1930 r.

Okrągła pieczęć

notariusza.

podpis notariusza.

„Spółdzielnia Szewska w Mikołowie — sprawozdaje nam jej kierownik p. *Ernest Cyron* — w której mieści się warsztat eksperymentalny, zajmuje się wyrobem obuwia dla potrzeb przemysłowych, różnych gałęzi sportu, życia codziennego oraz naprawą starego obuwia.

Zadaniem tej placówki jest:

1. przeprowadzenie eksperymentu, odnoszącego się do możliwości współpracy Instytutu, szkolącego szewców w pracy na maszynach z warsztatem produkującym na tych samych maszynach dla swej klienteli, a obliczonym na zysk,
2. wykonywanie próbnych doświadczeń nad nowymi zagadnieniami, wysuwanymi przez życie i fachową literaturę obuwniczą,
3. przeprowadzanie kursów fachowych,
4. udzielanie porady przy zakupach maszyn szewskich.

Po odbytych kursie sporządzania obuwia na miarę indywidualną wypróbowano odnośne metody w rzeczonej placówce, a wyniki okazały, że metoda Stegmüllera jest godną polecenia.

Według tej metody — pisze dalej p. Cyron — sporządzono w eksperymentalnej placówce dla pewnego inwalidy na polecenie Zakładu Ubezpieczeń ortopedyczne obuwie ku zadowoleniu tak inwalidy, jak i Zakładu, czego poprzednio nie osiągnęli nawet zdolni fachowcy. Również sporządzono odpowiednie obuwie inwalidzie p. Szymickowi z Bogunic w powie-

cie Rybnickim, któremu poprzednio Wojskowa Fabryka Protez w Krakowie nie była w stanie wykonać odpowiedniego obuwia według innych systemów. P. Szymickowi dano w Wojskowej Fabryce Protez materiał na obuwie i skierowano go do eksperymentalnej placówki szewskiej w Mikołowie.

W spółdzielni badano różne systemy modelowania, polecane w czasopismach fachowych, przyczem należało zastanowić się, czy w danym wypadku zalecany system posiada istotnie praktyczne walory, czy też chodzi o zręczną tylko reklamę. Zwrócił na siebie uwagę tylko jeden system p. P. Chrauera, który wskazuje kierunek odmienny od wszystkich innych, opartych na kątownictwie. System ten byłby może najbardziej godnym zalecenia w praktyce, jednak z powodu, że ten system, podobnie jak wszystkie inne systemy oparte na kątownictwie, nie zdołał zastąpić zasady kopjowania, nie znajduje zapewne szerszego zastosowania. Dowodem jest to, iż znaczne i poważne fabryki posługują się wyłącznie systemami, opartymi na metodzie kopjowania.

Istnieją różne systemy kopjowania i poczyniono w nich wiele znacznych ulepszeń, jak np. obrysowanie połowy obwodu kopyta i części cholewki kopjowym ołówkiem, a następnie zdjęcie odbitki za pomocą zmoczonej bibułki — rzecz bardzo prosta i wielce pomysłowa.

Przy fabrycznym wyrobie obuwia jak i sporządzaniu obuwia na miarę indywidualną weszło Kierownictwo Spółdzielni w porozumienie z czechosłowackim nauczycielem zawodowym p. Görnerem, który kopiuje nogę według własnego systemu i na tej podstawie sporządza kopyta. Narazie nie można się o powyższym systemie wypowiedzieć, gdyż z powodu braku środków finansowych, nie można było się przekonać o praktycznej wartości owego systemu.

Nad metodą Kallnhofa nie przeprowadzono badań, ponieważ zasięgnięte o niej informacje wypadły ujemnie, a również

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

wiedeńskie czasopisma fachowe uznały tę metodę za nieodpowiednią, pomimo iż tym mistrzom obuwniczym, którzy zwiedzali ostatnie targi wiedeńskie, metoda ta tak dalece odpowiadała, że zamierzano przy Instytucie urządzić kurs przy pomocy wspomnianego Kellnhofa.

Specjalną uwagę poświęcono sprawie naprawy obuwia. Biorąc pod uwagę, iż tylko rzemiosło pracujące według najnowszych metod, może się utrzymać i ze względu, iż mechanicznych warsztatów jest coraz to więcej, przystąpiono i tutaj do zmechanizowania warsztatu, dokonywującego napraw miesięcznie około 1000 par. Z początkiem marca roku sprawozdawczego uruchomiono maszyny: szpilekówkę, dublówkę i maszynę do skrobienia podeszew, przedstawione już w zeszłorocznym sprawozdaniu na str. 60. Produkcję podzielono według wskazań fabryki, która dostarczyła maszyn. Podział pracy musiano kilkakrotnie zmienić, stosownie do poczynionych spostrzeżeń. Dotkliwie jednak odczuto ten stan rzeczy, że wymienione powyżej 3 maszyny nie są całością, potrzebną do produkcji obuwia. Najtrudniejszą zaś sprawą było dostosowanie pracowników - czeladników do nowych warunków. W braku wykwalifikowanych pracowników maszynowych, należało przeszkolić dotychczasowy personel warsztatowy przy znacznym nakładzie pracy i kosztów. Ogólny kryzys spowodował przytem obniżenie ilości zleceń. Wskutek wypierania przez tę mechanizację pracownicy poprostu stawiali bierny opór, ze szkodą dla wykonania i trwałości. Jeżeli zachodziły reklamacje, spychał personel winę na maszyny.

Zmechanizowawszy do pewnego stopnia warsztat, przeprowadzono kalkulację kosztów naprawy obuwia, która się przedstawia przy naprawie 30 par obuwia dziennie jak następuje:

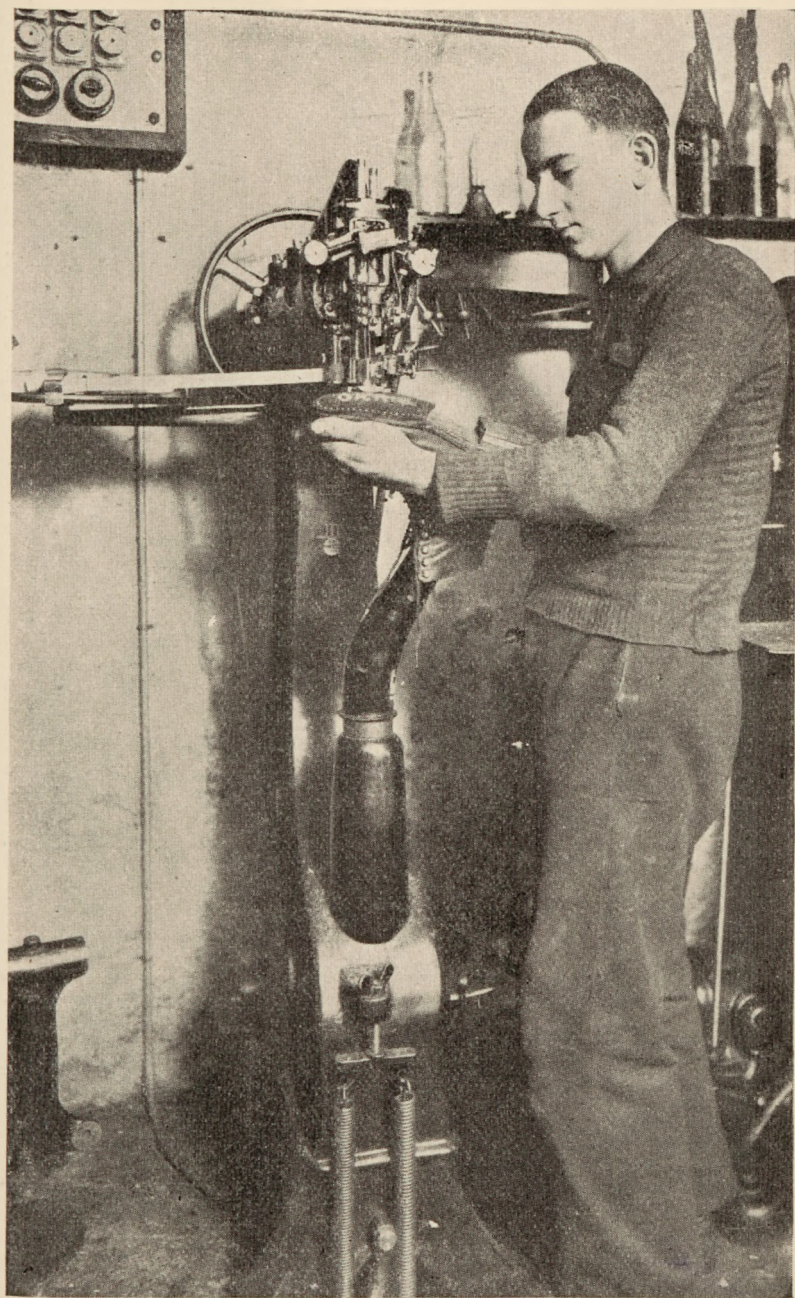
a) Maszyny dostarczone przez Instytut	zł. 9 043,98
cło	„ 541,45
2 silniki	„ 370,50
pasy	„ 49,38
ustawienie maszyn	„ 344,30
Razem:	zł. 10 349,61

Amortyzacja 10% w stosunku rocznym,
miesięcznie zł. 86,25

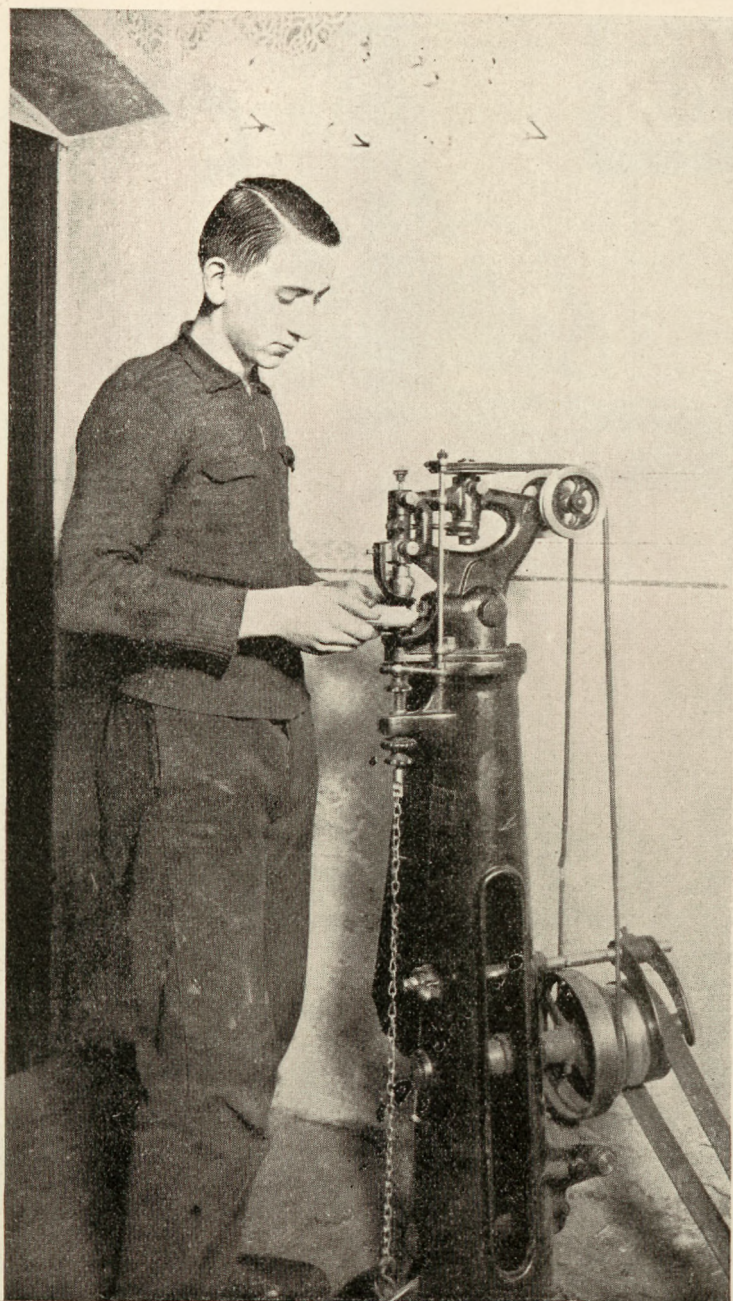
b) Własne urządzenie

1 kombinacyjna wycyszczarka z silnikiem	zł. 1 200,—
miesięcznie	„ 10,—
stałe miesięczne wydatki na części zapasowe	„ 77,—
wynagrodzenie robotnika maszynowego	„ 144,—
Miesięczne koszty mechanizacji	zł. 317,25

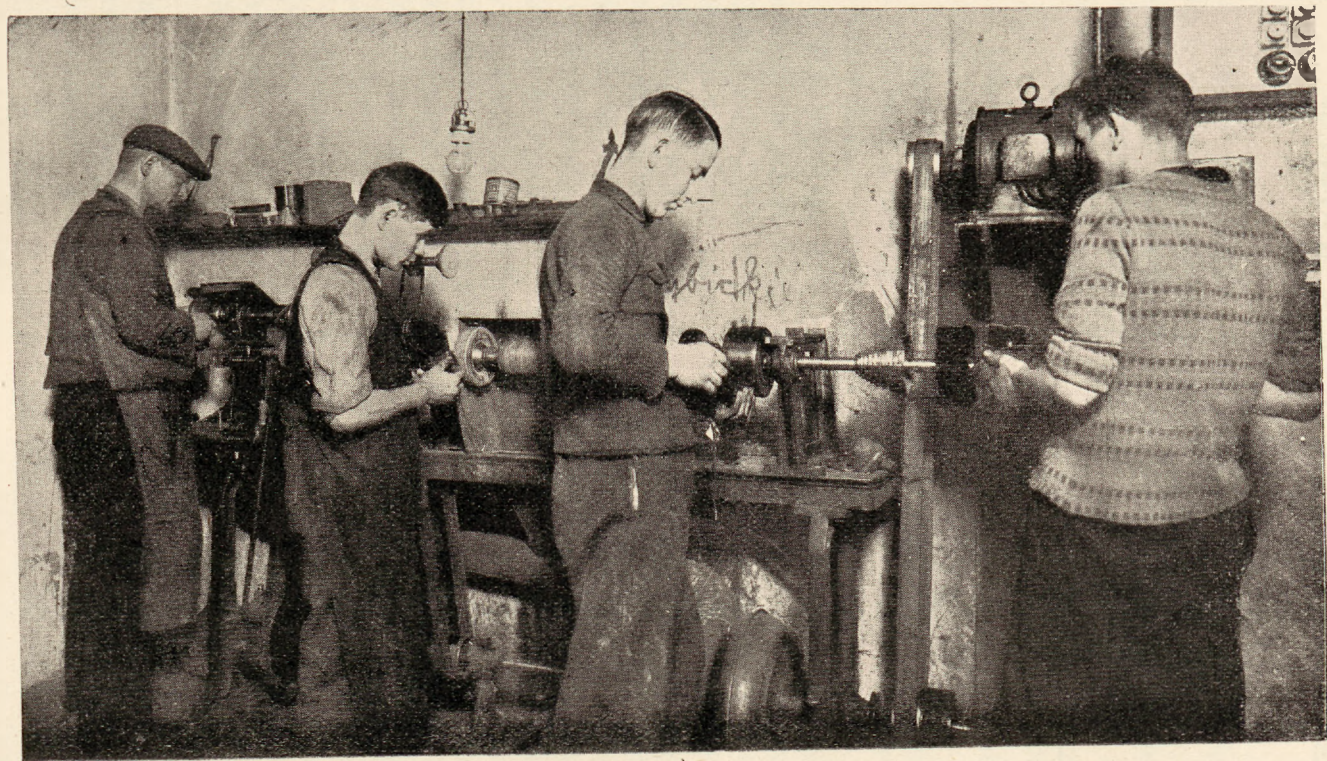
Jakkolwiek jest pewnem, iż przy mechanizacji warsztatu zaoszczędza się około 40% czasu pracy, to jednak w danych warunkach nie można było osiągnąć takiej oszczędności odrazu. Jak poprzednio wspomniano, nie było można na miejscu znaleźć robotników obeznanych z pracą maszynową i trzeba było przystąpić do wykształcenia miejscowych sił pomocniczych, przyczem płace robotników trzeba było ustalić za godziny wzgl. dniówki. Czynności podzielone według reguł fabrycznych, niejednokrotnie musiały być zmieniane, aby je dostosować do miejscowych potrzeb. Wiele błędnych wykonań musiano ręcznie poprawiać, a wyszukiwanie błędów zajmowało początkowo wiele czasu. Praca przy maszynach nie zdaje się być trudną przy powierzchownem przyjrzeniu się im i dlatego uczestnicy pierwszego kursu mechanicznej naprawy obuwia sądzili zapewne, że dorywcze zapoznanie się z zasadą maszyny zupełnie im wystarczy. Jednak okazało się, że dopiero dłuższa praktyka pozwoli dostatecznie zapoznać się z maszyną i jej działaniem. To

22. Maszyna do kółkowania.

23. *Maszyna do skrobania podeszew.*

24. Wyczyszczarka.

W. H. H. H. H.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

też dopiero po dłuższej praktyce przy maszynach zdołano ustalić następujące normy czasowe:

robotą ręczną: przygotowanie podeszwy i obcasów	35 min.
robotą maszynową: przymocowanie	3 „
wyczyszczenie	15 „

Razem: 53 min.

Powyższe czynności rozumieją się bez naprawek uboższych, które wszędzie wymagają osobnego obliczenia.

Koszty amortyzacyjne pozostają jednakowe bez względu na wysokość produkcji, natomiast koszty części zapasowych w ostatnich miesiącach obniżyły się blisko o 9/10.

Ponieważ tak uczestnicy kursów jak i inni samodzielni obuwnicy interesowali się kwestią jakie maszyny należałoby najpierw nabyć, aby stopniowo warsztat zmechanizować, podajemy jako logiczny wynik naszego eksperymentu i nabytego stąd doświadczenia następujące uwagi: Obok ogólnego zaopatrzenia warsztatu w odpowiednie stoły, krzesła, regały i maszynę do szycia należałoby przede wszystkim zaopatrzyć się w walec do wałkowania skóry, który zaoszczędza trudu i straty czasu przy ręcznym klepaniu skóry. Pozatem niezbędną jest wyczyszczarka, która wykonuje jedną trzecią pracy, a wreszcie potrzebna jest prasa do lepienia obuwia (Ago). Wspomniane maszyny są konieczne dla osiągnięcia tego poziomu do którego należy dążyć by w dzisiejszych warunkach uzyskać w jaknajkrótszym czasie jaknajlepsze rezultaty pracy.

Zaopatrzwszy się w wyżej wymienione maszyny można myśleć o nabyciu maszyny do kołkowania, przeszywarki i dubłówki, jeżeli pracy jest na tyle, aby używanie tych maszyn było rentowne.

Prócz tych maszyn, którymi posługuje się eksperymentalna placówka szewska w Mikołowie istnieją również tańsze maszyny, których używa się ze względu na niewielkie stosunkowo rozmiary w mniejszych warsztatach, nie dysponujących

większymi środkami finansowymi i szczupłych co do pomieszczenia. Mylnem jest zapatrywanie, iż przeszzywarka z ścięciem łańcuszkowym najlepiej się nadaje do warsztatu reparacyjnego. Stwierdzamy, iż tylko przeszzywarka z ścięciem pikowym należycie spełnia swe zadanie.

Warto wspomnieć, iż na rynkach zagranicznych, przeważnie we Francji, ukazała się nowa podeszwa gumowa, która jest kilkakrotnie trwalszą, niż podeszwa skórzana. Z powodu jej ekonomiczności zajęły się zakłady gumowe Bersona w Krakowie jej produkcją. Podeszwa ta jest wprowadzona na rynku krajowym i istnieje pod nazwą „Berson-Okma“.

Tak więc eksperymentalna placówka szewska zrobiła pierwszy krok do zreorganizowania rzemiosła obuwniczego pod względem gospodarczym jak i technicznym. Z dalszego rozwoju tej placówki może rzemiosło obuwnicze niewątpliwie tylko skorzystać.“

Podajemy przy sposobności nadesłany przez p. Cyrona przy powyższem sprawozdaniu opis fabrycznego wyrobu obuwia dla zaznajomienia interesowanych z tą gałęzią przemysłu.

Przedstawia się on następująco:

Fabryczny wyrób obuwia.

Mechanicznie albo ręcznie przykrojone wierzchy i podeszwy zależnie od gatunku obuwia, nacina się maszynowo i perforuje się lub nagina i przeszyciwa leworamienną maszyną albo maszyną płaską. Następnie gładzi się skórę elektrycznem żelazkiem do prasowania. Guziki, haczyki, oprawki zakłada się bądź w czasie pomiędzy wykonywaniem poszczególnych robót szteperskich, bądź także po prasowaniu.

Tak przyrządzone wierzchy zaćwiekowuje się do podeszew w ten sposób, że specjalna maszyna w ćwiekarni wciąga wierzch na kopyto, a następnie maszyną-ćwiekarką przyćwiekowuje się wierzch do podeszwy. Tutaj zakłada się również przednie i tylne kapy.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

Przy obuwiu kołkowanem i przesytem używa się kopyt obitych żelazem. Po ćwiekowaniu wyklepuje maszyna nierówności ćwiekowania, powstałe zaś fałdy obcina się. Stosownie wyciętą podeszwę przymocowuje się do podpodeszwy. Przy obuwiu, które ma być szyte, nacina się brzeg podeszwy, następnie wyjmuje się kopyta i przymocowuje podeszwę maszyną do szycia wzgl. maszyną do kołkowania, nadto wprowadza się gładzik, zamyka nacięcia i gładzi maszyną nierówności podeszwy.

Osobno wykrajane płatki obcasa zbija specjalna maszyna w jedną całość, inna zaś maszyna przybija gotowy obcas do obuwia. Frezarką do obcasów oraz frezarką do podeszew wyrównywuje się brzegi obcasa i podeszwy.

Obuwie z brzegiem wymaga silniejszej podeszwy, którą nacina się na odległość $1\frac{1}{2}$ cm od brzegu, poczem nacięcie to się podnosi. Dla większej wytrzymałości obciąża się podpodeszwie jutą. Specjalną maszyną przyćwiekowuje się cholewkę do podeszwy, a następnie inną maszyną obszywa się brzeg. Dalszy przebieg pracy jest taki sam jak opisano wyżej. Praca przy obuwiu klejonem jest taka sama, jak przy obuwiu kołkowanem lub szystem, z tą tylko różnicą przy pierwszym, że po zćwiekowaniu skórę się oskrobuje i klei. Taksamo obrabia się podeszwę. Następnie odświeża się nałożony na skórę klej, przykładą się podeszwę do podpodeszwia i wkłada obuwie do prasy. Po przymocowaniu klejem praca jest taka sama, jak przy innem obuwiu.

W większych fabrykach obuwia rozdziela się pracę na drobniejsze roboty, by móc zatrudniać pracowników niekwalifikowanych za niższemi zarobkami. Jako dzienne wykonanie liczy się 4—6 par obuwia na każdego robotnika, przyczem czas pracy przy jednej parze obuwia wynosi 80 (przy wykonaniu 6 par) do 120 minut (przy wykonaniu 4 par).

Zakupienie nowych maszyn wymaga większego kapitału zakładowego, jak to poniżej zestawiono:

1 wycinarka skóry wierzchniej	zł.	8 000
1 „ „ „ podeszwowej	„	12 000
1 zrzynarka dla wierzchniej skóry	„	3 000
1 „ „ „ skóry podeszwowej	„	4 500
1 maszyna do naginania i perforowania	„	800
1 „ „ „ szycia płaska	„	1 000
1 „ „ „ leworamienna	„	1 000
1 „ „ „ praworamienna	„	1 000
1 „ „ „ zakładania haczyków i oprawek	„	500
1 żelazko do prasowania	„	100
1 maszyna do przedćwiekowania	„	10 000
1 „ „ „ ćwiekowania normalna	„	10 000
1 „ „ „ ćwiekowania	„	10 000
1 „ „ „ umocowania cholewki do pode- szwy znacznik ściągów	„	7 000
1 maszyna do kołkowania	„	4 000
1 „ „ „ przeszywania	„	4 000
1 „ „ „ przeszywania podwójnego (du- bówka)	„	4 500
1 nacinarka	„	500
1 maszyna do przyczepiania	„	3 000
1 skrobarka	„	1 000
1 prasa 60 części	„	5 000
1 maszyna do sporządzania obcasów	„	3 000
1 „ „ „ frezowania obcasów	„	2 500
1 „ „ „ „ brzegów	„	2 000
1 czyszczarka	„	1 500
1 maszyna do polerowania	„	1 500
kopyta	„	5 000

Razem: zł: 106 400

Do tego należy doliczyć koszt zakupu silników elektrycznych do napędu maszyn na około 20 KW.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

By zainwestowany w tej wysokości kapitał, uczynić zyskownym, powinno się przeprowadzić umiejętną organizację. Zadanie to jest tem trudniejsze im więcej artykułów wytwarza dane przedsiębiorstwo. Większe zakłady stwarzają specjalne oddziały, mniejsze zaś zakłady urządzają się najwyżej na kilka artykułów i wykonują ręcznie te roboty, które w dużych zakładach sporządza się maszynowo. Takich rodzaju fabryk, które upodabniają się więcej do zracjonalizowanego rzemiosła, jest w Polsce wiele. Przedsiębiorstwa takie mogą się rychlej przystosować do warunków produkcji i pracują z mniejszymi kosztami, niż wielkie zakłady, atoli z powodu braku większych kapitałów pracują one bez związku gospodarczego i nie są w stanie wyjść poza sferę lokalnych warunków. To samo dotyczy zakładów opartych na tanich siłach rekrutujących się z robotników chałupniczych. Bezplanowość tedy, brak kapitałów, techniczne i estetyczne zacofanie są poważnem niebezpieczeństwem dla producenta obuwia.

Rzemiosło szewskie posługuje się tylko wyjątkowo maszynami i to najwyżej w kamasznictwie-cholewkarstwie, resztę robót zaś wykonuje się ręcznie, co zabiera więcej czasu niż produkcja maszynowa, a przy wykonywaniu obuwia na miarę musi się doliczyć nadto czas potrzebny dla sporządzenia odpowiedniego kopyta.

Tok prac przy ręcznem wykonywaniu obuwia jest następujący: po wzięciu miary mistrz sporządza kopyta i wykrawa podeszwę. Cholewki zakupuje się przeważnie u kamasznika-cholewkarza. Czeladnik, który otrzymał robotę, przygotowuje wszelkie dodatki, jak podeszwy, napiętki, podkładki, półpodeszwy, podeszwy oraz wycina wierzchnie i spodnie łątki. Następnie przykleja napiętki, przyćwiekowuje cholewkę, wybijka kopyto w pięcie, ćwiekuje napiętki, nakłada kapy przednie i koryguje niedokładności nożem i raszplą.

Przy obuwiu kołkowanem przymocowuje się cholewkę do podpodeszwy, a na to półpodeszwę. Przy obuwiu szytem nacina

się podeszwę na brzegu przed ćwiekowaniem. Po ćwiekowaniu przymocowuje się przez półpodeszwę brandzlę do cholewki. Następnie wprowadza się wkładki, zakłada podeszwę i przybija ją wzgl. nacina na brzegu i przyszywa. Po przyszyciu podeszwy nacięcie się zamyka. Następnie gładzi się brzeg podeszwy, raszpłuje i wyciska brzegi, poczem zwykle się gładzi spód podeszwy, przymocowuje obcas, wyrównuje go, raszpłuje i wygładza. Ostatnimi pracami są farbowanie, wyciskanie brzegu i wyjęcie kopyta.

Przy naprawach obuwia najważniejsze są podpodeszwienia. W obuwiu wprowadza się kopyto, usuwa starą podeszwę, nierówności się wyklada i usuwa inne uszkodzenia. Tymczasem moczy się surowo wykrajane podeszwy, następnie wałkuje się je i przycina na desce. Potem przystosowuje się nową podeszwę do obuwia, ścina ją w miejscach przylegających do starej podeszwy, aby umocowanie jej było równe. Podeszwę przytwierdza się dwoma gwoździami i obcina, wyrównując ją z brzegiem obuwia. Przy obuwiu kołkowanem odrazu przystępuje się do kołkowania. Przy szytem obuwiu nacina się podeszwę na brzegu i podnosi to nacięcie, w które wprowadza się ścieg, a po szyciu zamyka się znów nacięcie. Następnie obrabia się tarnikiem brzeg podeszwy i miejsca kołkowania i oskrobuje szkłem, wyciska brzeg i przygotowuje do uczernienia. Po uczernieniu przypala się dobrze rozgrzanem żelazem воск do brzegu podeszwy, aby mu nadać jednakowy wygląd. Wyczyszczeniem podeszwy, drobnymi poprawkami i wyjęciem kopyta zakończy się roboty przy podpodeszwianiu.

W zmechanizowanych warsztatach kraje się podeszwy różnej wielkości na zapas. Do podeszwienia obuwia wynajduje się odpowiednią podeszwę uprzednio wymoczoną w wodzie. Starą podeszwę zdejmuje się z obuwia i przymocowuje nową gwóźdzkami. Podeszwy przykrawa się równo z podpodeszwą. Wkładanie kopyta nie jest konieczne, lecz wykonuje się te roboty na żelaznym stojaku. W ten sposób przygotowaną po-

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

deszwę kołkuje się maszyną. Przy szytem obuwiu wykonuje się nacięcie brzegu przy pomocy nacinarki, przyczem nacięcie to się podnosi. Podeszwę przyszywa się dubłówką. Nacięcie zamyka się zapomocą rowkowanej tarczy, która znajduje się przy wyczyszczarce. Za jedną czynnością raszpłuje się także brzeg podeszwy, oczyszcza i gładzi całą podeszwę po uczernieniu brzegu.

Wykorzystanie czasu pracy przy mechanicznej pracy
uwidacznia poniższa tabelka:

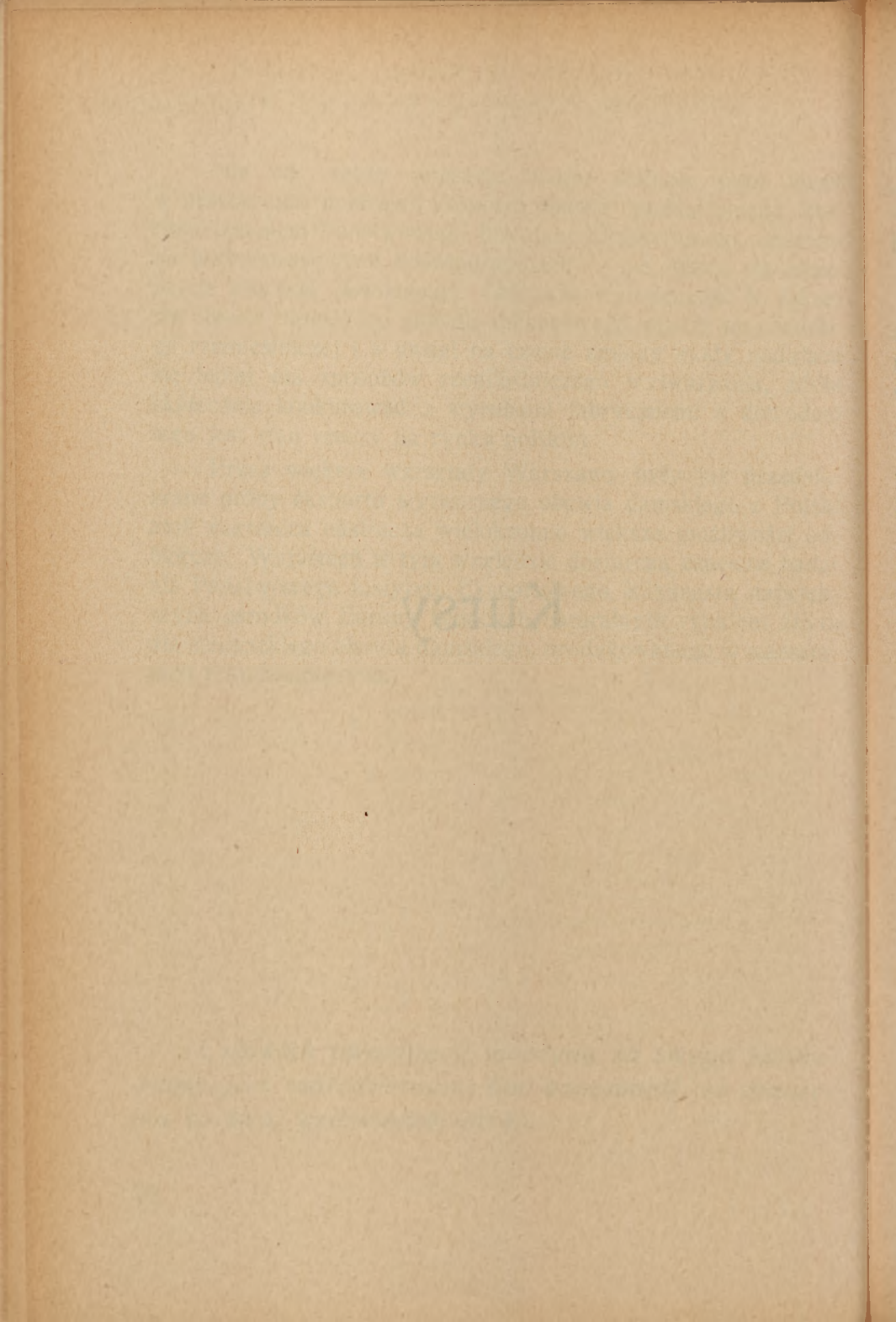
	Robota ręcz.		Robota masz.	
	minut		minut	
	kołkow.	szyte	kołkow.	szyte
Włożenie kopyta	3	3	—	—
Zdjęcie starej podeszwy	2	2	2	2
Wyrównanie	3	3	3	3
Wyjęcie ściegów	—	8	—	8
Przygotowanie i okrajanie nowej po- deszwy	5	5	5	5
Nacięcie brzegu i podniesienie	—	5	—	3
Kołkowanie	30	—	3	—
Wybicie i wyraszplowanie	—	—	3	2
Szycie	—	50	—	4
Zamknięcie nacięcia	—	5	—	2
Kołkowanie od strony glanków	—	5	—	2
Raszplowanie	3	2	2	—
Opalenie brzegu i wyrównanie	15	15	3	3
Czyszczenie podeszwy	5	5	2	2
Farbowanie	2	2	2	2
Polerowanie	8	8	3	3
Minut:	76	118	28	41
Przy robocie maszynowej zysk na czasie minut:			48	77

Nie od rzeczy wreszcie będzie dodanie paru uwag w przedmiocie polskiego eksportu obuwia mechanicznego, któremu zdaniem Państwowego Instytutu Eksportowego, opartem na dotychczasowych doświadczeniach — nie rokuje się większych widoków powodzenia. Jednakże wytwórczość w zakresie obuwia damskiego głównie luksusowego, oparta na produkcji rzemieślniczej i z uwagi na częste zmiany mody nadająca się lepiej dla sposobów rzemieślniczego wytwarzania, zdoła skutecznie konkurować z wyrobami fabrycznymi a dowodem tego jest stan rzeczy na rynku polskim.

Przez większe warsztaty Warszawy były już przedsiębiorane próby eksportu wytwornego obuwia damskiego z Polski atoli zagranica nastęrcza wielokrotnie większe możliwości odbiorcze. Wyjaśnień w tym względzie dostarczą zapewne badania Państwowego Instytutu Eksportowego, kilkunastu największych ośrodków Europy będących naturalnym rynkiem zbytu dla eleganckiego obuwia damskiego, produkowanego w warsztatach rękodzielniczych.

Człowiek uważający maszynę za swego konkurenta jest małodusznym, boć zapomniał, że maszyna to twór człowieczej myśli.

Kursy

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

Kurs dla malarzy i lakierników w czasie od 1 grudnia 1930 r. do 28 stycznia 1931 r. w Bielsku.

W dniu 1. grudnia 1930 r. otwarto w Bielsku w „Strzelnicy“ przy ul. Strzelniczej 8-mio tygodniowy kurs dla malarzy i lakierników. Na kurs zapisało się 51 kandydatów, z których 44-ch uczęszczając regularnie na naukę, ukończyło kurs. Kurs prowadził wiedeński instruktor Edward Spruch. Nauka odbywała się codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt od godz. 8-mej do 18-tej z 2-godzinną przerwą obiadową. Na kursie odbyto ogółem godzin 345, z czego 145 godzin w roku 1930, resztę zaś t. j. 200 godzin w roku sprawozdawczym.

Program kursu był następujący:

- I. Imitowanie wszelkich gatunków drzewa, marmurów, najnowsze malarstwo wnętrz, jak również projekty dla salonów, klatek schodowych, westybulów, kolumn, postumentów, a specjalnie dekoracja w szlachetnych marmurach dla monumentalnych budowli kościelnych, ołtarzy, kazalnicy itp., oraz praktyczne linjowanie sztab i gzymsów.
- II. Specjalnie modna technika, złocenie matowe i z połyskiem ze szkłem, najnowsze reklamy w szkłe, transparenty i rycie w różnych linjach. Technika natryskowa i jej zastosowanie dla lakierowania karoseryj automobilowych, szpachtłowanie, kitowanie według francuskiego systemu, polerowanie, szlifowanie, jak również patynowanie matowe jedwabnym piśmem. Następnie imitacja szlachetnych modeli, jak miedzi, bronzu itp.

Chemiczne bejcowanie i farbowanie drzew naturalnych, technika pociągnięcia grzebieniami, imitacja różnych gatunków drzew, jak również praktyczne wykonywanie intarsji drewnnych, krajobrazów i wkładek drewnnych.

Nauka o harmonii farb.

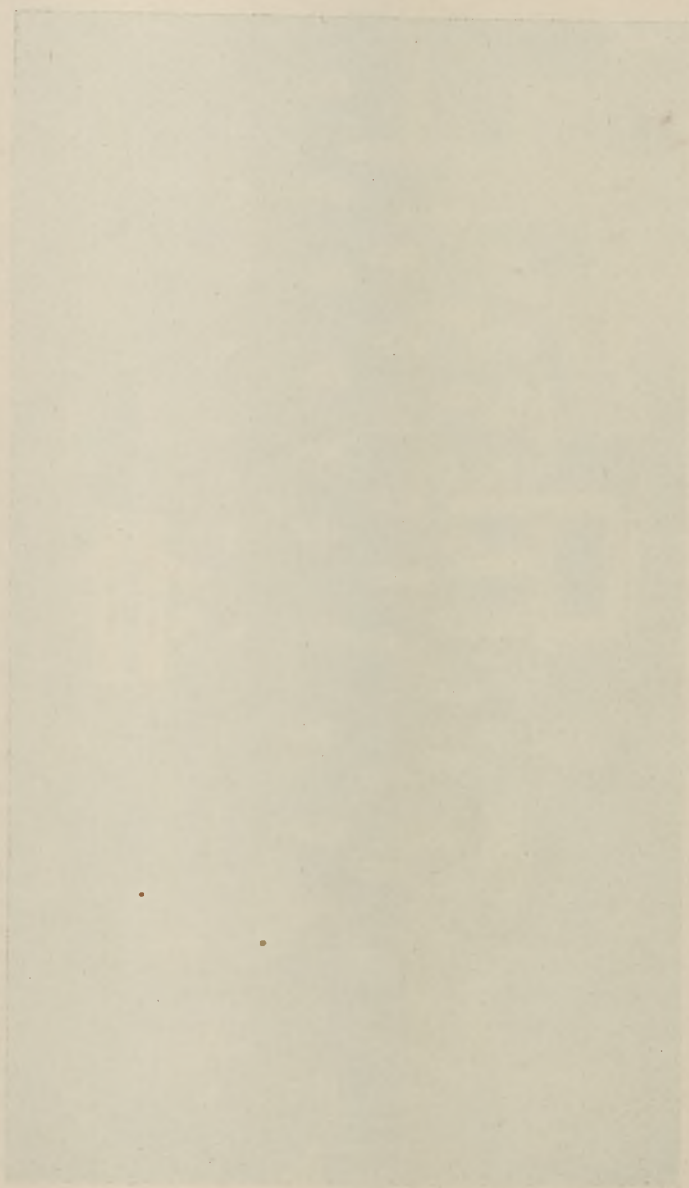
Kurs ukończono w dniu 28. stycznia 1931 r. W dniu zaś 29 stycznia 1931 r. od godziny 14 — 18-tej urządzono w Bielsku w „Strzelnicy“ wystawę prac uczestników kursu, którą licznie zwiedziła publiczność.

Uczestnicy kursu:

1. <i>Adamaszek Józef</i>	Dziedzice, nr. 622.
2. <i>Bebek Andrzej</i>	Wapienica, nr. 108.
3. <i>Berkowski Franciszek</i>	Kaniów, nr. domu 154.
4. <i>Biegun Jan</i>	Biała ul. Hałcnowska 463.
5. <i>Boroniec Rudolf</i>	Komorowice, nr. 31.
6. <i>Dybek Edward</i>	Komorowice.
7. <i>Dybek Franciszek</i>	Komorowice, nr. 49.
8. <i>Galkowski Jan</i>	Biała, Wenzelisa 3.
9. <i>Górny Paweł</i>	Biała, ul. Asnyka 408.
10. <i>Granica Józef</i>	Bielsko, Sobieskiego.
11. <i>Grudniewicz Jan</i>	Bielsko, Piłsudskiego 7.
12. <i>Grünwald Mendel</i>	Bielsko, Zielona 7.
13. <i>Janikowski Eugenjusz</i>	Biała, ul. Akademii Umiejętności.
14. <i>Kamiński Józef</i>	Bielsko, ul. Mickiewicza 29.
15. <i>Klimczak Stanisław</i>	Lipnik, ul. 11-go listopada 88.
16. <i>Kotarba Stanisław</i>	Biała, ul. Ogrodowa 25.
17. <i>Kowalski Piotr</i>	Wadowice, ul. Gorzeń dolny 18.
18. <i>Kubaczka Alfred</i>	Biała, ul. 11-go listopada 58.
19. <i>Kwaśny Alojzy</i>	Biała, ul. Hałcnowska 463.
20. <i>Lasek Antoni</i>	Biała, ul. Wenzelisa 3.
21. <i>Lenik Piotr</i>	Lipnik, ul. Ogrodowa 29.
22. <i>Miodowski Władysław</i>	Żywiec, ul. Sokola.
23. <i>Mrugacz Józef</i>	Biała, ul. 11-go listopada 572.
24. <i>Mucha Andrzej</i>	Wapienica.
25. <i>Nikleński Henryk</i>	Dziedzice, Legjonów 208.
26. <i>Nowotarski Czesław</i>	Bielsko, ul. Sobieskiego 5.
27. <i>Nycz Ignacy</i>	Bielsko, ul. Blichowa 58.

25. Kurs dla malarzy i lakierników w Bielsku
od 1. XII. 1930 do 28. I. 1931.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

28. <i>Oleak Rudolf</i>	Bielsko, ul. Sobieskiego 54.
29. <i>Pawlik Feliks</i>	Inwałd.
30. <i>Ponikwa Antoni</i>	Biała, Paderewskiego 15.
31. <i>Raszka Józef</i>	Bestwina, nr. 236.
32. <i>Reinhold Ernest</i>	Biała, ul. 11-go listopada 58.
33. <i>Scholz Leopold</i>	Biała, ul. św. Jana 1.
34. <i>Smaza Franciszek</i>	Biała, Paderewskiego 8.
35. <i>Sternalski Jan</i>	Żywiec, Jagiellońska 182.
36. <i>Strzadula Stefan</i>	Bielsko, ul. Blichowa nr. domu 35.
37. <i>Strzoda Józef</i>	Biała, ul. św. Jana 9.
38. <i>Szatanik Edmund</i>	Biała, ul. Hałcnowska 463.
39. <i>Szatanik Oskar</i>	Biała, ul. Hałcnowska 463.
40. <i>Toczek Franciszek</i>	Bielsko, Sikornik 12.
41. <i>Tyc Wilhelm</i>	Biała, ul. Ogrodowa 444.
42. <i>Witoszek Józef</i>	Bielsko, Browarna 9.
43. <i>Wójcik Kazimierz</i>	Kęty, Mickiewicza.
44. <i>Zubek Stanisław</i>	Biała, ul. Krasieńskiego.

Kurs dla malarzy i lakierników w czasie od 30. stycznia do 27. marca 1931 r. w Wełnowcu.

W dniu 30. stycznia 1931 r. uruchomiono w Wełnowcu przy ul. św. Jadwigi nr. 8, w lokalach wynajętych od Firmy Józef Pientka, Śląska Fabryka Telefonów kurs dla malarzy i lakierników. Nauki na kursie udzielał zaproszony przez Instytut instruktor Edward Spruch z Wiednia.

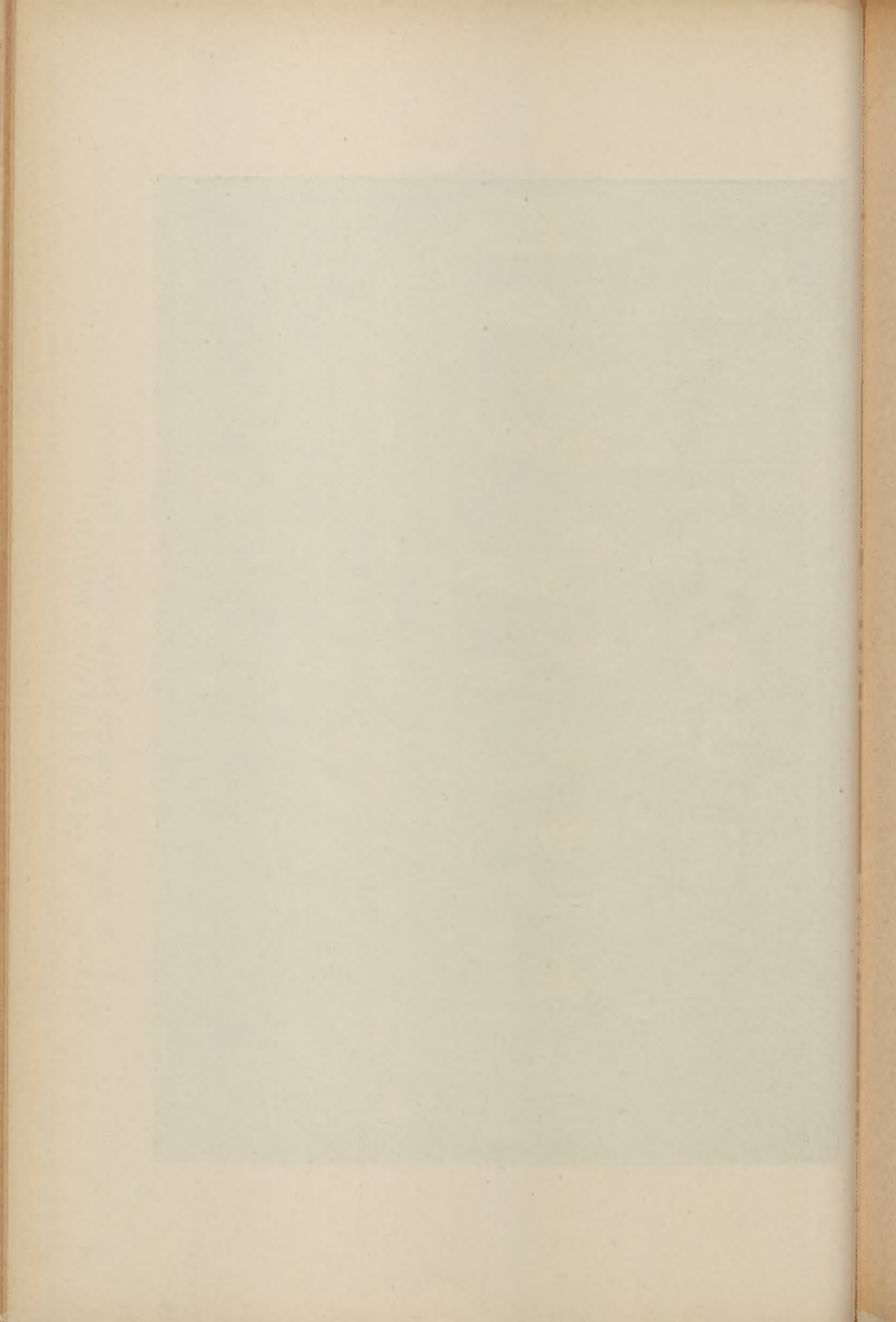
Lekcje odbywały się codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt od godziny 8-mej do 12-tej i od 14-tej do 18-tej, w soboty zaś tylko od godziny 8-mej do 12-tej. Program kursu był ten sam, co na kursie dla malarzy i lakierników w Bielsku w czasie od 1. grudnia 1930 r. do 28. stycznia 1931 r. Na kursie odbyto ogółem godzin 340. Kurs ukończono w dniu 27 marca 1931 r. Wystawa prac uczestników kursu odbyła się dnia 28 marca 1931 r. od godz. 10 — 18-tej w lokalu „Wypoczynek“ w Katowicach przy ul. Św. Jana nr. 10. Wystawę zwiedziła licznie publiczność.

Uczestnicy kursu:

1. <i>Baron Franciszek</i>	Krywałd, ul. Rybnicka 23.
2. <i>Baron Gerhard</i>	Ruda Śl., ul. Orzegowska 13.
3. <i>Danenhirsch Nuchem Leib</i>	Kraków, ul. Józefa 18.
4. <i>Frochtwajg Geniek</i>	Bedzin, ul. Małachowskiego 21.
5. <i>Gazda Maksymiljan</i>	Dąb, ul. Dębowa 27.
6. <i>Hozombek Jan</i>	Świętochłowice, ul. Długa 10
7. <i>Janik Gerhard</i>	Siemianowice, ul. Pszczelnicza 3.
8. <i>Jaron Paweł</i>	Chorzów, ul. Kalusa 5.
9. <i>Kalleta Karol</i>	Chorzów, pl. Piastowski 14.
10. <i>Koczy Ryszard</i>	Roździeń, ul. Marsz. Piłsudskiego 5.
11. <i>Korus Maksymiljan</i>	Pawłów, ul. Główna 99.
12. <i>Kotalczyk Jan</i>	Wielkie Piekary, ul. Jana 8.
13. <i>Kott Paweł</i>	Ruda Śl., ul. Orzegowska 4.
14. <i>Lasończyk Walter</i>	Rybnik, ul. Gliwicka 16.
15. <i>Liebertmensch Izrael</i>	Król. Huta, Gimnazjalna 41.
16. <i>Lorke Jerzy</i>	Nowa Wieś, ul. Karola Miarki 32.
17. <i>Macioszek Maksymiljan</i>	Knurów, ul. Kościelna 17.
18. <i>Piątek Stanisław</i>	Czeladź, Bytomska 57.
19. <i>Pisarski Jerzy</i>	Bykowina, ul. Główna.
20. <i>Poniszowski Henryk</i>	Ruda, ul. Starowiejska 15.
21. <i>Probanowski Teodor</i>	Chorzów, Bytomska 1.
22. <i>Rek Stanisław</i>	Niewiadom Dolny, pow. Rybnik.
23. <i>Rzeczny Karol</i>	Siemianowice, Dąbrowskiego 10.
24. <i>Saturnus Stanisław</i>	Siemianowice, ul. Matejki 10.
25. <i>Schwarzer Karol</i>	Ruda Śl., Bytomska 33.
26. <i>Sokół Jerzy</i>	Pawłów, ul. Główna 88.
27. <i>Stolorz Paweł</i>	Imielin, ul. Wandy 3.
28. <i>Szerzyna Jerzy</i>	Świętochłowice, ul. Józefa 1.
29. <i>Sznajder Jan</i>	Brzeziny Śl., ul. Warszawska.
30. <i>Śliwiok Adolf</i>	Siemianowice, ul. Korfantego 7.
31. <i>Widera Antoni</i>	Katowice, ul. Franciszka 6.
32. <i>Wieczorek Jan</i>	Pawłów, ul. Główna 50.
33. <i>Wilk Alojzy</i>	Łagiewniki, ul. Sienkiewicza 18.
34. <i>Wilk Antoni</i>	Łagiewniki, ul. Sienkiewicza 18.
35. <i>Wilk Jan</i>	Rybnik, Łony 10.

26. Kurs dla malarzy i lakierników w Welnowcu
od 30. I. 1931 do 27. III. 1931.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

Wydział Rzemiosł Budowlanych.

A. Wstęp.

W roku sprawozdawczym 1931 urzeczywistnił Śląski Instytut Rzemieślniczo-Przemysłowy poraz pierwszy zróżniczkowanie rzemiosł, wydzielając na próbę kilka pokrewnych zawodów, należących do branży budowlanej i łącząc je w grupę, którą nazwano Wydziałem rzemiosł budowlanych. W przyszłości, w miarę rozwoju agend Instytutu projektuje się utworzenie dalszych wydziałów dla pogłębienia akcji, mającej na celu rozwój rzemiosł na obszarze Województwa Śląskiego.

Powodem utworzenia Wydziału rzemiosł budowlanych są:

1. rola budownictwa w przemyśle i jego znaczenie dla rozwoju innych rzemiosł;
2. ogromny rozwój techniczny budownictwa w ostatnich latach na tle wzrastającego w silnem tempie zastosowania betonu w budownictwie wiejskiem i miejskiem, w asanizacji osiedli, w wyrobach betonowych i w przemyśle sztucznych kamieni.

W dobie przeżywanego kryzysu gospodarczego musi się podkreślić ważność ruchu budowlanego dla całokształtu życia gospodarczego. Przeludnienie miast i wsi woła o energiczne poparcie tego ruchu, który może dać zatrudnienie nie tylko rzemieślnikom budowlanym, ale nadto umożliwić egzystencję warsztatów rzemieślniczych wszystkich innych branż.

Instytut zwraca przeto baczną uwagę na sprawę dokształcania rzemieślników budowlanych, murarzy, cieśli, betoniarzy, kamieniarzy, brukarzy, asfalcjarzy, blacharzy, dekarzy, ślusarzy, stolarzy budowlanych, wreszcie zdunów i malarzy-lakierników. Niemniej przedmiotem zainteresowania Instytutu jest tworzące się, a dotąd oficjalnie ustawą przemysłową nie objęte rzemiosło betoniarskie, które ma tendencje do nieograniczonego wprost rozwoju i wchłonięcia murarzy i cieśli z powodu szerzącego się zastosowania betonu w budownictwie.

Nowo utworzony Wydział Rzemiosł Budowlanych miał na celu zwrócić uwagę rzemieślników budowlanych na korzystną koniunkturę dla betoniarstwa, którego oficjalne uznanie za rzemiosło uchodzi za pilny postulat rzemieślników budowlanych.

Pierwszym wiodącym do celu środkiem, wydawało się stworzenie zawiązku szkoły betoniarskiej w postaci cyklu kursów zawodowych, obejmujących całość betoniarstwa, które wykazuje już nawet tendencje do wyłonienia trzech gałęzi:

- a) mistrzów betoniarskich dla budownictwa betonowego i żelbetowego,
- b) przemysłu wyrobów betonowych dla potrzeb budownictwa, inżynierji, oraz rolnictwa z ogrodnictwem,
- c) przemysłu sztucznych kamieni.

Oczywiście wyszkolenie rzemieślnika-betoniarza musi się rozciągać na całość zawodu betoniarskiego, obejmującego wymienione trzy gałęzie specjalne. Działalność Wydziału Rzemiosł Budowlanych w tym kierunku przedstawiamy poniżej:

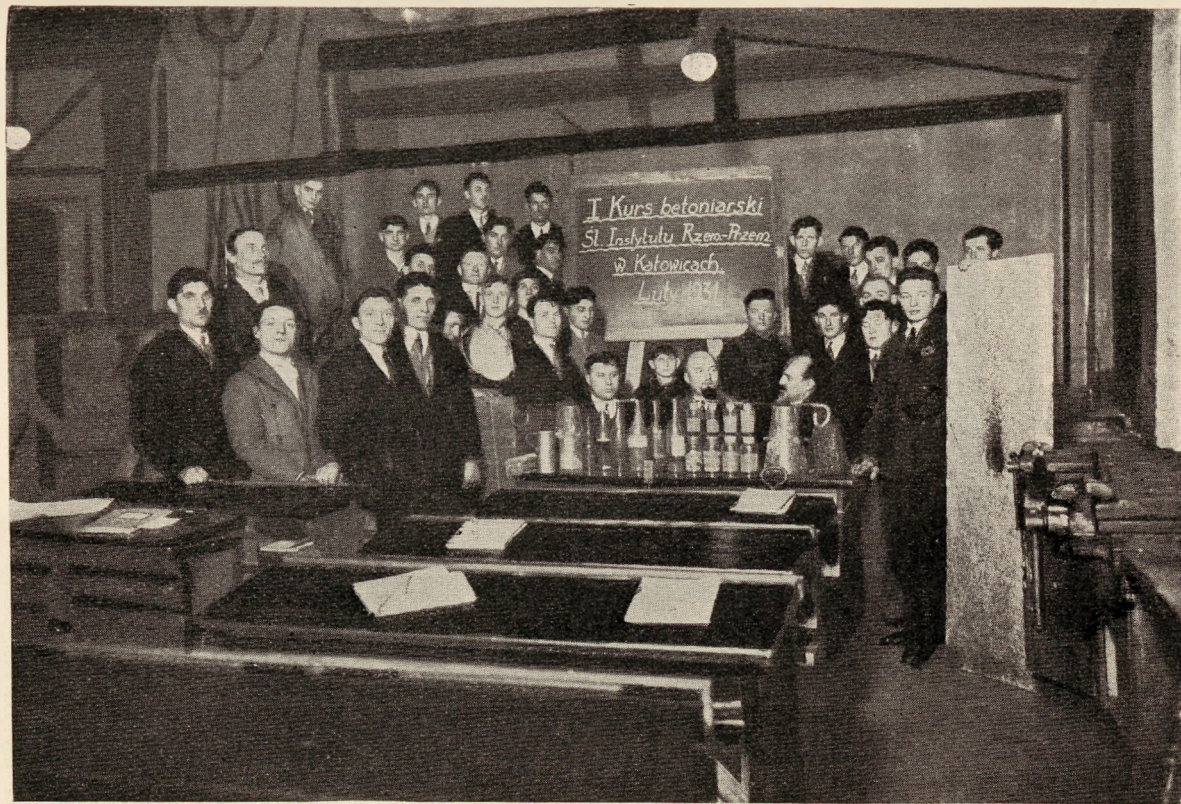
B. Kursy betoniarskie.

Zrazu przedsiębrano urządzenie cyklu 3 kursów betoniarskich:

- I. kurs przyrządzania betonu,
- II. kurs wyrobów betonowych,
- III. kurs zastosowania betonu w budownictwie, które to kursy zamierzano uruchomić w lutym 1931.

Z powodu jednak spóźnionej pory i rozpoczęcia z nastaniem wiosny pracy kursistów na budowach musiano naukę na II. kursie ograniczyć do 8 godz. tygodniowo, wskutek czego przeciągnęła się ona do końca maja, odbycie zaś trzeciego kursu okazało się już niemożliwe dla braku kandydatów.

Kurs I., obejmujący przyrządzanie betonu, badanie jego składników i zasady betonowania, liczący ogółem 72 godzin wykładów i ćwiczeń, trwał od 3 lutego do 5 marca 1931. Nauka

27. I. Kurs przyrządzania betonu, badanie jego składników i zasady betonowania w Welnowcu
od 3. II. 1931 do 5. III. 1931.

28. I. Kurs przyrządzania betonu, badanie jego składników
i zasady betonowania w Welnowcu
od 3. II. 1931 do 5. III. 1931.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

odbywała się 4 razy tygodniowo po 4 godziny. Wpisało się 32 kandydatów, którzy uczęszczali pilnie do końca kursu. Opłata za kurs wyosiła zł 30.

Świadectwo uczęszczania na kurs otrzymali:

1. <i>Brożek Emil</i>	Mikołów.
2. <i>Bulla Klemens</i>	Katowice - Brynów.
3. <i>Busz Antoni</i>	Tarnowskie Góry.
4. <i>Chlapek Ignacy</i>	Uchylsko, pow. Rybnik.
5. <i>Głados Bernard</i>	Siemianowice.
6. <i>Kalinowski Jan</i>	Mała Dąbrówka.
7. <i>Kaplyta Wiktor</i>	Świętochłowice.
8. <i>Kocjan Antoni</i>	Rybnik.
9. <i>Kocur Karol</i>	Rybnik.
10. <i>Kolon Wilhelm</i>	Mała Dąbrówka.
11. <i>Konieczny Jan</i>	Ruda Śląska.
12. <i>Krabys Karol</i>	Roździeń.
13. <i>Krawiec Jakób</i>	Czeladź.
14. <i>Lasek Brunon</i>	Kochłowice.
15. <i>Michalak Sebastian</i>	Sosnowiec - Milowice.
16. <i>Mielimaka Paweł</i>	Żytka, pow. Rybnik.
17. <i>Otawa Ryszard</i>	Orzesze.
18. <i>Pelka Antoni</i>	Chorzów.
19. <i>Pietrzyk Gothard</i>	Katowice.
20. <i>Rataj Rudolf</i>	Dołki koło Brzeziny Śl.
21. <i>Richter Karol</i>	Katowice.
22. <i>Roter Alojzy</i>	Kochłowice.
23. <i>Schneider Heinz</i>	Brzeziny Śląskie.
24. <i>Siewierski Kazimierz</i>	Mała Dąbrówka.
25. <i>Sikora Stanisław</i>	Wełnowiec.
26. <i>Skrobel Franciszek</i>	Ruda Śląska.
27. <i>Slaby Feliks</i>	Sosnowiec - Milowice.
28. <i>Sobczyk Ludwik</i>	Krasowy, k. Brzezinki.
29. <i>Strugała Stanisław</i>	Katowice.
30. <i>Tyrakowski Kazimierz</i>	Wełnowiec.
31. <i>Więcek Franciszek</i>	Sosnowiec - Milowice.
32. <i>Zielonko Alfons</i>	Katowice.

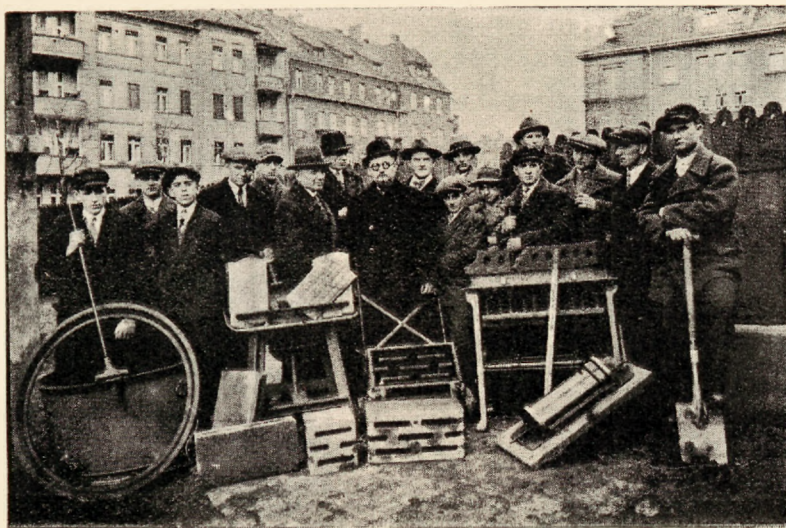
Kurs II., obejmujący organizację betoniarni, wytwarzania wyrobów betonowych i ich zastosowanie w budownictwie,

liczący 72 godzin wykładów i ćwiczeń, trwał od 12 marca do 26 maja. Nauka odbywała się 2 razy tygodniowo po 4 godziny. Na kurs uczęszczało 14 słuchaczy. Opłata kursowa wynosiła 30 zł.

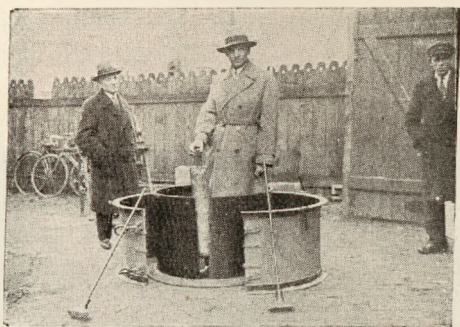
Świadectwa uczęszczania na kurs otrzymali:

1. <i>Głados Bernard</i>	Siemianowice.
2. <i>Kalinowski Jan</i>	Mała Dąbrówka.
3. <i>Konieczny Jan</i>	Ruda Śląska.
4. <i>Mazur Franciszek</i>	Strzebień.
5. <i>Mielimaka Paweł</i>	Żytka, pow. Rybnik.
6. <i>Otawa Ryszard</i>	Orzesze.
7. <i>Pelka Antoni</i>	Chorzów.
8. <i>Pietrzyk Gothard</i>	Katowice.
9. <i>Piwko Alfons</i>	Krasow, k. Brzezinki.
10. <i>Rataj Rudolf</i>	Dołki, k. Brzeziny Śl.
11. <i>Roter Alojzy</i>	Kochłowice.
12. <i>Schneider Heinz</i>	Brzeziny Śląskie.
13. <i>Strugała Stanisław</i>	Katowice.
14. <i>Zielonko Alfons</i>	Katowice.

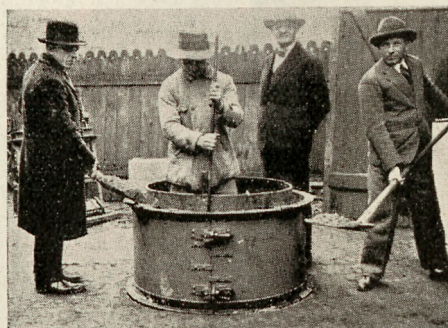
Prelegentem na obu kursach był p. *Inż. Tadeusz Kalkowski*. Kurs odbywał się w Wełnowcu, w lokalu fabrycznym p. Pientki przy ul. św. Jadwigi 8, a to ze względu na konieczność wykonywania ćwiczeń praktycznych, które wymagały zupełnie swobodnego miejsca i możliwości przyrządzania betonu w warunkach tych samych, jakie zachodzą na budowie rzeczywistej. Na kursie I. ćwiczenia polegały na sporządzaniu przez kursistów w oryginalnych formach — belek próbnych żelbetowych z rozmaitych mieszanin betonowych. Po należytem stwardnieniu betonu, z reguły po 8 dniach, poddawano belki te próbnemu obciążeniu na specjalnem rusztowaniu, aż do zupełnego złamania. Zależnie od rodzaju użytego betonu, od rodzaju jego składników, ilości dodanej wody, oraz różnych pożądaných i niepożądaných dodatków obserwowano różne wytrzymałości belek, które następnie odpowiednio sprawdzano rachunkiem. W ten sposób prowadzone ćwiczenia

29. II. Kurs organizacji betoniarni, wytwarzania wyrobów betonowych i ich zastosowania w budownictwie w Węlnowcu
od 12. III. 1931 do 26. V. 1931.

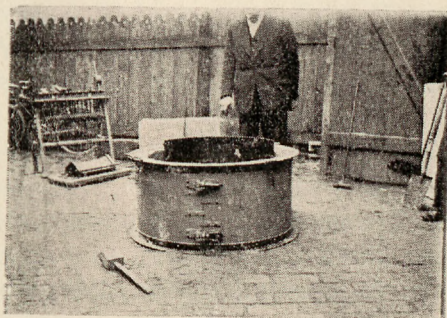

30.

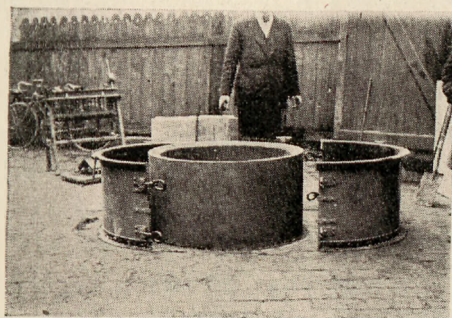

31.

Przebieg wykonania kręgu studziennego z betonu przez uczestników II-go kursu betoniarskiego w Katowicach w maju 1931.

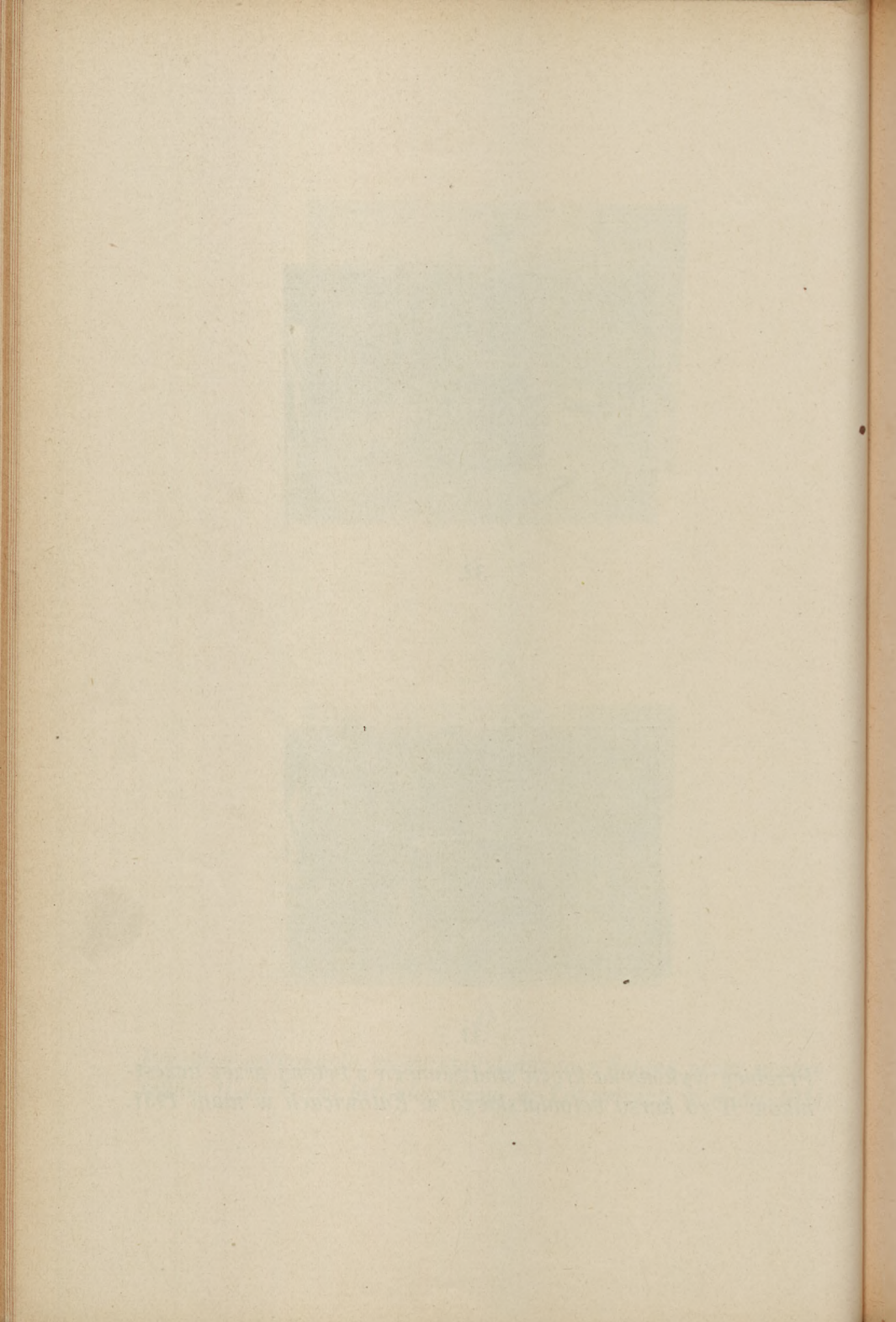

32.

33.

Przebieg wykonania kręgu studziennego z betonu przez uczestników II-go kursu betoniarskiego w Katowicach w maju 1931.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

czenia praktyczne uzupełniano wykładami, słuchaczom zaś dano możliwość sprawdzenia reguł i wskazówek oraz wypróbowania własnoręcznie tak jak to się czyni na budowie. Pozatem wykonywano badania składników betonu, cementu, piasku i żwiru. W przyszłości ćwiczenia takie będzie się również przeprowadzało z możliwem nawet rozwinięciem. Instytut przystąpił nadto do zbioru pomocy naukowych dla kursów betoniarskich, który — narazie skromny — pomnoży się zapewne z chwilą nastania pomyślniejszych pod względem finansowym czasów. Nadmieniamy, że rusztowanie do łamania belek próbnych wypożyczył na czas trwania kursu bezinteresownie budowniczy p. Jerzy Schalscha z Katowic, za co Dyrekcja Instytutu składa na tem miejscu serdeczne podziękowanie.

Ćwiczenia praktyczne na kursie II. obejmowały początki kreśleń i kalkulacji zawodowej dla rzemiosła betoniarskiego. Szczupły ze względu na małą ilość godzin kursowych zakres tych ćwiczeń starano się powiększyć przez systematycznie zadawane pisemne wypracowania domowe. Byłoby pożądanem, uzupełnianie tych ćwiczeń pokazami, względnie próbami pracy w betoniarni, przy użyciu maszyn i form betoniarskich, czego na kursie nie zdołano przeprowadzić z powodu braku potrzebnego inwentarza. Ograniczono się do praktycznego pokazu, jaki dla uczestników kursu urządziła jednorazowo własnym kosztem firma Katowicka „Hapeka“, ul. Stalmacha 17, której na tem miejscu Dyrekcja Instytutu wyraża uprzejme podziękowanie.

W roku 1932 na kursie II. będą kursисти pracowali na maszynach wypożyczonych przez Zw. Pol. Fabryk Portland Cementu, o czem mowa poniżej.

Dla umożliwienia kursistom uzupełnienia podstawowych wiadomości z dziedziny kreśleń i kalkulacji zawodowej, w czem — jak stwierdzono — wielu kandydatów wykazywało poważne braki, postanowiono w następnym sezonie zimowym poprzedzić

kursy betoniarskie — kursem przygotowawczym, obowiązkowym dla czeladników do lat 20, dla przerobienia rachunków zawodowych w zakresie czterech działań, najprostszych kreśleń zawodowych, podstaw kosztorysowania budowlanego, oraz podstaw korespondencji rzemieślniczej.

W jesieni 1931 r. Wydział Rzemiosł Budowlanych rozpoczął agitację w kierunku powiadomienia najszerzych kół śląskich rzemieślników budowlanych o akcji betoniarskiej Instytutu, którą zaprojektowano na nowo w zakresie znacznie rozszerzonym. W tym celu wydano i rozpowszechniono 4-stronicową dwubarwną ulotkę, oraz szereg komunikatów o kursach i o świeżo otwartej Poradni betoniarskiej dla rzemieślników budowlanych.

Ustalono, że całość wykształcenia rzemieślnika - betoniarza będzie objęta cyklem 5 kursów, z których pierwszy, ogólnokształcący, będzie wymagana podstawą 4 następnych kursów specjalnych: technologii betonu, wyrobów betonowych, budownictwa betonowego i wyrobu sztucznych kamieni.

Programy wymienionych kursów przedstawiają się następująco:

I. Kurs wstępny:

Program: rachunki budowlane (20 godz.), kreślenia budowlane (40 godz.), zasady kosztorysowania (kalkulacji budowlanej) (20 godz.), język polski (10 godz.), korespondencja rzemieślnicza (15 godz.) i nauka o Polsce (15 godz.). Razem 120 godzin w 10 tygodniach, po 12 godz. tygodniowo. Opłata kursowa zł 80.

II. Kurs technologii betonu:

Ogółem 60 godzin wykładów i ćwiczeń przez 8 tygodni po 8 godzin tygodniowo. Opłata kursowa 40 zł.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

Program:

1. Składniki betonu: cement, kruszywo i woda. Cement portlandzki, jego wyrób, opakowanie, transport i magazynowanie. Cementownie w Polsce. Cechy cementu portlandzkiego. Rodzaje cementów. Cementy normalne. Cementy specjalne. Cementy glinowe. Rodzaje i własności kruszywa. Jego zanieczyszczenie i uziarnienie. Próba przesiewu. Woda. (8 godzin).

2. Beton. Wytrzymałość betonu zależnie od ilości cementu i wody, oraz od wieku. Kostki i belki próbne. Szczelność betonu, odporność na gorąco i mróz, ogniotrwałość. Przewodnictwo ciepła. Wpływy chemiczne na beton. Rodzaje betonu. Beton żuźlowy i gazowy. Beton ceglany. Beton twardy. Beton szczelny. Środki uszczelniające i izolacyjne. (14 godzin).

3. Betonowanie. Urządzenie placu budowy do robót betonowych. Oznaczenie stosunku mieszaniny. Mieszanie ręczne. Betoniarki i mieszanie mechaniczne. Ilość wody w betonie. Rusztowania i deskowania. Transport betonu. Ubijanie betonu. Beton plastyczny i lany. Przerwy w betonowaniu. Pielegnowanie świeżego betonu. (10 godzin).

4. Ćwiczenia praktyczne. Próby przesiewu kruszywa do betonu i piasku do zapraw. Próby zanieczyszczeń kruszywa. Próby rozplywu betonu. Badania żuźła. Wykonanie kostek próbnych oraz spisanie wymaganego protokołu. Wykonywanie belek próbnych z rozmaitych mieszanin, cementów i kruszyw. Łamanie belek próbnych, obliczanie i notowanie wyników próby.

Ogółem 32 godziny wykładu i 28 godzin ćwiczeń.

III. Kurs wyrobów betonowych i organizacji betoniarni.

Dwa razy tygodniowo po 4 godziny przez 8 tygodni. Razem 60 godzin wykładów i ćwiczeń. Opłata kursowa 40 zł.

Program kursu został tak dobrany, by słuchacze po ukończeniu obu kursów uzyskali w zarysie wszystkie wiadomości, potrzebne do założenia małego warsztatu betoniarskiego.

Obejmuje on następujące przedmioty

1. W y r o b y b e t o n o w e: (24 godziny wykładu i 8 godzin ćwiczeń). Będą w krótkości omówione poszczególne wyroby betonowe: pustaki, dachówka i cegła cementowa, rury studzienne i kanałowe, płytki chodnikowe, krawężniki uliczne i ogrodowe, ścieki (rowki); zbiorniki kloaczne, śmietniki, żłoby, ogrodzenia różnego rodzaju. Słupy i maszty. Tralki do balustrad, płyty i czapki nadmurowe. Wazony i kule i t. p. Nadto będą omówione sprawy barwienia betonu, oraz krótko ujęty opis wyrobu sztucznych kamieni. Ćwiczenia będą obejmowały wykonywania pustaków, cembrowin, dachówki, tralek i kul w odpowiednich żelaznych formach.

2. O r g a n i z a c j a b e t o n i a r n i: Sztandort z uwzględnieniem surowca i rynku zbytu. Najważniejsze budynki, maszyny i narzędzia. Organizacja produkcji i zbytu. Świadczenia państwowe i społeczne. Księgowość i korespondencja warsztatowa. Reklama. Ćwiczenia domowe. (8 godzin).

3. K a l k u l a c j a z a w o d o w a. Potrzeba kalkulacji. Koszta własne: materiał, robocizna, koszta ogólne. Zysk. Cena wyrobu. Inwentarz. Bilans. Proste ćwiczenia kalkulacyjne. Ćwiczenia domowe. (12 godzin).

4. K r e ś l e n i a z a w o d o w e. Zasady rysunku technicznego w odniesieniu do wyrobów betonowych. Ćwiczenia domowe. (8 godzin).

5. R a c h u n k i z a w o d o w e. Cztery działania rachunkowe na tle obliczania powierzchni i kubatury wyrobów betonowych, jako podstawa rachunku kalkulacyjnego. Ćwiczenia domowe. (8 godzin).

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

IV. Kurs zastosowania betonu i wyrobów betonowych w budownictwie.

Tygodniowo 2 razy po 4 godziny przez 8 tygodni. Razem 60 godzin. Opłata kursowa 40 zł.

Program:

1. Budownictwo betonowe. Fundamenty betonowe. Budynki pustakowe. Budownictwo żużlobetonowe. (16 godzin).

2. Budownictwo żelbetowe. Żelazo do betonu. Rysunek ujęcia. Obliczenie ilości żelaza. Sortowanie wkładek na placu budowy. Montaż wkładek w deskowaniu. Słupy i płyty i belki żelbetowe. Naproża. Stropy lite, pustakowe i skrzynkowe. Dachy płaskie. Rusztowania i deskowania. (24 godzin).

3. Kreślenia zawodowe, na podstawie przerobionego materiału pod 1. i 2. (12 godzin).

4. Kalkulacja robót żelbetowych na podstawie przerobionego materiału pod 1. i 2. (8 godzin).

V. kurs wyrobu sztucznego kamienia, terazzo i mozaiki.

3 razy tygodniowo po 4 godziny przez 7 tygodni. Opłata kursowa zł 100. Program: Zasady mineralogji i petrografji. Cementy. Wapno. Farby. Materiały wypełniające. Sztuczny kamień, wyrabiany w warsztacie i na budowie. Sztuczny kamień bez obróbki, opłukany dla zaoszczędzenia robocizny.

Terazzo i mozaika. Płytki posadzkowe, cementowe, terazzowe i mozaikowe. Sztuczny marmur z cementu, polerowany do połysku. Sztuczny granit, serpentyn, sienit, porfir bez widocznych środków wiążących. Kitowanie w ogniu. Wyrob kul bez form. Szlachetna wyprawa fasadowa. Kamienna

wyprawa fasadowa. Wyrób kamieni młyńskich, do gładzenia i polerowania.

Cykl powyższych 5-ciu kursów betoniarskich stanowił ma według zamierzeń Instytutu zawiązek szkoły betoniarskiej dla kształcenia rzemieślników betoniarskich w ich zawodzie. W przyszłym roku Instytut zapewne powiększy ilość godzin wykładów na tych kursach, jeżeli stosunki gospodarcze na to zezwolą a kursy okażą się samowystarczalne, t. j. oparte finansowo wyłącznie na opłatach kursowych uczniów.

C) Organizacja rzemiosła betoniarskiego.

Celem przygotowania terenu dla zawiązania organizacji betoniarzy na Górnym Śląsku będzie potrzebnem zebranie danych o stanie obecnym górnośląskiego przemysłu betoniarskiego, w szczególności zaś o jego produkcji i metodach pracy. Organizacja taka stałaby się prawdopodobnie filją Związku ogólnopolskiego, który już istnieje. Zauważamy przytem, że propaganda kursów, przeprowadzona w jesieni 1931 r., miała na celu dotrzeć do licznych betoniarni, rozsianych po wsiach i miasteczkach Górnego Śląska, aby przemysłowcom betoniarzom wskazać drogę do najlepszego uzyskania dobrych fachowych wiadomości w zakresie ich przemysłu. Wydano ulotki propagandowe, rozesłano komunikaty o kursach betoniarskich prawie do wszystkich gmin i parafii śląskich. Propagandę prowadzono również wśród fachowców budowlanych. *Inż. Tad. Kałkowski* urządził w Związku Techników Rzeczypospolitej Polskiej Oddział Śląski w Katowicach serję odczytów na temat „Beton w budownictwie współczesnem“. Odczyty te odbyte w dniach 2, 7, 9 i 11 grudnia 1931 r. zgromadziły licznych słuchaczy.

Należy podkreślić, iż Związek Polskich Fabryk Portland Cementu w Warszawie subwencjonował kursy betoniarskie Instytutu, przyczyniając się tem samem do ich lepszego ugrun-

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

owania. Związek wypożyczył Instytutowi na rok 1932 komplet maszyn i form betoniarskich dla umożliwienia racjonalnego prowadzenia ćwiczeń na kursach.

D) Poradnia betoniarsko-budowlana.

Pragnąc wzbudzić zainteresowanie dla spraw budownictwa betonowego i wyrobów betonowych wśród szerokich kół rzemieślników budowlanych i rolników, Instytut otworzył w jesieni 1931 przy Wydziale Rzemiosł Budowlanych poradnię betoniarsko-budowlaną, dla udzielania drobnych porad w zakresie betoniarstwa i budownictwa elementarnego. Do końca roku 1931 udzielono kilka porad i mamy nadzieję, że poradnia betoniarsko-budowlana rozwinie się na wiosnę 1932. Kontakt nawiązany z Śląską Izbą Rolniczą w Katowicach umożliwił rozszerzenie akcji betoniarskiej również na rolników. W szczególności należy podkreślić udział poradni w akcji Izby Rolniczej, dotyczącej budowy na wielką skalę dołów kiszonkowych na paszę zieloną oraz gnojowników betonowych. Spodziewamy się, że ta akcja przybierze większe rozmiary w roku 1932. Wyniki współdziałania poradni z Izbą Rolniczą w powyższej sprawie będą opublikowane w formie artykułu w czasopiśmie „Rolnik Śląski“.

E) Udział Wydziału Rzemiosł Budowlanych w wojewódzkiej akcji dla zwalczania bezrobocia.

Wydział Rzemiosł Budowlanych opracował w roku sprawozdawczym memoriał dla Wojewódzkiego Komitetu walki z bezrobociem, dotyczący sposobów współdziałania przemysłu betoniarskiego w tejże akcji. Ze względu na aktualność sprawy podajemy poniżej treść tego memoriału.

**Śląski Instytut
Rzemieślniczo - Przemysłowy,
Katowice, ul. Krasińskiego,
Gmach Śląskich Technicznych
Zakładów Naukowych.
Do tamt. L. P. O. 341/K.B.
L. dz. 4394.
Dot.: Woj.**

Katowice, dnia 10 listopada 1931 r.

**Do
Komitetu Niesienia Pomocy Bezrobotnym
Wydział Wykonawczy**

**w Katowicach
Gmach Śl. Urz. Wojewódzkiego.**

Śląski Instytut Rzemieślniczo-Przemysłowy w Katowicach przedkłada poniżej, w uzupełnieniu swego poprzedniego „Memoriału w sprawie zwalczania bezrobocia“ bliższe wyjaśnienia, dotyczące projektu założenia betoniarni okręgowych, jako środka walki z bezrobociem na Śląsku, a to w myśl dyrektyw, uchwalonych na posiedzeniu Komitetu Niesienia Pomocy Bezrobotnym w dniu 20 października 1931 r. Instytut podtrzymuje w całości i bez zastrzeżeń swój projekt, który w ciągu ostatnich tygodni zyskuje coraz to więcej na aktualności, wykazując nadto tendencje do rozszerzenia programu i traktowania go łącznie z t. zw. kryzysem gospodarczym w rolnictwie oraz z kryzysem mieszkaniowym w miastach.

Literatura światowa w kwestji bezrobocia widzi coraz to jaśniej rozwiązanie problemu bezrobocia w przesunięciu mas bezrobotnych z okręgów gęsto zaludnionych, a ubogich w żywność, do okolic słabo zaludnionych, gdzie ceny produktów rolnych nie stoją w żadnym stosunku do kosztów produkcji, powodując t. zw. kryzys rolniczy, przyczem jednak nie wystarcza teoretyczne przeprowadzenie kolonizacji, ale trzeba stworzyć nowe warsztaty pracy dla kolonistów, a przy sposobności poprawić stosunki życiowe i zarobkowe osiadłej ludności rolniczej. Ostatnie doświadczenia niemieckie wykazały, że kolonizacja sama bez uwzględnienia niezbędnych powyższych czynników musi się skończyć nieuchronnem fiaskiem, dyskredytując działalność władz, a demoralizując do reszty bezrobotnych. To też władze niemieckie spostrzegły ostatnio swój błąd i zamierzają obecnie poprawić akcję. Zamieszczone ostatnio w prasie niemieckiej notatki donoszą, że w najbliższych dniach zostanie ogłoszony niemiecki plan osiedlenia bezrobotnych na roli kosztem 8 milionów marek miesięcznie. Plan przewiduje utworzenie kilkudziesięciu tysięcy osad

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

i przymusowe przeszkolenie osadników w gałęziach rzemiosł, potrzebnych im w nowych warunkach, a przede wszystkim w ogrodnictwie, ponieważ będą forsowane przede wszystkim gospodarstwa ogrodowe.

Jak widać, akcja ta ma na celu zapobieżenie bezrobociu przy równoczesnej walce z kryzysem rolniczym i mieszkaniowym. Kursy dokształcające mają szkolić ludność w korzystaniu z nowych warunków życiowych. Całość obmyślana poprawnie i oparta na niepomysłnych wynikach akcji dotychczasowej ma być punktem zwrotnym w sprawie walki z bezrobociem.

Śląski Instytut Rzemieślniczo-Przemysłowy musi podkreślić, że poprzedni memoriał w sprawie betoniarstwa, oraz nawiązany przez Instytut w ubiegłym tygodniu kontakt z Śląską Izłą Rolniczą wyprzedza mimo wszystko w czasie akcję niemiecką, która jest tylko jednym argumentem więcej. przemawiającym za słusznością projektu Instytutu — wskazującego na intensywnie poparcie i rozwój rzemiosła betoniarskiego, jako pierwszy krok do opanowania bezrobocia.

Instytut bowiem ustala:

1. Jedyne wyjściem w sprawie bezrobocia jest przesunięcie na stałe głodnych mas bezrobotnych z gęsto zaludnionych okręgów przemysłowych i osiedli miejskich do zbiorników taniej żywności, a więc częściowo do osad wiejskich istniejących, a częściowo do osad nowych, które dopiero trzeba stworzyć — zaś następnie stworzenie dla tych przesiedlonych mas nowych korzystnych warunków pracy.

W związku z powyższym:

2. Pierwszym etapem pracy musi być:
 - a) zatrudnienie wielkich mas ludzkich przy rozbudowie istniejących, a budowie nowych osiedli, przy uwzględnieniu najmniejszych i najtańszych budynków;
 - b) zatrudnienie wielkich mas ludzkich przy pracach asanizacyjnych w istniejących i nowych osiedlach, obejmujących budowę studni, (wodociągów), kanałów, ustępów, gnojowników i śmietników;
 - c) zatrudnienie wielkich mas ludzkich przy pracach uzupełniających (budowa dróg i ulic), oraz przy pracach przygotowawczych do stworzenia przyszłych warsztatów pracy dla kolonistów: ogrodów, a więc wstępne roboty ziemne i melioracyjne;

- d) zatrudnienie wielkich mas ludzkich w betoniarniach okręgowych, wyrabiających elementy betonowe, potrzebne do prac a), b) i c), a więc: rury studienne i kanałowe, pustaki do budowy domów, gotowe ustępy, śmietniki itp., dalej kra-
wężniki, płytki chodnikowe, ogrodzenia itp.
3. Drugim etapem pracy będzie wprowadzenie ogrodnictwa i przemysłu przerobów ogrodowych, jako nowego zawodu dla bezrobotnych, a zarazem środka na złagodzenie skutków kryzysu rolniczego. Ten dział pracy winien być szczegółowo opracowany z uwzględnieniem ruchu spółdzielczego, przez czynniki fachowe, w pierwszym rzędzie zaś przez Śląską Izbę Rolniczą.

Jak z powyższego wynika, w stosunku do poprzedniego wniosku Instytut pogłębił swój projekt, wyjaśniając powyżej pod 2 a), b), c), d) jak wyobraża sobie całość akcji w sprawie bezrobocia. Jest to zarazem odpowiedź na postawiony już zarzut, dotyczący kwestji zbytu wyrobów betonowych, wyprodukowanych w „betoniarniach okręgowych“. Przy realizacji niniejszego projektu jest raczej rzeczą wątpliwą, czy rozwój betoniarni będzie mógł tak postępować, aby zaspokoić popyt — sądzimy, że da się to jednak zorganizować.

W każdym razie jest pewnikiem, niepodlegającym żadnej dyskusji, że kwestja zatrudnienia bezrobotnych sprowadza się do użycia niekwalifikowanych mas ludzkich. Przez przyjęcie niniejszego projektu, gdzie w 75% chodzi o roboty ziemne i betonowe, sprawa ta wydaje się rozwiązana. Prace betonowe tego typu jak powyżej podano, wymagają bez wyjątku zorganizowania drużyn-dziesiątek z dziesiętnikiem-betoniarzem na czele, dadzą się prowadzić równocześnie w wielu miejscach, więc ułatwią zapotrzebowanie i zakwaterowanie ludzi przy stosunkowo minimalnych inwestycjach.

Ale dlaczego główną rolę w tych pracach — jeżeli chodzi o pracowników kwalifikowanych, Instytut przypisuje betoniarzom?

Bo głównym materiałem, użytym do robót, wymienionych wyżej pod 2 a), b), d) będzie beton, który:

- A) jeżeli chodzi o wyroby betonowe (wymienione pod 2 d) nie da się zastąpić wogóle żadnym materiałem, tem samem asanizacja osiedli polega w gruncie rzeczy jedynie na jak najintensywniejszym zużyciu betonu.
- B) Jeżeli chodzi o budowę domów mieszkalnych i gospodarczych, to budownictwo betonowe, dzięki zupełnie pewnemu uzyskaniu

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

cementu na specjalnych warunkach, dzięki wykorzystaniu darmo nieprzebranych zasobów żużla na Śląsku, oraz dzięki zatrudnieniu tanich sił bezrobotnych, stanie się bezkonkurencyjnie taniem. Domy będą budowane albo wprost z betonu żużlowego, albo z pustaków żużlowych, produkowanych masowo w betoniarniach okręgowych. Więc jeżeli chcemy wprowadzić w życie powyżej naszkicowany projekt, w pierwszym rzędzie należy dążyć do stworzenia betoniarni okręgowych na tle zorganizowania pewnego tylko działu omówionych prac. Projekt ma tę dobrą stronę, że może być wykonany w dowolnej skali, od najmniejszej do największej. Weźmy np. dział budowy studni — (rzecz pierwszorzędnej wagi o bardzo dużem zapotrzebowaniu). Jak wygląda organizacja? Lekarze wyznaczają ilość i miejsce potrzebnych studni — betoniarnie wykonują kręgi studienne, druga partja bezrobotnych (ziemna) osadza je na miejscu, t. j. kopie studnie, trzecia partja betoniarska urządza plac koło studni, betonuje płytę wokoło, ścieki, poidło dla bydła itp. Tak postępuje akcja asanizacji osiedla.

Skala akcji: dowolna.

To samo można urządzić w każdym innym dziale!

Czy Instytut może przedłożyć szczegółowe wyliczenia dotyczące rozmiarów akcji, jej finansowania i t. p.?

Nie! Sama akcja, przedstawiona powyżej, zabezpieczona od niepomyślnych wyników przez podobne akcje w państwach zachodnich, zbyt jest poważną, aby Instytut nie posiadający sam z siebie ani środków materialnych, ani władzy wykonawczej, ani wreszcie nieprzygotowany do podobnie wszechstronnego ujmowania tej skomplikowanej sprawy, mógł się silić na jej zupełne rozwiązanie. Splot zagadnień, obejmujących kilka ministerstw, może być rozwiązany tylko w łonie komitetu do walki z bezrobociem. Instytut pozwala sobie zaproponować utworzenie na początek 4 komisji:

- a) organizacyjnej (ogólnej),
- b) finansowej,
- c) technicznej,
- d) propagandy i organizacji zbytu wyrobów.

Komisje te musiałyby zabrać się do pracy i prowadzić ją w takim tempie, aby najdalej do końca lutego 1932 r. cała akcja była zorganizowana i przygotowana do realizacji na początek marca 1932 r. Jeżeli

chodzi o sprawy mające związek z rzemiosłem, Instytut gotów jest do najdalej idącej współpracy. Dotyczy to zwłaszcza organizacji i prowadzenia betoniarni. Do użytku komisji organizacyjnej Instytut załącza 1 egzemplarz statutu betoniarni Sejmiku Częstochowskiego, który należy uznać za wzorowy. Świadczy on również o całkowitej możliwości i realności projektu założenia betoniarni okręgowych. W województwach centralnych zakłady te rozwijają się znakomicie.

W związku z powyższem, Instytut musi podkreślić moment niezwykle ważny: przystąpienie do akcji bez przygotowanych kadr wyszkolonych betoniarzy będzie oznaczało fiasko całego przedsięwzięcia. Dlatego jest rzeczą pierwszorzędną wagi, aby komitet powziął jak najszybciej ogólną decyzję co do projektu i spowodował bezzwłoczne zarejestrowanie wszystkich bezrobotnych rzemieślników budowlanych, których następnie należałoby skierować na kursy betoniarskie do Instytutu. Wyszukanie tych ludzi, objęte zakresem działania Instytutu, będzie przeprowadzone w ten sposób, aby każdy absolwent kursów miał pełne podstawy do założenia własnej betoniarni jako warsztatu rzemieślniczego, względnie mógł wykonywać z pełną znajomością rzeczy zawód betoniarza w przedsiębiorstwach budowlanych. Będzie to zatem nie doraźne pseudoszkolenie, ale regularna nauka zawodu, która przysporzy społeczeństwu wartościowych fachowych jednostek. Ponieważ kompletne przeszkolenie wymaga czasu około 3 miesięcy, decyzja w tej sprawie musi zapaść natychmiast, jeżeli ludzie ci mają wziąć udział w akcji zwalczania bezrobocia w roku 1932.

Z pomiędzy zarzutów jakie skierowano pod adresem projektu Instytutu — jeden pozornie przedstawił się jako słuszny: zarzut, że utworzenie betoniarni okręgowych zniweczy przemysł betoniarski na Śląsku. Jako fakt podaje się zatem, że Izba Rzemieślnicza w Katowicach, zapytana o wykaz działających na Śląsku betoniarni — nie umiała podać ani jednej i słusznie, ponieważ tych kilka, czy kilkanaście pracowni nie przedstawia pod względem fachowym istotnej wartości, jako kierowane przez ludzi, których wiadomości o betonie sięgają znacznie niżej średniego poziomu. Instytut nie wątpi, że ludzie ci przejdą w najbliższym czasie kursy betoniarskie Instytutu i nabędą wiadomości, potrzebnych betoniarzowi do prowadzenia warsztatu rzemieślniczego. Rzemiosło betoniarskie, dotąd oficjalnie nie istnieje — czynione są dopiero starania o uznanie betoniarzy za samodzielnych rzemieślników.

Wreszcie na zakończenie Instytut podaje do wiadomości ewentualnych przeciwników projektu, że sprawa rozwoju rzemiosła betoniarskiego, która, jako podstawa projektu, wysunięta tu jest na pierwszy plan i ma skupić w pierwszym rzędzie na kursach betoniarskich bezrobotnych rze-

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

mieślników budowlanych, nie jest przez Instytut uważana jako sposobność zrobienia na Funduszu Bezrobocia mniej lub więcej korzystnego interesu finansowego.

W dowód tego Instytut dołącza do niniejszego komplet druków propagandowych, tyjących się betoniarstwa, na dowód, że kształcenie rzemieślników budowlanych w sprawach, dotyczących wytwarzania i zużycowania betonu, cieszy się w Instytucie specjalnem staraniem i niezależnie od wyników akcji przeciw bezrobociu, kursy betoniarskie będą w bieżącym roku funkcjonowały jak w roku poprzednim, ciesząc się znaczną frekwencją, mimo stosunkowo wysokiej opłaty. Nie mogąc ani grosza z bardzo szczupłej subwencji poświęcić rzemiosłom budowlanym, Instytut był zmuszony kalkulować koszty kursów betoniarskich w granicach ich samowystarczalności, stąd opłata za serję 3 kursów, potrzebnych do wyszkolenia rzemieślnika-betoniarza wynosi $3 \times 40 = 120$ zł, płatnych z góry przy zgłoszeniu.

Wobec powyższego na wypadek przyjęcia niniejszego projektu Instytut przedkłada kosztorys:

Wyszkolenie jednego bezrobotnego rzemieślnika budowlanego w rzemieśle betoniarskim na 3 kursach, stanowiących całość wiadomości zawodowych betoniarza, a obejmujących ogółem 180 godzin wykładów i ćwiczeń — kosztować będzie gotówką 120,— zł, słownie: sto dwadzieścia zł, płatnych z góry przez Komitet Walki z Bezrobociem, a to ze względu na wysokie koszta ćwiczeń praktycznych, na których przeprowadzenie Instytut nie posiada środków finansowych, ponieważ kursy kalkulowane są jako samowystarczalne bez zysku. Zaznacza się przytem, że już w poprzednim memorjale Instytut zwrócił uwagę na konieczność kształcenia na betoniarzy tylko bezrobotnych rzemieślników budowlanych, którzy jako obeznani z elementarnem budownictwem, gwarantują, że nauka ich odniesie należyty skutek, dając im do ręki nowe rzemiosło budowlane.

W oczekiwaniu cennej odpowiedzi

pozostajemy z poważaniem

Śląski Instytut Rzemieślniczo-Przemysłowy
w Katowicach

włr. Inż. Mieczysław Bizoń.

W załączeniu: 1 statut betoniarni,

1 komplet mat. propagandowego Instytutu.

Memorjał powyższy spotkał się w łonie Komisji z przychylnym poparciem, oraz wysunięto go jako konkretny projekt do debat w najbliższej przyszłości.

F. Sprawa wystawy betoniarskiej łącznie z Targami Katowickimi.

Zachęcony powodzeniem urządzoną w jesieni roku sprawozdawczego w Warszawie wystawę betonowej, Wydział Rzemiosł Budowlanych nawiązał kontakt ze Związkiem Polskich Fabryk Portland-Cementu w kierunku zorganizowania podobnej wystawy jako osobnego działu Targów Katowickich na wiosnę r. 1932. Akcja ta rozwinie się z natury rzeczy dopiero z początkiem przyszłego roku.

G. Inne kursy.

Prócz kursów betoniarskich Wydział Rzemiosł Budowlanych nie zaniedbywał w ubiegłym roku również sprawy dokształcania w dziedzinach innych rzemiosł budowlanych n. p. stolarskiego. Chodzi mianowicie o kurs kreśleń i kalkulacji stolarskiej.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

Projektowane kursy z zakresu Wydziału Rzemiosł Budowlanych.

Opracowano organizację i programy następujących kursów:

1. Kurs kreśleń i kalkulacji zawodowej dla czeladników ślusarstwa budowlanego i artystycznego:

160 godzin wykładów i kreśleń po 16 godzin tygodniowo
przez 10 tygodni. Opłata za kurs zł 100.

Program kursu przedstawia się następująco:

	Część I. 5 tygodni	Część II. 5 tygodni
Ogółem godzin		
1. Kreślenia wyrobów ślusarskich, stosowanych w budownictwie. Okucia drzwi i okien. Balustrady schodowe i balkonowe. Drabiny i wycieraczki. Kraty okienne i drzwiowe. Artystyczne okucia bram. Wyroby ślusarskie na dachach. Wywieszki sklepowe (godła)	30	30
2. Kreślenia elementarnych żelaznych konstrukcyj budowlanych. Zasadnicze profile żelazne. Śruby i nity. Poręcze z kątowników. Słupy i belki blaszane. Najprostsze dachy i rusztowania. Okna i drzwi żelazne. Ochrona przed ogniem i rdzą. Konstrukcje spawane	25	10
Uwaga do 1. i 2. Każdy rysunek poprzedzi się krótkim wykładem objaśniającym i szkicem na tablicy. Następnie słuchacze wykonują sami rysunki warsztatowe, które będą podstawą szczegółowej kalkulacji. Papieru rysunkowego dostarczy Instytut za zwrotem kosztów. Natomiast słuchacze winni przynieść z sobą wszystkie potrzebne przybory rysunkowe. Przewidziane są również obowiązkowe ćwiczenia domowe.		

		Część I. Część III 5 tygodni 5 tygodni
		Ogółem godzin
3. Kalkulacja zawodowa. Potrzeba kalkulacji w warsztacie rzemieślniczym. Zasady kalkulacji: koszt materiału, koszt robocizny, koszt ogólny. Koszt własny. Zysk. Cena wyrobu. Przykłady kalkulacji wyrobów ślusarskich według rysunków, sporządzonych przez słuchaczy na lekcjach kreśleń. Obowiązkowe ćwiczenia domowe.	—	25
4. Organizacja pracowni. Lokal. Urządzenie i maszyny. Inwentarz. Umowy o pracę. Gospodarka materiałowa. Organizacja pracy fizycznej. Organizacja pracy biurowej. Organizacja zbytu. Reklama	5	5
5. Rachunki rzemieślnicze. Proste przykłady różnych obliczeń zawodowych z życia codziennego celem powtórzenia i przypomnienia czterech działań: dodawania, odejmowania, mnożenia i dzielenia. Obliczanie procentów. System metryczny	10	—
6. Korespondencja rzemieślnicza. (Język polski).	10	10
Razem:		80 80

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

2. Kurs kreśleń i kalkulacji zawodowej dla czeladników stolarstwa meblowego i budowlanego.

160 godzin wykładów i kreśleń po 16 godzin tygodniowo
przez 10 tygodni. Opłata za kurs zł 100.

Program kursu przedstawia się następująco:

		Część I. 5 tygodni	Część II. 5 tygodni
		Ogółem godzin	
1. Kreślenia meblarskie:			
A) Meble gospodarskie: bufet kuchenny, stół, taboret z szufladami, ławka z szufladami i bez nich, krzesło z oparciem. Wieszadło na ubrania do przedpokoju.			
B) Sypialnia: łóżko, szafa, taboret, szafka, toaleta		30	25
Uwaga: Urządzenie pokoju stołowego i gabinetu będzie przedmiotem kreśleń na kursie wyższym, przewidzianym na jesień 1932 roku.			
2. Kreślenia stolarsko - budowlane: Trzy typy drzwi, trzy typy okien, brama wjazdowa. Okładziny ścian		25	15
Uwaga: Schody proste i kręte, oraz bardziej skomplikowane drzwi i okna będą przedmiotem kreśleń na kursie wyższym, przewidzianym na jesień 1932 r.			
Uwaga do 1. i 2. Każdy rysunek będzie poprzedzony krótkim wykładem objaśniającym i szkicem na tablicy. Następnie słuchacze wykonują sami rysunki warsztatowe, które następnie będą podstawą szczegółowej kalkulacji. Papieru rysunkowego dostarczy Instytut za zwrotem kosztów. Natomiast słuchacze winni przynieść			

		Część I. Część II. 5 tygodni 5 tygodni	
		Ogółem godzin	
z sobą wszystkie potrzebne przybory rysunkowe. Przewidziane są również obowiązkowe ćwiczenia domowe.			
3. Kalkulacja zawodowa. Potrzeba kalkulacji w warsztacie rzemieślniczym. Zasady kalkulacji: koszt materiału, koszt robocizny, koszt ogólny. Koszt własny. Zysk. Cena wyrobu. Przykłady kalkulacji wyrobów ślusarskich według rysunków, sporządzonych przez słuchaczy na lekcjach kreśleń. Obowiązkowe ćwiczenia domowe	—	25	
4. Organizacja pracowni. Lokal. Urządzenie i maszyny. Inwentarz. Umowy o pracę. Gospodarka materiałowa. Organizacja pracy fizycznej. Organizacja pracy biurowej. Organizacja zbytu. Reklama	5	5	
5. Rachunki rzemieślnicze. Proste przykłady różnych obliczeń zawodowych z życia codziennego celem powtórzenia i przypomnienia czterech działań: dodawania, odejmowania, mnożenia i dzielenia. Obliczenie procentów. System metryczny.	10	—	
6. Korespondencja rzemieślnicza. (Język polski).	10	10	
Razem:		80	80

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

3. Kurs praktyczny blacharstwa budowlanego i wyrobu blaszanych reklam handlowych, dla czeladników blacharskich i dekarских.

160 godzin wykładów i kreśleń po 16 godzin tygodniowo przez 10 tygodni. Opłata za kurs zł 100.

Program kursu przedstawia się następująco:

		Część I. 5 tygodni	Część II. 5 tygodni
		Ogółem godzin	
1.	Kreślenia blacharsko - budowlane. Krycie dachów: na listwy, zakłady, zwoje, krycie łuskowe. Krycie gzymsów, okapów i murów działowych. Rynny: wiszące, leżące i stojące. Kolana obiegowe i wylotowe. Rozwinięcia blach	10	10
2.	Kreślenia reklam blaszanych. Rysunki poszczególnych liter do reklam	15	—
Uwaga do 1. i 2. Każdy rysunek będzie poprzedzony krótkim wykładem objaśniającym i szkicem na tablicy. Następnie słuchacze wykonują sami rysunki warsztatowe, które następnie będą podstawą szczegółowej kalkulacji. Papieru rysunkowego dostarczy Instytut za zwrotem kosztów. Natomiast słuchacze winni przynieść ze sobą wszystkie potrzebne przybory rysunkowe. Przewidziane są również obowiązkowe ćwiczenia domowe.			
3.	Ćwiczenia praktyczne z blacharstwa budowlanego i wyrobu reklam. Materiału do ćwiczeń dostarczy Instytut. Uczestnicy kursu przynoszą z sobą wszelkie narzędzia i przybory. Połowa wykonanych modeli pozostanie własnością Instytutu	30	30

		Część I. Część III 5 tygodni, 5 tygodni.	Ogółem godzin
4. Kalkulacja zawodowa. Potrzeba kalkulacji w warsztacie rzemieślniczym. Zasady kalkulacji: koszt materiału, koszt robocizny, koszt ogólny. Koszt własny. Zysk. Cena wyrobu. Przykłady kalkulacji wyrobów ślusarskich według rysunków sporządzonych przez słuchaczy na lekcjach kreśleń. Obowiązkowe ćwiczenia domowe.	—	25	
5. Organizacja pracowni. Lokal. Urządzenie i maszyny. Inwentarz. Umowy o pracę. Gospodarka materiałowa. Organizacja pracy fizycznej. Organizacja pracy biurowej. Organizacja zbytu. Reklama	5	5	
6. Rachunki rzemieślnicze. Proste przykłady różnych obliczeń zawodowych z życia codziennego celem powtórzenia i przypomnienia czterech działań: dodawania, odejmowania, mnożenia i dzielenia. Obliczenie procentów. System metryczny	10	—	
7. Korespondencja rzemieślnicza. (Język polski).	10	10	
Razem:		80	80

Oprócz powyższych kursów projektuje Instytut również urządzenie na wiosnę 1932 r. 3-miesięcznego kursu przygotowawczego do egzaminów mistrzowskich dla podmistrzów murarskich i ciesielskich.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

Z poradni betoniarsko-budowlanej Śl. Instytutu Rzemieślniczo-Przemysłowego w Katowicach.

Śląskie doły kisonkowe na paszę zieloną.

W jesieni ub. r. rolnicy ślascy zrobili dobry początek w dziedzinie budowy dołów kisonkowych. W tej sprawie poradnia Śl. Instytutu Rzem.-Przemysłowego, wydział rzemiosł budowlanych, wydała w porozumieniu ze Śląską Izłą rolniczą porady odnoszące się do poniżej opisanych dołów kisonkowych.

Dół kisonkowy Nr. 1.

Właściciel: *Wincenty Polok*, gmina Szeroka, powiat Pszczyna. Budowę wykonano w październiku 1931 r. i zaraz oddano do użytku, p. rysunek 34.

Jak widzimy na zdjęciu, oraz na rysunku 35, jest to dół jednokomorowy, prostokątny, o narożach ściętych, celem należytego ubicia kisonki na całej powierzchni dołu. Gdyby naroży nie ścięto, ubicie kisonki w narożni dołu byłoby bardzo utrudnione, zaś silne jej ubicie jest podstawowym warunkiem, którego zaniedbanie może zepsuć całą robotę.

Długość dołu w świetle (mierzona wewnątrz) wynosi 5 m, szerokość w świetle 3 m, głębokość 2 m. Dół ma zatem powierzchnię 15 metrów kwadratowych i może pomieścić 25 m kubicznych ubitej i osiadłej kisonki. Z fotografii widać, że dół nie został w całości wyzyskany. Zaznaczono to również na planie. Stało się to wskutek braku należytego doświadczenia właściciela, który nie spodziewał się, że 7 fur świeżej paszy, a więc około 20 metrów sześciennych, straci tak wiele na objętości po zakiszeniu. Z tego względu polecałoby się wogóle przy użyciu dołów kisonkowych używać nasadek drewnianych na ściany murowane, aby po zakiszeniu ubita i osiadła kisonka wypełniła cały dół murowany. Oczywiście trzeba mieć wtedy odpowiednio większą ilość paszy świeżej, czego w tym wy-

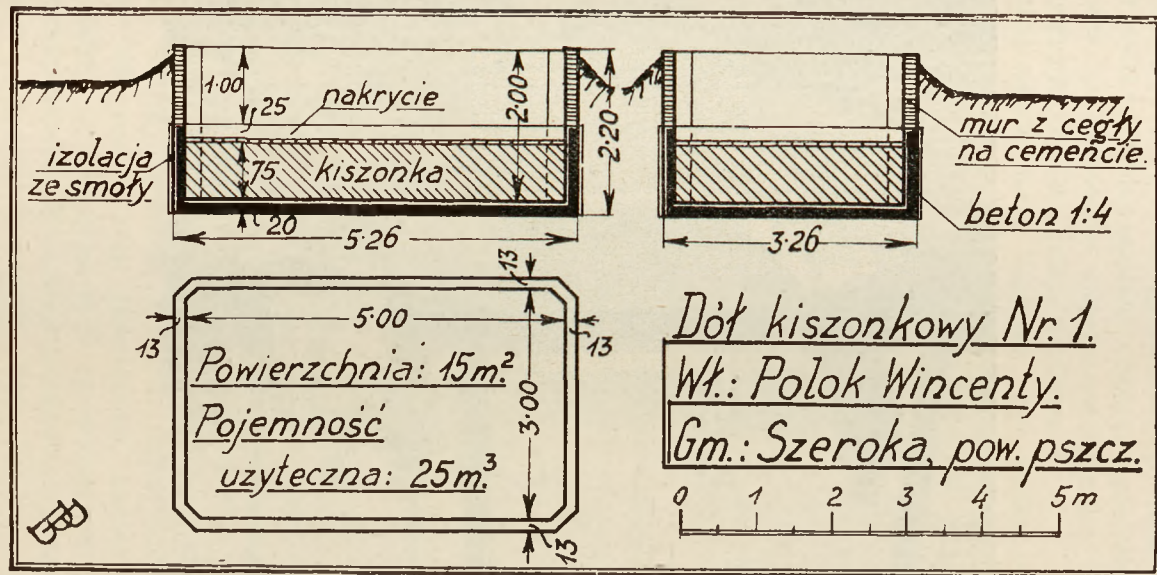
padku nie było. Pan Polok spodziewa się jednakowoż ulepszyć w r. 1932 swój plan uprawy o tyle, aby na jesieni jego dół kiszonkowy był całkowicie wypełniony kiszonką, zatem omawiana niedogodność jest tylko chwilową.

Drugą niedogodność stanowi zbyt wielka powierzchnia dołu, co ma znaczenie przy wydobywaniu kiszonki do spasania inwentarza. Jest prawidło, że codzień należy zbierać kiszonkę w cienkiej warstwie z całej powierzchni dołu, inaczej zaczyna się psuć. Otóż zbieranie takich cienkich 2—4 centymetrowych warstw jest bardzo trudne, jeżeli nie wręcz niewykonalne. Aby tę trudność usunąć, p. Polok zamierza w r. 1932 wbudować w środku dołu ściankę działową i stworzyć w ten sposób dół dwukomorowy. Wtedy wypróżni się wpierw jedną komorę aż do samego dna, zdejmując grubsze warstwy kiszonki, zaś następnie drugą komorę.

A teraz krótko omówimy szczegóły budowlane. Grunt budowlany stanowiła sucha zbita glina, bez śladu wody gruntowej. Odpadła wskutek tego potrzeba założenia wokoło dołu drenów, co w innych wypadkach jest niezbędne. Dno dołu stanowi płyta betonowa, grubości 20 cm. Różnię z betonu ubijanego w stosunku 1 część cementu na 4 części piasku i żwiru (1:4) są dolne części ścian (patrz rysunek) do wysokości 1 m. Górną część ścian wykonano z cegieł na zaprawie cementowej. Cały zbiornik wyprawiono zewnątrz i wewnątrz dobrą zaprawą cementową, nadto dolną część ścian powleczono z zewnątrz smołą, celem niedopuszczenia do ścian ewentualnej wilgoci gruntowej. Cały dół nakryty jest dwuspadkowym dachem, który chwilowo usunięto celem dokonania zdjęcia fotograficznego. Nie przesądzając wyniku analizy kiszonki, która w swoim czasie będzie dokonana, o czym czytelników „Rolnika Śląskiego“ nie omieszkamy zawiadomić, można wykonaną budowlę uznać za poprawną, o ile na wiosnę nie pokażą się pewne niewłaściwości. Mianowicie możnaby wyrazić nadzieję, że w przyszłości doły kiszonkowe będą budowane całkowicie

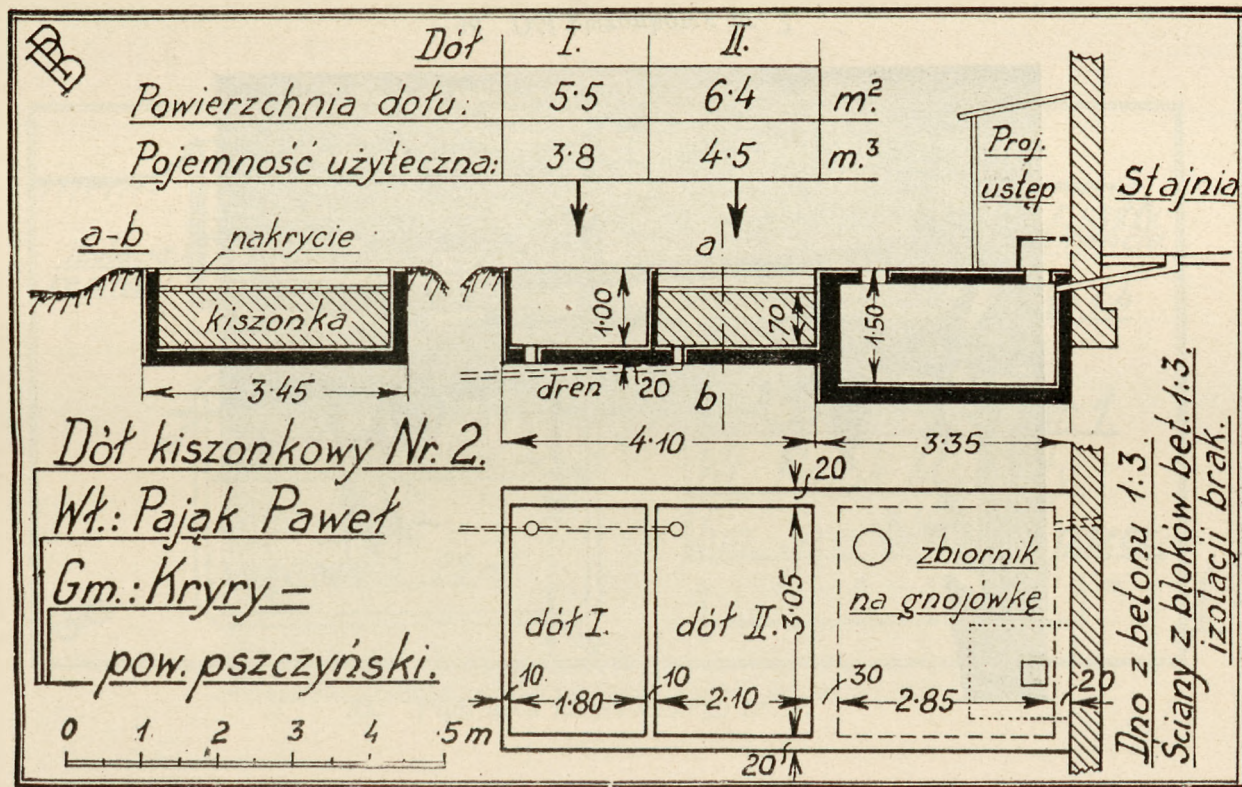
34. Dół kiszonkowy nr. 1.

35. Plan dołu kiszonkowego nr. 1.

36. *Dół kiszonkowy nr. 2.*

37. Plan dotu kiszonkowego nr. 2.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEN!

z betonu i to mieszanego w stosunku 1:3, przyczem ściany będą na całej wysokości od zewnątrz smołowane, a od wewnątrz wyprawiane zaprawą cementową z dodatkiem pewnych płynów czyniących wyprawę wodoszczelną i kwasoodporną, aby kwasy, pochodzące z kiszonki nie mogły przeniknąć do wnętrza ściany i spowodować jej przedwczesnego zniszczenia.

W końcu dla informacji ciekawych czytelników podajemy, że p. Polok zakisił w swoim dole ubiegłej jesieni: 4 fury liści buraczanych, 1 furę liści kapusty i brukwi, oraz 2 fury mieszanki grochowej. Z tej ilości otrzyma około 11 metrów kubicznych kiszonki, co przy ciężarze około 700 kg/m^3 uczyni około 8.000 kg kiszonki.

Posiadając 8 krów i 10 szt. nierogacizny, p. Polok potrzebuje dziennie około 200 kg kiszonki, licząc 20 kg na 1 krowę i 3 kg na 1 świnię. Zapas kiszonki przygotowany obecnie wystarczy zatem na czas około 40 dni, czyli 6 tygodni. Zaznaczyć należy, że przy napełnieniu kiszonką całego zbiornika, otrzyma p. Polok $25 \text{ m}^3 =$ około 18 tonn kiszonki, która przy wymienionym stanie inwentarza wystarczy mu na 3 miesiące, zgodnie z wymaganiami hodowli.

Dół kiszonkowy Nr. 2.

Właściciel: *Paweł Pajak*, gmina Kryry, powiat Pszczyna.

Budowę dołu przeprowadzono w drugiej połowie października 1931 r. i zaraz oddano do użytku (fig. 36).

Założenie dołu kiszonkowego jest tu odmienne niż w Nr. 1 i trzeba zgóry uznać je za bardzo niekorzystne, bowiem objęto wspólną budową dół kiszonkowy i zbiornik na gnojówkę, a więc dwa urządzenia gospodarskie, które w normalnych warunkach powinny znajdować się jak najdalej od siebie. Wobec tak niekorzystnego założenia trudno dziś prorokować, czy dół kiszonkowy da kiszonkę bez zarzutu; okaże się to niezawodnie po wykonaniu analizy kiszonki. Miejmy nadzieję, że beton użyty

do budowy spełni swoją powinność, a p. Pajakowi przypadnie chluba wykonania niezwykle interesującego, chociaż trochę ryzykownego doświadczenia.

Sposób budowy, zastosowany w Kryrach, pokrywa się bowiem z najnowszymi wysiłkami budownictwa betonowego, wykonywania budowli z gotowych poprzednio przygotowanych elementów, a to celem uniknięcia zwykle kosztownych i kłopotliwych deskowań.

Dół kiszonkowy Nr. 2 wykonano mianowicie z gotowych bloków betonowych (mieszanka w stosunku 1:3), ściśle mówiąc pustaków, przyczem po ustawieniu całej ściany, w otwory pustaków wstawiono pręty żelazne, średnicy 5 mm, poczem otwory te zalewano zaprawą cementową 1:3, stwarzając ściany pełne.

Dół kiszonkowy p. Pajaka jest budowlą dwukomorową, o komorach nierównych, prostokątnych. Niestety brak skosów w narożach, których ważne znaczenie omówiono już powyżej. Długość obu komór wynosi w świetle 3,05 m, szerokość w świetle 1,80 i 2,10 m, głębokość 1 m, z powodu płytko zalegającej wody gruntowej. Pojemność użyteczna obu komór wynosi razem 8,3 metrów kubicznych kiszonki, co na wagę da około 5800 kg. Ponieważ inwentarz gospodarstwa liczy 9 szt. bydła i 5 szt. nierogacizny, przeto licząc jak wyżej, dzienne zapotrzebowanie kiszonki wyniesie około 200 kg. Wobec tego przy całkowitem napełnieniu obu komór, zapas kiszonki starczy na 1 miesiąc. W r. 1931 zakiszono paszę tylko w jednej komorze (liście buraka, kapusty, marchwi, oraz nieco koni-czyny, ścierniówki), w r. 1932 przy ulepszonym planie uprawy da się uzyskać z łatwością napełnienie obu komór.

Dalsze szczegóły budowlane przedstawiają się następująco2 (patrz fig. 37).

Płyta denna grubości 20 cm z betonu 1:3 spoczywa na gruncie wytrzymałym, lecz wilgotnym. W r. 1932 właściciel

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

ułoży przeto dreny wokoło dołu. Przewidziano odpuszczanie cieczy w pierwszym dniu kiszenia. W tym celu w płycie dennej każdej komory pozostawiono otwór, który komunikuje się z drenem, ułożonym pod płytą. Po odpuszczeniu cieczy, otwór zabija się gliną. Ściany dołu są niejednakowej grubości: podłużne 20 cm, poprzeczne 10 cm, ściana oddzielająca komorę II od zbiornika gnojówki jest najgrubsza i mierzy 30 cm. Ściany nie zostały wyprawione, ani też powleczone od zewnątrz smołą. Smołowanie wykona p. Pająk w r. 1932. Jest on przygotowany na smutną ewentualność, że gnojówka może zawilgocić ścianę działową i wpłynąć na jakość kiszonki. W takim razie zamierza on wystawić przy tej ścianie — drugą ściankę, np. 10 cm grubości, jednak w pewnym odstępie od tamtej.

Odstęp ten, niczem nie wypełniony, spowoduje może jednak, że ewentualna wilgoć od gnojownika wyschnie w nim na wolnem powietrzu i nie przedostanie się przez drugą ściankę. Gorzej jest natomiast z narożami, które chyba należałoby skośnie zabetonować. Sama robota betonowa jest wykonana czysto i pozwala żywić nadzieję, że po uskutecznieniu zaznaczonych poprawek dół powinien być całkowicie bezpieczny i użyteczny.

Kursy spawania.

Kursy spawania prowadzi Instytut na terenie Województwa Śląskiego wspólnie ze Stowarzyszeniem dla Rozwoju Spawania i Cięcia Metali na podstawie obopólnego porozumienia. Kierownictwo kursu spoczywa w rękach dyrektora Stowarzyszenia dla Rozwoju Spawania i Cięcia Metali *inż. Piotra Tułacza*. W roku sprawozdawczym odbyły się następujące kursy:

1. 8-dniowy kurs przeszkolenia spawaczy na nowe metody spawania w Katowicach w czasie od 13. stycznia 1931 r. do 21. stycznia 1931 r. przy 16-tu uczestnikach.

Program ćwiczeń na kursie był następujący:

1. Spawanie w prawo na styk poziomo,
2. „ „ kąta zewnętrznego na poziomo,
3. „ „ na styk pod 45° ,
4. „ „ na zakładkę, szew poziomo w płaszczyźnie pionowej,
5. spawanie w prawo na zakładkę, szew pionowy w płaszczyźnie pionowej,
6. spawanie teownika — szew pionowy,
7. spawania na styk pionowo-podwójne,
8. spawanie teownika nad głową, demonstracje i spawanie przedmiotów z własnych warsztatów. Spawanie ołowiu i nałutowanie. Cięcie żeliwa.

Absolwenci kursu:

1. <i>Badura Paweł</i>	Łaziska Górne, Wodna 15.
2. <i>Borowski Roman</i>	Murcki, Dworcowa 14.
3. <i>Broll Jan</i>	Katowice III, Lisa 12.
4. <i>Dudek Franciszek</i>	Tychy, Stawowa 23.
5. <i>Golla Stefan</i>	Król. Huta, Krzyżowa 2.
6. <i>Kaszok Jan</i>	Katowice III, Lisa 2.
7. <i>Ksienżyk Jan</i>	Król. Huta, Ligota Górnicza 68.
8. <i>Kukla Teofil</i>	W. Hajduki, Krakowska 33.
9. <i>Machulec Józef</i>	Mikołów, 3-go Maja 20.
10. <i>Mathias Emil</i>	Król. Huta, Ogrodowa 47.
11. <i>Neuman Artur</i>	Katowice.
12. <i>Sekuła Augustyn</i>	Chorzów, Król. Hucka 21.
13. <i>Streitz Jerzy</i>	Rybnik, Piasta 19.
14. <i>Widera Piotr</i>	Siemianowice, Kościelna 8.
15. <i>Władasz Edward</i>	Załęże, Bocheńskiego 14.
16. <i>Wołowczyk Jan</i>	Król. Huta, Bytomska 59.
2. Kurs spawania w Bielsku w czasie od 23. stycznia 1931 r. do 13. lutego 1931 r. przy 50 uczestnikach według normalnego programu.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

Absolwenci kursu:

1. Adamiec Karol	Dziedzice, L. 260.
2. Appel Maurycy	Biała, Komorowicka 37.
3. Baberczyk Józef	Dziedzice, Piasta 17.
4. Barulowicz Piotr	Żywiec, Komorowicka 51.
5. Bieleń Rudolf	Bielsko, Strzelnicza 54.
6. Bisaga Marjan	Bielsko, P. Szk. Prz.
7. Bohm Karol	Bielsko, Luszki 187.
8. Człowieczek Antoni	Biała, Lipnik 53.
9. Dutka Jan	Komorowice, L. 50.
10. Gawlas Rudolf	Czechowice, „Silesia“.
11. Goc Władysław	Biała, Hałcnowska 574.
12. Gorczyca Romuald	Czechowice, „Silesia“.
13. Górecki Rudolf	Czechowice, „Silesia“.
14. Gutfreund Hugon	Bielsko, P. S. Przem.
15. Gürtler Jakób	Bielsko, G. Josephys. E.
16. Herma Jan	Aleksandrowice 62.
17. Hermann Alfred	Bielsko, G. Josephys. E.
18. Hermann Ernest	Bielsko, G. Josephys. E.
19. Hermann Franciszek	Czechowice, „Silesia“.
20. Hess Antoni	Biała, Komorowicka 4.
21. Jaskólski Piotr	Bielsko, P. Szk. Przem.
22. Kamiński Wiktor	Bielsko, Republikańska 4.
23. Kempis Franciszek	Leszczyny, 613.
24. Kisiała Józef	Bielsko. Josephys E.
25. Korbasiński Jan	Czechowice, „Silesia“.
26. König Michał	Czechowice, „Silesia“.
27. Kontny Eryk	Bielsko, P. Szk. Przem.
28. Kościelniak Wiktor	Bielsko, „Mewa“.
29. Kozik Emil	Dziedzice, Główni 102.
30. Krop Jan	Czechowice, „Silesia“.
31. Kubik Józef	Bestwina, Bestwinka 67.
32. Kwaśny Franciszek	Bielsko, „Mewa“.
33. Londzin Franciszek	Czechowice. „Silesia“.
34. Londzin Ludwik	Dziedzice, Londzin.
35. Machalica Andrzej	Czechowice, „Silesia“.
36. Matzner Gustaw	Bielsko, „Mewa“.
37. Mizera Roman	Biała, Hałcnowska 502.
38. Olearczyk Jan	Kop. „Silesia“.
39. Piszczalka Alojzy	Bielsko, Josephys Er.

40. *Sojka Alojzy*
41. *Stanisz Franciszek*
42. *Steinlauf Salomon*
43. *Studencki Adam*
44. *Szade Franciszek*
45. *Szatanik Wiktor*
46. *Świetlik Wilhelm*
47. *Tomecki Ferdynand*
48. *Votta Władysław*
49. *Wienczek Augustyn*
50. *Zieliński Leonard*

Goczałkowice Górne.
 Biała, Nad Niwką 45.
 Żywiec, Rybarski.
 Bielsko, P. Szk. Przem.
 Biała, Hałcnowska 463.
 Skoczów, Cieszyńska 203.
 Dziedzice, Żebacz 505.
 Dziedzice, Huta „Silesia“.
 Dziedzice, Walcow. Met.
 Bielsko, P. Szk. Przem.

3. XXI. kurs spawania w Katowicach w czasie od 16. lutego 1931 r. do 17. marca 1931 r. przy 33 uczestnikach według normalnego programu.

Absolwenci kursu:

1. <i>Banaszyński Marjan</i>	Rybnik, Gliwicka 38.
2. <i>Binty August</i>	Janów, Wolności 2.
3. <i>Choroba Roman</i>	Król. Huta, Górna 6.
4. <i>Chwaszcz Józef</i>	Orzesze, Żorska 60.
5. <i>Duda Jan</i>	Wilcza Dolna, pow. Rybnik.
6. <i>Dyrdzik Gerhard</i>	Król. Huta, Stawowa 16.
7. <i>Fibic Józef</i>	Knurów, Kościelna 34.
8. <i>Garuz Ryszard</i>	Ruda, Starowiejska 4.
9. <i>Gottesmann Salomon</i>	Katowice, Batorego 2.
10. <i>Gwoździ Antoni</i>	Piekary Rudne, Radziwiłowska 145.
11. <i>Heinisz Jerzy</i>	Mł. Dąbrówka, Narutowicza 11.
12. <i>Hnatyszyn Mikołaj</i>	Katowice, Górnicza 10.
13. <i>Holesz Paweł</i>	Świerklany Dolne, Kościelna.
14. <i>Jadamus Ignacy</i>	Łaziska Dolne 100.
15. <i>Jahns Artur</i>	Łaziska Górne, Kasyno.
16. <i>Jaworski Franciszek</i>	Janów, Zamkowa 6.
17. <i>Kandziara Józef</i>	Knurów.
18. <i>Kieś Paweł</i>	Wielopole, p. Rybnik.
19. <i>Kuc Wilhelm</i>	Wielkie Hajduki, Krakowska 109.
20. <i>Kupka Florjan</i>	Rybnik, Dr. Grażyńskiego 14.
21. <i>Kuzaj Bernard</i>	Katowice II, Hallera 37.
22. <i>Magiera Leopold</i>	Knurów, Mickiewicza 6.
23. <i>Mikolajczyk Antoni</i>	Łaziska Średnie, pow. Pszczyna.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

24. <i>Miksa Michał</i>	Wilamowice, 262, p. Biała.
25. <i>Muschiol Teodor</i>	Katowice, Młyńska 27.
26. <i>Nowak Henryk</i>	Jaśkowice 35, pow. Pszczyna.
27. <i>Papierniok Ludwik</i>	Janów, Szkolna 25.
28. <i>Piclok Wiktor</i>	Szarlej, Brzozowicka 4.
29. <i>Stacha Alfons</i>	Roździeń, Wałowa 6.
30. <i>Sterczyk Eryk</i>	Król. Huta, Łagiewnicka 7.
31. <i>Szewczyk Józef</i>	Czuchów, pow. Rybnik.
32. <i>Szewczyk Ludwik</i>	Czuchów, 125, pow. Rybnik.
33. <i>Zarzewny Leopold</i>	Przemysł.

4. XXII. kurs spawania w Katowicach w czasie od 20-go kwietnia 1931 r. do 13. czerwca 1931 r. przy 25-ciu uczestnikach według normalnego programu.

Absolwenci kursu:

1. <i>Franke Herman</i>	Katowice, Karbowa 12.
2. <i>Growietz Alojzy</i>	Łaziska Górne, Żorska 14.
3. <i>Hajduk Józef</i>	Katowice, Krakowska 51.
4. <i>Iwanicki Piotr</i>	
5. <i>Janus Nikodem</i>	W. Piekary, Radzionkowska 24.
6. <i>Jendrysiak Augustyn</i>	Katowice-Ligota, Załęska 23.
7. <i>Jonik Teodor</i>	Siemianowice, Sobieskiego 15.
8. <i>Jonca Roman</i>	W. Hajduki, Leśna 15.
9. <i>Klecha Ryszard</i>	Siemianowice, Mysłowicka 28.
10. <i>Konieczny Piotr</i>	Ruda, Słowackiego 1.
11. <i>Kowalski Alfred</i>	Nowe Hajduki, Polna 1.
12. <i>Kucia Szymon</i>	Chorzów, Król-Hucka 38.
13. <i>Lipina Emil</i>	Bełk 41, pow. Rybnik.
14. <i>Lukaszczyk Karol</i>	Brzeziny Śl., ul. Kołłątaja.
15. <i>Moj Ryszard</i>	Chorzów, Bytomska 10.
16. <i>Morawiec Franciszek</i>	Łaziska Górne, Konty 3.
17. <i>Müller Edmund</i>	W. Hajduki, Kościuszki 3.
18. <i>Nikiel Józef</i>	Tarnowskie Góry, Sienkiewicza 15.
19. <i>Obara Wincenty</i>	Czeladź-Piaski, Nowopogońska.
20. <i>Panczek Teofil</i>	Knurów, Rybnicka 34.
21. <i>Parkitny Antoni</i>	Babice 220, pow. Oświęcim.
22. <i>Ruschin Wilhelm</i>	Siemianowice, Wandy 52.
23. <i>Spyrka Józef</i>	Rybnik, Kol. Słoneczna 12.
24. <i>Szubert Franciszek</i>	Katowice II, Krakowska 96.
25. <i>Wodarczyk Józef</i>	Murcki, Sienkiewicza.

5. XXIII. kurs spawania w Katowicach w czasie od 1. września 1931 r. do 5. października 1931 r. przy 28 uczestnikach według normalnego programu.

Absolwenci kursu:

1. <i>Bartoszek Wilhelm</i>	Nowe Hajduki, 3-go Maja 41.
2. <i>Błaszka Alfons</i>	Chorzów, Król-Hucka 6.
3. <i>Deszczka Fryderyk</i>	Nowy-Bytom, 3-go Maja 15.
4. <i>Gara Jan</i>	Jawiszowice, L. 4. p. Oświęcim.
5. <i>Głowacz Witold</i>	Sosnowiec, kol. Zuzanna 20. b.
6. <i>Gryśka Emil</i>	Król-Huta, Mieleckiego 25.
7. <i>Hadamik Karol</i>	Mała Dąbrówka, Katowicka 32.
8. <i>Jonda Ryszard</i>	Raków-Częstochowa, d. fbr. 1.
9. <i>Klimczok Władysław</i>	Krasowy, Zarzyńska, pow. Pszczyna.
10. <i>Kocur Jerzy</i>	Wielkie Hajduki, Rawy 1.
11. <i>Koszczyk Stanisław</i>	Pawłów, ul. Jana.
12. <i>Kowalski Bernard</i>	Gardawice, pow. Pszczyna.
13. <i>Krótki Wilhelm</i>	Czerwionka, ul. Focha 7.
14. <i>Kwieciński Stanisław</i>	Starachowice, Zakł. Starach.
15. <i>Mirowski Władysław</i>	Brzeszcze 304, p. Oświęcim.
16. <i>Ołka Piotr</i>	Cielmice, Wiejska 21, p. Pszczyna.
17. <i>Potyka Augustyn</i>	Bielszowice, Zabrska 62 (69).
18. <i>Požoga Henryk</i>	Częstocice, Górna 33, p. Opatów.
19. <i>Przybilla Wilhelm</i>	Król-Huta, Kordeckiego 5.
20. <i>Šchier Alojzy</i>	Zawisz, pow. Pszczyna.
21. <i>Sojka Paweł</i>	Król. Huta, Łukaszczyka 3.
22. <i>Stachoń Tomasz</i>	Krasowy, Pszczyńska.
23. <i>Swadźba Bernard</i>	Łaziska Górne, Wiejska 30.
24. <i>Szefer Leon</i>	Hajduki W., Krakowska 37.
25. <i>Ślęzak Piotr</i>	Sosnowiec, Północna 12.
26. <i>Wojtkiewicz Stanisław</i>	Starachowice, Zakłady Starach.
27. <i>Zachradny Alojzy</i>	Rydułtowy, Łącząca 8.
28. <i>Żak Antoni</i>	

Kursy przeprowadzone w Katowicach odbywały się w Hucie „Marty“ przy ul. Zamkowej l. 20.

Należy wspomnieć, iż przy Stowarzyszeniu dla Rozwoju Spawania i Cięcia Metali w Polsce, Oddział w Katowicach

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

istnieje poradnia zawodowa dla spawaczy wykwalifikowanych, którzy ukończyli kurs. Każdy absolwent wie o tem, że może się zwracać do poradni z zapytaniami dotyczącymi zawodu spawacza, i że otrzyma bezpłatnie wyczerpującą odpowiedź. W ten sposób ma spawacz możność uzupełnienia wiadomości nabytych na kursie, kiedy szybki rozwój spawania stawia go przed nowymi zagadnieniami.

Zapytania skierowywane do poradni odnoszą się do:

1. obowiązujących przepisów policyjnych i ustawodawstwa z dziedziny spawania, n. p.
 - a) zastosowanie aparatów acetylenowych rozmaitego typu i formalności z tem związanych,
 - b) stosowania spawania przy naprawach kotłów parowych, w budownictwie;
2. specjalnych metod autogenicznej obróbki metali, jak n. p.
 - a) kombinowanego spawania gazowego i elektrycznego, spawania palnikiem wielopłomiennym, spawania z dodatkowym płomieniem ochronnym i t. p. Są to zdobyte ostatnich miesięcy i dlatego istnieje konieczność uzupełnienia wiadomości nabytych na kursie;
 - b) specjalizacja w jednej z metod spawania n. p. spawaniu elektrycznem łukowem. Spawacze mogą w tym wypadku uzupełniać wiadomości praktyczne w tej specjalnej dziedzinie w ten sposób, iż każdy absolwent kursu może wykorzystać swój wolny czas na przeprowadzenie dodatkowych ćwiczeń na kursach spawania pod kierunkiem instruktora i to bez żadnej dodatkowej opłaty.
3. Trudności spotykanych przy wykonywaniu robót spawalniczych:
 - a) specjalnych odlewów lekkich stopów, jak n. p. magnezjowych, które wymagają zastosowania nowych środ-

- ków pomocniczych dla uniknięcia zapalenia się magnu;
b) spawania specjalnych stali, jak n. p. stali nierdzewiejącej, wysokoprocentowej stali manganowej i t. p.;
c) spawania specjalnych stopów metalowych, n. p. metalu „monela“, „siluminu“ i t. p.

We wszystkich wypadkach otrzymują spawacze wyczerpujące odpowiedzi z podaniem odnośnej literatury. W razie zaś potrzeby istnieje możliwość przeprowadzenia w warsztacie wspólnym próby wykonania prac i zakomunikowania rezultatu doświadczenia do wiadomości interesowanego spawacza.

Kurs dla palaczy kotłowych
w czasie od 20 października 1930 do 31 stycznia 1931
w Welnowcu.

Kurs ten rozpoczęto w dniu 20 października 1930 w Welnowcu. Nauka odbywała się w lokalach wynajętych od firmy Józef Pientka — Śląska Fabryka Telefonów, 3 razy w tygodniu, t. j. w poniedziałki, środy i piątki od godz. 17,30 do 20,30. Nauki na kursie udzielali:

Inż. Zbigniew Miedziński — o kotłach, godzin 72,

Dr. Adam Karczmarski — język polski, godzin 22, oraz rachunki godzin 22.

Kierownictwo kursu powierzono p. *inż. Z. Miedzińskiemu*.

Na kurs zapisało się 26 kandydatów, z których 15 ukończyło kurs w dniu 31. I. 1931 r. Świadectwa z ukończenia kursu po zdaniu egzaminu w dniu 13. II. 1931 r. otrzymali:

1. *Fiszer Florian*
2. *Francik Paweł*
3. *Kapica Józef*
4. *Korkus Edward*

- Pawłów, Główna 6.
Orzech, Główna 54.
Król-Huta, Ligota Górnicza 30.
Orzegów, Bytomska 55.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBEDNIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

5. <i>Lipok Piotr</i>	Chorzów, Szkolna 12.
6. <i>Łukaszek Wilhelm</i>	Nowa-Wieś, 3-go Maja 43.
7. <i>Miodek Józef</i>	Blachówka, nr. 14.
8. <i>Nitka Ludwik</i>	Pawłów, Górnicza 12.
9. <i>Nowak Wilhelm</i>	Nowa-Wieś, Polna 91.
10. <i>Ogaza Karol</i>	Kamień, Polna 146.
11. <i>Przyrowski Jan</i>	Wielkie Piekary, Purkopa 2.
12. <i>Szafraniec Piotr</i>	Łagiewniki, Sienkiewicza.
13. <i>Wawrzynek Roman</i>	Pawłów, Główna 31.

Kurs kroju sukien damskich, odbyty w czasie od 19 stycznia do 3 marca 1931 r. w Bielsku.

Kurs kroju sukien damskich rozpoczął się w Bielsku dnia 19 stycznia 1931 r. Nauka odbywała się codziennie w godzinach wieczornych od godz. 18—21 w sali rysunkowej w Państwowej Szkole Przemysłowej w Bielsku, według następującego programu, zatwierdzonego reskr. Ministerstwa W. R. i O. P. Nr. III. Z 10.386/30, z dnia 12. I. 1930.

I - s z y t y d z i e ń :

- Lekcja 1. Anatomja: Nauka pogładowa o budowie ciała.
- „ 2. Branie miary.
 - „ 3. Rysunek formy podstawowej przodu i plec.
 - „ 4. Ćwiczenie: Rysunki form dla figur normalnie zbudowanych.
 - „ 5. Ćwiczenie: Rysunki form dla figur dziecięcych.

II - g i t y d z i e ń :

- Lekcja 1. Ćwiczenie: Rysunki form dla figur nienormalnie rozwiniętych.
- „ 2. Rysunek rękawa (forma podstawowa).
 - „ 3. Rysunek rękawa bluzkowego.
 - „ 4. Rysunek spodnicy (forma podstawowa).
 - „ 5. Rysunek kimona prostego i skośnego.

III-ci tydzień:

- Lekcja 1. Modelowanie bluzki.
„ 2. Modelowanie całej sukni.
„ 3. Modelowanie sukni z kłozami.
„ 4. Modelowanie rękawów do sukien.
„ 5. Modelowanie kołnierzy.

IV-ty tydzień:

- Lekcja 1. Modelowanie żakietu i płaszcza luźnego.
„ 2. Modelowanie żakietu i płaszcza przylegającego.
„ 3. Modelowanie płaszcza kimono-raglanowego.
„ 4. Modelowanie płaszcza raglanowego.
„ 5. Modelowanie rękawów do płaszczy.

V-ty tydzień:

- Lekcja 1. Rysunek stanika obcisłego (krakowskiego).
„ 2. Rysunek stanika obcisłego (dzielonego).
„ 3. Rysunek prynceski.
„ 4. Rysunek peleryny i kapuzy.
„ 5. Modele okryć wieczorowych.

VI-ty tydzień:

- Lekcja 1. Modele fantazyjne.
„ 2. Spódnica kłozowa.
„ 3. Spódnica plisowana i falbany.
„ 4. Szkic figury według miary.
„ 5. Rysunek modelu na figurze.

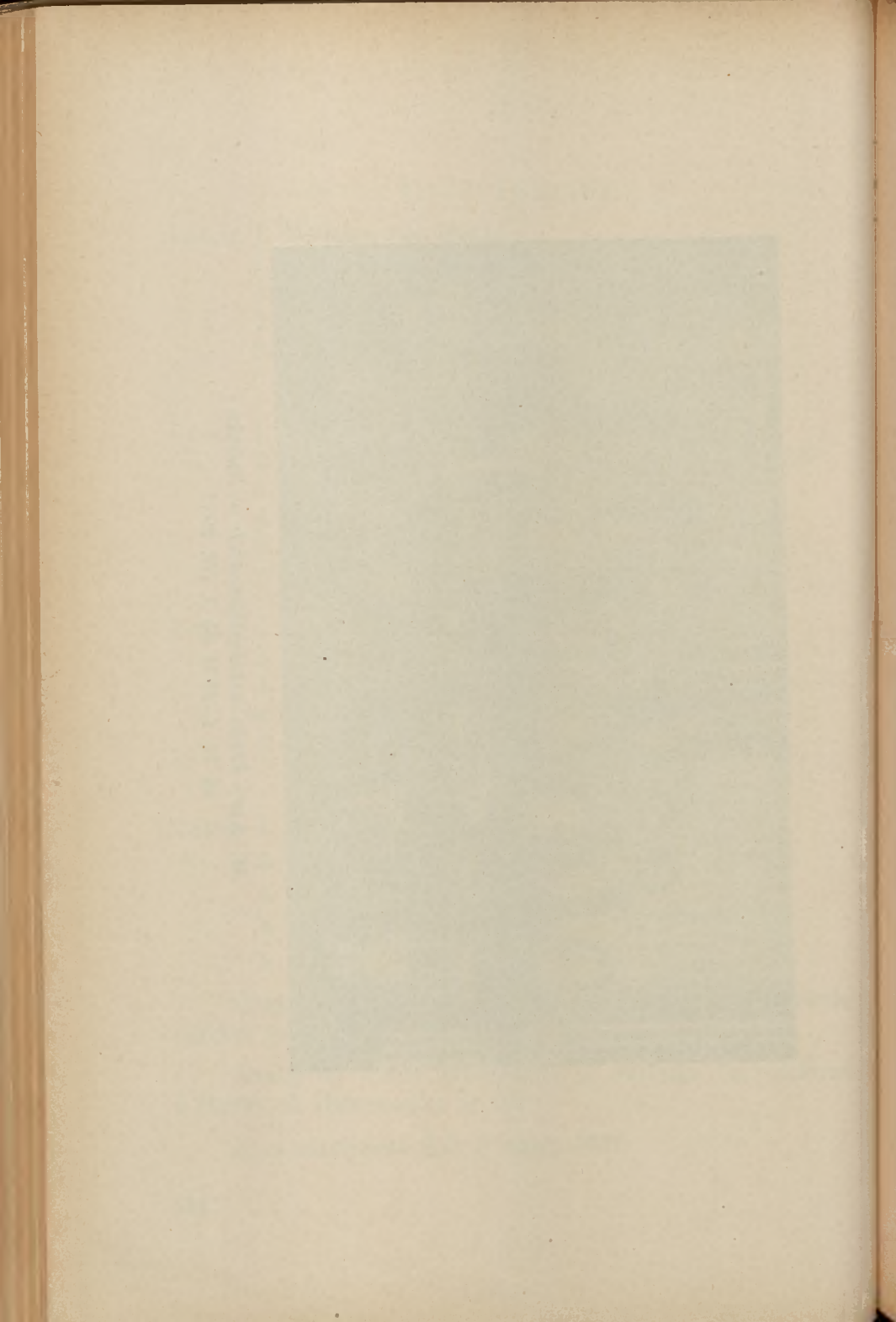
Czas trwania kursu: 6 tygodni po 3 godziny dziennie,
ogółem 90 godzin.

Naukę na kursie prowadziła p. Stefanja Faryniakowa
z Białej, ul. Hałcnowska nr. 31.

Kurs ukończono dnia 3 marca 1931.

38. Kurs kroju sukien damskich w Bielsku
od 19. I. 1931 do 3. III. 1931.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

Poświadczenia uczęszczania na kurs otrzymały:

1. <i>Bigajówna Stefania</i>	Czechowice, Kolonja 450.
2. <i>Bogoniewska Bronisława</i>	Komorowice, nr. 157.
3. <i>Brakówna Helena</i>	Komorowice, nr. 1 b.
4. <i>Dudziańska Stefania</i>	Bielsko, Sobieskiego 23.
5. <i>Fehrenbach Hilda</i>	Bielsko, Piłsudskiego 1.
6. <i>Florczykówna Aniela</i>	Bielsko, Grunwaldzka 14.
7. <i>Gawendówna Anna</i>	Kamienica, nr. 274.
8. <i>Gellerówna Regina</i>	Bielsko, Listopadowa 19.
9. <i>Hankusówna Bronisława</i>	Biała, Kolejowa 23.
10. <i>Magiera Elżbieta</i>	Bielsko, Cieszyńska 20.
11. <i>Malcherówna Herta</i>	Bielsko, Batorego 7 b.
12. <i>Marchewka Anna</i>	Biała, Leszczyny 345.
13. <i>Mendrok Zuzanna</i>	Bielsko, Listopadowa 42.
14. <i>Mikler Zuzanna</i>	Aleksandrowice, nr. 26.
15. <i>Pallówna Małgorzata</i>	Czechowice, nr. 365.
16. <i>Perschke Hilda</i>	Mikuszowice, nr. 56.
17. <i>Pilacikówna Kazimiera</i>	Biała, Plac Wolności 1.
18. <i>Pipper Rozalja</i>	Hałcnów, nr. 311.
19. <i>Podstawna Hilda</i>	Kamienica nr. 222.
20. <i>Sikora Elżbieta</i>	Lipnik, nr. 186.
21. <i>Sikora Marja</i>	Lipnik, nr. 186.
22. <i>Soblik Stanisław</i>	Kozy.
23. <i>Stawowczyk Stefania</i>	Bielsko, Sobieskiego 23.
24. <i>Wiśniowska Elżbieta</i>	Biała, Słowackiego.

Kurs dla palaczy kotłowych, odbyty w czasie od 31 marca do 26 czerwca 1931 r. w Tarnowskich Górach.

Organizowanie kursu dla palaczy kotłowych w Tarnowskich Górach przyszło nie bez trudności.

Złożyły się na nie przede wszystkim duża odległość Tarnowskich Gór od centrum przemysłu, poniekąd wysoka stosunkowo opłata za kurs (100,— zł), wreszcie ogólny kryzys gospodarczy.

Samo położenie Tarnowskich Gór poza obrębem wielkiego przemysłu górnośląskiego i niski w związku z tem pro-

cent ludności zatrudnionej w tych stronach w przemyśle, były powodem małego zainteresowania się kursem, którego uczestnicy w większości nie widzieli wogóle innych kotłów poza temi przy których pracują, znaczniejsze zaś oddalenie Tarnowskich Gór od miejscowości posiadających większe zakłady przemysłowe, zaopatrzone w nowoczesne urządzenia kotłowe, utrudniało w dużej mierze przeprowadzenie wycieczek do takich zakładów. Tembardziej jednak jest wskazaniem urządzanie w tych stronach kursów dla palaczy, a to dla zapobieżenia przestępstwom z punktu widzenia bezpieczeństwa i oszczędności paliwa. Poza godzinami wykładowemi zorganizowano jeszcze wycieczkę na kopalnię „Andaluzja“ w Brzezinach Śl., gdzie uczestnicy kursu zwiedzili dokładnie tamtejszą kotłownię.

Aczkolwiek opłata za kurs nie jest niską to jednak należy zwrócić uwagę palaczy kotłowych zarówno jak i małych przedsiębiorców na możliwości oszczędnościowe, jakie wiążą się z używaniem palaczy wykwalifikowanych.

Naukę rozpoczęto dnia 31 marca, ukończono dnia 26 czerwca 1931 r. Na kurs zapisało się 20-tu kandydatów, ukończyło zaś kurs 12-tu. Wykłady odbywały się w sali wynajętej w Państwowem Gimnazjum Męskiem w Tarnowskich Górach. Nauki na kursie udzielali: Inż. Karol Piestrak — kierownik kursu, dr. Stanisław A. Lange — prof. Szkoły Górniczej w Tarnowskich Górach. Pierwszy wykładał: rachunki — godzin 19½, oraz budowę i obsługę kotłów parowych — godzin 72, drugi naukę języka polskiego — godzin 19½.

Wykłady odbywały się 3 razy w tygodniu, po 3 godziny, razem 111 godzin. Na te godziny złożyło się A) 19½ godzin nauki rachunków, B) 19½ godzin nauki języka polskiego, C) 72 godziny nauki o kotłach parowych.

A) Nauka rachunków objęła 4 zasadnicze działania liczbami całkowitemi i dziesiętnymi, doprowadzając uczestników

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

kursu do znacznej wprawy dzięki szeregowi ćwiczeń tak szkolnych jakoteż i domowych, opartych na przykładach z nauki o kotłach.

B) Nauka języka polskiego opierała się głównie na przyswajaniu sobie zasad gramatyki i poprawnego wyrażania się, do czego zdążała przez odpowiednie prowadzenie wykładów, jakoteż przez nadzwyczaj korzystnie dobraną literaturę.

C) Naukę o kotłach parowych prowadzono ściśle według programu wyznaczonego przez Śląski Instytut Rzemieślniczo-Przemysłowy a zatwierdzonego przez Śląski Urząd Wojewódzki W. O. P., oraz przez Stowarzyszenie Dozoru Kotłów; poza wykładem posługiwano się szeregiem rysunków odręcznych na tablicy, licznymi ilustracjami i rysunkami z podręczników, rysunkami konstrukcyjnymi różnych kotłów, dostarczonemi przez Instytut, wieloma fotografiami własnemi wykładowcy a wreszcie objaśnieniami i wskazówkami w czasie zwiedzania kotłowni. Wykłady obejmowały:

- a) zasady budowy i działania kotła i jego poszczególnych części;
- b) podstawy ekonomicznej obsługi kotła a przede wszystkim jego paleniska;
- c) warunki bezpieczeństwa ruchu kotła, oparte na obowiązujących przepisach.

Dnia 31 czerwca 1931 r. urządzono egzamin w obecności wykładowców, delegata Wyższego Urzędu Górniczego w Katowicach, Stowarzyszenia Dozoru Kotłów Parowych w Katowicach i dyrektora Instytutu inż. M. Bizonia. Egzamin z wynikiem pomyślnym złożyli następujący kandydaci:

1. *Cibis Edmund*
2. *Duda Ryszard*
3. *Janiczek Wiktor*
4. *Kocot Emil*

Tarnowskie Góry, Sobieskiego 3.
Repty Nowe.
Stare Tarnowice, Wiejska 11.
Pniowiec-kotłownia w Pniowcu.

5. <i>Koj Ludwik</i>	Tarnowskie Góry, Rzeźnia.
6. <i>Kosmała Wilhelm</i>	Repty Nowe, Kościelna 28.
7. <i>Latta Wilhelm</i>	Boruszowice.
8. <i>Opara Teodor</i>	Boruszowice.
9. <i>Sobański Karol</i>	Brzeziny Śl., Polna 19.
10. <i>Świerczyzna Paweł</i>	Rybna.
11. <i>Ujma Józef</i>	Repty Nowe, Wolności.
12. <i>Wójcik Józef</i>	Repty Nowe, Wolności.

**Kurs przygotowawczy do egzaminów mistrzowskich,
odbyty w czasie od 23 marca do 26 czerwca 1931 r.
w Katowicach.**

W dniu 23 marca 1931 r. otwarto w Wełnowcu, w lokalach wynajętych od firmy: *Józef Pientka* — Śląska Fabryka Telefonów, kurs przygotowawczy do egzaminów mistrzowskich. Po odbyciu kilku lekcji przeniesiono kurs do Katowic do Polskiej Szkoły Wydziałowej żeńskiej przy ul. Szkolnej. Na kurs zapisało się 22 kandydatów, z pośród których 19 uczęszczając regularnie na naukę, kurs ukończyło. Nauka na kursie odbywała się 3 razy w tygodniu a mianowicie w poniedziałki, środy i piątki od godziny 18 do 21-szej. Nauki udzielali:

1. *Jan Blendowski* — księgowość godzin 25,
2. *inż. Eugenjusz Dąniewicz* — rachunki godzin 15,
3. *Dr. Franciszek Juras* — kalkulacja rzemieślnicza godzin 35, oraz stylistyka i korespondencja godzin 10,
4. *Dr. Adam Karczmarski* — ustawodawstwo ogólne i podstawowe godzin 30, oraz nauka o handlu i wekslu godz. 15.

Kurs zakończono egzaminem w dniu 26 czerwca 1931 r.

Egzamin złożyli:

1. <i>Chryst Paweł</i>	Mysłowice, Krakowska 54 b.
2. <i>Danielczyk Józef</i>	Mikołów, Krakowska 17.
3. <i>Długon Wilhelm</i>	Stary Bieruń, Mysłowicka.
4. <i>Karwan Aleksander</i>	Siemianowice, Sienkiewicza.
5. <i>Kieroth Jan</i>	Chorzów, Wolności O. E. W.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

6. <i>Klein Eugenjusz</i>	Roździeń-Szopienice, Wałowa 8.
7. <i>Kocurek Jan</i>	Janów, Mikołowska 28 a.
8. <i>Kowalczyk Jan</i>	Katowice III., Gminna.
9. <i>Krymiec Antoni</i>	Król-Huta, Hajducka 65.
10. <i>Kudelko Jakób</i>	Siemianowice, Sienkiewicza 6.
11. <i>Kuderski Augustyn</i>	Brzezinka, Sokolna 46.
12. <i>Orszulik Franciszek</i>	Nowa-Wieś, Jana Kantego 4.
13. <i>Poniszowski Henryk</i>	Ruda, Starowiejska 15.
14. <i>Skiba Emanuel</i>	Krasowy, Jarzyńska 6.
15. <i>Szromek Henryk</i>	Wełnowiec, Damrota 16.
16. <i>Szulc Stefan</i>	Katowice, ul. Opolska 5.
17. <i>Walus Jerzy</i>	Makoszowy.
18. <i>Waniek Teodor</i>	Ruda Śl., Wirecka 17.
19. <i>Widera Paweł</i>	Panewnik, Klasztorna 122.

Kurs przygotowawczy do egzaminów mistrzowskich, odbyty w czasie od 18 lutego do 8 maja 1931 r. w Rybniku.

W dniu 18 lutego 1931 r. rozpoczęto w Rybniku, w starej szkole powszechnej kurs przygotowawczy do egzaminów mistrzowskich. Nauka odbywała się 4 razy w tygodniu w godzinach popołudniowych i wieczornych. Na kurs zapisało się 36 kandydatów, z pośród których 35 uczęszczając regularnie na naukę, ukończyło kurs. Nauki na kursie udzielali:

1. *Augustin Alojzy* — nauka o handlu i wekslu, godzin 10,
2. *Branny Jan* — ubezpieczenia społeczne, godzin 8,
3. *Janik Antoni* — nauka obywatelstwa, godzin 24, stylistyka i korespondencja, godzin 18,
4. *Nowak Kazimierz* — kalkulacja rzemieślnicza, godzin 23, rachunki, godzin 25, księgowość, godzin 20.

Kierownictwo kursu powierzono p. *J. Branny'emu*, któremu za ułatwienia poczynione przy organizacji kursu składa Instytut na tem miejscu podziękowanie.

Egzamin z wynikiem pomyślnym złożyli w dniu 8 maja 1931 roku:

1. Barteczko Alojzy	Wodzisław, ul. Dworcowa 7.
2. Blatoń Franciszek	Mszana.
3. Cmok Karol	Rydułtowy, Dworcowa 10.
4. Draga Józef	Rybnik, ul. Łóny 7.
5. Grudziński Józef	Knurów, ul. Kościelna.
6. Grzonka Paweł	Wodzisław, Mickiewicza 1.
7. Jaskółka Józef	Gierałtowiec, Główna 72.
8. Jelitko Paweł	Leszczyny, pow. Rybnik.
9. Jeszka Jan	Rydułtowy, ul. Wolności.
10. Jonderko Konrad	Leszczyny, pow. Rybnik.
11. Jurochnik Alojzy	Dębieńsk Wielki.
12. Kaszta Józef	Pstrażna.
13. Klimek Konstanty	Czernica, nr. 16.
14. Kolodziejczyk Paweł	Dębieńsk Wielki, pow. Rybnik.
15. Krakowczyk Antoni	Rybnik, Sobieskiego 10.
16. Kuśka Maks	Rybnik, św. Barbary 3.
17. Langrzik Alfons	Rydułtowy, Dworcowa 9.
18. Langwiński Edward	Szczygłowice.
19. Lewandowski Leon	Knurów.
20. Mentel Emil	Jankowice.
21. Mrozek Antoni	
22. Pawletko Edward	Gotartowice.
23. Perenc Paweł	Pstrażna.
24. Podstawka Jan	Rydułtowy, 20-go Marca.
25. Pytlik Edward	Rydułtowy, Wolności.
26. Szebeszczyk Wiktor	Rydułtowy, Rybnicka 145.
27. Szewczyk Rufin	Dębieńsk Wielki.
28. Szymura Wincenty	Wielopole.
29. Tomecki Franciszek	Czerwionka, Furgoła 27.
30. Tomulka Wiktor	Knurów, Kościelna.
31. Weps Alfons	Rzędówka.
32. Widenka Wiktor	Chwałowice, Wiejska.
33. Wyleżoł Ludwik	Książenice.
34. Wystucha Edward	Żory, Morawska 39.

**Kurs dla radioamatorów,
odbyty w czasie od 5 marca do 26 kwietnia 1931 r.
w Katowicach.**

W dniu 5 marca 1931 r. rozpoczął się w Katowicach
w lokalu firmy „Philips“ przy Rynku nr. 7 kurs dla radjo-

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

amatorów. Na kurs zapisało się 31 uczestników. Wykłady na kursie objął *Inż. Karol Milobęcki*.

Kurs obejmował 6 wykładów po 3 godziny z dziedziny radja. Oprócz tego odbyły się 2 wycieczki do Polskiego Radja w Katowicach i w Brynowie.

Kurs zakończono 26 kwietnia 1931.

Poświadczeń uczęszczania na kurs uczestnikom nie wydano, ponieważ kurs posiadał charakter informacyjny.

Na wykłady uczęszczali:

1. <i>Blum Edmund</i>	Katowice, Poprzeczna 6.
2. <i>Brzostowski Bolesław</i>	Mysłowice, Powstańców 21.
3. <i>Dyba Alojzy</i>	Katowice, Słowackiego 31.
4. <i>Elster Jakób</i>	Będzin, Małachowskiego 24.
5. <i>Golak Jan</i>	Bielszowice, Główna 146.
6. <i>Hanel Jerzy</i>	Nowy-Bytom, Stalmacha 5.
7. <i>Gwizdz Wiktor</i>	Łagiewniki.
8. <i>Jaworski</i>	W. Hajduki, Dyrekc. 2, u p. Thomy.
9. <i>Kaczmarek Teodor</i>	Katowice II., Francla 27.
10. <i>Kłoske Ludwik</i>	Katowice, ul. Kilińskiego.
11. <i>Kopecki Teofil</i>	Katowice, ul. Dąbrowki 13.
12. <i>Kossak Leon Dr.</i>	Katowice, Plebiscytowa 4.
13. <i>Lazar Karol</i>	Świętochłowice.
14. <i>Markietka Gerhard</i>	Katowice II., Krakowska 33.
15. <i>Matlok Alojzy</i>	Katowice III., Dębowa 57 a.
16. <i>Michalski Adam</i>	Katowice, Szopena 8.
17. <i>Nawrot Henryk</i>	Murcki, Wolności 4.
18. <i>Nowak Karol</i>	Wełnowiec, Agnieszki 33.
19. <i>Nowak Wilhelm</i>	Wisła Wielka, Wiejska 109.
20. <i>Przybyła</i>	W. Hajduki, Dyrekc. 2, u p. Thomy.
21. <i>Suchy Piotr</i>	Roździeń, Piłsudskiego 12.
22. <i>Swoboda Jan</i>	W. Hajduki, Dyrekc. 2, u p. Thomy.
23. <i>Szolka Bernard</i>	Chebbie.
24. <i>Szydło Jan</i>	Mikołów, Podleska 68.
25. <i>Thoma Józef</i>	Wielkie Hajduki, Dyrekcyjna 2.

Przy sposobności podajemy poniżej

Projekt organizacji wytwórni radjowej przy Śląskim Instytucie Rzemieślniczo-Przemysłowym w Katowicach.

A) Cel wytwórni.

W związku z rozwojem radjofonii polskiej i wzrastającym zainteresowaniem jakie radio zyskuje wśród ludności, a specjalnie w gęsto zaludnionem i kulturalnie wysoko rozwiniętem Zagłębiu Dąbrowsko-Śląskiem zachodzi potrzeba stworzenia na tym terenie wytwórni najpopularniejszych odbiorników radjowych, któraby opierała się na fachowej wiedzy radjotechnicznej i gwarantowała szerokim masom ludności zaopatrzenie w solidnie wykonany, tani i prosty w obsłudze sprzęt radjowy odbiorczy. Wytwórnia taka ma najzupełniejszą rację bytu, gdyż rynek Śląsko-Dąbrowski jest formalnie zarzucony masą tandetnych wyrobów radjowych pochodzenia niemieckiego a ludność, nawet wśród inteligencji, jest dezorientowana i nie wie jak i gdzie kupić odbiornik.

B) Realizacja.

§ 3 statutu Śląskiego Instytutu Rzemieślniczo-Przemysłowego przewiduje współdziałanie w organizacji pokazowo-doświadczalnych warsztatów rzemieślniczo-przemysłowych. Z tych to względów organizacja i eksploatacja wytwórni musi być podzielona na dwa okresy: 1-szy okres organizacyjno-doświadczalny i 2-gi okres usamodzielnienia przemysłowego. W pierwszym okresie wytwórnia całkowicie uzależniona będzie od dyrekcji Instytutu, zaś w drugim przekształci się na samodzielną spółkę lub spółdzielnię, która zobowiązana będzie przejąć od Instytutu aktywa i pasywa jakie z tego tytułu istnieć będą.

Aby przystąpić do realizacji pierwszego okresu należy zbadać i rozwiązać następujące zagadnienia:

1. Sprawa licencji. Typy odbiorników będących w użyciu na terenie Europy, są zasadniczo ochraniające patentami

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

znajdującymi się w rękach największych koncernów przemysłu radiotechnicznego. Na terenie Polski sprawy patentów zagranicznych na aparaty odbiorcze nie są dostatecznie wyświetlone i należy przypuszczać, że pewne ulepszenia, wprowadzone do klasycznych typów, zabezpieczą wytwórnę od jakichkolwiek pretensyj ze strony koncernów lub firm radiowych. Dla projektowanej wytwórni najwygodniejszą będzie koncepcja wykorzystania oryginalnych konstrukcyj aparatów odbiorczych, prof. Uniwersytetu Jagiellońskiego *dr. Witolda Wilkosza*, który na warunkach specjalnie omówionych wyraził łaskawą zgodę na opracowanie i oddanie do dyspozycji wytwórni specjalnych aparatów odbiorczych, zastrzeżonych specjalnymi patentami. *Profesor Wilkosz* wyraził również zgodę na objęcie kierownictwa naukowo-laboratoryjnego w wytwórni.

2. Produkcja obejmie następujące modele aparatów:

- a) odbiornik 1-lampowy, zasilany z baterji, na dwa zakresy fal 200—600 m, 100—200 m, umożliwiające dołączenie w sposób prosty oddzielnego 2-lampowego wzmacniacza niskiej częstotliwości jak również adaptera gramofonowego. Wzmacniacz ten obejmie następujący punkt produkcji;
- b) wzmacniacz niskiej częstotliwości, zasilany z baterji, w układzie transformatorowo-oporowym z regulacją żarzenia i drugą lampą głośnikową. Do wzmacniacza tego dojść musi 5 łączników do związywania z odbiornikiem, jak również wtyczka wielokrotna z sznurem do łączenia z baterjami;
- c) odbiornik 2-lampowy (autodyna) zasilany z sieci prądu zmiennego 110.220 woltów, bez wymiennych cewek do odbioru fal 200—600 m i 100—200 m, z drugą lampą głośnikową dużej mocy (pentoda) oraz z urządzeniem do załączania adaptera gramofonowego;

- d) odbiornik 3-lampowy typu rezonansowego z pierwszą lampą ekranową, drugą audjonową i trzecią głośnikową dużej mocy (pentoda), zasilany z sieci prądu zmiennego 110/220 volt ze zmechanizowanym strojeniem bez wymiennych cewek na dwa zakresy fal to samo jak w punkcie a) i c) z urządzeniem do gramofonu z filtrem widmowym oraz wbudowanym eliminatorem;
- e) eliminator na fale średnie 200—600 m;
- f) odbiornik dwulampowy (autodyna) zasilany z baterji do obioru fal krótkich 15—600 m z wymiennymi cewkami.

Powyższe odbiorniki będą dostarczane klienteli łącznie z kompletami lamp katodowych, które po wypróbowaniu w wytwórni będą zamykane w zabezpieczonych pudełkach, co zabezpieczy wytwórnię od dalszych reklamacyj.

3. *Prof. Wilkosz* po opracowaniu powyższych typów odbiorników, wzmacniacza i eliminatora z materiałów dostarczonych przez Instytut i pochodzących z firm przedewszystkiem krajowych, przedysputuje z przedstawicielami Instytutu celowość budowy tych odbiorników i ściśle określi następujące dane:

- a) wybór części składowych które będą zakupywane w firmach krajowych;
- b) typy części składowych jakie produkowane będą we własnym zakresie;
- c) wygląd zewnętrzny aparatów;
- d) kalkulację: cen własnych, robocizny, kosztów administracyjnych i ogólnych oraz cen sprzedażnych;
- e) oznaczenie wielkości produkcji i obliczenie potrzebnego kapitału w gotówce i kredytach;
- f) opracowanie katalogu wszystkich części składowych jakie będą potrzebne do produkcji.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

4. Produkcja polegać będzie na:
 - a) wytwarzaniu pewnych części składowych: jak cewki, sznury, łączniki, połączenia wewnętrzne, podstawki do lamp, ekrany, metalowe, obrobione płyty izolacyjne, deski, pudełka i skrzynki;
 - b) montowaniu kompletnych aparatów z części własnych i kupnych;
 - c) sprawdzaniu aparatów, dobieraniu lamp i opakowaniu.
5. Siły robocze dzielić się będą na dwie grupy:
 - a) akordową, rekrutowaną z pośród byłych słuchaczy kursów elektromonterskich i radjomonterskich. Dla grupy tej urządzone będą specjalne kursa informacyjne co do sposobów najracjonalniejszego wytwarzania poszczególnych części składowych, poczem tytułem próby będą wydane materiały i zadane roboty. Po dostarczeniu pierwszej serii robót, najlepsi wykonawcy dopiero dopuszczeni będą do stałej pracy,
 - b) stałą, pracującą na normalnych warunkach robotniczych w warsztacie wytwórni.
6. Kierownictwo wytwórni spoczywać będzie w rękach Zarządu składającego się z 3-ch osób i wyznaczonego przez Dyрекcję Instytutu. Kierownik techniczny prowadzić będzie całokształt prac techniczno-administracyjnych. Stronę handlowo-finansową prowadzić będzie jeden z 3-ch członków kierownictwa.
7. Polityka sprzedaży w pierwszym okresie działalności wytwórni musi iść w kierunku otrzymania zamówień z instytucyj rządowych i samorządowych. Następnie dopiero można będzie zwrócić uwagę na sklepy i klientelę prywatną. Z tych to względów wytwórnia musi być uruchomiona przy poparciu Województwa i Związku Gmin Województwa Śl.

8. Celem należytej reklamy i zyskania zaufania modele odbiorników powinny być skierowane do Instytutu Radio-technicznego w Warszawie, oraz do Dyrekcji Spółki Akcyjnej Polskie Radio w Warszawie.
9. Wytwórnia w pierwszym okresie swojego uruchomienia musi posiadać następujące ubikacje: jeden duży pokój warsztatowy, gdzie odbywać się będzie montaż i sprawdzanie aparatów. Pracę w tym pokoju ze względu na miejsce należy podzielić w ten sposób, aby w godzinach rannych odbywał się montaż, a w godzinach wieczornych sprawdzanie i pakowanie. Pozatem potrzebny będzie magazyn do przechowywania surowców, półfabrykatów i gotowych aparatów. Biuro administracyjno-handlowe może się mieścić wspólnie z biurem Instytutu.
10. Zyski otrzymane w pierwszym okresie będą całkowicie obracane na stworzenie kapitału obrotowego i nabycie odpowiednich urządzeń warsztatowych.
11. Ze względów czysto oszczędnościowych Dyrekcja Instytutu musi podjąć starania celem zwolnienia wytwórni w ścisłym tego słowa znaczeniu od wszelkich podatków. Natomiast dział handlowy (sprzedaży) musi być zarejestrowany jako przedsiębiorstwo handlowe możliwie jak najniższej kategorii (ewn. na prawach spółdzielni), co równocześnie ułatwi możliwość handlu wyrobami radiowymi jak: głośniki, słuchawki, lampki, materiał antenowy i instalacje, które to rzeczy nie wejdą w zakres działalności wytwórni.

**Kurs dla monterów elektrotechnicznych,
odbyty w czasie od 1 grudnia 1930 r. do 10 lipca 1931 r.
w Katowicach.**

Kurs dla monterów elektrotechnicznych, rozpoczęty w Katowicach w dniu 1 grudnia 1930 r., ukończono dnia 10 lipca 1931 r.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

Nauki na kursie udzielano według poniżej uwidocznionego programu, zatwierdzonego reskryptem Wydziału Oświecenia Publicznego Województwa Śląskiego z dnia 21. III. 1930 L. O. P. IV. 2030.

Plan nauki.

1. Nauka o Polsce.

Krótki rys historyczny i powstanie Państwa Polskiego. Położenie geograficzne, obszar, ludność, podział na wyznania i na sfery gospodarcze. Władze ustawodawcze: Sejm, Senat, władze wykonawcze: Prezydent, Rada Ministrów. Podział państwa pod względem administracyjnym i gwarancje konstytucyjne.

2. F i z y k a.

Pojęcie o prądzie zmiennym, samoindukcja i pojemności. Prawo Ohma dla prądów zmiennych; moc prądu jednofazowego i trójfazowego. Napięcie wysokie i niskie.

Pojęcie o ruchu prostoliniowym i obrotowym, drodze, szybkości, przyspieszeniu. Masa, siła, bezwładność. Praca, moc, współczynnik sprawności, moment obrotowy.

Materiały używane w elektrotechnice.

Zasadnicze pojęcia elektrotechniki, napięcie, siła elektromotoryczna, natężenie prądów, opór, przewodnictwo. Prąd stały. Prawo Ohma: rozgałęzienie się prądu, wytwarzanie się ciepła. Ogniwa, akumulatory. Magnesy, elektromagnesy; pola magnetyczne. Prądnica i silnik. Moc, praca elektryczna.

3. P o m i a r y.

Ważniejsze pomiary i przyrządy pomiarowe na prąd stały. Stosowanie praw zasadniczych do pomiarów i sprawdzanie przyrządów pomiarowych na prąd stały.

Ważniejsze pomiary i przyrządy pomiarowe na prąd zmienny. Przepisy P.K.E. O porażeniach prądem elektrycznym. Piorunochrony.

4. Rysunki techniczne.

Obchodzenie się z przyborami rysunkowymi, papier rysunkowy, kalka, kreślenie prostopadłych i równoległych. Rzuty i widoki z różnych stron. Osie symetrii, szkicowanie prostego przedmiotu. Wymiarowanie. Jakiej grubości linii używać. Wykończenie rysunku z modelu z wymiarami.

Przekroje, kreskowanie przekroi, oznaczenie materiału. Rysunek prostego przedmiotu z widoku i w przekrojach. Śruby i żelazo profilowe. Posługiwanie się tablicami. Uproszczone oznaczania śrub i kształtowników. Odpowiednie rysunki wykonane na miejscu. Praktyczne porównywanie wykonanego rysunku z modelami, odczytywanie rysunku.

5. Prądy słabe.

Jakie urządzenia zaliczamy do urządzeń słaboprądowych. Źródła prądu do sygnalizacji i telefonów. Ogniwa mokre i suche. Konserwacja ogniw. Dzwonki elektryczne na prąd stały i zmienny. Induktory. Instalacje dzwonkowe. Wykonanie instalacji dzwonkowej. Znajdywanie uszkodzeń. Urządzenia telefoniczne. Części telefonów i centralek. Aparaty miejscowej i centralnej baterji. Ich szematy. Rozszywanie i wydzwanianie kabla. Najczęściej spotykane uszkodzenia, znajdowanie ich i usuwanie. (Wszystko wykonywane praktycznie.)

Łącznice miejscowej i centralnej baterji, obsługa łącznic. Obejrzenie małej centralki, odnalezienie i usunięcie uszkodzeń. Aparaty i centrale automatyczne. Sygnalizacja kolejowa i pożarowa. Urządzenia sygnalizacyjne stosowane w górnictwie i ich obsługa. O sieci telefonicznej kablowej i napowietrznej.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

6. Maszyny prądu stałego.

Maszyny na prąd stały, ich rodzaje, własności, przepisy, obsługi, ważniejsze choroby i sposoby ich leczenia. Naprawy.

7. Maszyny prądu zmiennego.

Generatory na prąd zmienny. Przepisy obsługi; ważniejsze choroby i sposoby ich usuwania. Naprawy. Transformatory, silniki synchroniczne, asynchroniczne, kolektorowe, przetwornice. Przepisy obsługi. Naprawy.

8. Urządzenia elektryczne dla górnictwa i hutnictwa.

Maszyny parowe, turbiny parowe, kotły, silniki spalinowe; zasady ich pracy i ważniejsze części składowe. Dźwig, pompa, wentylator; zasady ich pracy i ważniejsze części składowe. Maszyna wyciągowa. Urządzenia elektryczne przy specjalnych mechanizmach stosowanych w górnictwie i hutnictwie, jak maszyny wyciągowe, dźwigi, pompy, kolejki podziemne itd. i ich obsługa.

9. Urządzenia rozdzielcze i przesyłkowe. Elektrownie.

Materiały używane przy prowadzeniu linii. Linje napowietrzne, przewody, izolatory, słupy; sposoby ciągnięcia linii, przyrządy na liniach napowietrznych, wyłączniki, bezpieczniki, odgromniki. Wpływy przewodników na siebie, środki przeciwdziałające. Przepisy. Sprawdzanie linii. Linje kablowe. Kable, mufy i ich rodzaje. Układanie kabli w ziemi, w chodnikach kopalnianych. Aparaty pomocnicze. Przepisy. Sprawdzanie linii kablowych. Elektrownie na prąd stały i zmienny.

10. Urządzenia niskonapięciowe.

Projektowanie i obliczanie urządzeń świetlnych: a) urządzenia świetlne w lokalach mieszkalnych, b) urządzenia

światłne w lokalach przemysłowych, c) urządzenia światłne dla celów specjalnych, lampy łukowe. Sporządzanie planów i kosztorysów urządzeń światlnych. Znakownictwo techniczne. Racjonalne zastosowanie opraw światlnych. Materiał instalacyjny, dozwolony do użytku przez P. K. E. Badanie stanu izolacji urządzeń światlnych.

Urządzenia motorowe. Projektowanie i obliczanie urządzeń motorowych niskonapięciowych. Warunki przyłączania do sieci urządzeń motorowych niskonapięciowych i obsługa tychże. Przepisy budowy i ruchu dla urządzeń motorowych niskonapięciowych wydane przez P. K. E. Fotometria, wzorowanie żarówek za pomocą fotometru Bunsena.

Liczniki. Opis i zasada działania licznika elektromotorycznego. Liczniki watogodzin prądu stałego. Liczniki watogodzin prądu zmiennego. Liczniki elektrolityczne amperogodzin prądu stałego. Liczniki wielotaryfowe. Ograniczniki prądu.

Zajęcia praktyczne. Wzorcowanie licznika trójfazowego prądu zmiennego. Nastawienie ogranicznika na daną moc. Wykonanie instalacji światłnej.

Program kursu obejmuje 300 godzin nauki. Naukę prowadzono w trudnych warunkach. Kurs odbywał się początkowo w Wełnowcu w lokalu wynajętym u p. *Józefa Pientki* — Śląska Fabryka Telefonów, następnie przeniesiono wykłady do lokalu Instytutu w Katowicach przy ul. Słowackiego 19, a z kolei został kurs przeniesiony do Polskiej Szkoły Wydziałowej w Katowicach przy ul. Szkolnej. Niektóre wykłady odbywały się również w gmachu Śl. Techn. Z. N. Z powodu nieposiadania stałego lokalu nie było można przeprowadzić poważniejszych ćwiczeń praktycznych.

Poniżej wymienione firmy przesłały Instytutowi bardzo cenne materiały, jako pomoc naukową przy kursie dla elektryków, za co Dyrekcja Instytutu składa na tem miejscu serdeczne podziękowanie.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

1. Spółka Akcyjna Przemysłu Elektrotechnicznego „Czechowice“ w Czechowicach nadesłała całą kolekcję swych wyrobów.
2. Katowicka Spółka Akcyjna dla Górnictwa Huta Bismarka w Hajdukach Wielkich przysłała 3 różne amperomierze, 1 woltomierz, 2 liczniki, 1 przetwornik napięciowy 3000/110 wolt i 1 łącznik olejowy dla 200 amp.
3. Zarząd Hutniczy Huta Królewska w Król. Hucie nadesłał 1 licznik trójfazowy, 1 amperomierz magnetyczny, 1 tablicę agalitową z amperomierzem cieplnym, 1 trójbiegunowy łącznik dźwigniowy, 1 silnik hamulczy, 1 transformator z uzwojeniem oszczędnem, 1 opornik drutowy, 1 opornik nastawny, 1 gromochron rogowy, 1 przełącznik i 1 łącznik w oleju.
4. Huta Pokój S. A. Inspekcja Maszyn Huta Baildona w Katowicach przesłała: 1 amperomierz, 1 transformatorek prądowy, 1 stojan asynchroniczny, 1 stojan prądu stałego, 7 różnych wyłączników, 2 wirniki, 1 kontroler, 4 gniazdka bezpiecznikowe różnych typów, 5 elementów oporowych, 1 uchwyt szczotkowy i 2 izolatory dla przewodu napowietrznego.
5. Oberschlesisches Kraftwerk Spółka Akcyjna w Chorzowie nadesłała: 1 przetwornik napięciowy, 2 przekładniki, 1 woltomierz, 3 amperomierze, 1 porównywacz faz i 1 silnik elektryczny.
6. Fabryka Aparatów Elektryczn. K. Szpotkański i Ska. Sp. Akc. w Warszawie nadesłała 2 liczniki.

Dnia 20 lipca 1931 r. odbył się egzamin końcowy, który zdało z wynikiem pomyślnym 13 uczestników, a mianowicie:

1. *Frank Ryszard*
2. *Hellwig Augustyn*

Czerwionka, Wolności 13.
Roździeń, Rejtana 44.

3. <i>Musiół Józef</i>	Ruda, 3-go Maja 31.
4. <i>Nowak Paweł</i>	Świętochłowice, Długa 35.
5. <i>Pabsch Ernest</i>	Katowice III., Wojciechowskiego 43.
6. <i>Pope Wilhelm</i>	Orzesze, Stara Szklarnia.
7. <i>Richter Franciszek</i>	Katowice III., Wojciechowskiego 116.
8. <i>Roszer Wilhelm</i>	Katowice-Brynów, Kochłowska 5.
9. <i>Sitko Franciszek</i>	Świętochłowice, Falwy 2.
10. <i>Szczepański Edward</i>	Katowice III., Wojciechowskiego 149.
11. <i>Śliwka Franciszek</i>	Miasteczko, Woźniki 3.
12. <i>Wieczorek Alojzy</i>	Dąbrówka Wielka, Kościuszki 55.
13. <i>Wit Stanisław</i>	Król-Huta, Górnicza 15.

Po egzaminie odbyła się konferencja nauczycielska, na której postanowiono w przyszłości nie urządzać długotrwałych kursów, program zaś naukowy rozdzielić na kilka kursów.

**Kurs kreśleń i kalkulacji stolarskiej,
odbyty w czasie od 27 marca do 29 lipca 1931 r.
w Katowicach.**

Kurs kreśleń i kalkulacji stolarskiej odbył się w Katowicach w czasie od 27 marca do 29 lipca 1931 r. w lokalu Szkoły Wydziałowej przy ul. Szkolnej. Kurs trwał 16 tygodni i obejmował tygodniowo 12,5 godz. nauki, t. j. ogółem 200 godzin. Opłata kursowa 80,— zł.

Według zamierzenia Instytutu program kursu miał obejmować: kreślenia meblarskie 64 godzin, kreślenia budowlano-stolarskie 64 godz., kalkulację stolarską 48 godz., organizację pracowni 16 godz. i zarys nauki o stylach w meblarstwie 8 godzin, razem j. w. 200 godzin.

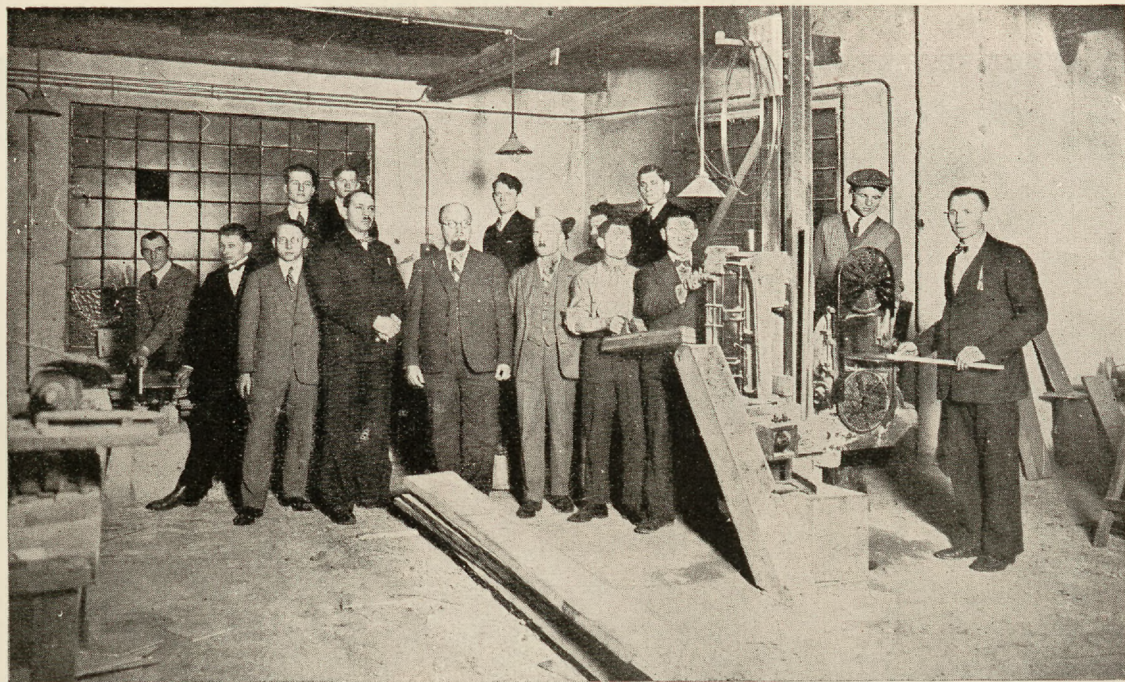
Prelegentami na kursie byli:

1. *inż. Tadeusz Kalkowski* — kalkulacja,
2. *arch. Ernest Vymetal* — kreślenia.

Na kurs zgłosiło się początkowo 26 kandydatów, co usprawiedliwiało otwarcie kursu i czyniło go pod względem finansowym samowystarczalnym. Jednakże zaraz po kilku

39. Kurs kreśleń i kalkulacji stolarskiej w Katowicach
od 27. III. 1931 do 29. VII. 1931.

40. Kurs kreśleń i kalkulacji stolarskiej w Katowicach (warsztat)
od 27. III. 1931 do 29. VII. 1931.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

pierwszych lekcjach większość kursistów wykazała rażące braki w znajomości czterech działań rachunkowych i kreśleń, tak, że przeprowadzenie nauki według przewidzianego programu okazało się niemożliwe i trzeba było naukę zacząć od tabliczki mnożenia oraz kreślenia najprostszych figur geometrycznych tak, że dopiero druga połowa kursu mogła być poświęcona właściwemu programowi kursu, odpowiednio zredukowanemu.

Świadectwa ukończenia kursu (z egzaminem) otrzymali:

1. <i>Bogacki Jan</i>	Katowice - Dąb, Dębowa 25.
2. <i>Dittrich Ryszard</i>	Tarnowskie Góry, Gliwicka 27.
3. <i>Figiel Alojzy</i>	Goławiec, p. pszczyński, Wiejska 42.
4. <i>Halupka Gerhard</i>	Król-Huta, Gimnazjalna 59.
5. <i>Lipiński Ernest</i>	Żory, Nerlicha 15.
6. <i>Markiel Józef</i>	Wyry, Główna 59, pow. pszczyński.
7. <i>Schmidt Hubert</i>	Król-Huta, plac Matejki 2.
8. <i>Sikora Leon</i>	Janów, Polna 4.
9. <i>Szmatloch Jerzy</i>	Ruda Śl., Sobieskiego 36.

Świadectwa uczęszczania otrzymali:

1. <i>Bujar Franciszek</i>	Giszowiec, Hallera 5.
2. <i>Kryściak Piotr</i>	Roździeń-Szopienice, Polna 6.

Stosownie do poczynionych doświadczeń Instytut opracował na rok przyszły zmianę programu kursu, dzieląc go na 2 części dla umożliwienia kandydatom uzupełnienia braków odnośnie znajomości elementarnych zasad rachunków i kreśleń.

**Kurs dla czeladników piekarskich,
odbyty w czasie od 20 maja do 11 sierpnia 1931 r.
w Katowicach.**

Z inicjatywy mistrza piekarskiego p. *Antoniego Sadłowskiego* przystąpiono do zorganizowania specjalnego kursu przygotowawczego do egzaminów mistrzowskich dla czeladników piekarskich. Program kursu przygotował p. *Sadłowski* w porozumieniu z komisją pedagogiczną.

Nauka na kursie obejmowała następujące przedmioty:

1. Nauka o Państwie	godzin	5
2. Stylistyka i korespondencja	„	5
3. Książkowość pojedyncza	„	7
4. Wiadomości o handlu i wekslu	„	5
5. Ustawy przemysłowe, podatkowe i prawo cywilne	„	8
6. Towaroznawstwo	„	8
7. Warsztat piekarski	„	8
8. Sposób wypieku	„	8
9. Kalkulacja fachowa	„	11
10. Higiena	„	4
11. Pokaz wypieku praktycznego	„	11

Wykłady na kursie objęli: p. *Dr. Adam Karczmarski* — nauka o Państwie, wiadomości o handlu i wekslu i ustawy przemysłowe, podatkowe i prawo cywilne; p. *Prof. Ciembroniewicz* — stylistyka i korespondencja; p. *Jan Blendowski* — książkowość pojedyncza; p. *Wiktor Jesionek* — towaroznawstwo, warsztat piekarski, kalkulacja fachowa; p. *Antoni Sadłowski* — sposób wypieku i pokaz wypieku praktycznego; p. *Dr. Hilewicz* — higiena. Oprócz tego zwiedzono mechaniczną piekarnię „Manna“ w Wielkich Hajdukach.

Kurs rozpoczął się dnia 20 maja a kończył się dnia 11 sierpnia 1931 r. Egzamin odbył się dnia 4 września 1931 r. Egzamin złożyli z wynikiem pomyślnym następujący uczestnicy kursu:

1. <i>Bielas Jan</i>	Król-Huta, Polna 10.
2. <i>Brückner Franciszek</i>	Świętochłowice, Wolności 19.
3. <i>Brzoza Ryszard</i>	Bielszowice, Piaskowa 53.
4. <i>Bujok Ewald</i>	Rybnik, Rudzka 5.
5. <i>Czempas Bernard</i>	Pszczyna, Sobieskiego 5.
6. <i>Fuchs Leon</i>	Mysłowice, Piaskowa 38.
7. <i>Helmrich Herman</i>	Szopienice, Krakowska 3.
8. <i>Hilla Willibald</i>	Makoszowy, 3-go Maja 6.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

9. <i>Kłyszcz Herman</i>	Wielkie - Hajduki, 16-go lipca 43.
10. <i>Kozak Walter</i>	Mysłowice, Plac Wolności 1.
11. <i>Kropka Konrad</i>	Kostuchna, Dworcowa 1.
12. <i>Landsmann Gerhard</i>	Król-Huta, Wolności 56.
13. <i>Łuczak Józef</i>	Król-Huta, Konopnickiej 12.
14. <i>Machnik Jan</i>	Róździeń, Rejtana 10.
15. <i>Małina Karol</i>	Lędziny, Mysłowicka 28.
16. <i>Mańka Zbigniew</i>	Czeladź, Elektryczna 71.
17. <i>Miozga Jerzy</i>	Katowice II, Nowa 1.
18. <i>Pośpiech Ryszard</i>	Bielszowice, Piaskowa 55.
19. <i>Siwec Ignacy</i>	Stare Tarnowice, Wiejska 53.
20. <i>Szczepońnik Paweł</i>	Makoszowy, Pawła 142.
21. <i>Torka Paweł</i>	Mała Dąbrówka, Hallera 1.
22. <i>Uchracki Franciszek</i>	Katowice II., Sztygarska 3.

Po ukończeniu kursu odbyła się konferencja nauczycielska. W dyskusji nad oceną programu nauki postawili wykładowcy wniosek, aby program rozszerzyć do minimum 120 godzin. Na przedmioty wiedzy ogólnej należałoby w przyszłości poświęcić więcej godzin, natomiast na przedmioty wiedzy praktycznej wystarczy dotychczasowa ilość godzin.

Kurs dla palaczy kotłowych, odbyty w czasie od 20 marca do 11 lipca 1931 r. w Wełnowcu.

W dniu 20 marca 1931 r. otwarto w Wełnowcu kurs dla palaczy kotłowych. Na kurs zapisało się 24 kandydatów. Nauka odbywała się początkowo w lokalach, wynajętych od Firmy: *Józef Pientka* — Śląska Fabryka Telefonów, Wełnowiec—Katowice 3 razy w tygodniu, a to: w poniedziałki, środy i piątki od godz. 17,30 do godz. 20,30, następnie zaś w Polskiej Szkole Wydziałowej Żeńskiej w Katowicach przy ul. Szkolnej.

Nauki na kursie udzielali:

1. *Inż. Klemens Russek* — kotły parowe, godzin 72,
2. *Dr. Adam Karczmarski* — rachunki, godzin 19½ oraz język polski godzin 19½.

Kierownictwo kursu powierzył Instytut p. *Inż. K. Russkowi*.

Na zakończenie kursu urządzono dwie wycieczki do kotłowni kopalń „Ferdynand” i „Kleofas”.

Kurs ukończono w dniu 11 lipca 1931 r. Egzamin uczestników kursu odbył się dnia 22 lipca o godz. 17-tej, w Polskiej Szkole Wydziałowej Żeńskiej przy ul. Szkolnej w Katowicach. Do egzaminu zgłosiło się 24 kandydatów. Egzamin z wynikiem pomyślnym złożyli:

1. <i>Adamek Ludwik</i>	Bielszowice, Targowa 3.
2. <i>Gollik Wiktor</i>	Katowice-Ligota, Gożyska.
3. <i>Grzegorzcyk Wojciech</i>	Janów, k. Nikiszowiec, Poprzeczna 6.
4. <i>Jans Wilhelm</i>	Szopienice, Dworcowa 13.
5. <i>Kornas Wojciech</i>	Pawłów, Główna 22.
6. <i>Kraut Robert</i>	Szopienice, Warszawska 10.
7. <i>Kupczok Ernest</i>	Szopienice, Krakowska 56.
8. <i>Kulawik Brunon</i>	Szopienice, Florjana 1.
9. <i>Liszka Franciszek</i>	Świerczyniec, poczta Stary Bieruń,
pow. Pszczyna.
10. <i>Machon Wiktor</i>	Katowice-Ligota, Załęska 44.
11. <i>Michatz Jan</i>	Szopienice, Krakowska 46.
12. <i>Piesiur Alojzy</i>	Katowice II., Markiefki 16 a.
13. <i>Pollok Paweł</i>	Siemianowice, Katowicka 9.
14. <i>Przybittek Wiktor</i>	Król-Huta, Klimzy 10.
15. <i>Pstrowski Marjan</i>	Kol. Piaski, Warszawska 2, koło
Sosnowca.
16. <i>Pyttel Teofil</i>	Szopienice, Piaskowa 6.
17. <i>Rotkegel Edmund</i>	Siemianowice, Piłsudskiego 1.
18. <i>Ryba Wiktor</i>	Nikiszowiec, Korfantego 1.
19. <i>Schlosarek Wiktor</i>	Słupna, Kościuszki 31.
20. <i>Szwiec Paweł</i>	Roździeń, Podgórna 16.
21. <i>Zajonz Edmund</i>	Szopienice, Poprzeczna 17.
22. <i>Zarmutek Antoni</i>	Szopienice, Katowicka 46.
23. <i>Ziółko Hubert</i>	Roździeń, Bagno 7.
24. <i>Zięba Florjan</i>	Nikiszowiec, Korfantego 2.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

**Kurs dla maszynistów obsługujących maszyny parowe,
odbyty w czasie od 30 marca do 17 lipca 1931 r.
w Katowicach.**

W dniu 30 marca 1931 r. rozpoczęto w Welnowcu w lokalach, wynajętych od firmy Józef Pientka — Śląska Fabryka Telefonów, kurs dla maszynistów obsługujących maszyny parowe. Nauka odbywała się później w Katowicach w Polskiej Szkole Wydziałowej Żeńskiej przy ul. Szkolnej. Następnie przeniesiono kurs do Śląskich Technicznych Zakładów Naukowych przy ul. Krasińskiego, gdzie został ukończony w dniu 17 lipca 1931 r.

Na kurs zapisało się 32-ch kandydatów, z których 25-ciu uczęszczając regularnie na naukę, ukończyło kurs.

Nauki na kursie udzielali: *Inż. Stefan Michalewski* — później *Inż. Antoni Rożnowski*, prof. Śląskich Technicznych Zakładów Naukowych, według następującego programu: a) część ogólna, b) maszyna parowa, c) turbina parowa, d) motory spalinowe, e) motory o wielkiej sprawności i mocy, f) kompresory, dmuchawy i wentylatory, razem godzin 140, *Dr. Adam Karczmarski* — język polski godzin 20 i nauka obywatelstwa godzin 20.

Po ukończeniu kursu przeprowadzono egzamin w dniu 21 lipca 1931 r. w obecności delegatów Stowarzyszenia Dozoru Kotłów Parowych w Katowicach, oraz Wyższego Urzędu Górniczego.

Świadectwo ukończenia kursu otrzymali:

1. <i>Bekierz Antoni</i>	Ruda, Walentego 28.
2. <i>Gilmajster Paweł</i>	Nikiszowiec, Dolna.
3. <i>Goj Józef</i>	Bieruń Stary, Ogrodowa 101.
4. <i>Golasz Augustyn</i>	Łagiewniki, kop. „Florentyna“.
5. <i>Goryś Karol</i>	Bielszowice, Pasieczna 3.
6. <i>Gruszka Franciszek</i>	Katowice III, Wojciechowskiego 68.
7. <i>Krahl Wilhelm</i>	Nikiszowiec, Elektrownia „Carmer“.
8. <i>Krzysteczko Ryszard</i>	Paniówki, Główna.

9. *Kubecko Pawel*
10. *Kurek Herman*
11. *Mucha Pawel*
12. *Ottenger Leon*
13. *Przybyla Franciszek*
14. *Sadzawiczny Leon*
15. *Serzysko Pawel*
16. *Szczygieł Kazimierz*
17. *Szulc Franciszek*
18. *Świerzy Ryszard*
19. *Ziaja Wincenty*
20. *Zieliński Pawel*

Bojszowy Górne.
 Bielszowice, Pawłowska 14.
 Bielszowice, Zabrska 56.
 Katowice III., Wojciechowskiego 160.
 Chorzów, Kościelna 32.
 Nikiszowiec, elektrownia „Carmer“.
 Pawłów, Główna 56.
 Bielszowice, dyr. kop. „Bielszowice“.
 Bielszowice, Nowowiejska 17.
 Bielszowice, Górna 49.
 Siemianowice, Piaskowa 7.
 Król-Huta, Bytomska 34.

**Kurs technologii chemicznej,
 odbyty w czasie od 15 czerwca do 28 września 1931 r.
 w Katowicach.**

W czasie od 1 marca 1929 r. do 30 czerwca 1930 r. prowadził Śląski Instytut Rzemieślniczo-Przemysłowy w Wojewódzkiej Szkole Mechanicznej i Hutniczej w Król. Hucie kurs dla laborantów pracowni chemicznej. Kurs ten musiał być przerwany z dniem 1. IX. 1930 r. z powodu przeniesienia Wojewódzkiej Szkoły Mechanicznej i Hutniczej do Śląskich Technicznych Zakładów Naukowych w Katowicach, które podówczas nie posiadały jeszcze laboratoriów chemicznych.

Chcąc utrzymać kontakt z uczestnikami kursu, kierownik jego *inż. Konrad Pillich*, wystąpił z inicjatywą urządzenia kursu technologii chemicznej, którą Zarząd Instytutu przyjął. Wykłady odbywały się w Polskiej Szkole Wydziałowej Żeńskiej w Katowicach przy ul. Szkolnej w czasie od 15. VI. 1931 r. do 28. IX. 1931 r. Z kursu korzystali nie tylko uczniowie kursu dla laborantów, lecz także inni pracownicy przemysłu chemicznego. Kurs miał wyczerpać w 30 godzinach wykładu następujący program:

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

15.	VI.	1.	Technologia wody	<i>inż. Konrad Pillich</i>
18.	VI.	2.	„ zimna	„ „ „
22.	VI.	3.	„	„ „ „
25.	VI.	4.	„ paliwa	„ „ „
2.	VII.	5.	Technologia gazu	„ „ „
6.	VII.	6.	światlnego	„ „ „
9.	VII.	7.	Technologia koksu	„ „ „
13.	VII.	8.	Technologia smoły	„ „ „
16.	VII.	9.	węglowej	„ „ „
20.	VII.	10.	Technologia kwasu	<i>Dr. inż. St. Micewicz</i>
23.	VII.	11.	siarkowego	<i>z huty Saegera w Szopienicach</i>
27.	VII.	12.	Technologia związków	<i>inż. J. Kaczorowski</i>
30.	VII.	13.	azotowych	<i>z Państw. Fabr. Zw. Azot. w Chorzowie</i>
3.	VIII.	14.	Technologia nawozów	<i>inż. Konrad Pillich</i>
6.	VIII.	15.	fosforowych	„ „ „
10.	VIII.	16.	Technologia zapraw	<i>inż. Konrad Pillich</i>
13.	VIII.	17.	Technologia wyrobów	„ „ „
17.	VIII.	18.	z gliny	„ „ „
20.	VIII.	19.	Technologia szkła	<i>inż. K. Miściuk, prof.</i>
24.	VIII.	20.	„	<i>Śl. Techn. Zakł. Nauk.</i>
27.	VIII.	21.	„	„ „ „
31.	VIII.	22.	„	„ „ „
3.	IX.	23.	Technologia materja-	<i>Dr. inż. St. Micewicz</i>
7.	IX.	24.	łów wybuchowych	<i>z huty Saegera w Szopienicach</i>
10.	IX.	25.	Technologia celulozy	<i>inż. F. Klonowski z fa-</i>
14.	IX.	26.	„	<i>bryki celulozy w Kale-</i>
17.	IX.	27.	„	<i>tach</i>
21.	IX.	28.	„	„
24.	IX.	29.	„	„
28.	IX.	30.	„	„

Oprócz tego uczestnicy kursu odbyli wycieczki:

17. VII. 1931 r. do gazowni w Królewskiej Hucie i w W. Hajdukach pod kierownictwem *inż. Pillicha*,

21. VII. 1931 r. do koksowni Huty Królewskiej pod kier. *inż. Pillicha*,
24. VII. 1931 r. do fabryki chem. Związku Koksowni w W. Hajdukach pod kierownictwem *inż. Pillicha*,
28. VII. 1931 r. do fabryki kwasu siarkowego Huty Saegera w Szopienicach pod kierownictwem *inż. Micewicza*,
7. VIII. 1931 r. do fabryki cementu T-wa Solvay w Grodźcu pod kierownictwem *inż. Pillicha*,
18. VIII. 1931 r. do fabryki Związków Azotowych w Chorzowie pod kierownictwem *inż. Kaczorowskiego*,
28. VIII. 1931 r. do fabryki porcelany w Bogucicach pod kierownictwem *inż. Pillicha*,
11. IX. 1931 r. do Huty Żelaza Huty Królewskiej pod kierownictwem *inż. Miściuka*.

Na kurs zgłosiło się 11-tu uczestników kursu laborantów oraz 28 innych osób, przeważnie zatrudnionych w przemyśle chemicznym. Najwięcej słuchaczy było z huty Schellera.

Kurs ukończyło 26 uczestników, z pośród których 9 zgłosiło się do egzaminu i złożyło go z wynikiem pomyślnym. W przyszłości Instytut urządzi osobne kursy dla poszczególnych działów technologii chemicznej, np. kurs technologii chemicznej: węgla, związków azotowych, kwasu siarkowego, materiałów wybuchowych.

Uczestnicy kursu:

1. <i>Bułok Jan</i>	Król. Huta, Sobieskiego 16.
2. <i>Cieśla Franciszek</i>	Wielkie Piekary, Marjacka 74.
3. <i>Domogulski Teodor</i>	Dąbrówka Mała, M. Piłsudskiego 9.
4. <i>Glinka Ewald</i>	Chorzów, Król-Hucka 10.
5. <i>Grodoń Alojzy</i>	Ruda, św. Barbary 13.
6. <i>Kittel Karol</i>	Knurów, Król. Jadwigi 2.
7. <i>Pernak Stanisław</i>	Król. Huta, Katowicka 38.
8. <i>Piprek Jan</i>	Katowice II., Posza 3.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

9. <i>Piszcz Józef</i>	Chorzów, Sobieskiego 8.
10. <i>Pustelnik Antoni</i>	Lipiny, Graniczna 4b.
11. <i>Sklorz Paweł</i>	Chorzów, Król-Hucka 12.
12. <i>Sklorz Teodor</i>	Król, Huta, ks. Bogdaina 3.
13. <i>Smoleń Jan</i>	Chorzów, pl. Piastowski 11.
14. <i>Szajor Teodor</i>	Katowice II, Katowicka 2.
15. <i>Świerczyński Stanisław</i>	Mała Dąbrówka, Katowicka 27.
16. <i>Winkler Wilhelm</i>	Mała Dąbrówka, Katowicka 38.
17. <i>Wycisk Paweł</i>	Mała Dąbrówka, Sienkiewicza 4.

Absolwenci kursu:

1. <i>Herich Józef</i>	Mała Dąbrówka, Katowicka 28.
2. <i>Jaroschek Alfred</i>	Król, Huta, ks. Ficka 12.
3. <i>Leszczyk Alfons</i>	Radzionków, Nakielska.
4. <i>Orliński Józef</i>	Katowice II, Ludwika 3.
5. <i>Sekta Ewald</i>	Mała Dąbrówka, Katowicka 74.
6. <i>Sztucki Alojzy</i>	Mała Dąbrówka, M. Piłsudskiego 9.
7. <i>Śliwa Jan</i>	Chorzów, Dworcowa 5.
8. <i>Świerczyński Kazimierz</i>	Mała Dąbrówka, Katowicka 27.
9. <i>Walisko Eryk</i>	Repty Nowe, Tarnogórska 17.

Kurs mechanicznej reparacji obuwia, odbyty w czasie od 4 do 23 września 1931 r. w Mikołowie.

W dniu 4 września 1931 r. rozpoczęto w założonym przez Instytut warsztacie eksperymentalnym Spółdzielni Szewskiej z odp. z udziałami w Mikołowie kurs mechanicznej reparacji obuwia. Na kurs zapisało się 11 kandydatów, z pośród których 6 ukończyło kurs. Kurs prowadzony był przez kierownika warsztatu eksperymentalnego *Ernesta Cyrona* codziennie w godzinach przed i popołudniowych. Ilość godzin powiększono z 48 na 54 z powodu, iż okazało się w trakcie odbywania kursu niemożliwym wyczerpać przedmioty w pierwotnie oznaczonym czasie.

Program kursu:

1. Stosowne urządzenie warsztatu mechanicznego	1 godz.
2. podział pracy i jej naukowa organizacja w zmechan. warsztacie . . .	5 godz. (wykład)
3. przymocowanie zelówek	
a) przy pomocy maszyny do kołkowania	8 „
b) przy pomocy maszyny do szycia	12 „
c) przy pomocy maszyny do lepienia	8 „
4. nowoczesne wyczyszczanie obuwia za pomocą maszyn	5 „
5. naprawy wierzchów	5 „
farbowanie obuwia	2 „
kalkulacja i książka napraw	2 „
	48 godzin

Kurs ukończyli:

1. <i>Chróst Maksymilian</i>	Wielkie Piekary, Mariacka 155.
2. <i>Hajduszek Henryk</i>	Katowice, Lisa 10.
3. <i>Kostka Jan</i>	Król, Huta, Wolności 84.
4. <i>Lutyniok Jan</i>	Tychy.
5. <i>Szczerba Erwin</i>	Łaziska Górne, Kopanina 38.
6. <i>Wodecki Albert</i>	Żory, Mikołowska 6.

Kurs modniarski,

odbyty w czasie od 7 września do 18 grudnia 1931 r.
w Katowicach.

W dniu 7 września 1931 r. rozpoczął się w Katowicach przy 21 uczestniczkach kurs modniarski w lokalu Instytutu w budynku Śląskich Technicznych Zakładów Naukowych przy ul. Krasińskiego. Naukę na kursie prowadziła p. *Stanisława Kowalczykowa* z Dąbrowy Górniczej. zawodowa instruktorka modniarstwa i zdobnictwa.

*41. Kurs modniarski w Katowicach
od 7. IX. 1931 do 18. XII. 1931.*

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

Nauka odbywała się według poniżej podanego programu, zatwierdzonego przez Śląski Urząd Wojewódzki pismem z dnia 30 października 1930 r. L. O. P. IV 4416, 3 razy w tygodniu po 13 godzin tygodniowo.

Program nauki:

1-szy miesiąc. Regulamin modniarstwa. Ściegi modniarskie. Teorja powstania kapelusza. Formy z drutu według miary. Fasony kapeluszy z różnych materiałów (łyka, groliny, muślinu). Główki kapeluszy z różnych materiałów.

2-gi miesiąc. Fasonowanie filcowych kapeluszy. Nicowanie, pranie, czyszczenie, zmniejszanie, powiększanie itp., oraz układanie w rozmaite fasony, przystosowanie do potrzeb klientki. Berety.

3-ci miesiąc. Kapelusze z aksamitu, borty, jedwabiu, krepy itd. według żurnali.

Zaznajamianie w toku zajęć praktycznych z najważniejszych przyborami, materiałami i dodatkami modniarskimi, ich pochodzeniem, gatunkiem i ceną. Kalkulacja wykonanych robót.

Kurs ukończyły następujące uczestniczki:

1. Bajtek Emilia	Katowice, Kościuszki 37.
2. Bobkowa Olga	Katowice, Kilińskiego 28.
3. Cuberówna Augusta	Katowice, Króla Łokietka 1.
4. Danielczykówna Rozalja	Wyry, Kopanina, pow. Pszczyna.
5. Dmitriewa Olga	Katowice, Górnicza 17.
6. Dolna Dorota	Katowice, 3-go Maja 10.
7. Gajda Tekla	Świętochłowice, Bytomska 31.
8. Goepfertówna Edyta	Nikiszowiec, Dąbrowskiego 7.
9. Grabusińska Anna	Dąbrowa Górnicza, 3-go Maja 3.
10. Kanwiszerówna Daniela.	Dąbrowa Górnicza, Dębowa 6.
11. Kiernikowska Anna	Szarlej, Piekarska 8.
12. Kocur Gertruda	Kończyce, 3-go Maja 23.
13. Kokotówna Czesława	Sosnowiec, Będzińska 20.

14. <i>Markiewiczówna Wanda</i>	Sosnowiec, Orla 8.
15. <i>Mośny Janina</i>	Panewnik, Polna 91.
16. <i>Nowakówna Eryka</i>	Siemianowice, Bytomska 34.
17. <i>Stelmachowa Henryka</i>	Kolonia Piaski, koło Sosnowca.
18. <i>Suwałowa Daniela</i>	Sosnowiec, Czysta 4.
19. <i>Szułówna Janina</i>	Rydułtowy, Plebiscytowa 1.

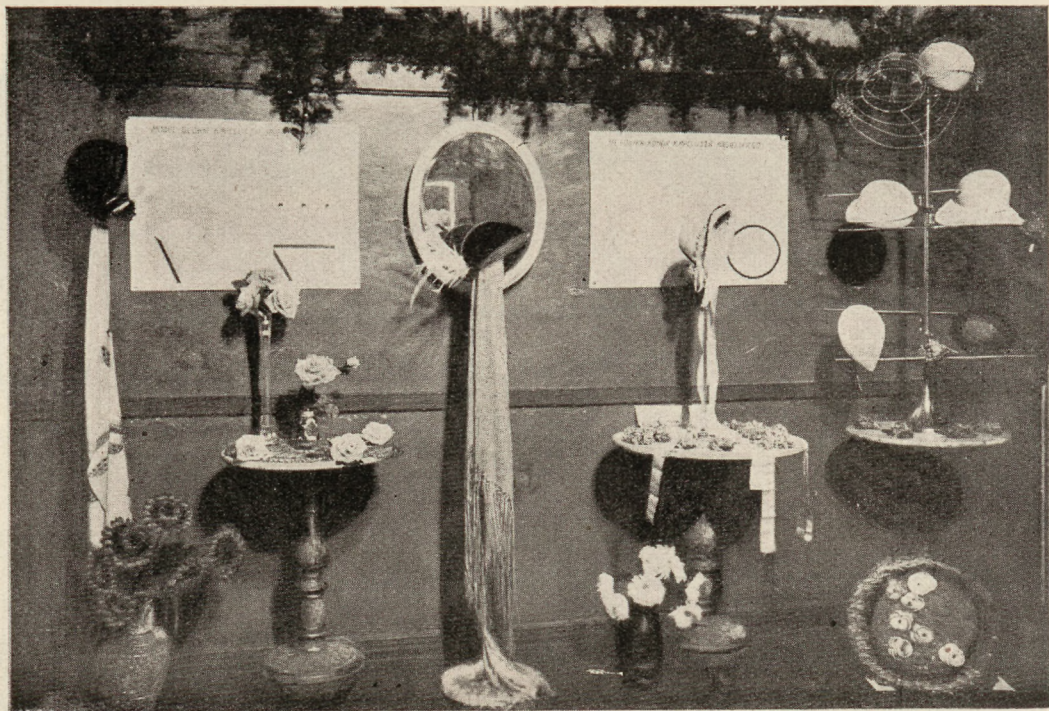
Po ukończeniu kursu modniarskiego przeprowadzono próbny kurs wyrobu sztucznych kwiatów pod kierownictwem p. *Kowalczykowej*. W kursie tym wzięły udział wszystkie uczestniczki kursu modniarskiego.

Po ukończeniu kursów urządzono w dniach 19 i 20 grudnia 1931 wystawę prac uczestniczek kursów w lokalu p. *Liczbńskiego*, Katowice, Rynek 1. Wystawione prace wzbudziły żywe zainteresowanie licznie zwiedzającej je publiczności.

Uczestniczki kursów wystosowały w dniu 22 grudnia 1931 do Dyrekcji Instytutu pisemne podziękowanie za zorganizowanie i przeprowadzenie kursów.

W obecnej dobie kryzysu urządzanie kursów modniarsko-kwiaciarskich mogłoby ułatwić szerszemu ogółowi praktyczne wykorzystanie nabytych wiadomości, oraz przysporzyć poniekąd dobrobytu przez nauczanie oszczędności i samowystarczalności. Zużytkowanie starych filcowych kapeluszy damskich i męskich i różnych tym podobnych drobiazgów, które się w każdym domu znajdują a przeważnie są skazane na zniszczenie (z braku nieświadomości i nieumiejętności wykorzystania ich) w niejednym wypadku może poprawić budżet domowy. W dzisiejszych ciężkich czasach na częstą zmianę kapelusza nie każda pani może sobie pozwolić. Na kursach Instytutu można zaś nauczyć się sporządzania wielu praktycznych przedmiotów a tem samem przysporzyć sobie korzyści.

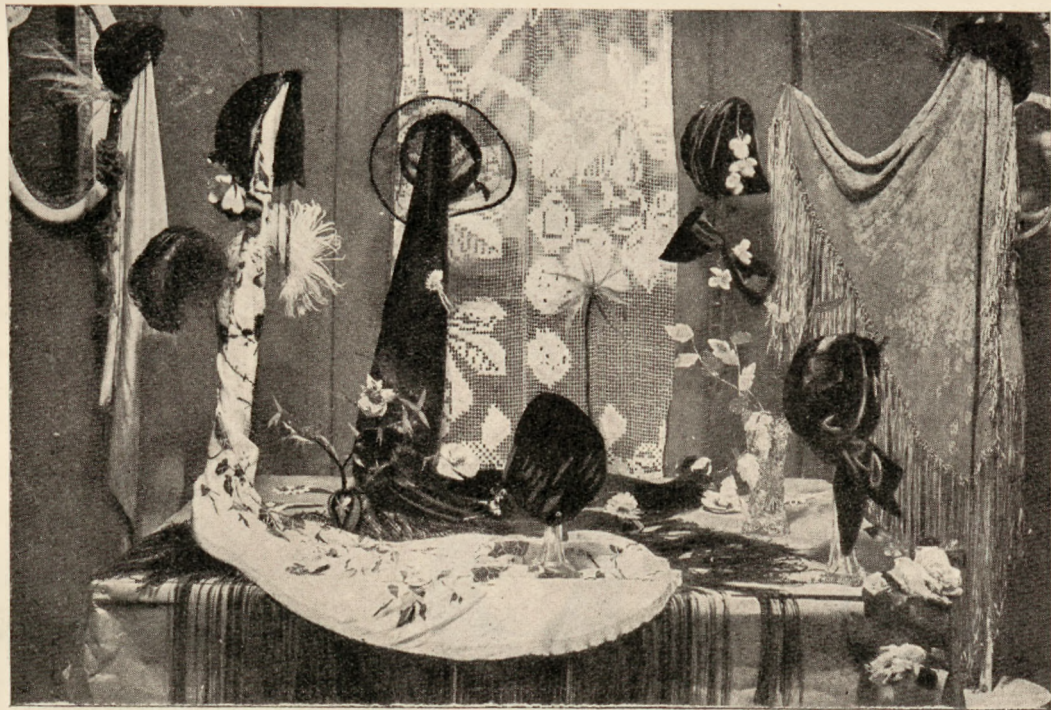
W związku z powyższem podajemy opis metodyki runda oraz główki kapelusza angielskiego wraz z rycinami:

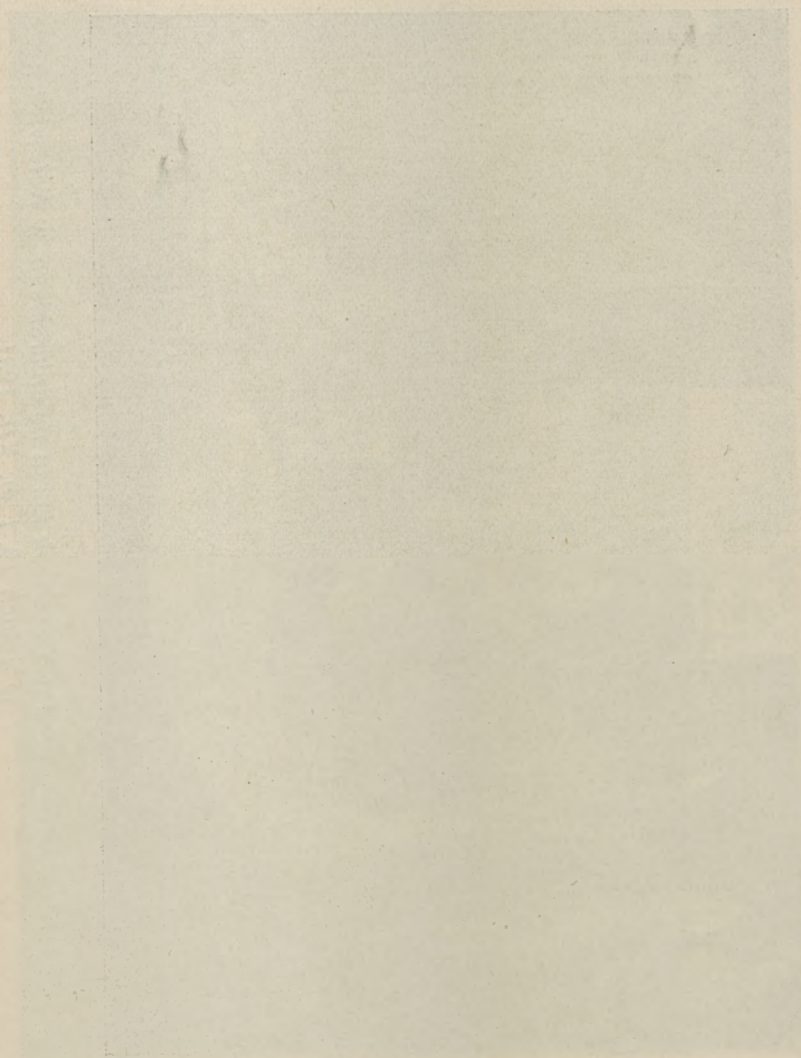
41a. Wystawa prac uczestniczek kursu modniarskiego w Katowicach
w dniach 19. i 20. XII. 1931.

41b. Wystawa prac uczestniczek kursu modniarskiego w Katowicach
w dniach 19. i 20. XII. 1931.

41c. Wystawa prac uczestniczek kursu modniarskiego w Katowicach
w dniach 19. i 20. XII. 1931.

SKALA: 1:2,5

Wymiary podano w centymetrach(cm.)

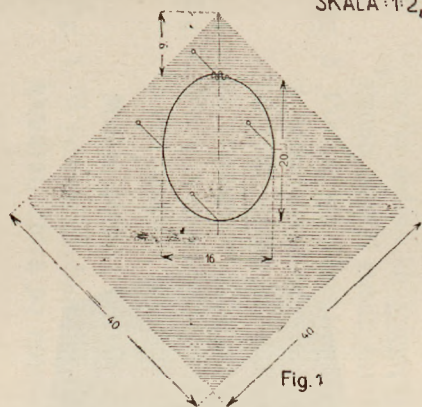

Fig. 1

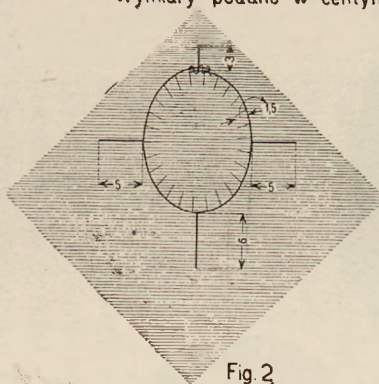

Fig. 2

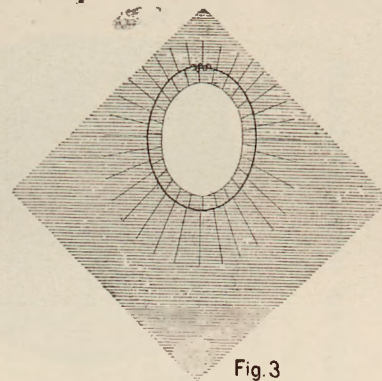

Fig. 3

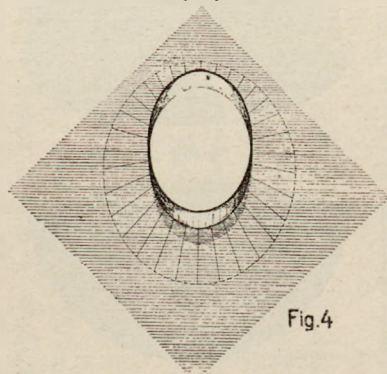

Fig. 4

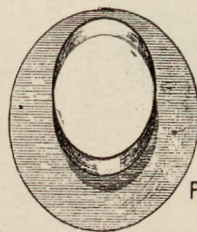

Fig. 5

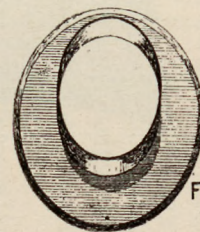

Fig. 6

41d. *Metodyka ronda kapelusza angielskiego.*

SKALA 1:1

WYMIARY PODANO W CENTYMETRACH (cm.)

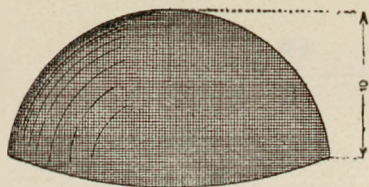

Fig. 1

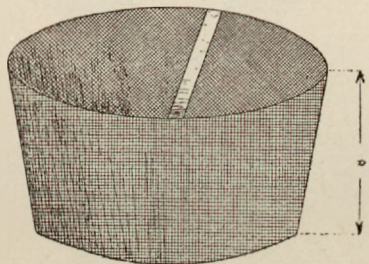

Fig. 3

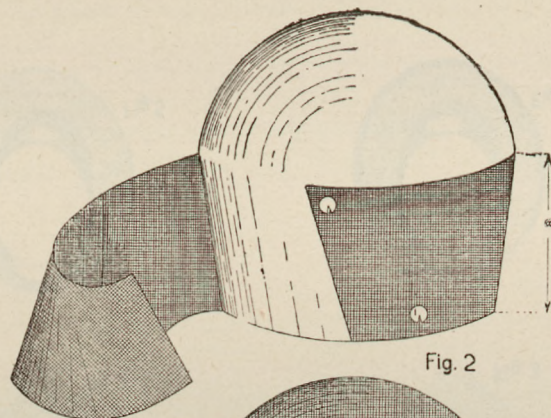

Fig. 2

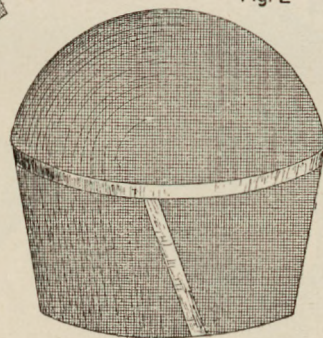

Fig. 4

41e. Model główki kapelusza angielskiego.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

Metodyka ronda kapelusza angielskiego (41 d).

Fig. 1. Na grolinie wyciętej w formie kwadratu o boku 40 cm umieszczono t. zw. beretkę t. j. drut owinięty nicią, wymierzony według obwodu głowy z dodaniem 3 cm na założenie. Beretkę umieszcza się w odległości 9 cm od rogu groliny, liczonej od punktu związania beretki, który ma stanowić tył ronda kapelusza.

Elipsę beretki przecinamy średnicami wzdłuż 20 cm, wszerz 16 cm a w punktach przecięcia średnic z obwodem beretki przypinamy 4 szpilkami.

Fig. 2. przedstawia beretkę wszytą w grolinę ścięciem dzierganym; przedłużenia średnic poza obwód beretki oznaczają wymiary ronda kapelusza: przód: 6 cm, tył: 3 cm, oba boki prawy i lewy po 5 cm naokoło wewnętrznego brzegu beretki oznaczamy $1\frac{1}{2}$ cm linie nacięć.

Fig. 3. Wycięto grolinę wewnątrz obwodu beretki aż po $1\frac{1}{2}$ cm szeroki pas i pas ten nacięto według kresek aż do brzegu beretki. Nadto wypromieniowano (narysowano) 32 kreskami powierzchnię ronda (przygotowano do cyrkla).

Fig. 4. Ukośnym paseczkiem z groliny wysokości $1\frac{1}{2}$ cm obszyto galeryjkę ścięciem fastrygowym a nadto oznaczono obwód ronda (cyrkiel).

Fig. 5. Podług wycięcia tego obwodu ronda wymierzono drut z dodaniem 3 cm na założenie, następnie poczynając od tyłu, obszyto rondo w drut ścięciem dzierganym ze starannem zakończeniem na założenie drutu z tyłu.

Fig. 6. Po wyprasowaniu ronda obszyto jego brzeg ukosem 2 cm paskiem jedwabiu ścięciem fastrygowym.

Model główki kapelusza angielskiego (41 e).

Fig. 1. Wycięcie czubka główki z groliny o wymiarze 20 cm kwadrat, którą po namoczeniu przez chwilę w wodzie

obciągamy na drewnianą formę. Gdy wyschnie obcinamy obwód wokoło równo, poczem główkę prasujemy gorącym żelazkiem przez materiał suchy.

Fig. 2. Wyciętym z groliny 8 cm szerokim skosem obciągamy drewnianą formę główki, przypinając go wokoło pluskiewkami i zszywamy z tyłu główki tak, by schodzące się jego brzegi wypadły ukośnie.

Fig. 3. Zszycie skosu pokrywamy 2 cm ukosem batystu.

Fig. 4. Na nasadzony na formę skos nasuwamy czubek na głębokość 1 cm, przyszywamy go do skosu ścięciem krzyżkowym; po sprasowaniu pokrywamy szwy ukosem 2 cm szerokim z batystu.

Podajemy fotografie (41 f)

AB runda kapelusza z bokami z groliny (łyka twardego) moczonej i naciąganej bez szwu,

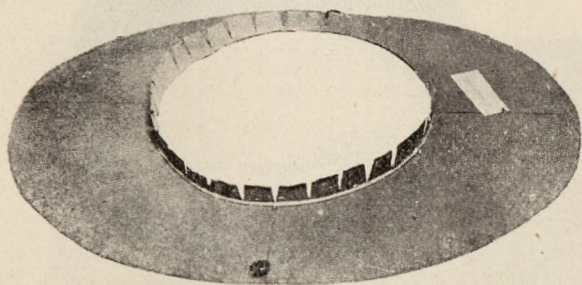
oraz (41 g)

C fasonu budki z groliny moczonej bez szwu.

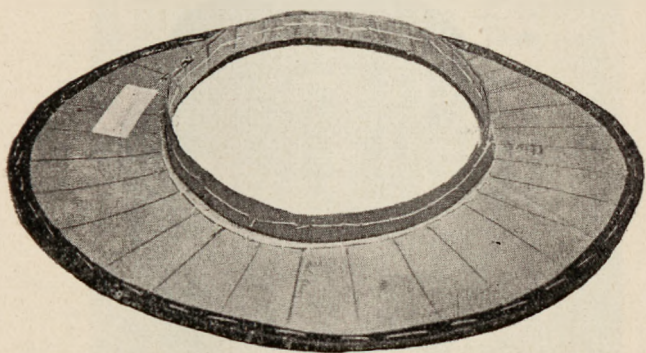
D fasonu główki z moczonej i naciąganej groliny.

Niezbędne materiały i przybory do modniarstwa:

1. nożyczki,
2. centymetr,
3. naparstek zwykły,
4. igły paryżanki,
5. szpileczki,
6. poduszeczka do igieł i szpilek,
7. szczypce do cięcia drutu,
8. zeszyt,
9. guma do rysunków,
10. ołówek,
11. linja,
12. 2 arkusze tektury na fasony,
13. grolina (szpaterja, łyko twarde),

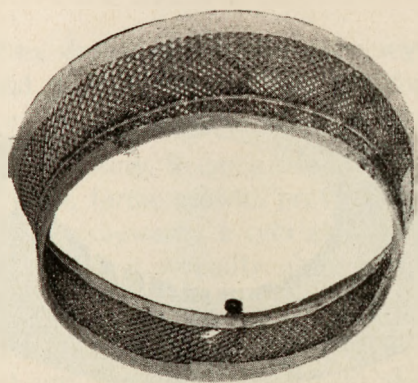

A.

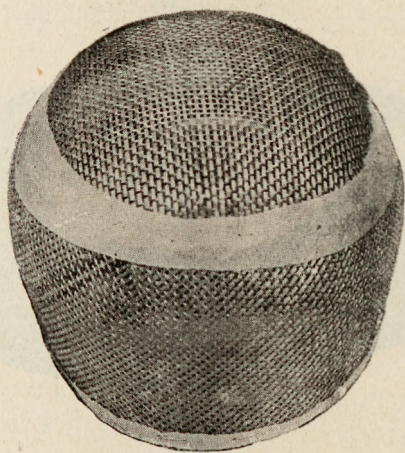

B.

41 f. Rondo kapelusza z bokami.

C.

D.

41g. C — *fason budki.*

D — *fason główki.*

*42. Kurs kroju damskiego w Katowicach
od 23. XI. 1931 do 19. XII. 1931.*

43. Kurs kroju męskiego w Katowicach
od 23. XI. 1931 do 19. XII. 1931.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

14. 1 arkusz miękkiego łyka,
15. po 1 m muślinu białego i czarnego na główki i fasony,
16. 2 krążki drutu modniarskiego białego i czarnego,
17. 1 szpulka nici białych Nr. 20 i 1 szpulka czarnych Nr. 40,
18. 1 rolka bibułki karbowanej,
19. forma główki z drzewa,
20. ściereczka do prasowania fasonów.

Kursy kroju damskiego i męskiego, odbyte w czasie od 23 listopada do 19 grudnia 1931 r. w Katowicach.

Na rozpoczęcie się kursów w dniu 23 listopada stawiło się 18 uczestniczek na kurs kroju damskiego, a 16 uczestników na kurs kroju męskiego. Naukę na obu kursach prowadził p. Aleksander Konieczny z Warszawy. Na kursie damskim odbywała się nauka codziennie począwszy od godz. 18-tej; na kursie zaś męskim codziennie od godz. 19-tej. Oba kursy prowadzono w przyległych salach równolegle.

W dniu 19 grudnia 1931 r. otrzymali zaświadczenia uczęszczania na

kurs kroju damskiego:

1. Czerwiński Kazimierz	Katowice, Andrzeja 12.
2. Duda Aniela	Nowa Wieś, Kilińskiego 5.
3. Kanwiszerówna Pelagia.	Będzin, Kolonja Koszelew.
4. Kasprzycki Rudolf	Katowice, Andrzeja 12.
5. Krzyszkowski Aleksander	Katowice, Jagiellońska 13.
6. Lelonek Józef	Roździeń, Warszawska 57.
7. Madejanka Małgorzata	Nowa Wieś, 3-go Maja 82.
8. Mazurkówna Marja	Kostuchna, ul. Jana 4.
9. Neumanówna Marja	Mała Dąbrówka, Siemianowicka 20.
10. Paskówna Władysława	Dąbrowa Górnicza, Wiejska 12.
11. Singer Roman	Katowice, Poprzeczna 14.
12. Sosnowska Paulina	Katowice, Jacka 4.
13. Wowro Gertruda	Roździeń, Piłsudskiego 22.

kurs kroju męskiego:

1. <i>Bajerski Stanisław</i>	Katowice III, Wojciechowskiego 50.
2. <i>Bryła Ignacy</i>	Jankowice, pow. Pszczyna,
3. <i>Cichy Jan</i>	Katowice, Marszałka Piłsudskiego 51.
4. <i>Kubisz Herbert</i>	Katowice III, Wojciechowskiego 2.
5. <i>Kulka Stanisław</i>	Katowice, Mikołowska 52.
6. <i>Nierodziński Jan</i>	Katowice, Bartosza Głowackiego 17.
7. <i>Nosał Andrzej</i>	Katowice, Barbary 10.
8. <i>Otola Antoni</i>	Katowice, Mariacka 21.
9. <i>Papoń Franciszek</i>	Janów Miejski, Janowska 32.
10. <i>Plutowski Dominik</i>	Mszana, pow. Rybnik.
11. <i>Samek Piotr</i>	Sosnowiec, Dolna 6.
12. <i>Schneider Paweł</i>	Katowice I, Górnicza 13.
13. <i>Sikora Hipolit</i>	Katowice, Wojewódzka 30.
14. <i>Słowiński Jan</i>	Katowice, św. Jana 9, I. p.
15. <i>Sztejnert Antoni</i>	Mała Dąbrówka, Siemianowicka 4.
16. <i>Wyciślik Antoni</i>	Lipiny, Hutnicza 18.

Kurs dla instalacji piorunochronów, odbyty w czasie od 4 lutego do 21 kwietnia 1931 r. w Katowicach.

Z początkiem roku 1928 rozpoczęto przygotowania do uruchomienia kursu dla piorunochronów na życzenie Cechu Dekarskiego w Katowicach, który zgłosił 15 członków i przesłał wpisowe po zł 5,— od członka. Niestety zaszły trudności w wyszukaniu prelegenta i w uzgodnieniu terminu otwarcia kursu z sezonowymi zajęciami dekarzy spowodowały znaczną zwłokę w otwarciu kursu. Ostatecznie w roku 1930 podjął się przeprowadzenia tego kursu dyrektor Instytutu p. *inż. Mieczysław Bizoń*. Kurs otwarto dnia 4 lutego 1931 r. i naukę przeprowadzono na tym kursie według programu zatwierdzonego przez Województwo w dniu 24. XII. 1929 r.

Na kurs zapisało się 16 uczestników, 14-tu zaś uczęszczało stale do końca nauki. Nauki języka polskiego i nauki o państwie udzielał *Dr. A. Karczmarski*. Dyrektor Instytutu

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

Inż. M. Bizoń prowadził wykłady fachowe oraz ćwiczenia praktyczne celem umożliwienia uczestnikom kursu zapoznania się z pomiarami instalacji piorunochronowej i wnikięcia nieco głębiej w ich istotę. Pozatem w dniu 28 marca 1931 r. odbyła się wycieczka, która zwiedziła instalację piorunochronową na gmachu Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego po uzyskaniu zezwolenia ze strony tegoż, za co Dyrekcja Instytutu pozwala sobie na tem miejscu uprzejmie podziękować. W ciągu wykładów z przedmiotu fachowego otrzymywali uczestnicy pisemne skróty wykładów, umożliwiające im powtarzanie materiału przerobionego na lekcjach. Zasadniczo posługiwano się podręcznikiem Gnoińskiego wydanie II, który rozsprzedano między uczestnikami kursu. Pozatem rozdano uczestnikom kursu broszury z tekstem odnośnych przepisów elektrotechnicznych. Godzin wykładowych odbyło się: 19 z języka polskiego i nauki o państwie, 28 z wiadomości fachowych i 19 godzin ćwiczeń praktycznych. Podczas przeprowadzania ćwiczeń okazała się potrzeba powiększenia ilości godzin ćwiczeń praktycznych. Nauka odbywała się we wtorki i czwartki od godziny 18-tej do 21-szej, ćwiczenia praktyczne odbywały się w tychsamych dniach lecz od godz. 16. do 20. Nauka odbywała się w lokalu wynajętym w Wełnowcu. Ćwiczenia przeprowadzono zapomocą aparatów, których raczyły wypożyczyć: Stowarzyszenie Dozoru Kotłów Parowych i Śląskie Techniczne Zakłady Naukowe, za co Dyrekcja wyraża serdeczne podziękowanie obu wymienionym instytucjom. Na kurs uczęszczało: 9 dekarzy, 1 blacharz, 3 elektromonterów i 1 wermistrz.

W dniu zakończenia kursu p. *Bothe*, mistrz dekarski, imieniem wszystkich obecnych uczestników podziękował Dyrekcji Instytutu za przeprowadzenie kursu. W krótkim przemówieniu *Dyr. Bizoń* podkreślił, iż staraniem Instytutu było kurs ten tak poprowadzić, aby słuchaczom dać możność głębszego zapoznania się z tą, na pozór łatwą, w istocie jednak

następującą wiele trudności dziedziną wiedzy fachowej.
Kurs przeprowadzono według poniższego programu:

A) Organizacja.

Celem kursu dla instalacji piorunochronów jest danie instalatorom piorunochronów potrzebnych wiadomości teoretycznych i praktycznych do wykonania prac swego zawodu.

Kurs trwa 8 tygodni po 6 godzin nauki tygodniowo.

Nauka obejmuje:

1. Język polski i naukę o Polsce (18 godzin).
2. Wiadomości zawodowe (28 godzin).
3. Ćwiczenia praktyczne (10 godzin).

Warunki przyjęcia: 1. świadectwo zwolnienia ze szkoły powszechnej, 2. świadectwo ukończenia nauki w rzemiośle dekarzkiem, blacharskiem, lub elektroinstalacyjnem, 3. conajmniej 2-letnia praktyka w tych rzemiosłach w charakterze czeladnika.

Kandydaci, którzy wykażą się przy wpisach dowodem ukończenia kształcącej szkoły zawodowej i praktyką jako dekarz, blacharz lub elektroinstalator, będą mieli przy przyjęciu pierwszeństwo.

Wpisowe wynosi zł. 10,— a opłata za kurs zł. 50,—.

Nauka odbywa się w sposób elementarny i posługuje się doświadczeniami, obrazami świetlnymi, tablicami, modelami, szkicami schematycznymi i wycieczkami.

Uczestnicy kursu, którzy po jego ukończeniu poddadzą się egzaminowi, otrzymują zaświadczenie ukończenia kursu.

Wszyscy inni uczestnicy otrzymują, o ile regularnie na kurs uczęszczali, poświadczenie uczęszczania.

B) Plan nauki.

Język polski w zakresie potrzebnym do zrozumienia odnośnego polskiego słownictwa technicznego.

Nauka o Polsce. Zasadnicze wiadomości o kraju i państwie.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

Wiadomości zawodowe.

1. Elektryczność atmosferyczna i rodzaje jej wyładowania.
2. Przebieg zjawiska i skutki uderzenia piorunu.
3. Systemy piorunochronów budynkowych.
4. Szkody wyrządzane przez pioruny i wykaz budynków, które przede wszystkim powinny być zaopatrzone w piorunochrony.
5. Części składowe piorunochronów budynkowych:
 - a) części odbiorcze i ochronne;
 - b) przewodniki łączące powyższe części z uziemieniem;
 - c) uziemienia.
6. Montaż piorunochronów:
 - a) przymocowanie przewodników;
 - b) uwzględnianie przy urządzeniach piorunochronów drzew i przedmiotów metalowych, znajdujących się w pobliżu budynku.
7. Opracowanie projektu urządzenia piorunochronu:
 - a) zasady projektów;
 - b) kosztorysy.
8. Badania i pomiary urządzeń piorunochronów.
9. Liczniki uderzeń piorunów.
10. Urządzenia piorunochronów dla składów prochu, dynamitu i innych materiałów wybuchowych.

Ćwiczenia praktyczne.

W związku z powyższem zamieszczamy fotografie i rysunki ilustrujące rodzaj i sposób wykonywania niektórych ćwiczeń i pomiarów podczas trwania kursu. Na podwórzu ówczesnych pomieszczeń szkolnych zabudowano dwa uziemiacze U_1 i U_2 według rysunku 44.

W celu pomiaru spadku napięcia pomiędzy obu uziemiaczami wykonano połączenie według schematu rys. 45, czerpiąc prąd zmienny o napięciu 220 woltów wprost z sieci.

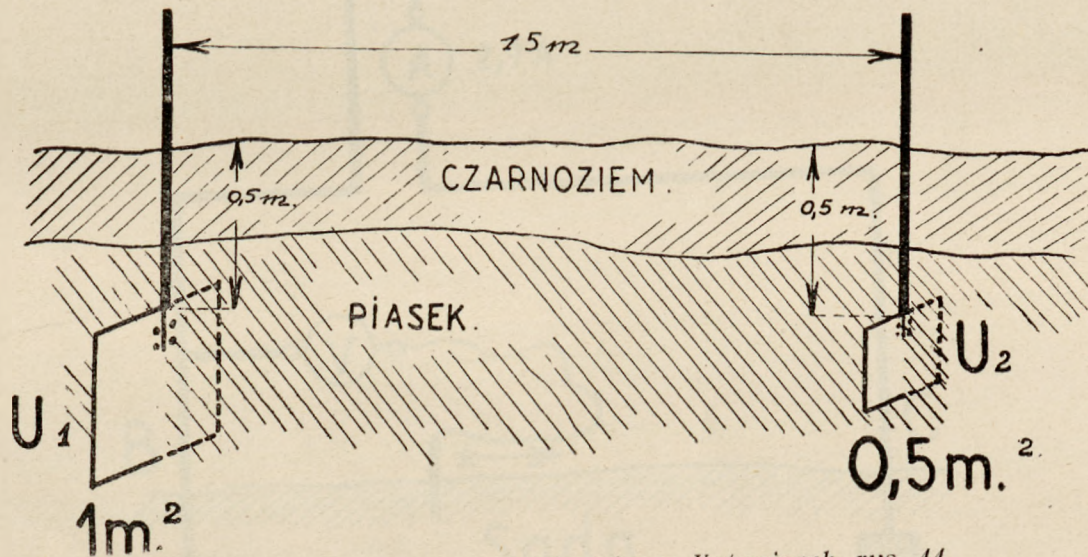
Pomiar spadku napięcia pomiędzy dwoma uziemiaczami wykonanymi z blachy żelaznej o grubości 1 mm, z których uziemiacz pierwszy U_1 posiada obustronną powierzchnię 1 m^2 , drugi zaś U_2 , $0,5 \text{ m}^2$, przedstawia rysunek 46.

Rezultaty pomiaru uwidoczniono poniżej.

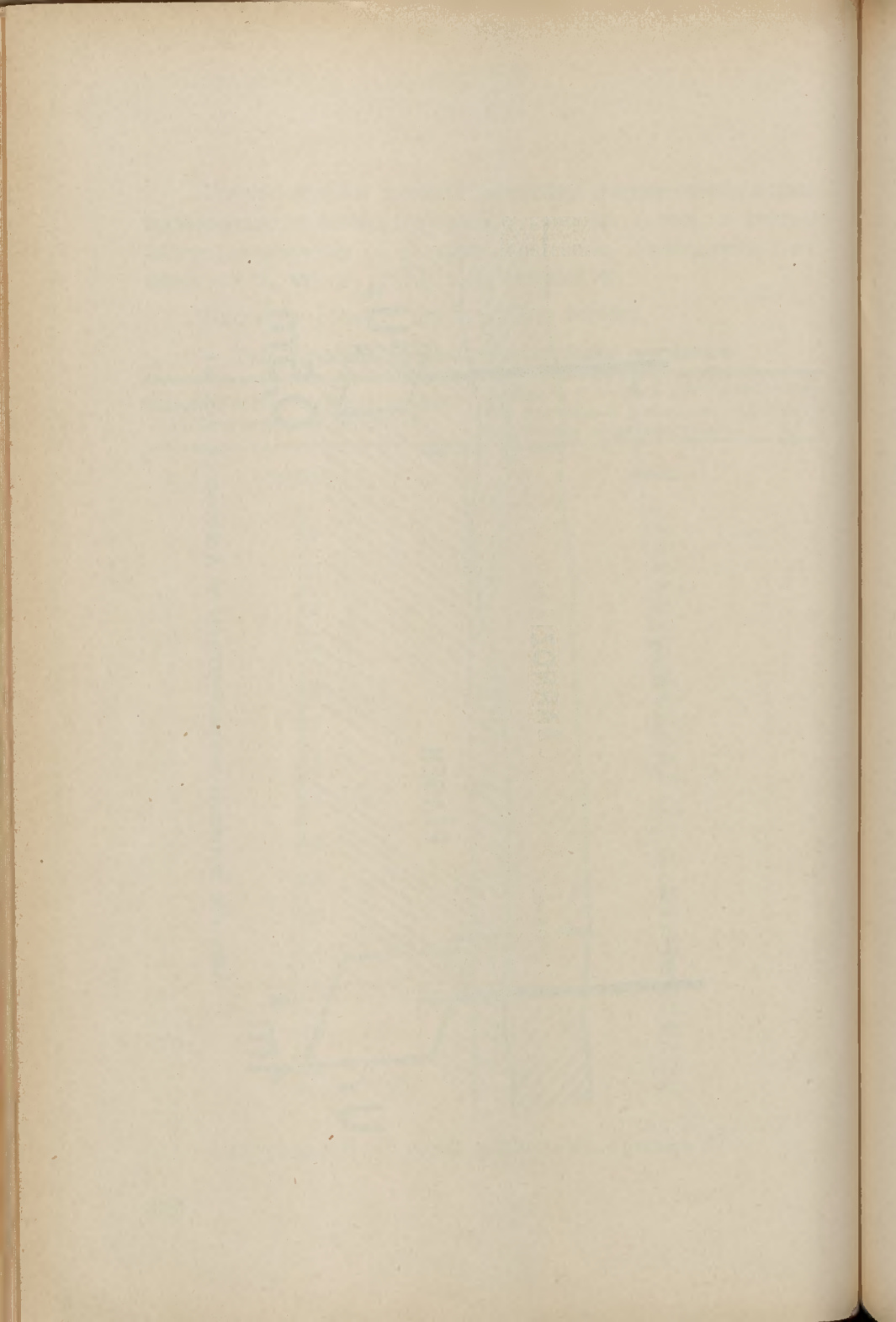
Tabelaryczne zestawienie rezultatu pomiarów.

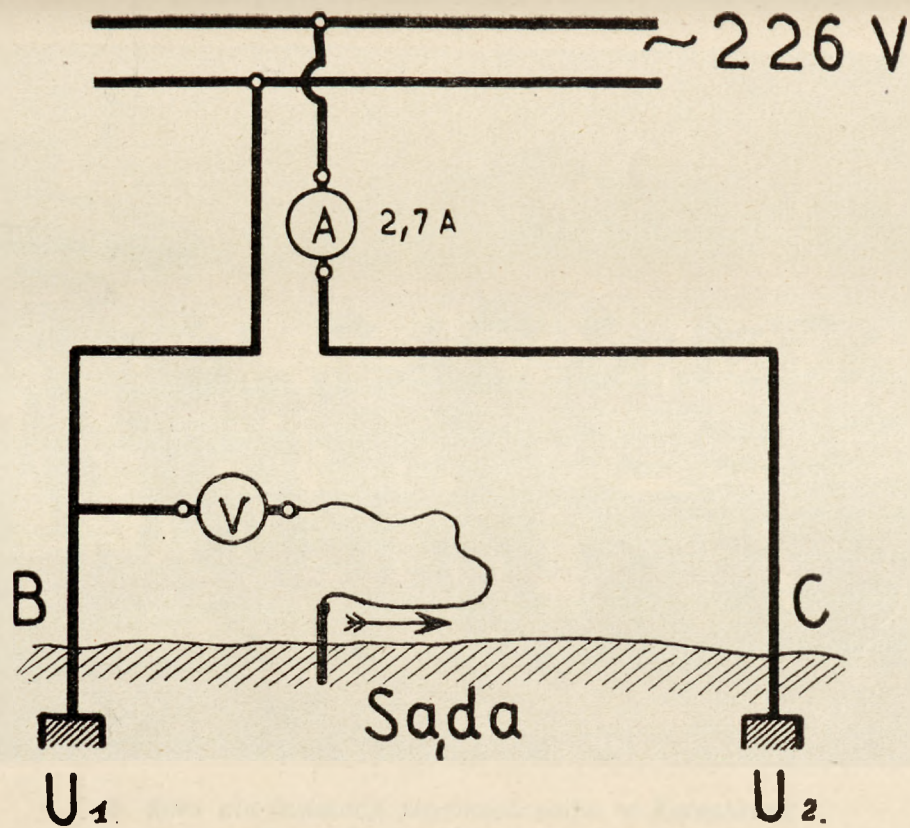
Odległość w metrach miejsca wetknięcia sondy od punktu B.	Napięcie w voltach jakie panuje między punktem B a miejscem wetknięcia sondy przy natężeniu prądu $i = 2,7 \text{ A}$
metry	volt
0	0
0,5	40
1	50
1,5	60
2	64
2,5	66
3	66
3,5	67
4	68
4,5	68
5	69
5,5	70
6	70
6,5	70
7	70
7,5	—
8	72
8,5	—
9	73
9,5	—
10	73
10,5	—
11	76
11,5	—
12	78
12,5	80
13	83
13,5	88
14	92
14,5	110
15	210

Graficzne zaś ich ujęcie przedstawia rysunek 47.

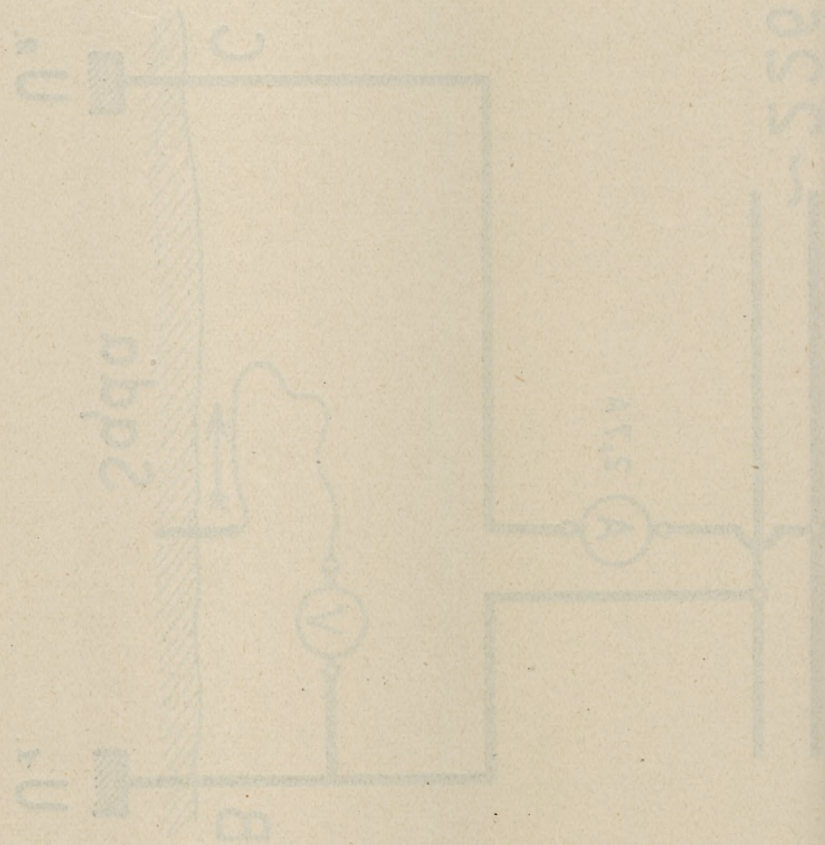
Kurs dla instalacji piorunochronów w Katowicach, rys. 44.

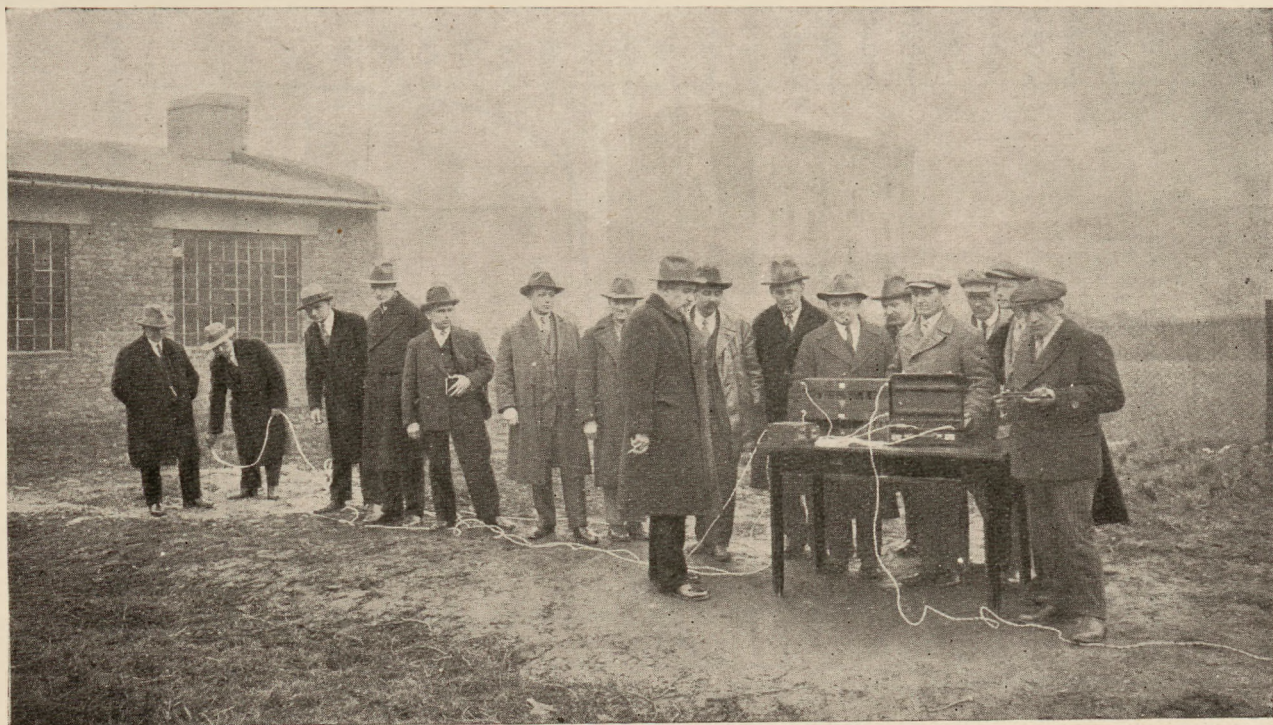

Kurs dla instalacji piorunochronów w Katowicach, rys. 45.

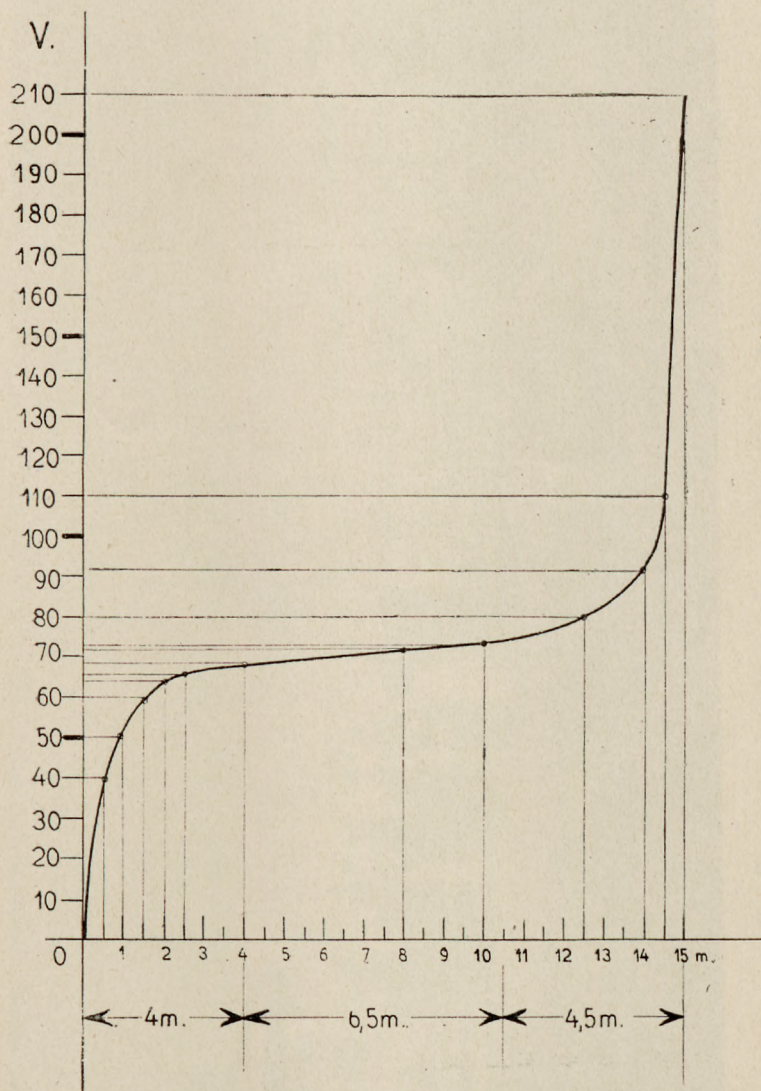
2. Вывести закон сохранения энергии в электрической цепи.

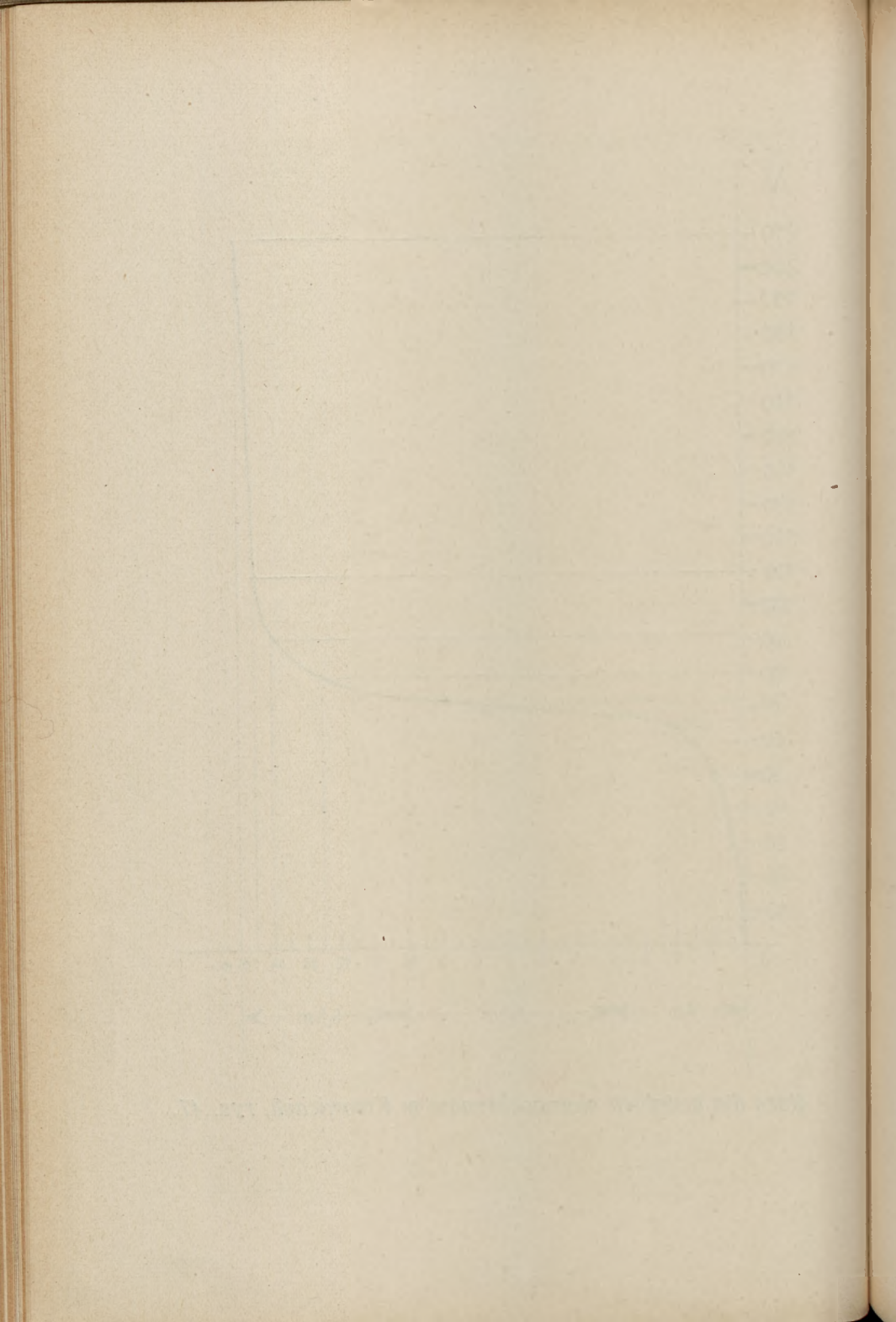

46. Kurs dla instalacji piorunochronów w Katowicach
Pomiar spadku napięcia między dwoma uziemiaczami,

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

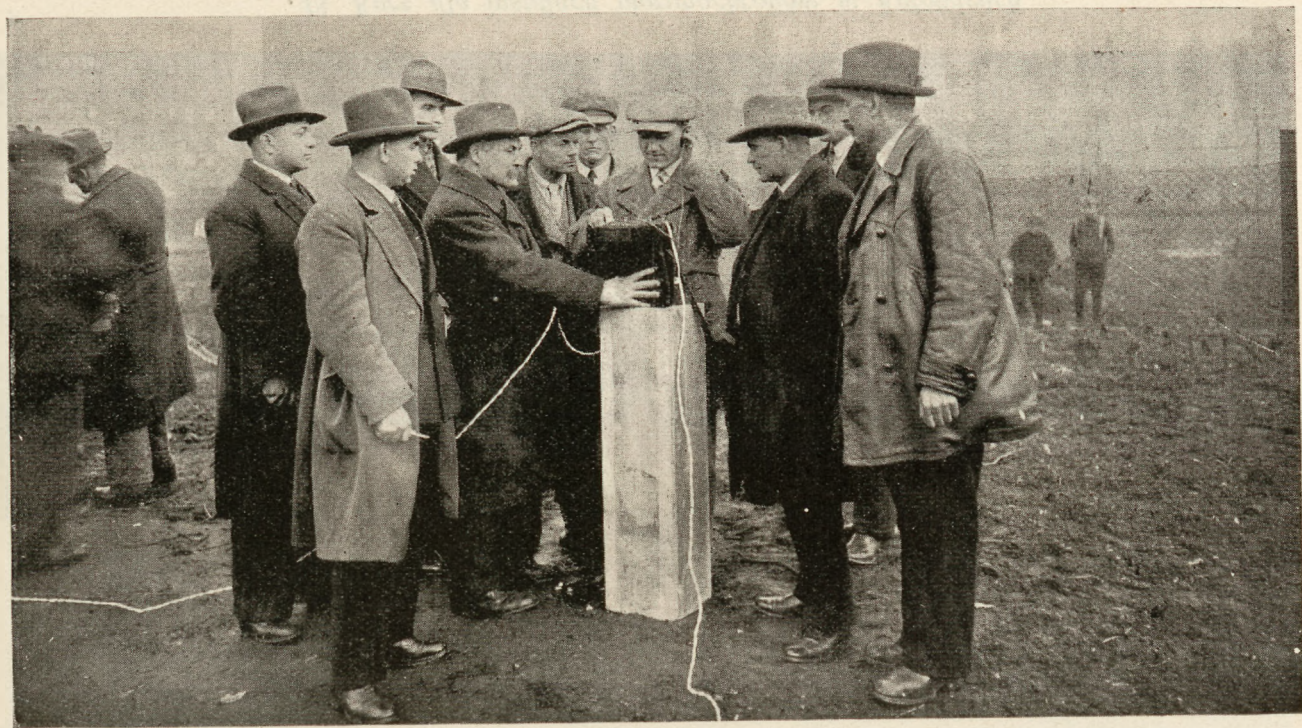

Kurs dla instalacji piorunochronów w Katowicach, rys. 47.

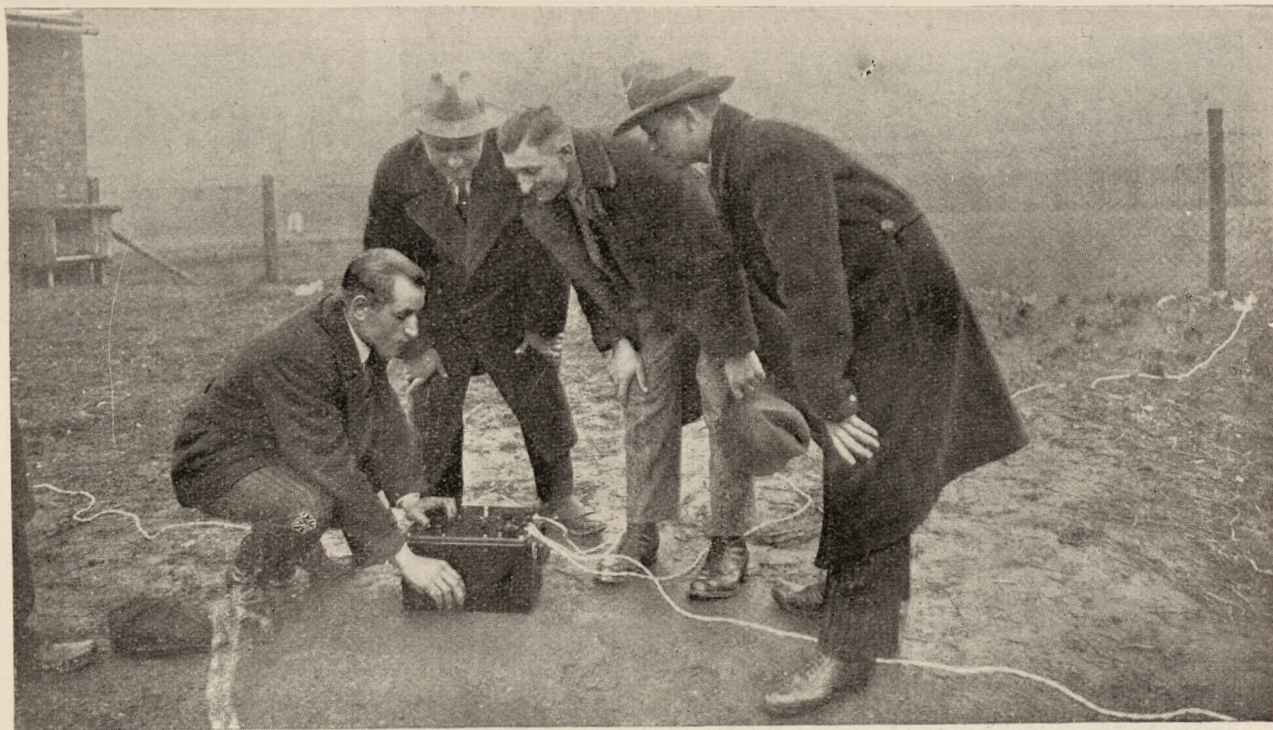

48. Kurs dla instalacji piorunochronów w Katowicach
Pomiar oporu, podlegającego elektrolizie.

49. Kurs dla instalacji piorunochronów w Katowicach
Pomiar oporu uziemienia.

50. Kurs dla instalacji piorunochronów w Katowicach
Pomiar oporu uziemiaczy metodą kompensacyjną.

50a. Kurs dla instalacji piorunochronów w Katowicach
od 4. II. 1931 do 21. IV. 1931.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

Pomiary oporów podlegających elektrolizie a więc obarczonych zjawiskiem polaryzacji jakoteż oporów nie podlegających elektrolizie, wykonywano trzema wypożyczonemi aparatami i tak:

1. Mostkiem Wheatstone'a w układzie Kohlrausch'a, wypożyczonym przez Stow. Doz. Kotłów Parow. w Katowicach,
2. mostkiem z telefonem, konstrukcji specjalnej dla pomiarów przy instalacjach piorunochronowych.

Ćwiczenia odbywały się dwoma aparatami, z których jeden wypożyczyło tutejsze Stowarzyszenie Dozoru Kotłów Parowych, drugi wypożyczył uczestnik kursu p. Scholtyssek Karol, samodzielny dekarz, dostarczając równocześnie kilku specjalnych zacisków. Fot. 48 i 49 przedstawiają ćwiczenia tym mostkiem.

Wreszcie wykonano przedstawione na fot. 50 ćwiczenia pomiaru oporu uziemiaczy ćwiczenia prądem zmiennym metodą kompensacyjną, aparatem wypożyczonym przez Śląskie Techniczne Zakłady Naukowe, według połączenia Berend't'a.

Kurs ukończyli poniżej wymienieni uczestnicy, którym w dniu 6 maja 1931 r. wręczono zaświadczenia uczęszczania na kurs:

1. <i>Białka Wacław</i>	Bieruń Stary, Firma „Lignoza“.
2. <i>Bogacz Tadeusz</i>	Czeladź, Będzińska 20.
3. <i>Bothe Paweł</i>	Katowice, Słowackiego 18.
4. <i>Cieśla Franciszek</i>	Wielkie Piekary, Mariacka 74.
5. <i>Fuchs Ernest</i>	Katowice II, Długa 2.
6. <i>Głania Antoni</i>	Krywałd, Firma „Lignoza“.
7. <i>Heimlich Paweł</i>	Katowice, Słowackiego 18.
8. <i>Krajczyk Paweł</i>	Ruda, Św. Józefa 21.
9. <i>Oelsner Paweł</i>	Katowice II, Krakowska 70.
10. <i>Scholtyssek Karol</i>	Król. Huta, Ligota Górnicza 8.
11. <i>Scholz Walter</i>	Mysłowice, Szkolna 1.
12. <i>Spora Edmund</i>	Król. Huta, Mickiewicza 21.

13. † *Tylla Paweł* (zm. 3. XI. 1931) Katowice, Stalmacha 18.

14. *Woźnica Józef* Krywałd, Firma „Lignoza”.

Po ukończeniu kursu odbyła się w jednej z katowickich restauracji wspólna herbata przy miłej pogadance.

**Kurs „Zasadnicze rodzaje uszkodzeń maszyn elektrycznych
i ich naprawa w praktyce”,
odbyty w czasie od 13 listopada do 23 grudnia 1931 r.
w Katowicach
(przechodni).**

W dniu 13 listopada 1931 r. otwarto w gmachu Śląskich Technicznych Zakładów Naukowych przy ul. Krasińskiego w Katowicach kurs „Zasadnicze rodzaje uszkodzeń maszyn elektrycznych i ich naprawa w praktyce.” Na kurs zapisało się 39 kandydatów, ukończyło go zaś 36 kursistów w dniu 23. XII. 1931 r. Nauki na kursie udzielał inż. *Kazimierz Kiciński*. Lekcje odbywały się 3 razy w tygodniu a to: w poniedziałki, środy i piątki od godz. 18-tej do 20-tej. Uczestnicy kursu korzystali ze skryptów opracowanych przez inż. Kicińskiego. Egzamin końcowy przewidziano na miesiąc styczeń 1932 roku. Frekwencja na kursie była bardzo regularna. Ze względu na to, że okazało się niemożliwym wyczerpać program kursu w 30 godzinach wykładów, powiększono ilość godzin do 36-ciu.

Większa część słuchaczy składała się z elektromonterów, zatrudnionych przy naprawach i doglądaniu maszyn elektrycznych w zakładach przemysłowych na obszarze Górnego Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego, pozatem wśród uczęszczających na kurs było kilku sztygarów, dozorców i 1 majster.

W ciągu prowadzenia kursu dawał się dotkliwie odczuć brak koniecznych pomocy naukowych.

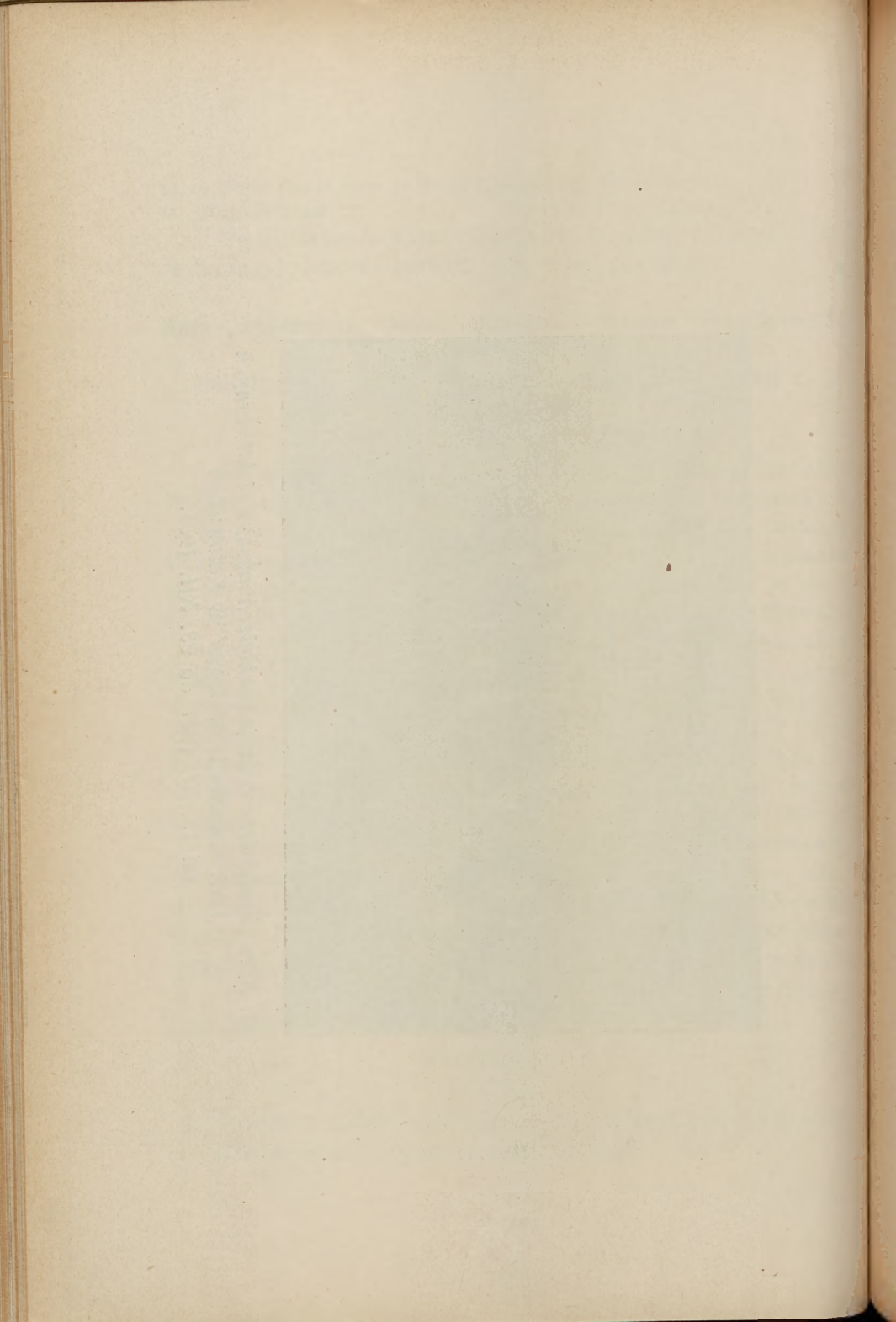
Program kursu:

I. Wstęp:

1. Przebieg badań instalacji siły, zmierzających do stwierdzenia defektu maszyny elektrycznej.

51. Kurs „Zasadnicze rodzaje uszkodzeń maszyn elektrycznych
i ich naprawa w praktyce“ w Katowicach
od 13. XI. 1931 do 23. XII. 1931.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

2. Wymiana uszkodzonej maszyny na rezerwową (odpowiednie połączenie końcówek, właściwy kierunek obrotu silników).
3. Spotykane w praktyce rodzaje uszkodzonych maszyn elektrycznych:
 - a) maszyny prądu stałego (silniki, silniki trakcyjne);
 - b) maszyny prądu zmiennego (silniki);
 - c) transformatory (suche, olejowe, kopalniane);
 - d) aparaty elektryczne (wyłączniki, rozruszniki, przełączniki).

II. Rodzaje najczęstszych uszkodzeń w:

A) maszynach prądu stałego:

1. częściowe lub całkowite przepalenie się izolacji uzwojenia twornika,
2. uszkodzenie kolektora,
3. uszkodzenie uzwojeń magnesy,
4. defekty w szczotkach (komutacja),
5. nieprawidłowe połączenie na tabliczce zaciskowej,
6. uszkodzenie mechaniczne (wał, łożyska, tarcze łożyskowe, szczotkotrzymacze, bandaż twornika),

B) maszynach prądu zmiennego:

a) silniki pierścieniowe:

1. częściowe lub całkowite przepalenie się izolacji uzwojenia wirnika,
2. częściowe lub całkowite przepalenie się izolacji cewek stojana (zwarte zwoje),
3. wylutowanie się cyny w kłamrach łącznikowych uzwojenia sztabkowego wirnika,
4. uszkodzenia głowicy pierścieni ślizgowych,
5. defekt w zwieraczu lub w sprężynach zwierających,
6. niedostatecznie silne przyleganie szczotek do pierścieni ślizgowych,

7. uszkodzenia mechaniczne (panewki, łożyska, rolkowo-kulkowe, tarcze łożyskowe, bandaże uzwojenia wirnika, wentylator, ogólne zanieczyszczenie silnika),

b) silniki krótkozwarte:

1. rozluźnienie pierścieni zwierających klatkę wirnika,
2. inne uszkodzenia jak wyżej (poz. 2 i 7),

C) transformatorach:

1. uszkodzenie w przełączniku zaczepów,
2. zwarte zwoje uzwojenia wysokiego napięcia,
3. zwarte zwoje uzwojenia niskiego napięcia,
4. przebicie (do korpusu) izolacji,
5. rozkręcenie się śrub ściskających blachy transformatora,
6. uszkodzenia w transformatorach kopalnianych: uszkodzenia urządzenia rozdzielczego wysokiego lub niskiego napięcia,

dodatkowo:

- a) olej transformatorowy (rola oleju transform., badanie oleju, defekty oleju, oczyszczanie i wymiana oleju),
- b) uszkodzenie skrzyni lub konserwatora oleju transformatora, nieszczelność, przeciekanie oleju przez kurki,
- c) chłodzenie transformatora (dobre przewietrzanie celki transformatorowej),

D) aparatach elektrycznych:

a) wyłączniki olejowe:

1. uszkodzenia kontaktów,
2. odkręcanie się śrub izolatorów wyłącznika,
3. uszkodzenia natury mechanicznej,

- b) skrzynki wyłącznikowe z bezpiecznikami lub przekąźnikami:

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

1. uszkodzenia kontaktów,
 2. bezpieczniki lub przekaźniki (defekty mechaniczne),
 3. ogólne uszkodzenia mechaniczne,
- c) rozruszniki (olejowe i suche):
1. zwarcia między poszczególnymi oporami przez dotyk,
 2. złe kontaktowanie części ciernych,
 3. przerwy w połączeniach,
 4. ogólne uszkodzenia natury mechanicznej,
- d) przełączniki Y/ Δ (do rozruchu silników zwartych):
1. uszkodzenia kontaktów,
 2. nieprawidłowe połączenie z uzwojeniem stojana silnika,
 3. ogólne uszkodzenia mechaniczne.

III. Zakres napraw i ich uskutecznienie w uszkodzeniach maszyn elektrycznych, podanych wyżej:

A) w maszynach prądu stałego:

1. przewijanie uzwojenia twornika,
2. przewijanie uzwojenia magnesów,
3. naprawa, względnie wykonanie nowego kolektora według starego wzoru,
4. wykonanie napraw mechanicznych;

B) w maszynach prądu zmiennego:

1. przewijanie uzwojenia wirnika:
 - a) pętlicowego,
 - b) sztabkowego,
2. przewijanie uzwojenia stojana:
 - a) na niskie napięcie,
 - b) na wysokie napięcie,
3. sposób lutowania połączeń,
4. impregnacja uzwojeń,

5. lakierowanie uzwojeń,
6. suszenie silnika,
7. wykonanie napraw mechanicznych (przetaczanie pierścieni ślizgowych, dopasowywanie sprężyn zwierających do pierścienia zwierającego, wybór szczotek brązowo-węglowych itp.),
8. spawanie klatki wirnika zwartego,

dodatkowo:

o próbach silników asynchronicznych,

C) w transformatorach:

1. rozbiórka transformatora,
2. przechowywanie starego oleju transformatorowego, nadającego się do użytku,
3. nawijanie cewek wysokiego i niskiego napięcia,
4. oczyszczenie dobrych cewek transformatora,
5. impregnacja cewek wysokiego i niskiego napięcia,
6. wymiana uszkodzonego materiału izolacyjnego na nowy,
7. montaż transformatorów,
8. wykonanie i sprawdzenie połączeń cewek transformatora,
9. suszenie transformatora,
10. zalanie transformatora uprzednio oczyszczonym olejem transformatorowym,
11. separowanie oleju po napełnieniu nim transformatora,
12. sprawdzenie przekładni, grupy układu połączeń i właściwego położenia przełącznika zaczepów,
13. uszczelnienie skrzyni transformatora (pokrywy),
14. naprawy mechaniczne:

dodatkowo:

rozpoznawanie przypuszczalnych uszkodzeń w transformatorach niesprawnie pracujących;

71. Kurs dla podkuwaczy koni w Katowicach od 23. X. 1931.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

D) w aparatach elektrycznych:

- a) wyłączniki olejowe,
- b) skrzynki wyłącznikowe,
- c) rozruszniki,
- d) przełączniki,
(naprawy mechaniczne, wymiana uszkodzonych części izolacyjnych na nowe itp.).

Kurs dla podkuwaczy koni w Katowicach (przechodni).

W dniu 23. października 1931 r. rozpoczęto w Katowicach, w gmachu Śląskich Technicznych Zakładów Naukowych przy ul. Krasińskiego kurs dla podkuwaczy koni. Na kurs zapisało się 45 kandydatów. Nauki na kursie udzielają: Stanisław Sobota, dyrektor rzeźni miejskiej w Katowicach, — wiadomości zawodowe godz. 16, Dr. Adam Karczmarski — polskie i obywatelstwo godz. 16, Witold Bobiński, prof. Śląskich Technicznych Zakładów Naukowych — księgowość godz. 8, Jan Szramowski, mistrz kowalski, — wiadomości zawodowe godz. 160. Uczestników kursu podzielono na 4 grupy. Nauka odbywa się jak następuje: Zajęcia praktyczne w warsztacie mistrza J. Szramowskiego w poniedziałki od godz. 8 do 13 grupa I., od godz. 13 do 18 grupa II., we wtorki od godz. 8 do 13 grupa III., od godz. zaś 13 do 18 grupa IV. Wykłady odbywają się w gmachu Śląskich Technicznych Zakładów Naukowych raz w tygodniu i to w każdą środę od godz. 15 do 18,30 dla wszystkich grup wspólnie.

Program kursu jest następujący:

A. Część teoretyczna.

1. Anatomja nogi i kopyta,
2. krążenie krwi, wzrost i mechanika kopyta,
3. znajomość prawidłowych i nieprawidłowych kopyt,

4. różne postawy i chody konia,
5. powstawanie i usuwanie wszelkich chorób kopyta, jak puste i oddzielne ściany, zagwożdżenia, odciski, szczyliny kopyt, zwężenie kopyt, zatrat, kopyto płaskie, wypukłe, kozie kopyto, szczudłowate kopyta, gnicie strzałki itp.,
6. korzyści racjonalnego kucia,
7. pielęgnowanie kopyt okutych i nieokutych: zwiększenie kopyta, przybijanie podkowy, obcinanie, zaokrąglenie i smarowanie kopyta, to samo dotyczy i kopyt źrebięcych, higiena kopyt,
8. kucie prawidłowych kopyt,
9. kucie dla osobnych celów (wierzchowych, wyścigowych, ciężarowych koni itd.),
10. kucie nieprawidłowych kopyt (płaskich, wypukłych, ochwaconych itd.),
11. kucie patentowanymi podkowami (z wkładkami, pokrywkami itd.),
12. kucie przy nieprawidłowych chodach koni (trącanie się, ściganie itd.),
13. zimowe kucie koni (na haciele),
14. kucie z wkładkami,
15. podstawowe zasady co do wartości wyrobów, przechowania i obchodzenia się z surowcem do przeróbki, również jak i ocena dobrych lub złych wyrobów,
16. kuźnia, ognisko, sprzęty i narzędzia,
17. wykonanie rysunków z pewnych modeli podkowniczych, również książkowość dla rzemiosła kowalskiego,
18. poskramianie narownych koni,
19. odpowiedzialność prawna podkuwacza za jego przewinienia podkownicze, za złe obchodzenie się ze zwierzętami i za okaleczenia spowodowane przez zwierzęta przy podkuwaniu.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

B. Praktyczna nauka obejmuje:

1. przygotowanie podkowy i wykonanie, kucie na zdrowych i chorych kopytach, a mianowicie:
 - a) tylne podkowy na prawą i lewą nogę,
 - b) przednie podkowy na prawą i lewą nogę,
 - c) podkowy dla potrzeb wyłuszczonych pod literą A nr. 8 do nr. 15,
2. zdejmowanie starych podków (rozkuwanie),
3. użycie angielskiego noża kopytowego dla oczyszczania kopyt,
4. przystosowanie, dopasowanie i przybicie podkowy,
5. nitowanie szczelin kopytowych,
6. struganie i naprawa źrebięcych kopyt.

Po ukończeniu kursu uczestnicy dopuszczeni będą do egzaminu na podkuwaczy koni przed Państwową Komisją Egzaminacyjną dla majstrów i czeladników kowalskich.

Nadmieniamy, że Śląska Izba Rolnicza prowadzi w Drogomyślu (pow. bielski) przy Państwowem Stadzie Ogierów szkołę dla podkuwaczy koni. Ponieważ jednak uczęszczanie na dwumiesięczne kursy do Drogomyśla sprawiłoby kowalom, zamieszkałym w powiatach: katowickim, lublinieckim, pszczyńskim, rybnickim, świętochłowickim i tarnogórskim wielkie trudności i spowodowałoby zamknięcie ich warsztatów oraz utratę zarobku na czas trwania kursu, przeto Śląski Instytut Rzemieślniczo-Przemysłowy, chcąc usunąć te trudności, poczynił u władz starania, celem zezwolenia na zorganizowanie kursu w Katowicach. Że sprawa ta znalazła uznanie także wśród szerokiego ogółu kowali, dowodem jest to, że na obecnie odbywający się kurs zapisało się 45-ciu kandydatów. Narazie wstrzymujemy się z oceną wyników kursu, ponieważ program jego nie został jeszcze całkowicie wyczerpany.

**Kurs przygotowawczy do egzaminów mistrzowskich
rozpoczęty w dniu 30. października 1931 r. w Katowicach.
(Przechodni.)**

W dniu 30. października 1931 r. rozpoczęto w gmachu Śląskich Technicznych Zakładów Naukowych w Katowicach, przy ul. Krasińskiego kurs przygotowawczy do egzaminów mistrzowskich. Na kurs zapisało się 32 kandydatów z których 22 uczęszcza regularnie na wykłady. Nauka odbywa się trzy razy w tygodniu, a to w poniedziałki, środy i piątki od godziny 18tej do 20-tej. Nauki udzielają:

1. *Bobiński Witold* — rachunki — godz. 15.
2. *Błendowski Jan* — księgowość — godz. 25.
3. *Juras Franciszek Dr.* — kalkulacja rzemieślnicza — godz. 35.
4. *Karczmarski Adam Dr.* — ustawodawstwo ogólne i podatkowe — godz. 30.
5. *Lityński Michał* — handel, weksel, stylistyka i korespondencja — godz. 10.

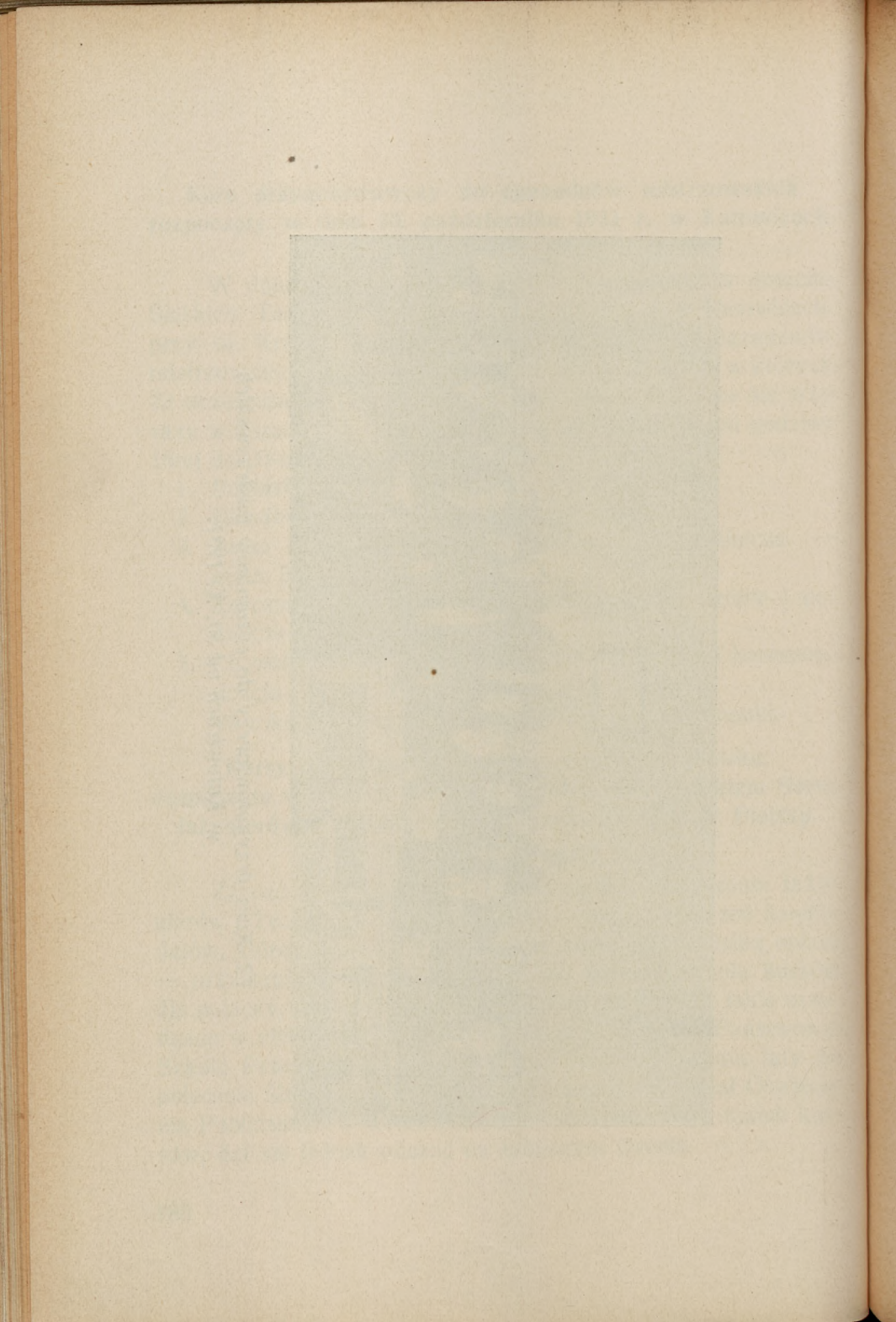
W roku sprawozdawczym odbyto 53 godziny nauki.

**Kursy dla palaczy i elektromonterów w Bielsku,
rozpoczęte w dniu 9. listopada 1931 r., przy Polskiem Stow.
Inżynierów i Techników Woj. Śląskiego, Koło w Bielsku.
(Przechodnie.)**

Zarząd Koła Bielskiego Polskiego Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Woj. Śląskiego — wobec zgłoszeń kandydatów, którzy wyrazili chęć odbycia kursu za niewielką opłatą — przystąpił w jesieni roku 1931 do zorganizowania kursów dla palaczy, maszynistów i elektromonterów. Kursy takie urządzone w ubiegłych latach corocznie przy tutejszej Państwowej Szkole Przemysłowej, zostały bowiem przed dwoma laty na polecenie Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego, Wydział Oświecenia Publicznego w Katowicach zlikwidowane. Brak takich kursów, dał się jednak odczuć na tutejszym terenie.

*72. Kurs przygotowawczy do egzaminów mistrzowskich
w Katowicach od 30. X. 1931.*

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

Celem urzeczywistnienia powziętego zamiaru Stowarzyszenie Inżynierów i Techników zwróciło się o pomoc i poparcie do Śląskiego Instytutu Rzemieślniczo-Przemysłowego, który wyjednał w Śl. Urzędzie Wojewódzkim w Wydziale Oświecenia Publicznego zezwolenie na prowadzenie kursów w sali wykładowej Państw. Szkoły Przem. w Bielsku i korzystanie z jej pomocy naukowych, a nadto uzyskał przyrzeczenie poparcia finansowego we formie subwencji do wysokości zł. 300,—, o ile taka pomoc okaże się nieodzowną.

Po przeprowadzeniu pewnych czynności przygotowawczych nastąpiło otwarcie obu kursów z początkiem listopada 1931 r. Sprawozdanie niniejsze dotyczy dwóch pierwszych miesięcy prowadzenia kursów, t. j. listopada i grudnia 1931.

Oba kursy zorganizowano jako kursy 8-miesięczne, trwające od początku listopada do końca czerwca. Plan nauki na kursie dla palaczy i maszynistów obejmuje ogółem 150 efektywnych godzin wykładowych; wykłady i ćwiczenia praktyczne odbywają się 2 razy w tygodniu — 6 godzin tygodniowo. Na kursie dla monterów elektrotechnicznych plan nauki obejmuje ogółem 175 godzin efektywnych, wykłady i ćwiczenia praktyczne odbywają się również 2 razy w tygodniu — 7 godzin tygodniowo.

Nauki na kursie dla elektromonterów udzielają:

1. *Groza A., inż.* — prądy silne: 2 godz. tyg. — montaż, obsługa i usuwanie braków maszyn i urządzeń elektrycznych prądu silnego 2 godz. tyg.
2. *Nowak R. prof.* — prądy słabe: telefonja i radjotechnika 1 godz. tyg.
3. *Setnicki Fr. inst.* — ćwiczenia w laboratorium elektrotechnicznym 2 godz. tyg.

Na kursie zaś dla palaczy kotłowych udzielają nauki:

1. *Markiewicz Kazimierz inż.* — obsługa kotłów i przepisy dla obsługujących kotły parowe z ćwiczeniami praktycznymi w kotłowni 3 godz. tyg.,

2. *Tokarski Bartł. inż.* — kotły parowe, przegrzewacze pary, podgrzewacze wody, urządzenia zasilające 3 godz. tyg.

Kierownictwo kursów, licząc się z trudną sytuacją gospodarczą, ustaliło minimalne opłaty dla uczestników kursów po 80 zł. za cały kurs, płatne w ratach miesięcznych; jednego zaś uczestnika kursu dla palacza jako bezrobotnego uwolniono od opłaty.

Celem kursu dla palaczy i maszynistów jest uzyskanie przez uczestników takiego zasobu wiadomości teoretycznych i praktycznych z zakresu budowy i obsługi kotłów parowych, oraz maszyn parowych i silników, aby po odbyciu ustawą wymaganej praktyki mogli poddać się egzaminowi i uzyskać świadectwo na palacza względnie na maszynistę. Kurs dla monterów elektrotechnicznych ma uzupełnić i pogłębić wiadomości fachowe monterów praktyków pod względem teoretycznym i praktycznym i umożliwić im samodzielne wykonywanie poszczególnych zadań w przedmiocie budowy linii i obsługi instalacji elektrotechnicznych. Uczestnicy kursu, którzy po jego ukończeniu złożą z pomyślnym wynikiem egzamin, otrzymają zaświadczenie ukończenia kursu i odbytego egzaminu.

Przyjęcie na każdy z odbywających się kursów uzależniono od wykazania się przez kandydata świadectwem z ukończonej szkoły powszechnej i doksztalcającej szkoły przemysłowej, oraz świadectwem z odbytej co najmniej 3-letniej praktyki w odnośnym zawodzie, (metalowym względnie elektrotechnicznym).

Ilość uczestników wynosi na kursie dla palaczy i maszynistów 10, na kursie dla elektromonterów 18. Uczniowie uczęszczają na naukę regularnie i uczą się pilnie, okazując wielkie zainteresowanie udzielanymi im wiadomościami.

Wykładowcy, mając możliwość korzystania z urządzeń i pomocy naukowych Państw. Szkoły Przem. w Bielsku, sto-

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

sują te pomoce przy wykładach i ćwiczeniach praktycznych w szerokim zakresie, co ułatwia nauczanie i niewątpliwie przysporzy słuchaczom korzyści.

Programy obu kursów i plan nauki na nich przedstawiają się następująco:

Kurs dla palaczy i maszynistów:

1. Kotły parowe i ich obsługa, tygodniowo godzin 3, ogółem 75 godz.
2. Maszyny parowe, turbiny parowe i motory spalinowe, tygodniowo godzin 3, ogółem 75 „

Kurs dla monterów elektrotechnicznych:

1. Prądy słabe, telefonja, telegrafia, sygnalizacja, radjotechnika, tygodniowo godzin 1, ogółem 25 „
2. Prąd silny, tygodniowo godzin 2, ogółem . . . 50 „
3. Montaż, obsługa i usuwanie braków maszyn i urządzeń elektrycznych prądu silnego, tygodniowo godzin 2, ogółem 50 „
4. Ćwiczenia w laboratorium elektrotechnicznym tygodniowo godzin 2, ogółem 50 „

Ilość godzin odbytych w ciągu miesiąca listopada i grudnia 1931 r. wynosiła:

na kursie dla palaczy i maszynistów: 42 godziny,

na kursie dla monterów elektrotechnicznych: 49 godzin.

**Kurs projektowania spawanych konstrukcyj,
rozpoczęty dnia 16 listopada 1931 r. w Katowicach
(przechodni).**

Na kurs zapisało się 19 uczestników. Nauka odbywa się 5 razy w tygodniu od godziny 17 do 19 według następującego programu:

I. Rodzaje spoin i ich zastosowanie.

Wykład 1. Rzut oka na rozwój historyczny różnych sposobów spawania, dziedziny zastosowania każdego ro-

dzaju spoiny, przygotowanie pracy, wykonanie szwu różnemi metodami.

- „ 2. Zjawiska wtórne (niekorzystne) i ich usunięcie błędy wykonania i metody badań spoiny.
- „ 3. Metale spawalne i materiały dodatkowe; spawanie heterogeniczne.
- „ 4. Autogeniczne cięcie jako element konstrukcyjny, przebieg prawidłowego cięcia, własności materiałów w szczelinie. Cięcie autogeniczne żelaza, stali i żeliwa, cięcie maszynowe.

II. Wytrzymałość spoiny.

- „ 5. Dotychczas stosowane metody prób spoiny na rozrywanie, wydłużenie, gięcie, skręcanie, ścinanie zmęczenie. Porównanie wytrzymałości różnego rodzaju spoin.
- „ 6. Przepisy, dotyczące zastosowania spawania w konstrukcjach żelaznych.
- „ 7. Ćwiczenia pisemne obliczeń wytrzymałości.

III. Elementy konstrukcji spawanych.

Wykład 8. Elementy spawanych konstrukcji żelaznych w budownictwie naziemnem.

- „ 9. Elementy spawanych konstrukcji w budowie maszyn, zbiorników i rurociągów.
- „ 10. Spawanie przy fabrykacji masowej oraz spawanie pomocnicze w ruchu fabrycznym.
- „ 11. Ćwiczenia w projektowaniu konstrukcji spawanych.

IV. Kalkulacja.

- „ 12. Obliczenie kosztów własnych spoiny acetylenowo-tlenowej, przy różnych metodach wykonania.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

- „ 13. Obliczenie kosztów własnych spoiny łukowej i kombinowanej łukowo-acetylenowej oraz łukowo-wodowej.
- „ 14. Porównanie kosztów spawania rozmaitemi metodami. Kalkulacja kosztów autogenicznego cięcia.
- „ 15. Ćwiczenia pisemne w kalkulowaniu kosztów własnych spoiny.

V. Projektowanie.

- „ 16. Szkicowe wykonanie projektu konstrukcji spawanej z kompletnem obliczeniem statycznym i kalkulacją kosztów własnych.

Zakończenie kursu nastąpi w miesiącu styczniu 1932 r.

Pozatem projektowano w roku sprawozdawczym kurs autogenicznego cięcia według niżej podanego programu. Kurs ten jednak nie odbył się ze względu na brak kandydatów.

Wykład 1. Gazy stosowane do autogenicznego cięcia i tlen; własności tlenu handlowego pod względem bezpieczeństwa i szybkości cięcia; wodór, acetylen i acetylen „dissous“, gaz świetlny i gazol.

- „ 2. Wytwornice acetylenowe różnych systemów. Przepisy policyjne, dotyczące składowania karbidu i wytwarzania acetylenu.
- „ 3. Butle na gazy sprężone, zawory redukcyjne, palniki do cięcia rozmaitych systemów i do rozmaitych prac.
- „ 4. Regulacja palnika do cięcia, ciśnienie tlenu w zależności od stosowanych dysz i grubości materiałów, zużycie tlenu i gazów palnych, kalkulacja kosztów cięcia.

- „ 5. Materiały nadające się do autogenicznego cięcia. Cięcie jako obróbka metali i cięcie przygotowawcze do spawania.
- „ 6. Cięcie żeliwa, cięcie szablonowe na specjalnych przyrządach i cięcie maszynowe.

**Kurs „Transformator w ruchu”,
rozpoczęty w dniu 1 grudnia 1931 r. w Katowicach
(przechodni).**

W dniu 1 grudnia 1931 r. otwarto w gmachu Śląskich Technicznych Zakładów Naukowych przy ul. Krasińskiego w Katowicach kurs „Transformator w ruchu”. Na kurs zapisało się 17 kandydatów, z pośród których uczęszcza na kurs bardzo regularnie 15.

Nauki na kursie udziela *inż. Zygmunt Hastermann*. Lekcje odbywają się 3 razy w tygodniu i to: we wtorki, czwartki i soboty od godziny 18-tej do 20-tej. W roku sprawozdawczym odbyło 18 godzin nauki.

Program kursu, obejmujący godzin 30, jest następujący:

1. Cel stosowania transformatorów. Dziedziny zastosowań wysokiego i niskiego napięcia. Rodzaje napięć, spotykanych w przemyśle, górnictwie i hutnictwie. Prawidłowy rozdział energii elektrycznej. Prądy wielofazowe.

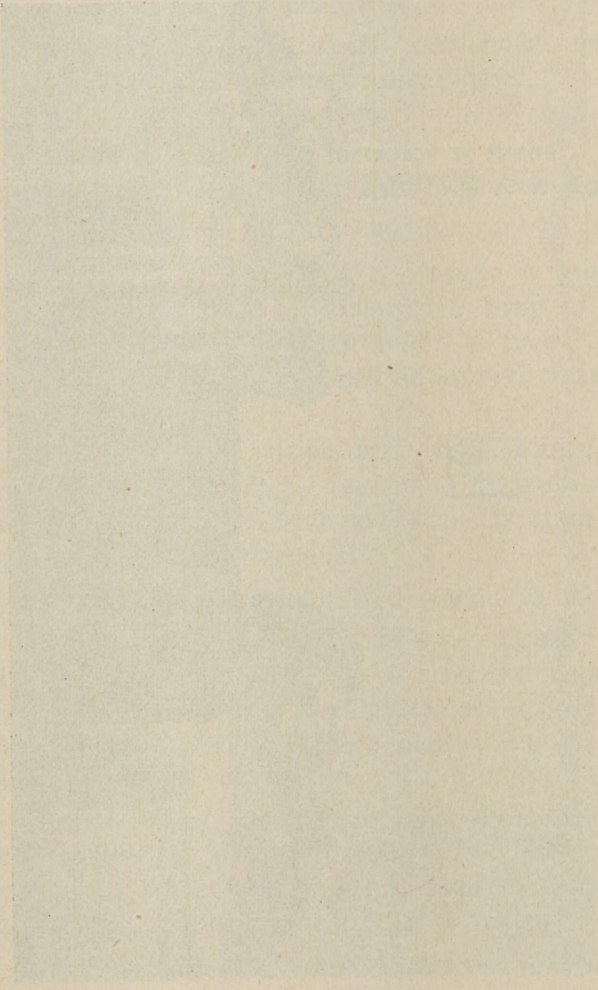
2. Zasady transformatora. Indukcja magnetyczna. Rdzeń. Uzwojenie pierwotne. Uzwojenie wtórne. Przekładnia napięć i prądów. Zasadniczy schemat transformatora. Bieg jałowy. Obciążenia. Zwarcie.

3. Budowa transformatora. Transformatory jednofazowe i trójfazowe. Transformatory rdzeniowe i płaszczowe. Transformatory suche, olejowe i z chłodzeniem wodnym. Budowa rdzenia. Rozmieszczenie uzwojeń: uzwo-

73. Kurs „Transformator w ruchu“ w Katowicach
od 1. XII, 1931.

UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
1901 MAR 2 PM

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

jenia cylindryczne i tarczowe. Izolacja. Wykonywanie i montaż cewek.

4. Łączenie uzwojeń. Łączenie cewek jednej kolumny i szeregowo, równoległe. Łączenie poszczególnych kolumn: gwiazda, trójkąt, zygzak. Napięcia i prądy przewodowe i fazowe. Zmiana układu połączeń. Grupy połączeń. Załączenie transformatora do sieci, przełącznik odczepów: zerowy i środkowy.

5. Zjawiska podczas pracy transformatora. Straty energii: straty w żelazie, straty w miedzi. Nagrzewanie się transformatora. Moc. Przeciążenie. Spadek napięcia. Sprawność. Zwarcie. Starzenie się izolacji. Uszkodzenia wskutek zaburzeń atmosferycznych. Uszkodzenia wskutek gwałtownego zwarcia. Uszkodzenia wskutek złego montażu lub obsługi.

6. Olej. Przyczyny napełniania transformatora olejem. Wpływ wilgoci. Konserwatory oleju. Badanie oleju. Pobieranie próbek. Gotowanie, separowanie, filtrowanie, regeneracja. Starzenie się oleju. Eksplozja transformatora. Aparaty zabezpieczające: wentyle bezpieczeństwa, aparat Buchholza. Jak powinna być urządzona gospodarka olejowa.

7. Montaż i obsługa. Ustawienie transformatora suchego. Ustawienie transformatora olejowego stacyjnego, słupowego itp. Transformator kopalniany. Przewietrzanie stacyj transformatorowych. Dołączanie do sieci. Ubezpieczenia. Nastawianie wyłączników automatycznych. Równoległa praca kilku transformatorów. Przeciążanie transformatorów.

8. Naprawa transformatorów. Transport i rozmontowanie. Rozpoznanie uszkodzeń. Zakres naprawy. Rozbiórka uzwojenia. Wykonywanie nowych cewek. Impregnacja. Wymiana izolacji. Lutowanie. Suszenie. Zatapianie. Uszczelnienie.

9. Transformatory specjalne. Autotransformator. Transformator dodawczy i transformator obrotowy;

transformator z trzema uzwojeniami, transformatory do pieców elektrycznych, do lutowania itd. Małe transformatorki do różnych celów. Transformatorki pomiarowe.

10. Najprostsze obliczenia. Obliczenie prądów i napięć fazowych. Obliczenie prądu w poszczególnych częściach uzwojenia. Przewinięcie transformatora na inne napięcie. Gęstość prądu. Napięcie zwoja.

11. Próby. Próba na przebicie. Próba izolacji zwojów. Pomiary przekładni. Pomiary strat. Inne próby.

Demonstracja: Fotografije transformatorów w różnych stadiach budowy oraz niektóre części transformatorów.

Wycieczka: Transformatornia O. E. W. w Chorzowie.

Kurs kreśleń technicznych.
rozpoczęty w dniu 11 grudnia 1931 r. w Katowicach
(przechodni).

W dniu 11 grudnia 1931 r. otwarto w gmachu Śląskich Technicznych Zakładów Naukowych przy ul. Krasińskiego w Katowicach kurs kreśleń technicznych. Na kurs zapisało się 20 kandydatów, z pośród których 14 uczęszcza regularnie na kurs.

Nauki na kursie udziela *inż. Stanisław Derda*. Lekcje odbywają się 3 razy w tygodniu a to: we wtorki, czwartki i piątki od godziny 18-tej do 21-szej. W roku sprawozdawczym odbyto 10 godzin nauki.

Program kursu, obejmujący godzin 42, jest następujący:

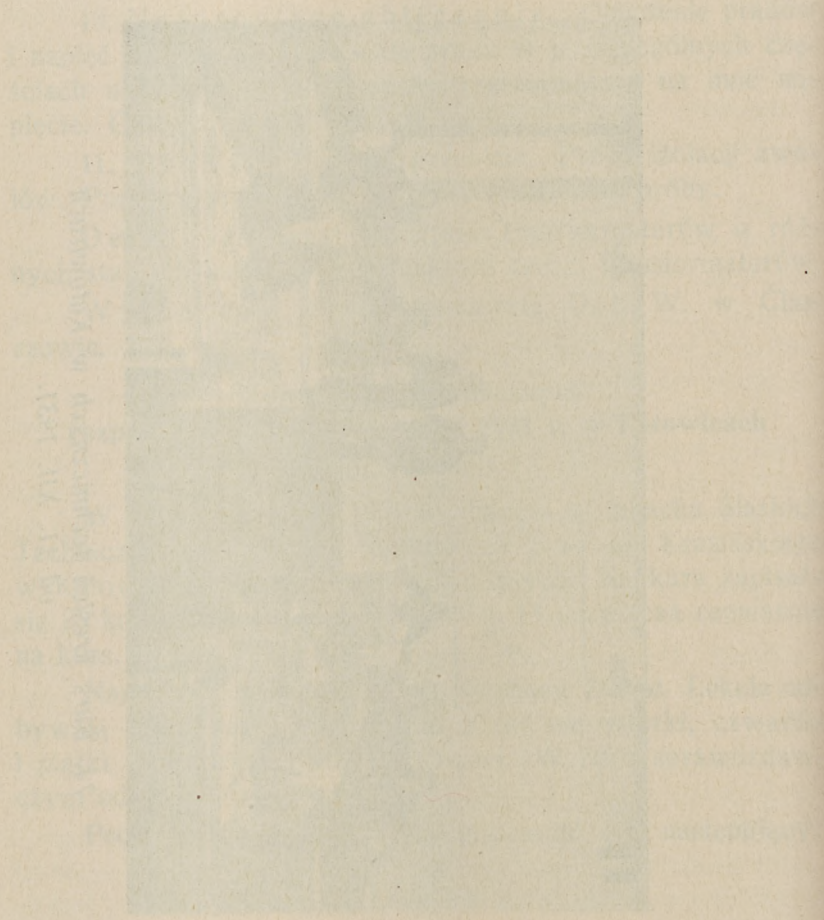
O g ó l n e.

1. Miary, podziały i jednostki,
2. Zadania zasadnicze kreślenia przyborami,
3. Koła, łuki i krzywe,
4. Symetria rysunku, rzutów i zadania,

*74. Kurs kreśleń technicznych w Katowicach
od 11. XII. 1931.*

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
540 EAST 57TH STREET
CHICAGO, ILL. 60637

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
540 EAST 57TH STREET
CHICAGO, ILL. 60637

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

5. Rozwijanie okręgu koła (rektyfikacja) i linje architektoniczne.

Geometria analityczna.

1. Elipsa, jej kreślenie i zastosowanie,
2. Parabola,
3. Hiperbola,
4. Linje koszykowe (nity),
5. Owale, linje jajowe, łuki,
6. Zadania,
7. Cykloidy,
8. Epicykloidy,
9. Hipocykloidy,
10. Linje ślimakowe,
11. Ewolwenty,
12. Napisy na rysunkach technicznych (rondo, blokowe, szablony),
13. Rzuty geometryczne: punktu, prostej, płaszczyzny, brył,
14. Zastosowanie (zadania),
15. Obroty figur,
16. Kłady: punktu, prostej, koła,
17. Przecięcia (przekroje brył),
18. Walec, stożek,
19. Kula,
20. Bryły obrotowe,
21. Normy rysunków konstrukcyjnych: śruby, wkrętki, nity, bolce, czopy, wały, panewki, rury, gwinty, koła zębate, pasowe,
22. Stosowanie norm w rysunkach technicznych,
23. Wymiary (kotowanie) i oznaczanie obróbki,
24. Tabelki,
25. Kopjowanie.

**Kurs dla elektromonterów oświetleniowych,
rozpoczęty w dniu 15 grudnia 1931 r. w Katowicach
(przechodni).**

W dniu 15 grudnia 1931 r. otwarto w gmachu Śląskich Technicznych Zakładów Naukowych w Katowicach przy ul. Krasińskiego kurs dla elektromonterów oświetleniowych. Na kurs zapisało się 16 kandydatów, z pośród których 13 uczęszcza regularnie na naukę.

Nauki na kursie udziela *inż. Stefan Skrocki*. Lekcje odbywają się w poniedziałki, środy i piątki od godz. 18-tej do 20-tej.

Program kursu, obejmujący godzin 42, jest następujący:

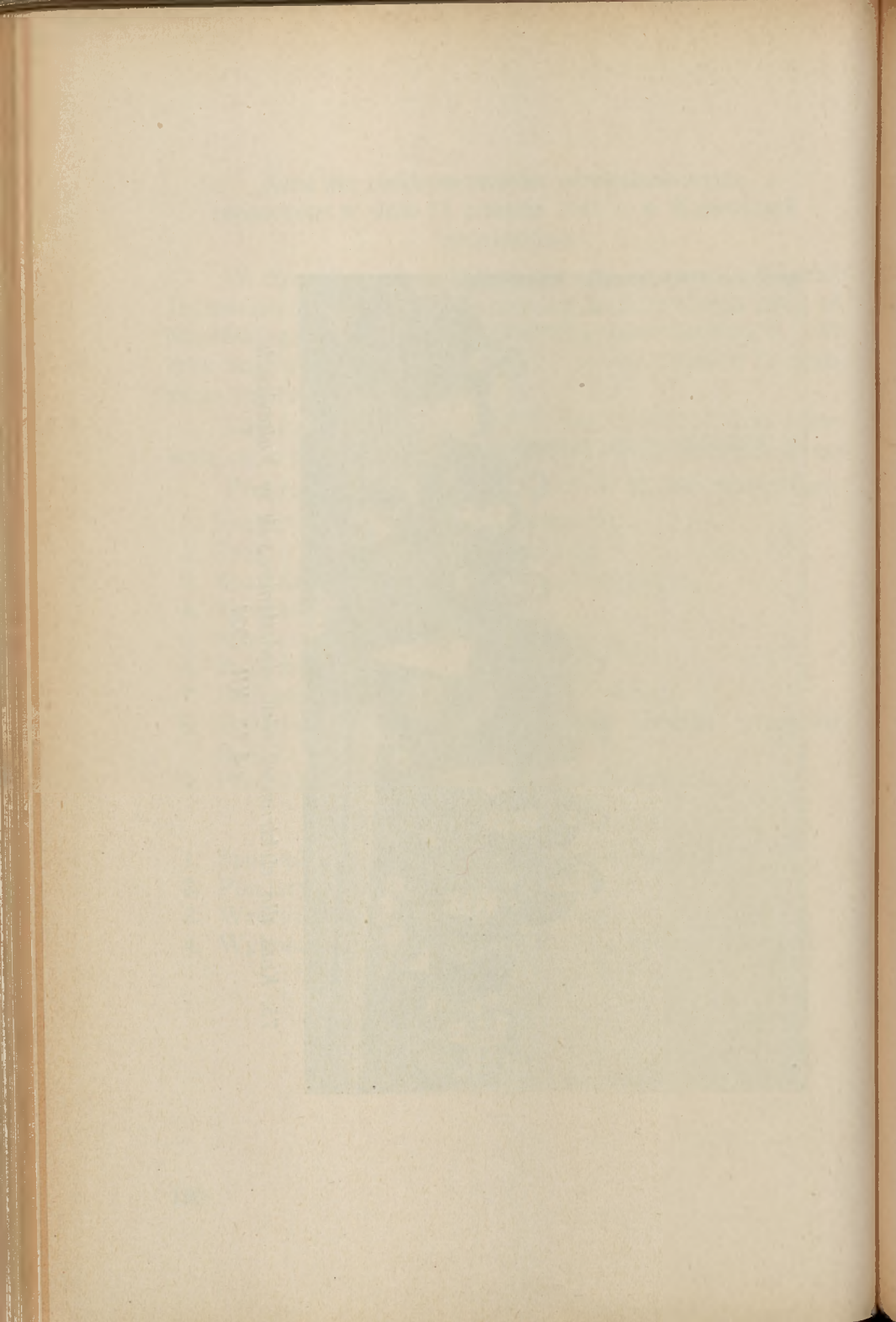
1. Projektowanie urządzeń świetlnych,
2. Znaki i symbole elektrotechniczne,
3. Sporządzanie planów instalacji świetlnych,
4. Sporządzanie kosztorysów,
5. Nowoczesna technika oświetleniowa,
6. Fotometria,
7. Żarówki, lampy łukowe, lampy neonowe,
8. Materiał instalacyjny, oraz normy według przepisów P. K. E. (V. D. E.),
9. Przepisy budowy i ruchu urządzeń świetlnych.

Zajęcia praktyczne.

1. Sporządzenie planu instalacji oświetleniowej,
2. Pomiary światła luxomierzem,
3. Wzorowanie żarówek fotomierzem,
4. Wykonanie praktyczne instalacji i schematy połączeń.

*75. Kurs dla elektromonterów oświetleniowych w Katowicach
od 15. XII. 1931.*

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

Badania psychotechniczne kinooperatorów, obsługujących aparaty projekcyjne w teatrach świetlnych Wojew. Śląskiego. Szkic informacyjny.

Po przyłączeniu Górnego Śląska do Polski większa ilość fachowych operatorów kinematograficznych opuściła tutejszy teren. Wobec braku odpowiednich szkół, dorastający kinomechanicy jakkolwiek posiadali świadectwa, uprawniające ich do samodzielnego obsługiwania aparatów projekcyjnych, nie zawsze stali na wysokości zadania. Wystarczy wspomnieć o pożarach i nieszczęśliwych wypadkach, jakie miały miejsce w ostatnich latach.

Z inicjatywą do utworzenia kursów dokształcających dla kinooperatorów i ich pomocników wystąpił Zarząd Związku Teatrów Świetlnych na Województwo Śląskie, który z końcem roku 1930 postanowił poddać badaniom psychotechnicznym i lekarskim wszystkich kinooperatorów, jakoteż ich pomocników, zatrudnionych w kinach Województwa Śląskiego. Uchwała ta została podyktowana przez fakt walnego zwycięstwa dźwiękowca nad filmem niemym, gdyż od tej pory wzrosło bardzo znaczenie czynnika ludzkiego w kabinie operatora. Spotęgowanie się odpowiedzialności, jakoteż wieloczynności w uskładnieniu obsługi dźwiękowca, wymaga już od zawodowego kinomechanika nie tylko specjalnego wykształcenia i nabytych umiejętności praktycznych, lecz i przede wszystkim uzdolnienia wrodzonego. Powyższe względy skłoniły Zarząd Związku Teatrów Świetlnych na Wojew. Śląskie do gorącego poparcia akcji Śląskiego Instytutu Rzemieślniczo-Przemysłowego, zmierzającej do uruchomienia kursów dokształcających dla kinooperatorów, jakoteż przygotowawczych dla ich pomocników.

Pierwszą konferencję w sprawie przygotowania kursu odbyto dnia 15 września 1930 r. Zebrani przedstawiciele Śląskiego Instytutu Rzemieślniczo-Przemysłowego, jakoteż Związku Teatrów Świetlnych wyrazili życzenie, ażeby na kurs przyj-

inowani byli psychicznie i fizycznie uzdolnieni operatorzy i z tego powodu postanowiono przed dopuszczeniem kandydatów na kurs i do egzaminu przeprowadzić odpowiednie badania psychotechniczne i lekarskie.

Dnia 21. X. 1930 r. powierzono psychotechnikowi Jarosławowi Curkowskiemu i doradcy zawodowemu Dr. W. Wróblewskiemu przeprowadzenie analizy psychologicznej zawodu kinooperatorów. Analiza zawodowa wykazała, że od kinooperatora należy wymagać skupienia w pracy, szybkiej orientacji i decyzji, wielostronnej uwagi, zdolności wykonywania kilku czynności równocześnie, spokoju i zimnej krwi, przytomności umysłu, niezawodności, sprawnego współdziałania ruchów, logiczno-krytycznego myślenia i szybkiego, jakoteż stanowczego działania. Natomiast za przeciwwskazane należy w zawodzie kinooperatora uważać następujące wady: tracenie równowagi i przytomności umysłu, zahamowania psychiczne, licha wieloczynność i niemożność skupienia się podczas pracy.

Dnia 4. XI. 1930 r. po konferencji wykładowców na przysyłanych kursach dla kinooperatorów psychotechnik J. Curkowski przedstawił testy i system badania psychotechnicznego jakoteż schemat badań lekarskich.

Do badań psychotechnicznych kinooperatorów postanowiono zastosować metodę całkowitą zapomocą t. zw. kontrolografu, czyli aparatu psychotechnicznego, wynalazku J. Curkowskiego. Przeprowadzenia badań kinooperatorów, jako pierwszych w tej branży, podjął się osobiście wynalazca. Badania zaś lekarskie powierzono przeprowadzić na zasadzie wspomnianego schematu Dr. med. St. Hilewiczowi.

Na życzenie Związku Właścicieli Teatrów Świetlnych psychotechnik Curkowski wypracował kwestjonariusz, dotyczący praktycznej oceny pracy kinomechaników, przeznaczonych do wypełnienia przez właścicieli kin lub bezpośrednich przełożonych badanych kinooperatorów.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

Dyrekcja Śląskiego Instytutu Rzemieślniczo-Przemysłowego, stwierdziwszy celowość, praktyczną użyteczność i taniość metody psychotechnicznej J. Curkowskiego, pismem swem z dnia 19 lutego 1931 r. powierzyła wynalazcy przeprowadzenie badań psychotechnicznych, mających się dokształcać w Instytucie kinooperatorów i ich pomocników.

Badania rozpoczęto 3. III. 1931 r., które przeprowadzane grupami, zostały zakończone 27. IV. 1931 r., przyczem ogółem zbadano 110 osób.

Dnia 1. IV. 1931 r. przedstawiciele Śląskiego Instytutu Rzemieślniczo-Przemysłowego w Katowicach oraz Związku Teatrów Świetlnych Województwa Śląskiego, zapoznawszy się z treścią wyników badania psychotechnicznego 89 kinooperatorów, postanowili: 1. podzielić kinooperatorów i kinopomocników na podstawie ocen psychotechnicznych według zdolności na 3 grupy: a) szczególnie uzdolnionych, b) przeciętnie, c) słabo uzdolnionych, celem ich dokształcania lub przygotowania do zawodu; 2. uznać ocenę badań psychotechnicznych łącznie z orzeczeniem lekarskiem i opinią praktyczną, wydaną przez właścicieli kin, za miarodajną dla nadmienionych Instytucyj w sprawie wskazania lub przeciwwskazania pełnienia przez odnośnych kinooperatorów czy ich pomocników funkcji obsługiwaczy projektora w kabinie operatora.

Walne Zebranie właścicieli kin z dnia 21. IV. 1931 r. nadmienione uchwały aprobowало w całej rozciągłości i uchwaliło powołać specjalną komisję, złożoną z przedstawicieli Związku Teatrów Świetlnych i psychotechnika, celem ściągnięcia opinii praktycznej od kinowłaścicieli o ich kinooperatorach, gdyż pisemne wypełnianie kwestionariuszów minęło się z celem. W skład komisji weszli Dr. Flaszen, wł. Schmidt i psychotechnik Curkowski. Komisja ta przeprowadziła wywiad osobisty z kinowłaścicielami odnośnie do 42 ich kinooperatorów.

Dnia 25. VI. 1931 r. na konferencji wykładowców organizowanych kursów przyjęto do wiadomości sprawozdanie z ba-

dań psychotechnicznych kinooperatorów i listę najbardziej uzdolnionych kandydatów na pierwszy kurs dokształcający, którego termin otwarcia wyznaczono na 1. sierpnia 1931 r.

Do tej kategorii zaliczono osoby, które również pod względem zdrowotnym i zachowania się w pracy zawodowej nie otrzymały ujemnej noty od lekarza i od kinowłaścicieli. Wzmiankowany kurs dokształcający rozpoczął się w Śląskim Instytucie Rzem.-Przemysłowym z dniem 15. września 1931 r.

Na Ogólnopolskim Zjeździe Właścicieli Teatrów Świetlnych, odbytym w Warszawie w czasie od 10—14 czerwca br., Dr. Flaszen z ramienia Związku Teatrów Świetlnych na Województwo Śląskie zdał sprawozdanie z badań kinooperatorów Wojew. Śl., które przyjęto z uznaniem, jakoteż uchwalono następujące rezolucje: „Stwierdzając wzrost znaczenia czynnika ludzkiego w kabinie operatora w związku z przekształceniem filmu niemego na dźwiękowy i zarazem uznając w nowym porządku rzeczy kinoteatralnych uzdolnienie i wykształcenie zawodowe obsługiwarza projektora za rękojmię sprawnego funkcjonowania kinoteatru a w szczególności bezpieczeństwa publicznego, I-szy Ogólnopolski Zjazd Właścicieli Kin poleca poszczególnym Zarządom Wojew. Związku Teatrów Świetlnych:

- a) stosowanie w odniesieniu do kinooperatorów, ich pomocników, a przede wszystkim względem kandydatów na kinooperatora, indywidualnych badań psychotechnicznych na zasadach wypróbowanych przez Zarząd Właścicieli Teatrów Świetlnych na Wojew. Śl.
- b) organizowanie przy Instytutach lub Izbach Rzemieślniczych kursów dokształcających dla kinooperatorów a przygotowawczych dla ich pomocników lub kandydatów do zawodu kinooperatorskiego.

W sprawach nad uruchomieniem kursów dokształcających dla kinooperatorów współdziałali z ramienia Śl. Instytutu Rzemieślniczo-Przemysłowego w Katowicach: Dyrektor *inż.* M. Bizoń, sekretarz *E. Wicik*, psychotechnik *J. Curkowski*, do-

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

radca zawodowy *Dr. W. Wróblewski*, *Dr. med. St. Hilewicz*, *Dr. Karczmarski* i Radca wojew. *Cwojdziński*; z ramienia Zw. Teatrów Świetlnych na Woj. Śl.: *Dr. Flaszen*, *wł. Schmidt*, b. prezes Związku Wł. Kin *Klima* i obecny prezes Związku Właścicieli Kin *F. Kiedroń*, *R. Prymula*, wykonawca kontrolografu, jakoteż kinooperatorzy *J. Klytta* i *A. Schindler*.

Psych. *J. Curkowski* przedstawił we wrześniu 1931 r. wyniki badania psychotechnicznego kinooperatorów na VII. Międzynarodowym Zjeździe Psychotechnicznym w Moskwie.

Obszerne informacje o badaniach psychotechnicznych kinooperatorów przez Śl. Instytut Rzem.-Przemysłowy podawał na swych łamach „Kurjer Śląski” w Katowicach.

Program I-go kursu dokształcającego dla kinooperatorów i ich pomocników.

Na I-szy kurs zapisało się 27 kandydatów, z pośród których na kilku początkowych lekcjach odpadło 12, a to z powodu trudności komunikacyjnych (zbytńia odległość miejscowości zamieszkania) wzgl. materialnych (zwolnienie z pracy). Nauka na kursie odbywa się w gmachu Śląskich Technicznych Zakładów Naukowych przy ul. Krasińskiego w Katowicach 2 razy w tygodniu t. j. w poniedziałki i soboty od godziny 9 do 13-tej. W roku sprawozdawczym odbyto ogółem godzin 92.

Ponieważ Instytut nie rozporządza gabinetem fizykalnym, wykłady z optyki odbywają się w Państwowem Gimnazjum przy ul. Mickiewicza w Katowicach w tamtejszym gabinecie fizykalnym.

Nauki na kursie udzielają:

1. *inż. Mieczysław Bizoń* — elektrotechnika dla kinooperatorów godz. 35
2. Radca Woj. Śl. *Stefan Cwojdziński* — przepisy policyjne „ 12
3. *Dr. med. Stanisław Hilewicz* — o chorobach

zawodowych kinooperatorów i doraźnej pomocy w nagłych wypadkach	„	5
4. <i>Dr. Adam Karczmarski</i> — nauka obywatelstwa język polski	„	15
5. <i>Jerzy Klytta</i> — część praktyczna	„	20
6. <i>Ryszard Prymula</i> — mechanika aparatu	„	30
7. <i>Prof. Inż. Jan Smoleń</i> — optyka	„	35
8. <i>Inż. Józef Szlichter</i> — film dźwiękowy	„	35
9. <i>Dr. Władysław Wróblewski</i> — o psychicznym czynniku kinooperatora	„	20
		1

Szczegółowy całokształt programu ułożony na konferencji, odbytej w dniu 4 listopada 1930 r. w obecności prelegentów, mających wykladać na 1-szym kursie, oraz dyrektora Instytutu przedstawia się następująco:

Urządzenie filmu dźwiękowego.

1. Ogólne pojęcia o aparaturze dźwiękowej i systemy aparatów.
2. Ogólny schemat instalacji dźwiękowej i materiał instalacyjny.
3. Ogólne pojęcia o wzmacniaczach.
4. Ogólne pojęcia o przedwzmacniaczach.
5. Elektryczny odbieracz gramofonowy.
6. Tablica rozdzielcza (Fader) i schemat.

Akumulatory.

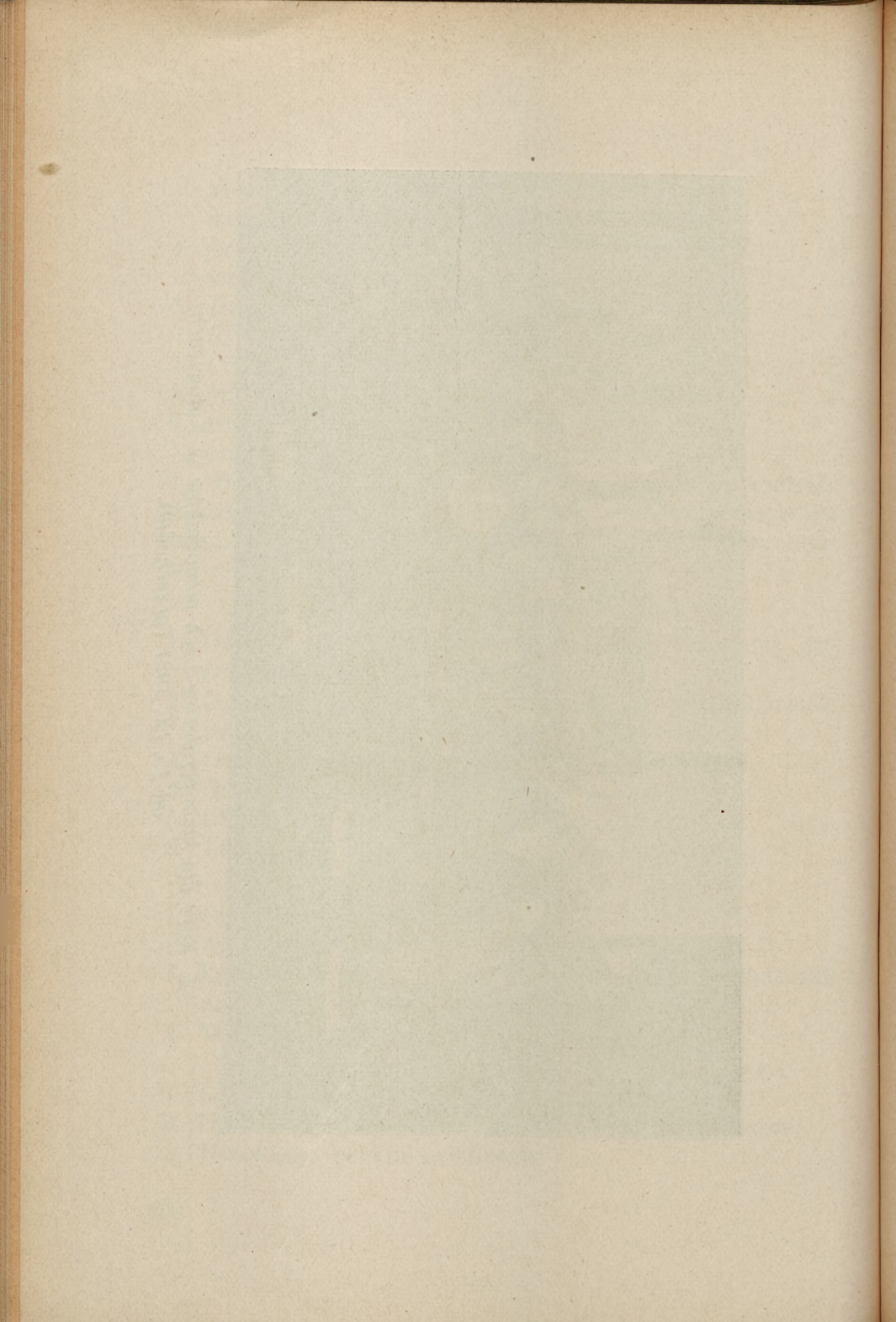
1. Ogólne podstawy.
2. Areometr.
3. Ładowanie akumulatorów, konserwacja i odpowiedzialność.
4. Woda.

Uruchomienie i badanie aparatury.

1. Czyszczenie i oliwienie maszyn.
2. Ustawienie wzbudzającej lampki do taśmy dźwiękowej.
3. Ustawienie punktu świetlnego.

52. Kurs dla kinooperatorów i ich pomocników w Katowicach
od 15. IX. 1931 (przechodni).

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBEDNIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

4. Części napędowe.
5. Uruchomienie wzmacniacza.

U r z ą d z e n i a.

1. System płytowy.
2. System taśmowy.
3. Synchronizowany film.
4. Niesynchronizowany film.

U s z k o d z e n i a.

1. Ogólne wiadomości.
2. Nieczynność motoru.
3. Nieregulowane obroty motoru.
4. Nieregulowane obroty odbioru.
5. Głos opada do zera.
6. Głos oddany z dużymi szmerami, lub brzęczenie.
7. Igła wyskakuje z rowka (Rille).
8. Nieczyste oddanie głosu w głośnikach.
9. Głos jest słaby i są duże szmery.
10. Głos krótki po rozpoczęciu przedstawienia.
11. Duże szmery przy włączeniu aparatury.
12. Przeszkody od przetwornicy, prostownika lub motoru.
13. Przeszkody przy poruszaniu rolek bez filmu, gdy słyszać w głośnikach.
14. Przeszkody przez akumulatory.
15. Gwizdanie lamp w przedwzmacniaczu.
16. Co należy uczynić gdy selenka lub komórka fotoelektryczna zaczyna trzaskać i brzęczeć?

W y m i a n y.

1. Życie lamp.
2. Wymiana odbieracza elektrycznego.
3. Wymiana komórki fotoelektrycznej.
4. Klejenie filmu.

Praktyczne zajęcia na miejscu podczas
wykładu.

1. Schemat urządzenia taśmowego i szczegółowe próby.

2. Wzmacniacz.
3. Przedwzmacniacz.
4. Elektryczny odbieracz gramofonowy.
5. Komórka fotoelektryczna.
6. Selenka (Selenzelle).
7. Lampa wzbudzająca.
8. Lampy wzmacniające.
9. Pokazy w niektórych kinach — na urządzeniach różnych systemów dźwiękowych.

Wiadomości z elektrotechniki dla kinooperatorów.

1. Siła elektromotoryczna, napięcie, prąd elektryczny, obwód elektryczny, opór elektryczny. Dobre i złe przewodniki elektryczności, elektromagnetyzm, źródła prądu elektrycznego: a) na prąd stały elektromagnetyczne i chemiczne (akumulatory), b) na prąd zmienny (elektromagnetyczne).
2. Przetwornice: a) jednotwornikowa przetwornica, b) prostowniki rtęciowe. Transformatory, jednostki pomiarowe elektryczne i przyrządy do mierzenia wielkości elektrycznych w powyższych jednostkach, amperomierz, woltomierz, watomierz, licznik, okresomierz.
3. Zasada dynamo i motoru, prąd stały, jednofazowy, dwufazowy i trójfazowy, pierścień, kolektor, łuk elektryczny, lampa łukowa, żarówki, regulatory (opornice), łączniki, przewody, bezpieczniki. Schematy i ich objaśnienia. Instalacje elektryczne światła i siły w kabinie kinooperatorów, w sali dla widzów i ubikacjach ubocznych. Różne rodzaje wykonania instalacji. Nieszczęśliwe wypadki.

O p t y k a.

Natężenie (siła) światła. Odbicie się światła. Załamanie się światła. Soczewki zbierające. Powstawanie obrazów

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

w soczewkach zbierających. Astygmatyzm i achromatyzm soczewek. Układy soczewek. Ekran. Film. Przeźrocza. Budowa aparatu kinowego z punktu widzenia optycznego: 1. Latarenia projekcyjna i jej części składowe (skrzynka ze źródłem światła, kondensator, reflektor, obiektyw). 2. Mechanizm aparatu kinowego. Przebieg wyświetlania filmu względnie przeźroczy.

Wiadomości z zakresu mechaniki aparatu.

1. Dokładne obznajomienie się z projektorem (aparat filmowy).
2. Nazwa części projektora w języku polskim.
3. Składanie i rozkładanie projektora.
4. Obchodzenie się z projektorem.
5. Używanie przepisowego smaru czyli oliwienia.
6. Częściowe obznajomienie składu i obliczenie proporcjonalności bębneków z krzyżem maltańskim i trybów.
7. Najważniejsze wskazówki w dziale tokarsko-ślusarskim.
8. Obchodzenie się z filmem, jego klejenie.
9. Dostarczanie filmów do kina.

Część praktyczna na kursie dla kino-
operatorów.

1. Badanie instalacji oświetleniowej, tak w sali widzów jak i w kabinie kinooperatora, na podstawie schematu połączeń,
 - a) sprawdzenie filmu,
 - b) obejrzenie całej sieci,
 - c) obejrzenie łączników,
 - d) skontrolowanie bezpieczników i uzgodnienie całej instalacji oświetleniowej z przepisami policyjnymi i z przepisami bezpieczeństwa.
2. Zbadanie instalacji siły t. zn. skontrolowanie przetwornicy i silników.

3. Zbadanie aparatu projekcyjnego, doprowadzenie go do należytego stanu i stała jego konserwacja,
 - a) przy dostawie przez firmę nowego aparatu,
 - b) przy odbiorze od poprzednika aparatu starego.

Wykład o częściach rezerwowych i ewentualnych reparacjach tak aparatu projekcyjnego jakoteż instalacji oświetleniowej.

Przykłady praktyczne.

Obsługa aparatu przed przedstawieniem, podczas przedstawienia i po przedstawieniu.

Przygotowanie i założenie filmu.

Ewentualne wypadki podczas przedstawienia i sposób zapobiegania im.

Klejenie filmu.

Przerwanie filmu.

Uwagi ze względu na temperaturę.

Obsługa aparatu i instalacji zimową porą.

Przewijanie filmu na przewijaczu.

Uruchomianie aparatu.

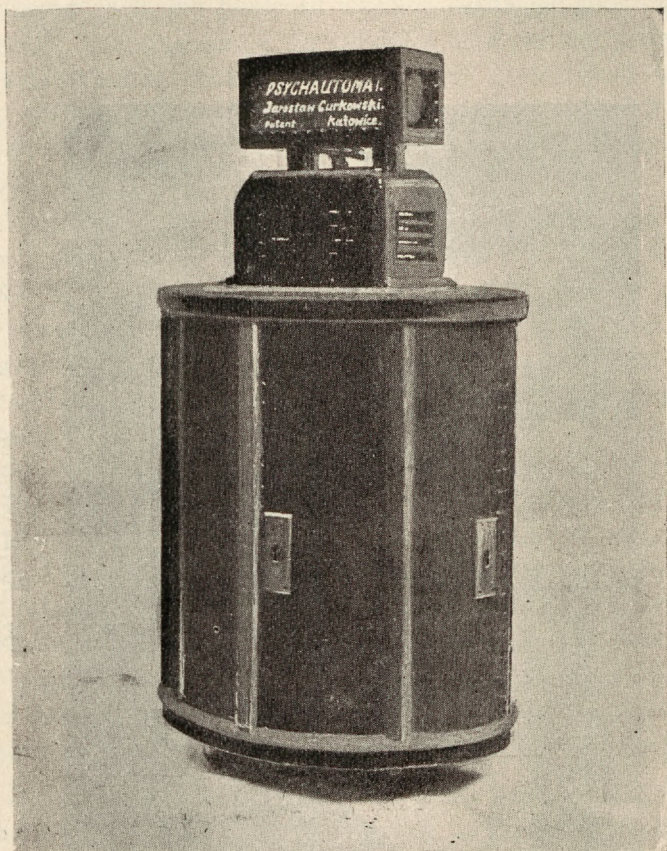
Ewentualne możliwości zapalenia się filmu.

Po przedstawieniu wyłącza się światło; następnie chowa się filmy wyświetlone w odpowiednie miejsce.

Powyższy program, uwzględniający całokształt czynności zawodowych współczesnego kinooperatora, stanowi cenny przyczynek do poznania zawodu kinooperatorskiego ze stanowiska umiejętności i wiadomości zawodowych — widzianych w fazie rozwojowej.

Metoda badań psychotechnicznych J. Curkowskiego.

Dotychczasowe badania psychotechniczne skutecznia się zapomocą tak zwanych testów analitycznych lub za-

53. Model Psychautomatu
(widok zewnętrzny).

54. Kontrolograf
(moment badania kinooperatorów).

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

pomocą prób pracy. Rozkłada się zdolności człowieka na cały szereg cech, jak bystrość wzroku, szybkość spostrzegania, pamięć i t. d. i stosuje się do każdej z nich osobną próbę (metoda analityczna). Starano się również dostosować warunki próby testowej do przebiegu normalnej pracy w danym zawodzie, jak n. p. w przyrządzie Pautzego do badania szoferów (metoda prób pracy).

Ze stanowiska naukowej organizacji pracy, a w szczególności biorąc pod uwagę zaoszczędzenie ludzkiego wysiłku, metody wymienione pozostawiają dużo do życzenia.

Przy badaniu metodą analityczną trzeba zastosować większą ilość testów, przy próbach pracy natomiast trzeba stwarzać dla każdego zawodu osobną próbę. Ponieważ ilość psychofizycznych cech jest bardzo znaczna jak i ilość poszczególnych zawodów, rozwój psychotechniki po linii wymienionych metod przyprowadzić musiałby do zakładania olbrzymich laboratoriów psychotechnicznych, wyposażonych nadzwyczaj różnorodnie. W związku z tem poszczególne przedsiębiorstwa, instytucje i urzędy nie mogłyby nawet marzyć o przeprowadzeniu badań psychotechnicznych w zakresie własnym.

Pozatem wgląd osób trzecich w stan zdolnościowy odnośnej instytucji jest niepożądany n. p. w policji, wojsku, gdzie poufność przeprowadzanych badań ma szczególne znaczenie.

Powyższe braki psychotechniki zauważone przez psych. J. Curkowskiego podczas jego pracy zawodowej w Psychotechnicznym Zakładzie w Witkowicach (Czechosłowacja), w Krakowskiej Pracowni Psychotechnicznej i w Instytucie Porady Zawodowej w Katowicach, skłoniły go do rozpoczęcia prób nad nowym sposobem badań psychotechnicznych.

Rezultatem tych wysiłków było stworzenie w roku 1929 przez wspomnianego psychotechnika kontrolografu czyli aparatu psychotechnicznego do bezpośredniego badania zdolności kontrolujących.

Zapomocą tego przyrządu wynalazca zbadał w Województwie Śląskiem urzędników kontroli, inżynierów-rewidentów i techników-kontrolerów, podoficerów różnych rodzajów broni, pracowników Izby Przemysłowo-Handlowej, kierowników i nauczycieli szkół handlowych, specjalnych i powszechnych, młodzież szkolną obojga płci, niedorozwiniętych i umysłowo upośledzonych.

Badania zawodów kontrolujących wykazały, że w zakres cech zdolności kontrolującej zasadniczo wchodzi: uwaga, spostrzegawczość, orientacja, pojmowanie, pamięć, kombinowanie, krytycyzm, reakcja, spryt reorganizacyjny, wytrzymałość i wieloczynność. Co do uwagi występującej w tym wypadku, to chodzi tutaj przede wszystkim o jej koncentrację, zakres, trwanie, rozłożenie i dzielenie się, a musi ona być dowolną, typu dynamistycznego i oscylować pomiędzy różnymi formami pracy.

Wielki psychotechnik francuski prof. Sorbony J. M. Lahy, oglądawszy kontrolograf pierwszego typu podczas swej bytności w Katowicach, wyraził się o nim z uznaniem. Pozatem aparat był przedstawiony na I-szej Ogólnopolskiej Konferencji Psychotechnicznej w Warszawie.

W pierwszej połowie 1930 r. wynalazca udoskonalił częściowo aparat i metodę, przyczem Ministerstwo Komunikacji nabyło 2 kontrolografy za pośrednictwem Prezesa Polskiego Towarzystwa Psych., senjora i zasłużonego pioniera psychotechniki polskiej, inż. J. Wojciechowskiego.

Następnie wynalazca przekształcił aparat do badania zdolności kontrolującej na ogólny przyrząd do badań psychotechnicznych jakoteż stworzył metodę całościową i opatentował je w Urzędzie Patentowym w Warszawie, a później również w Niemczech p. t. „Sposób i przyrząd do badań psychotechnicznych“.

Ponieważ kinooperatorzy Woj. Śląskiego zostali zbadani właśnie zapomocą nadmienionej metody i przyrządu, przeto

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

one stanowić będą przedmiot zainteresowania w niniejszem sprawozdaniu.

Jeżeli jednak chodzi o stan faktyczny, to obecnie wynalazca poraz trzeci gruntownie zmienił i udoskonalił przyrząd i metodę, stwarzając w miejsce kontrolografu *Psychautomat*. Mianowicie podczas prób zapomocą kontrolografu stwierdzono, że przy takim badaniu bardzo ważną rolę odgrywa obserwacja psychologiczna, nacechowana zazwyczaj subiektywnymi naleciałościami osoby badającej. Ażeby całkowicie wyłączyć z badania wpływ osoby badającej, wynalazca wpadł na pomysł przekształcenia kontrolografu na automat. Istotnie *Psychautomat* Curkowskiego, jako samoczynna maszyna, która udziela badanemu instrukcje, przeprowadza badanie, notuje dokładnie przebieg badania (rozwiązania testowe i zachowanie się badanego podczas próby), a wreszcie oblicza wyniki badania i drukuje rezultat na papierze, wymaga od psychotechnika jeno technicznej obsługi. *Psychautomat*, którego model przedstawiony jest na rys. 53 składa się z 24 urządzeń zasadniczych — stanowiących razem całość o rozmiarach 2—3 szaf pokojowych. Poza uproszczeniem samej techniki badania są przez *Psychautomat* zapewnione identyczne warunki badań i obiektywność ich wyników. *Psychautomatem* zainteresowały się żywo największe firmy zagraniczne w tej branży. Pierwsza maszyna zbudowana będzie w roku bieżącym. Rozpowszechnienia *Psychautomatu*, który stanowić będzie przełom w dziedzinie badań psychotechnicznych, podjął się na terenie Polski Związek Wynalazców Rzeczypospolitej Polskiej.

Teoretyczne przesłanki swej metody zreferował wynalazca w 4-ch wyczerpujących odczytach na VII-ym Międzynarodowym Zjeździe Psychotechnicznym, zaś w wydany do odczytu załączniku „Prospekt *Psychautomatu*“ podał wynalazca konstrukcję i historję swej maszyny.

Przed zastosowaniem metody całkującej w Śląskim Instytucie Rzemieślniczo-Przemysłowym przeprowadził wspomniany psychotechnik w obszerniejszym zakresie swe badania w Państwowej Fabryce Związków Azotowych w Chorzowie, w Zjednoczonych Fabrykach maszyn, kotłów i wagonów L. Zieleniewski i Fitzner Gamper we Lwowie, w Zakładach „Giesche“ Sp. Akc., uzyskując wszędzie jaknajlepsze referencje. Liczne odczyty wynalazcy, „Polskie Radio Katowice“ jakoteż prasa codzienna („Il. Kurjer Codzienny“, „Polonia“, „Polska Zachodnia“, „Kurjer Śląski“, „Gazeta Robotnicza“ w Katowicach, „Kattowitzer Zeitung“) przyczyniły się również do popularyzacji owej metody psychotechnicznej.

Metoda Curkowskiego polega przede wszystkim na praktycznem zastosowaniu współczesnych zdobyczy psychologii postaci do badań psychotechnicznych. Mianowicie indywidualne zdolności badane są tutaj zapomocą testu syntetycznego. Specjalny układ tego testu umożliwia nam zapomocą kontrolografu orzekać o stanie zdolnościowym zmysłów i umysłu oraz wysnuć odpowiednią liczbę wniosków o poszczególnych zdolnościach i wadach badanego.

W trakcie uzupełniających badań na kontrolografie okazało się, że z dwóch dokonywanych na przyrządzie prób — pierwsza jest kontrolą zmysłów, zaś druga kontrolą intelektu. Miarą zdolności kontrolującej zmysłów jest przede wszystkim spostrzeganie przez badanego wadliwości w wymiarach, formach i kształtach przestrzennych, zaś intelektualnej: jednoczesne wyszukiwanie przez niego błędności w funkcjach werbalnych, liczbowych i geometrycznych.

Sama ocena zdolności odbywa się zapomocą całkującej metody wartościowania psych. Curkowskiego, która ujmuje liczbowo wszystkie wyniki przeprowadzonego badania t. j. oceny dodatnie (punkty dobre) jakoteż ujemne (błędy) we wspólne noty syntetyczne, pozatem wskazując — jak przejawiają się poszczególne cechy człowieka.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

Liczbowo zostaje przedstawiona treść badania, formę zaś badania stanowi ustosunkowanie się badanego do próby i testu. Z tego też powodu kontrolograf, na którym próby odbywają się w drodze indywidualnej, nie może być zastąpiony przez t. zw. testy zbiorowe, gdyż nie uwzględniają one formy przebiegu pracy. Wreszcie forma działania dyspozycji roboczych badanego również znajduje wyraz w osiągniętej liczbie na podstawie treści badania, a to ze względu na współzależność poszczególnych cech.

Sposób całkujący zasadniczo różni się od metody prób pracy tem, że w tych ostatnich przedstawiona jest praca wzięta z życia praktycznego z ograniczoną ilością sytuacji zawodowych. Natomiast układ testu Curkowskiego nie zawiera w sobie przebiegu rzeczywistego pracy zawodowej, a wytwarza sztucznie jaknajogólniejszą sytuację zawodową wraz ze szczególnymi warunkami pracy.

W tem znaczeniu próby pracy są raczej egzaminowaniem umiejętności zawodowych badanego czy wreszcie służyć mogą do wyuczenia badanego tych umiejętności, gdy zaś metoda całkująca jest wyłącznie badaniem i stwierdzeniem faktycznego uzdolnienia osoby badanej. Pozatem słynne Laboratorium Psychotechniczne w Witkowicach zalicza wszelkie próby pracy tylko do tej grupy, gdzie mieści się zręczność i obrotność ruchowa.

Znamienną cechą testów kontroli jest ich układ, polegający na wyniesieniu zadania o treści negatywnej, czyli spostrzegania wadliwości i wyszukiwania przez badanego błędności, do roli zasadniczej w badaniu. Mianowicie testy Curkowskiego stanowią sensowo ułożone postacie bodźców wzrokowych i słuchowych o pewnych wadliwościach i błędnościach, wykrywanych na zasadzie analogji. Tak więc test ten zasadniczo różni się od testów analitycznych, których układ polega na sumatywnem połączeniu poszczególnych tworów.

Już od dawna martwili się psychotechnicy, że przy każdym badaniu występuje kilka cech równocześnie i że trudno jest je wyeliminować. Curkowski nie tylko, że nie ubolewa z tego powodu, lecz wychodząc z założenia, że uchwycić oderwane wrażenia (np. słyszeć tony zamiast melodji) jest niesłychanie trudno, przyjmuje za Koffka'a, iż tylko droga od góry do dołu prowadzić może do treści sensowych. A więc układ w grę wchodzących bodźców testowych jest tego rodzaju, że przy ich działaniu dyspozycja badanego do postaciowania przechodzi w odnośne procesy postaciowania. W rezultacie otrzymujemy strukturalną sylwetkę osoby badanej — dostateczną dla wydania oceny psychotechnicznej w zawodach, w których odnośne procesy postaciowania wchodzą w grę. Podobnie jak oko całkuje drgania elektronów na nasze wrażenia kolorów, tak upostaciowana konfiguracja bodźców na jednym pasie testowym kontrolografu całkuje na pasie wynikowym drgania naszych dyspozycji roboczych, ażeby je zapomocą wartościowania syntetycznego uchwycić i utrwalić w odbitce ogólnej a miarodajnej dla celów praktycznych.

W tem znaczeniu metoda Curkowskiego jest całkująca i umożliwia rozwój psychotechniki w kierunku poradnictwa zawodowego.

Dotychczasowe próby wykazały, że zapomocą badań na kontrolografie ustalić można stopień posiadanej przez badanego kontroli i to zarówno zmysłowej jakoteż umysłowej, a ponadto orzekać można: o szybkości decyzji, o pewności w działaniu, o przytomności ducha i niezawodności, o skłonności do wypadania z równowagi, o zahamowaniach, wahanjach i przyspieszeniach psychicznych, o zdolności skupienia w pracy, orientacji i współdziałania ruchów, o typie uwagi, o nastawieniu do wieloczynności, o szybkości i dokładności reakcji, o rodzaju upodobanych związków, o charakterze pamięci, kombinowaniu i logiczno-krytycznem myśleniu, o am-

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

bicji i symulacji roboczej, o ćwiczebności, samodzielności i sumienności w pracy, wreszcie o zmyśle reorganizacyjnym badanego.

Opis konstrukcyjny kontrolografu.

Uwidoczniony na rys. 54 kontrolograf składa się zasadniczo: a) z urządzenia do eksponowania testów, nawiniętego pasem testu kontroli, b) z urządzenia do podwójnego reagowania na pojawiające się bodźce, c) z urządzenia do bezpośredniego notowania przebiegu prób wraz z pasem wynikowym, d) z urządzenia do synchronizacji sygnałów (bodźce słuchowe). Przyrząd nadaje się dzięki swej konstrukcji do wszelkich badań ekspozycyjnych i reakcyjnych, dlatego stosowany być może również w takich pracowniach psychotechnicznych, które opierają się wyłącznie na metodach analitycznych. Z technicznego stanowiska kontrolograf m. in. znamienny jest tem, że ekspozycje jego są wyskakujące i to następują stale w dwóch niewspółmiernych skokach. Skoki te (ekspozycyj) pojawiają się samoczynnie w periodycznych, dowolnie ustanawianych odstępach czasu.

Na urządzenie ekspozycyjne nawijane mogą być testy o dowolnym układzie. Jednakowoż przy próbach kontroli zawsze wchodzi w grę stale te same testy zasadnicze (kontroli zmysłów i umysłu), które umieszczone są na jednym pasie testowym.

Urządzenie do notowania przebiegu prób wraz z pasem wynikowym, przedstawionym na rys. 55 rozwiązuje w sposób najprostszy problem ścisłego odtwarzania przebiegu prób na aparatywnym teście. Stosownie do zawartych w pasie testowym przy próbie kontroli zmysłowej błędów, znajduje się na pasie wynikowym kółeczko w odnośnych jego prostokątach. Na pasie wynikowym umieszczone są również kółeczka w tych prostokątach kolumny poziomej działu 0 (zero), które

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

są odpowiednikiem bezbłędnej ekspozycji testu kontroli zmysłowej. Prostokąty i kółeczka są w pasie wynikowym koloru czarnego. Znaki dotyczące próby kontroli umysłowej są czerwone, a to znak Ω jako stwierdzenie w pasie testowym niewłaściwości związku werbalnego, znak $+$, jako stwierdzenie tamże błędności związku liczbowego, znak $\square$, jako stwierdzenie tamże nieprawidłowego następstwa znaku charakterystycznego w związku przestrzenno-geometrycznym i wreszcie znak $!$, jako stwierdzenie w pasie testowym prawidłowej właściwości poszczególnych związków. Znaki te zamieszczone są na prostokątach pasa wynikowego, odpowiadających działowi ekspozycji testowej, w którym nastąpiło zakończenie danego związku.

Każdy zarejestrowany przez osobę badaną znak na pasie wynikowym, identyczny ze znakiem, wydrukowanym w odnośnym prostokącie, uchodzi za punkt dobry, zaś nieidentyczny z wydrukowanym lub wybity w prostokącie bez znaku uchodzi za punkt błędny.

Na odwrotnej stronie pasa wynikowego zamieszczone są 4 rubryki, przeznaczone dla notowania przez badanego zauważonych przezeń błędności w testach kontroli wiadomościowych. Oprócz tego znajdują się tam rubryki, dotyczące generalij badanego, jakoteż zasadniczy dział „Ocena“, w którym wyprowadzone są wzory obliczeniowe z wolnem miejscem dla uwag badającego.

Pas wynikowy musi być wydrukowany w większej ilości egzemplarzy, gdyż dla każdego badanego przeznacza się 1 egzemplarz. Wskazaniem jest również ze względów porównawczych przeznaczenie 1 egzemplarza pasa wynikowego na próbę ćwiczebną, poprzedzającą badanie właściwe.

Obliczanie wyników przeprowadzonych na aparacie prób kontroli nie tylko, że nie nastręcza żadnych trudności, ale przez zastosowanie wzmiankowanego pasa wynikowego: a) upraszcza tę czynność do minimum, b) umożliwia wszech-

Fig. 1

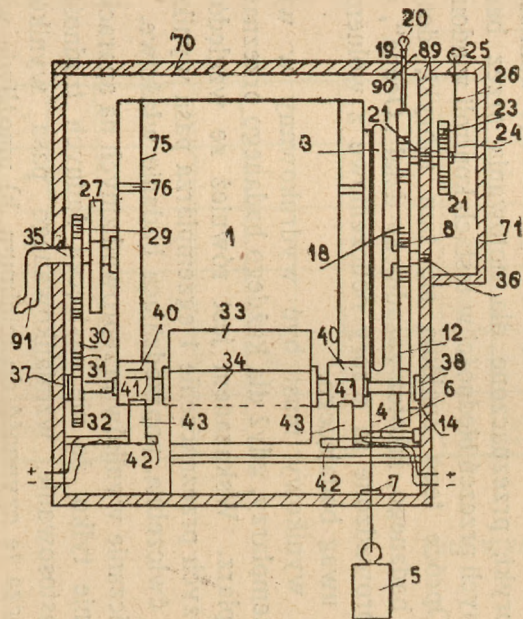
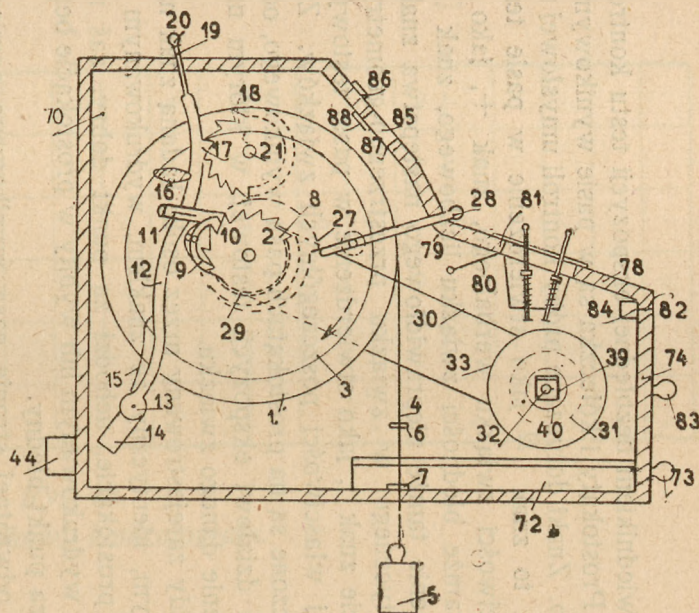

Fig. 2

Rys. 56.

Kontrolograf w przekroju technicznym, fig. 1 i 2.

Fig. 3

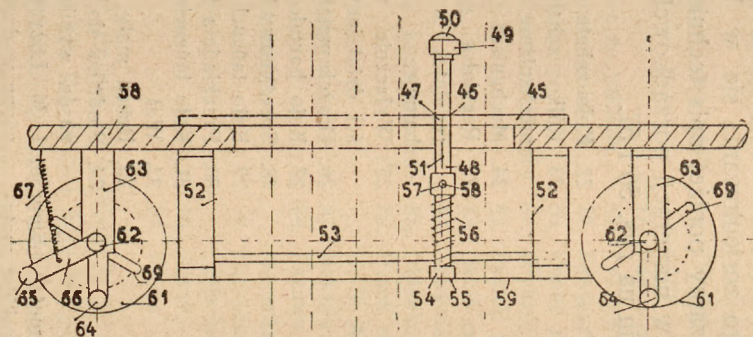
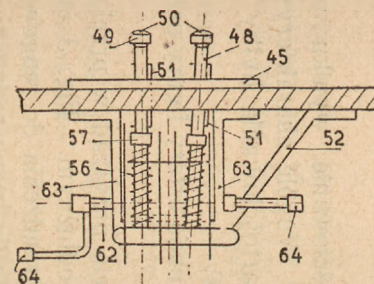

Fig. 4

Rys. 57.

Kontrolograf w przekroju technicznym, fig. 3 i 4.

djagnostyczne wartościowanie wyniku prób (ocena pozytywna i negatywna). Wogóle charakterystyczny dla metody całkującej system wartościowania byłby prawie niemożliwy bez pasa wynikowego.

Rys. 56 i 57 obejmują cztery figury przekroju technicznego kontrolografu.

Fig. 1 przedstawia przyrząd w przekroju poziomym, zaś fig. 2 w przekroju podłużnym. Fig. 3 podaje rzut poziomy a fig. 4 rzut boczny urządzenia do reagowania na pojawiające się bodźce i urządzenia do bezpośredniego notowania przebiegu prób.

Dla łatwiejszego zorientowania się w konstrukcji kontrolografu, zamieszczamy poniżej opis techniczny składowych części tego aparatu w numeracji porządkowej, odpowiadającej układowi i oznaczeniu na rys. 56 i 57.

1. Bęben drewniany	22. Koło zębate
2. Wał poziomy	23. Kółko zębate na głównej osi mechanizmu zegarowego
3. Koło linkowe	24. Mechanizm zegarowy
4. Linka	25. Regulator gramofonowy czyli regulator szybkości i zarazem hamulec
5. Ciężarek	25'. Wyłącznie regulator szybkości działający przez wahadełkę
6. i 7. Oczka	26. Drażek metalowy
8. Koło zapadkowe	27. Koło hamulcowe
9. Dwuzębata zapadka	28. Sprężynowy hamulec zatyczkowy
10. Oś	29. Koło łańcuchowe
11. Mosiężne listewki	30. Przekładnia łańcuchowa
12. Płaska sprężyna	31. Koło łańcuchowe
13. Czop	32. Wał
14. Występ	33. Bęben mały, wyścielony gumą
15. Sprężyna	34. Siodełko do przytrzymywania pasów wynikowych
16. Sprężyna spiralna	35. i 36. Łożyska kulkowe, usadowione w drzewie i wtłoczone zewnątrz krażkami metalowymi
17. Ząb	
18. Koło zapadkowe	
19. Trzpień stalowy	
20. Nakrętka	
21. Oś z układem mimośrodowym i ze specjalnem łożyskiem metalowym	

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

37. i 38. Łożyska kulkowe, usadowione wewnątrz w żelaznych zasuwach, przesuwających się za pomocą śrub	64. Korbki
39. Prowadnice prostokątne	65. Rolka kierownicza
40. Bębni drzewniane lub z fibru	66. Ramie mosiężne
41. Miedziane płyteczki	67. Sprężynowy naciągacz taśmowy
42. Stojaki	68. Pokrywa pudła
43. Zgięte listewki miedziane na płytce z fibru, połączone przewodnikami z akumulatorem	69. Sprężyny płaskie naciskające na szpule 61
44. Dzwonek i syrena	70. Pudło z wysuwalną ścianą tylną
45. Płyta metalowa	71. Dodatek futeralny na mechanizm 24
46. Dziesięć otworów okrągłych	72. Szufladka dla testów wiadomościowych
47. Wykroje boczne	73. Dwa guziki
48. Trzpień klawiszowy nie obracający się w bok	74. Drzwi dla dostępu do bębna 33
49. Klawisze	75. Pas testowy
50. Zakrętki ebonitowe za szkłem dla znaków konwencjonalnych	76. Trzpień dwustronnie nagwintowany
51. Mosiężny drut kańciaty	77. Pas wynikowy
52. Dwie u góry spłaszczone klamry mosiężne	78. Pokrywa ruchoma
53. Listwa mosiężna	79. Zawiasy
54. Trzcionki	80. Ramie ruchowe
55. Czcionki znaków konwencjonalnych	81. Wykrój mosiężny
56. Sprężyny	82. Zamek przesuwalny
57. Pierścienie występowe	83. Guzik mosiężny
58. Zatyczki	84. Drewniana listwa stała
59. Dwie taśmy maszynowe	85. Okienko ekspozycyjne
60. Prowadnice	86. Pasek mosiężny z literami E, D, C, B, A.
61. Szpule maszynowe	87. Nakrywa celuloidowa
62. Osie współśrodkowe	88. Zasuwa do zwężania i rozszerzania pola ekspozycyjnego
63. Stojaki	89. Zatyczka umożliwiająca nakręcanie mechanizmu 24
	90. Zasuwa
	91. Korba

Kontrolograf działa w następujący sposób: trzpień stalowy 19 odchyła się ku tylnej ścianie pudła 70 (ażeby koło zapadkowe 18 uwolnić z zęba 17) i zatrzymuje się w tej pozycji przez zaciśnięcie zatyczki 89 do zasuwy 90. Następnie

nakręca się kluczem mechanizm zegarowy **24**. Po dokonaniu tego zabiegu wysuwa się zatyczkę **89** z powrotem, za pomocą zaś korby **91** nawija się linkę **4** na koło linkowe **3** i to tak, ażeby w okienku **85** uwidoczniła się ekspozycja zasadnicza. Po otwarciu drzwiczek **74** i podniesieniu pokrywy **78** do góry, nawija się na bęben **33** pas wynikowy **77** i to w ten sposób, ażeby obydwie końce pasa schodziły się pod siodełkiem **34**. Następnie drzwiczki **74** i pokrywę **78** zamyka się z powrotem. Przyrząd puszcza się w ruch jakoteż zatrzymuje się przez odpowiednie posunięcie wskazówki regulatora szybkości **25**. Szybkość następowania ekspozycji zależy od położenia wskazówki regulatora **25'** na skali podziałkowej. Ponadto szybkość obrotów bębna **1** uwidaczniają wskazówki na tarczy zegarowej skrzynki **71**. Hamulec **28** natychmiast po uruchomieniu działania przyrządu należy wysunąć i zatrzymać aż do pojawienia się najbliższej ekspozycji w okienku **85**. Koło zębate **22** chwyta kółko **23**, obracając przez oś **21** koło zapadkowe **18** w kierunku odwrotnym do kierunku jego zębów. Wskutek tego wykrój zębaty **17** sprężyny płaskiej **12** ślizga się, podnosząc się i zapadając się, po zębach koła zapadkowego **18**, zapomocą zaś listewek **11** porusza się równocześnie zapadka **9** i to w ten sposób, że zachodzi ona powolniej jednym a szybciej drugim ramieniem w zęby koła zapadkowego **8** i zapobiega ciągłemu jakoteż jednokrotnemu obrotowi wału **2**. Bowiem wał **2** a razem z nim bęben **1**, koło hamulcowe **27** jakoteż koło łańcuchowe **29** przez działanie napędu ciężarkowego **4 + 5** koła linkowego **3** posiadają stałą tendencję ku obrotowi doziemnemu. Zatem ekspozycja bębna **1** jest wyskakująca i pojawia się w okienku **85** w 2-ch nierównomiernych skokach. Na skutek zastosowania koła hamulcowego **27** przewidziany jest bezpośrednio jeno jeden obrót całkowity wału **2** na drodze automatycznej. Z tej przyczyny nie można również spowodować obracania się wału **2** wyłącznie przez przesunięcie regulatora **25** z pozycji **0** bez postawienia koła

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

hamulcowego 27 poza klin. Wskutek obrotu wału 2 obraca się równocześnie koło łańcuchowe 29, które przenosi ten ruch przez przekładnię łańcuchową 30 na koło łańcuchowe 31. Ponieważ koło łańcuchowe 31 jest umocowane do wału 32, zatem cały wał 32 z bębniem 33 i z bębenkami 40 wykonuje równocześnie obrót proporcjonalny do obrotu wału 2. Na skutek obrotu bębenków 40 listewki 43 naciskają na płytki 41, co przez istnienie kontaktów $\vdash$ — jakoteż dzwonka i syreny 44 powoduje ze strony bębniaka jednego 40 sygnały dzwonkowe zaś ze strony bębniaka drugiego 40 sygnały syrenowe. Synchroniczne poruszanie się wału 32 z wałem 2 umożliwia synchronizację sygnałów dzwonkowych i syrenowych z testem eksponowanym 75. Natychmiast po automatycznym zatrzymaniu się przez hamulec 28 wałów 2 i 32 należy działanie przyrządu zastanowić regulatorem 25. Pomimo, że sprężyna mechanizmu zegarowego 24 jest tak silna, że działać może przez okres trzech obrotów bębna 1, to, dla stworzenia stałych warunków badania, należy przy każdej próbie mechanizm 24 nakręcić kluczem.

Że opisany kontrolograf może stanowić sam należyte laboratorium psychotechniczne, świadczą o tem nie tylko badania na nim kinooperatorów Województwa Śląskiego, lecz również fakt nabycia kontrolografu przez Amerykanina, General Superintendenta C. E. Nighmana dla kopalni „Giesche“, gdzie stosuje się go do badań psychotechnicznych wyłącznie bez pomocy innych przyrządów.

Przebieg badania psychotechnicznego kinooperatorów.

Chcąc w sposób sprawozdawczy opisać przebieg badania psychotechnicznego kinooperatorów w Śląskim Instytucie Rzem.-Przemysłowym, uważamy za stosowne przedstawić przede wszystkim instrukcje do tych badań. Mianowicie każdy badany na kontrolografie kinooperator otrzymał na dwa dni przed badaniem dokładne pouczenie wraz z rysunkami testo-

wemi układu J. Curkowskiego. Instrukcje te psychotechnik również powtarzał dosłownie każdej osobie badanej przy badaniu próbnym, czyli podczas t. zw. próby ćwiczebnej, zaś przed próbą właściwą streszczał je ogólnikowo.

Na wstępie każdy poddany badaniu kinooperator poinformowany był w krótkich słowach o celach badania psychotechnicznego. Następnie psychotechnik ustawiał badanego twarzą do okienka ekspozycyjnego, przestrzegając, ażeby ekspozycja testowa była na kontrolografie należycie widoczna. Wówczas dopiero udzielane były badanemu następujące instrukcje przy badaniach psychotechnicznych:

Badanie pierwsze.
(*Test kontroli zmysłowej.*)

W okienku aparatu ukaże się przez krótki czas rysunek, który prawidłowo powinien mieć wygląd przedstawiony na fig. 1 (rys. 58). Widzimy tu dwa szeregi po pięć prostokątów. Każdy prostokąt przepołowiony jest kreską (przekątnią) na dwa trójkąty i to w ten sposób, że kreska ta (przekątnia) idzie w pierwszym prostokącie od lewej strony z góry na dół, w drugim z dołu do góry i t. d., tworząc nieprzerwaną linię zygzakową. Po obu stronach przekątni znajduje się małe kółko, umieszczone w mniejszym (ostrym) kącie każdego trójkąta.

O ile w okienku aparatu okaże się rysunek zupełnie taki sam, jak na fig. 1, to należy nacisnąć na klawisz 0, co na fig. 1 naznaczyliśmy strzałką wskazującą w dół.

Każde odchylenie rysunku ukazującego się w okienku od wzorca, przedstawionego na fig. 1, uchodzi za błąd. Każdy taki błąd należy zaznaczyć naciśnięciem na odpowiedni klawisz. Rysunek o 10-ciu prostokątach dzieli się pionowo na 5 działów, t. j. leżących ponad sobą 2-ch prostokątów, którym odpowiada jeden z klawiszów A. B. C. D. E. Każdy dział jest oznaczony na płytce powyżej okienka aparatu jedną z liter klawiszów.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

W razie pojawienia się błędu w jednym z 5-ciu działów należy uderzyć na należący doń klawisz i to tylko jeden raz podczas pojawienia się odnośnego rysunku, chociażby nawet w tym dziale wystąpiło kilka błędów naraz (np. i w górnym i dolnym prostokącie). Jednakowoż gdy w rysunku pojawiają się błędy, np. naraz w 3-ch działach, to wówczas należy nacisnąć na wszystkie 3 należące do nich klawisze.

Gdyby w tym samym prostokącie zachodziły 2 lub więcej z wyżej wspomnianych błędów, należy mimoto tylko raz nacisnąć na odpowiedni klawisz.

Rysunki pojawiają się na tak długi czas, że znalezienie błędów jest łatwo możliwe. Nacisnąć na klawisze trzeba wtedy, gdy cały rysunek o 10-ciu prostokątach jest widoczny.

Przy tej próbie nie należy zwracać uwagi na wszystkie inne znaki, które występują w okienku jak oto: zielone cyfry, obrazki filmowe oraz niebieskie trójkąty. Wyraźniej wyjaśniają powyżej powiedziane załączone przykłady (rys. 58 i 59).

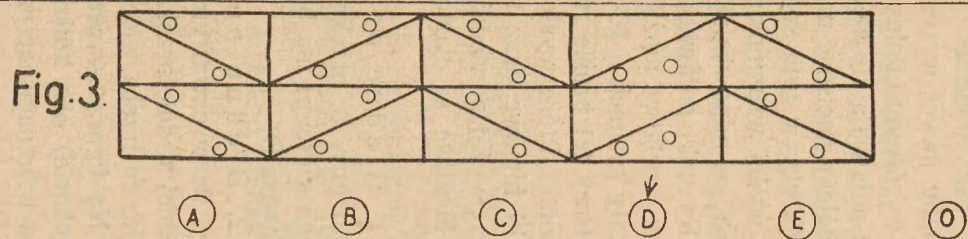
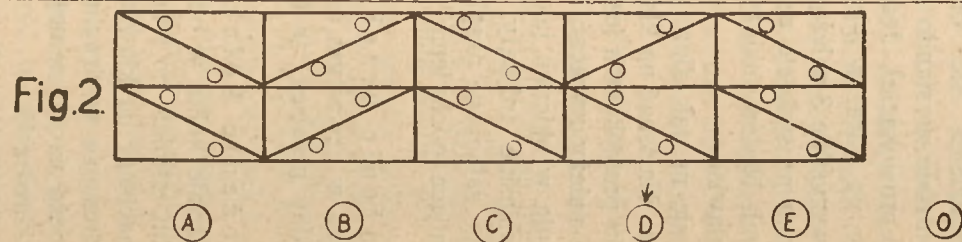
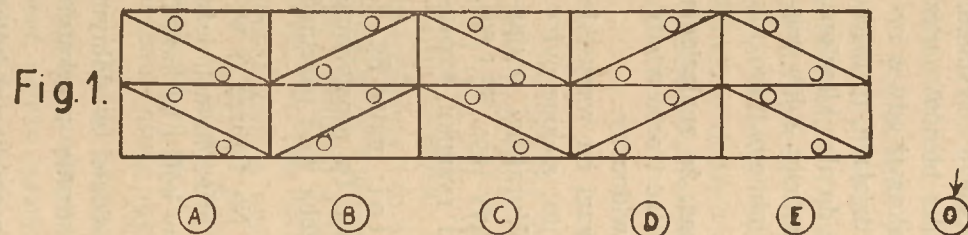
Możliwe są następujące odchylenia od rysunku wzorowego:

1. Błędne położenie przekątnej: patrz fig. 2. Tu widzimy, że przekątnia w czwartym dziale (w prostokącie dolnego szeregu) ma błędny przebieg; tu trzeba więc nacisnąć na klawisz D.

2. Błędne położenie kółek. Na figurze 3 widzimy, że w czwartym dziale kółka w obu prostokątach leżą po jednej stronie przekątnej, zamiast po jednym kółku na każdej stronie; tu trzeba więc nacisnąć na klawisz D.

Na figurze 4 widzimy, że w drugim dziale (w dolnym prostokącie) oba kółka leżą na tej samej stronie przekątnej; trzeba więc nacisnąć na klawisz B.

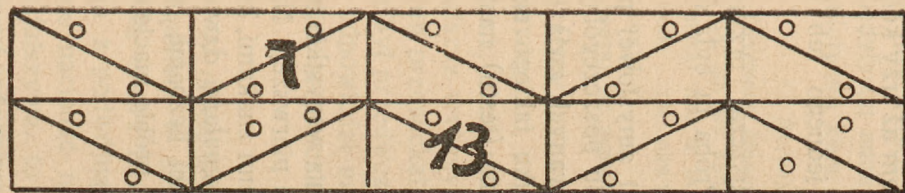
Pozatem w piątym dziale (w dolnym prostokącie) kółka nie leżą tak, jakby miały leżeć według rysunku wzorowego na fig. 1, lecz umieszczone są na środku trójkąta; trzeba więc nacisnąć także na klawisz E.

Rys. 58.

Rysunki testowe kontrolografu, fig. 1, 2 i 3.

Fig.4.

(A)

(B)

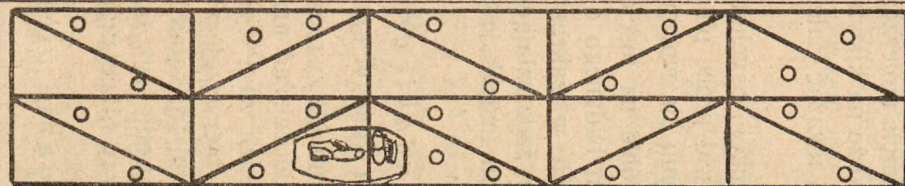
(C)

(D)

(E)

(O)

Fig.5.

(A)

(B)

(C)

(D)

(E)

(O)

Rys. 59.

Rysunki testowe kontrolografu, fig. 4 i 5.

3. Błędna liczba kólek. Na figurze 5 widzimy poza błędem położeniem kólek w dziale 2-gim (klawisz B) i 5-tym (klawisz E) również błąd w dziale 3-cim (klawisz C), gdyż w dolnym prostokącie umieszczone są tam aż trzy kółka; trzeba więc nacisnąć także na klawisz C.

Również za błąd uważać należy brak jednego lub obu kólek.“

Udzielwszy instrukcji, psychotechnik puszczał przyrząd w ruch i badany odbywał próbę pierwszą. Próba ta była ćwiczebną, zadaną badanemu dla wprawy.

Po dokonanej próbie na teście kontroli zmysłowej psychotechnik przepytывał badanego o znaczeniu poszczególnych sygnałów, wchodzących w zakres eksponowanych związków werbalnych i, w razie zadawalającego wyniku takiego egzaminu, udzielał badanemu instrukcję do badania (testu) następnego.

Badanie drugie.

(Test kontroli umysłowej)

„W tej próbie nie macie zwracać uwagi na wszystkie te figury, na które mieliście zważać przy próbie pierwszej. Natomiast macie bacznie śledzić za wszystkimi temi znakami, które nie należały do próby pierwszej, więc za sygnałami dzwonka i syreny, za niebieskimi trójkątami, zielonemi liczbami, jakoteż za obrazkami filmowemi (rys. 60). W tej próbie macie rozwiązać równocześnie trzy różne zadania.

Zadanie pierwsze.

Od czasu do czasu odzywać się będą sygnały dzwonka i syreny. Znaczenia tych sygnałów podane są poniżej w tabelce. Dzwonki są sygnałami kierownictwa kina i wyrażają zapytanie lub rozkaz, zaś sygnałami kinooperatora są syreny i wyrażają odpowiedź lub oznajmienie dla kierownictwa.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

Sygnaly te trzeba przy egzaminie dokładnie pamiętać, aby móc śledzić rozmowę pomiędzy kierownictwem kina a kinooperatorem.

Gdy w okienku zobaczycie niebieski trójkąt (patrz fig. 6), to będzie on znakiem, iż w tem miejscu rozmowa między kierownictwem kina a kinooperatorem jest skończona.

Syreny:

(Sygnaly kinooperatorów)

1. Program się kończy!
2. Aparat jest w porządku!
3. Rolki nie chwytają należycie taśmy!
4. Aparat się zepsuł!

Dzwonki:

(Sygnaly kierownictwa kina)

1. Kasa zamknięta!
2. Czy aparat należycie nie funkcjonuje?
3. Rozpocząć przedstawienie!
4. Zatrzymać aparat!

Przy pojawieniu się w okienku niebieskiego trójkąta macie stwierdzić, czy zakończona w tej chwili rozmowa była dorzeczna. Jeśli rozmowa była dorzeczna, to macie nacisnąć na klawisz z wykrzyknikiem; gdy zaś rozmowa była niedorzeczna lub przewlekała się niepotrzebnie albo sygnał kierownictwa kina był przedwczesny, czy wreszcie kinooperator (syreny) nie dał odpowiedzi na sygnał kierownictwa, to macie nacisnąć na klawisz ze znaczkiem Ω (zobacz fig. 6).

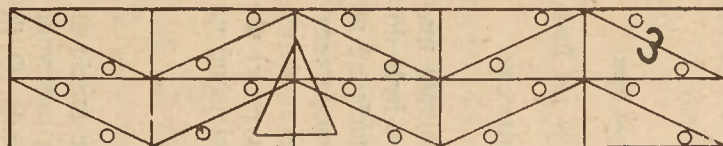
Zadanie drugie.

W okienku ukażą się zielone liczby. Liczby te macie za porządkiem w głowie dodawać. Cyfra z podwójną czerwoną kreską (patrz fig. 7) ma być sumą poprzednich liczb. O ile cyfra z podwójną czerwoną kreską jest sumą prawidłową, to macie nacisnąć na klawisz z wykrzyknikiem, jeżeli suma ta jest fałszywa, to przy pojawieniu jej uderzyć macie na klawisz ze znaczkiem $+$ (zobacz fig. 6).

Zadanie trzecie.

Dalej ukażą się od czasu do czasu obrazki filmowe, przedstawiające półbucik męski, półbucik damski i szczotkę (patrz

Fig. 6.

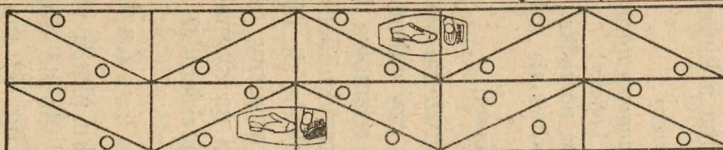
niedorzeczna rozmowa
 była
 dorzeczna

Fig. 7.

zgadza się
 suma
 nie zgadza się

Fig. 8.

zmiana położenia szczotki
 w szeregu piątym
 wystąpiła
 nie wszeregu piątym

Rys. 60.

Rysunki testowe kontrolografu, fig. 6, 7 i 8.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

fig. 8) w zmianach ruchowych. Zadaniem Waszem jest śledzić za filmową kolejnością zmian ruchowych w pojawiających się po sobie obrazkach, które powinny posiadać taką ciągłość, jaka występuje w taśmie filmowej. Pozatem trzeba zliczać na palcach lewej ręki, ukazujące się obrazki filmowe. Każdy piąty obrazek tych zdjęć filmowych powinien stanowić zmianę położenia szczotki, odbiegającą wyraźnie od taśmowej kolejności zdjęć poprzednich (patrz fig. 8 szereg dolny). Jeżeli niezgodna z zasadą kolejności filmowej nagle zmiana położenia szczotki wystąpi w piątym obrazku, to macie nacisnąć na klawisz !, gdy zaś zmiana ta pojawi się później lub wcześniej aniżeli w obrazku piątym, to przy ukazaniu się tego obrazku (z wyraźnie nagłą zmianą położenia szczotki) macie uderzyć na klawisz ze znakiem (fig. 8).“

Podobnie jak przy próbie pierwszej, psychotechnik po udzieleniu instrukcji do testu kontroli umysłowej wprowadził kontrolograf w ruch i badany odbywał próbę drugą — również jako ćwiczebną.

Po ukończeniu prób ćwiczebnych psychotechnik nawijał na bęben mały 33 pas wynikowy 17 i, streściwszy badanemu w krótkich słowach instrukcję, przeprowadzał właściwe badanie na testach kontroli. Ponieważ formę badania stanowi ustosunkowanie się badanego do prób i testu, więc badający w trakcie przebiegu prób całą swoją uwagę poświęcił rzeczowej obserwacji osoby badanej według opracowanego schematu doświadczalnego, a to obserwował sposób uderzania badanego na klawisze, zważał na tempo i intensywność tych uderzeń, na gestykulację badanego podczas próby, na przebieg ujmowania przezeń ekspozycji i t. p. Spostrzeżenia swe wpisywał psychotechnik zwięźle w pasie wynikowym 77 w rubryce „uwagi“. Pozatem badający, po dokonanych próbach kontroli, zliczał punkty dobre i punkty błędne, osobno dla testu kontroli zmysłowej, a osobno dla testu kontroli umysłowej i zapisywał je na

marginesie pasa wynikowego 77 na stronie rejestrującej. Poszczególne ekspozycje właściwa testu kontroli zmysłowej trwała 6", zaś testu kontroli umysłowej 14". Badanie jednego osobnika trwało przeciętnie 1 godzinę, przyczem stwierdzono, że osobnicy bardziej uzdolnieni znacznie mniej potrzebowali czasu na wykonanie całokształtu prób testowych, aniżeli osobnicy słabo uzdolnieni. Skrócenie lub przewleknięcie czasokresu badania następowało przede wszystkim podczas prób ćwiczebnych i przygotowawczych do badania właściwego.

Wartościowanie psychotechniczne.

Wartościowanie, jako jeden z głównych czynników metody całkowitej, odpowiada strukturze testów kontroli, jakoteż czynnikom przewodnim przebiegu próby. Zatem ze względu na to, że w strukturze testów kontroli występują oprócz zadania pozytywnego błędności, podczas próby zaś badany może osiągać punkty dobre, jakoteż błędne, więc przy wartościowaniu wyników uzyskanych zapomocą badań kontrolografem musi być zastosowaną ocena pozytywna i ocena negatywna. Natomiast zasada współzależności cech narzuca potrzebę uwzględnienia we wzorach ocen czynników przewodnich w przebiegu próby. Ocena pozytywna testu kontroli zmysłowej wymaga uwzględnienia ilości punktów dobrych, zaś ocena negatywna ilości punktów błędnych, jakoteż wagi obciążającej punkty błędne, ze względu na stwierdzony fakt spadania w rzeczywistej pracy zawodowej i podczas badania na teście kontroli zmysłowej punktów błędnych w miarę wzrostu punktów dobrych. Krótki czas trwania ekspozycji w teście kontroli zmysłowej, uzasadniony faktem, że kontrolowanie zmysłowe w życiu zawodowym odbywa się w czasie stosunkowo szybkim, wpływa w znacznej mierze na wynik próby i dlatego w obu ocenach testu kontroli zmysłowej musi być czas należycie uwzględniony.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

Stosownie do nadmienionych założeń dla oceny pozytywnej testu kontroli zmysłowej ustanowił Curkowski wzór obliczeniowy: $\frac{Sc+1}{tc_2} = RII$, gdzie Sc oznacza sumę (constans) właściwych bodźców reakcyjnych. I ilość uskuteczniionych przez badanego impulsów, tc_2 czas w tym teście (constans), a $R II$ rezultat oceny pozytywnej. Ponieważ poszczególna ekspozycja właściwa nadmienionego testu trwa 6", a wszystkich branych pod uwagę ekspozycji jest 24, przeto eksponowanie całego testu trwa 144", czyli w minutach 2'24". Pozatem poszczególna ekspozycja przejściowa testu kontroli zmysłowej trwa 3,33", zaś wszystkich takich ekspozycji jest 24, więc eksponowanie przejściowych ekspozycji niniejszego testu trwa 80". Zatem uwzględniając ekspozycje właściwe i przejściowe, eksponowanie całego testu kontroli zmysłowej trwa 224".

Czas tc_2 czyli 224" zamienia się ze względów obliczeniowych na współczynnik stały 224, któremu ostatecznie nadaje się formę ułamka wyrażonego w procentach przez pomnożenie wzoru razy 100. Ponieważ tc_2 wynosi 2,24 a Sc stanowi w tej próbie 27 bodźców właściwych (na które badany powinien reagować), to można powyższy wzór przedstawić również następująco: $\frac{27+1}{2,24} = R II\%$.

Psychotechnik podczas badań zapomocą kontrolografu w Instytucie Porady Zawodowej w Katowicach miał eksperymentalną okazję przekonać się, jak wadliwy i niewystarczający był system wartościowania wyłącznie według samej oceny pozytywnej względnie negatywnej. Mianowicie zestawiał on osobny szereg rozdzielnicy dla tych ocen (pozytywnej i negatywnej), przyczem uwzględnił 118 wyników. Wykres krzywych wypadł świetnie, gdyż kształtami przypominały one w przybliżeniu typowy przebieg krzywej idealnej dla prawidłowo wycechowanego testu. Tymczasem zbiorowisko poddane badaniu, jako z góry selekcjonowane, składało się z takich właśnie grup

zdolnościowych, że otrzymane wykresy podawały wręcz fałszywe charakterystyki osób badanych. Dopiero zastosowanie oceny syntetycznej przywróciło grupie badanej właściwe i z punktu widzenia praktycznego wystarczające charakterystyki.

Dla oceny negatywnej testu nadmienionego ustanowił Curkowski wzór $\frac{E \cdot tc_2}{I} \cdot \frac{E \cdot 10}{Sc} = RII_1$, gdzie E oznacza punkty błędne, RII_1 rezultat oceny negatywnej, zaś $\frac{E \cdot 10}{Sc}$ stanowi procentowe obciążenie punktów błędnych. Stosunek punktów błędnych do punktów dobrych $\left(\frac{E \cdot tc_2}{I}\right)$ oparty jest na stwierdzonym fakcie, że w niniejszym kontrolowaniu znacznie mniejszą wadą okazuje się odnośna ilość popełnionych błędów przy równoczesnem wyszukaniu większej ilości bodźców właściwych od wyniku o tejsamej ilości punktów błędnych, lecz o niższej ilości punktów dobrych. Pozatem z niniejszego wzoru oceny negatywnej wynika, że w badaniu kontrolującym odmiennie jak przy badaniu analitycznem uwagi, lepszą sprawność okazuje osobnik osiągający np. 3 punkty dobre przy równoczesnem nabyciu 3 punktów błędnych od osobnika osiągającego 8 punktów dobrych, lecz aż 17 błędów. W myśl poprzednich wyjaśnień można wzór oceny negatywnej przedstawić następująco:

$$\frac{E \cdot 2,24}{I} \cdot \frac{E \cdot 10}{27} = RII_1\%.$$

Ocena pozytywna testu kontroli umysłowej posiada wzór $\frac{Sc + I}{tc_3} = RIII$, a więc analogiczny jak w teście kontroli zmysłowej. Ponieważ ekspozycja właściwa testu kontroli umysłowej zmienia się co 14", a wszystkich branych pod uwagę ekspozycji jest 24, przeto eksponowanie niniejszego testu trwa 336" czyli w minutach 5'36". Ekspozycja przejściowa trwa tutaj 8,33", więc eksponowanie wszystkich 24 ekspozycji przejściowych wynosi 200". Eksponowanie zatem całego testu kontroli umy-

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

słowej (tc_3) trwa 536", co, analogicznie jak przy wzorze obliczeniowym testu kontroli zmysłowej, zamienia się na wyrażony w % w formie ułamka współczynnik stały 5,36. Ponieważ więc tc_3 wynosi 5,36 a Sc stanowi tutaj 12 bodźców reakcyjnych, to można powyższy wzór dla oceny pozytywnej przedstawić:

$$\frac{12+1}{5,36} = R \text{ III}\%.$$

Za ocenę negatywną uważa się w niniejszym teście ilość punktów błędnych obciążonych procentowo wagą, co wyraża się wzorem $\frac{E \cdot 10}{Sc} = R \text{ III}_1$, czyli $\frac{E \cdot 10}{12} = R \text{ III}_1\%$. Spotęgowanie błędów badanego w niniejszym wzorze — jakkolwiek czyni ocenę nader ostrą — uzasadnione jest faktem, że każdy punkt błędny jest w teście kontroli umysłowej wyrazem nieprawidłowego przekształcenia przez badanego całego szeregu bodźców (przesłanek członowych związku werbalnego, liczbowego lub przestrzenno-geometrycznego). Czas w ocenie negatywnej testu kontroli umysłowej, jako stosunkowo długi, nie jest uwzględniony, natomiast występuje on w ocenie pozytywnej, gdyż umożliwia w sposób prosty połączenie sensowe z oceną negatywną (kontroli umysłowej), jakoteż porównywanie z oceną pozytywną kontroli zmysłowej.

Ze względu na postaciowy charakter działania dyspozycji roboczych i ze względu na strukturalne powiązanie obu testów kontroli w jeden pas 75, stosuje się ocenę syntetyczną, co znajduje swe najprostsze rozwiązanie we wzorze $N \text{ II} = R \text{ II} - R \text{ II}_1$, $N \text{ III} = R \text{ III} - R \text{ III}_1$ (nota syntetyczna równa się różnicy oceny pozytywnej i negatywnej). W nocie syntetycznej widzi się dopiero pozytywną wartość badanego i to oddzielnie pod względem stanu zdolnościowego jego zmysłów, zaś oddzielnie umysłu.

Nadmienić należy, że obliczanie not syntetycznych do testów kontroli jest na przyszłość zbyteczne, albowiem wynalazca opracował w trakcie dotychczasowych badań tabele

wynikowe, obejmujące wszystkie praktycznie możliwe wypadki.

Pozatem przewidziana jest jako wzór I-szy formułka dla testów wstępnych. Mianowicie przed badaniem na testach kontroli stosuje się próby na czterech testach wstępnych, opartych w układzie swym na specjalnych wiadomościach względnie umiejętnościach zawodowych. Struktura testów wiadomościowych polega na umieszczeniu pewnych istotnych niewłaściwości lub formalnych nieprawidłowości w układzie słownym, liczbowym lub rysunkowym. Jeżeli jest to układ słowny, to każdy test taki oznaczony rzymską cyfrą porządkową posiada szereg kolejnie ponumerowanych (liczbami arabskimi) zdań, z których wiele jest nieprawdziwych. Zdania te zawierają sentencje, których prawidłowość lub błędność stwierdzić może jeno osobnik, posiadający wiadomości z zakresu danego zawodu. W tem znaczeniu testy wstępne są próbami wiadomościowymi; umieszczone są one w szufladce 72. Analogicznie ma się rzecz z testami umiejętnościami.

Wreszcie wyniki niniejszych badań psychotechnicznych ujęto statystycznie na zasadzie wypróbowanych w psychotechnice metod matematycznych. I właśnie to ścisłe współdziałanie w członach podstawowych metody całkującej czynników psychologicznych (metoda ekstrospekcji) z czynnikami matematycznymi (metoda wartościowania) przyniosło nowej metodzie badań psychotechnicznych kryteria obiektywne a zarazem aplaus życia praktycznego.

Wyniki badań psychotechnicznych.

W rezultacie przeprowadzonych w Śląskim Instytucie Rzemieśln.-Przemysłowym badań psychotechnicznych opracował psychotechnik osiągnięte wyniki indywidualnie i zbiorowo. Zasadniczo orzeczenie indywidualne opiera się na całym szeregu ścisłych obliczeń zbiorowych poszczególnych wyników.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

Jednakowoż w indywidualnem orzeczeniu psychotechnicznym podane są również formy przejawów dyspozycji roboczych badanego, co w zestawieniach zbiorowych (ściśle liczbowych) zostało jeno częściowo uwzględnione, mianowicie przy uszeregowaniu badanych według rang w wypadkach kilku identycznych wyników liczbowych.

FORMA ORZECZENIA INDYWIDUALNEGO.

BADANIA PSYCHOTECHNICZNE W ŚLĄSKIM INSTYTUCIE
RZEMIEŚLNICZO-PRZEMYSŁOWYM W KATOWICACH.

Kinooperatorzy obsługujący
projektory w teatrach świetlnych
Województwa Śląskiego

Grupa B: a (kinoopera-
torzy), b (pomocnicy),
c (uczniowie).

ORZECZENIE PSYCHOTECHNICZNE.

Stwierdza się niniejszem, iż L. p. 11(a) imię i nazwisko
lat 23 XII. 1903 r. na stanowisku kinooperatora
w kinie w w Królewskiej Hucie poddany ba-
daniu psychotechnicznemu dnia 4. III. r. 19 31 osiągnął na-
stępujące wyniki:

I. Kontrola zmysłów | II. Kontrola umysłu

	I. Kontrola zmysłów	II. Kontrola umysłu
A. Ilość punktów dobrych . . .	27	12
B. Ilość punktów błędnych . . .	0	0
C. Nota syntetyczna	24,10	4,47
D. Ocena zasadnicza	I. (bardzo dobrze)	I. (bardzo dobrze)
E. Percentyla zasadnicza	100	100
F. Ocena grupowa (a, b, c) . . .	I. (bardzo dobrze)	I. (bardzo dobrze)
G. Percentyla grup. (a, b, c) . .	100	100
H. Ranga	1	1
I. Różnica rang	0	
J. Percentyla wspólna	100	

III. Forma przejawów dyspozycji roboczych:

Rozważny, uwaga bardzo dobrze i bardzo szybko się dzieli, szeroki zakres uwagi, wybitnie zrównoważony, ustawicznie przytomny, szybkie postrzeganie, nader pojętny, bystre rozumowanie logiczno-krytyczne, wybitnie rezolutny, szczególnie pewny w działaniu, uwaga znakomicie oscyluje pomiędzy różnemi formami pracy, szybka decyzja, bardzo dobra wieloczynność, nadzwyczajna pamięć — typ pamięci wzrokowej przoduje —, osobnik obustronnie (t. j. pod względem zmysłów i umysłu) wybitnie uzdolniony.

Na podstawie powyższych wyników orzeka się, iż zawód kinooperatora dla badanego jest wskazany (1).

Katowice, dnia 8-go czerwca 1931 r.

Dyrektor

Śl. Inst. Rzem.-Przem.: Pieczęć: S. L. Psychotechnik:

SKALA OCEN.

A. Ilość punktów dobrych.

Czem więcej jest punktów dobrych, tem lepszy jest wynik. Wszystkich możliwych przy kontroli zmysłów punktów dobrych jest 27, zaś przy kontroli umysłu 12.

B. Ilość punktów błędnych.

Czem mniej jest punktów błędnych, tem lepszy jest wynik, a więc skala ich rozciąga się od 0 wzwyż.

C. Nota syntetyczna.

Czem wyższa jest liczba noty syntetycznej, tem lepszy jest wynik. Skala liczb przy kontroli zmysłowej jest wyższa, zaś przy kontroli umysłu niższa. Najlepsza nota synt. kontroli zmysłów wynosi 24,10, zaś kontroli umysłu 4,47. Nota syntetyczna może być wyrażona

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBEDNIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

również w liczbach minusowych, odpowiadających wynikom gorszym.

D. Ocena zasadnicza.

Ocena zasadnicza wyrażona jest na podstawie systemu not szkolnych: 1 — bardzo dobrze, 2 — dobrze, 3 — miernie, 4 — słabo, 5 — źle. Ocena ta uzyskana jest ze zwartościowania 379 wyników badań (grup A, B, C, D, E) na testach kontroli, a przedstawia uzdolnienie badanego w środowisku śląskim.

E. Percentyla zasadnicza.

Percentyla zasadnicza stanowi właściwy materiał do wartościowania oceny D. Oznacza ona rangę zdolnościową, jaką badany zajmuje w środowisku śląskim a mianowicie w szeregu złożonym ze 100 jednostek i ustawionym w porządku not syntetycznych C, charakteryzujących wartość wykonania testu kontroli. Najwyższa i równocześnie najlepsza percentyla = 100, zaś najniższa a zarazem najgorsza = 0. Randze 1 odpawia percentyla 0, a randze 100 percentela 100. Daną percentylę uzyskać może więcej osobników.

F. Ocena grupowa.

Ocena grupowa oznacza jak pod D z tem, że przedstawia uzdolnienie badanego wyłącznie ze stanowiska poziomu zdolnościowego zbadanych kinooperatorów, ich pomocników i uczniów Woj. Śl. Ocena ta przyjmuje grupę badaną (B) jako standard.

G. Percentyla grupowa.

Percentyla grupowa oznacza jak pod E, lecz przedstawia rangę zdolnościową badanego tylko w odniesieniu do osobników z niniejszej grupy B (a, b, c). Percentyla ta stanowi punkt wyjścia dla oceny F.

H. Ranga.

Najlepsza ranga jest pierwsza (1), zaś najgorsza odpowiada liczbie osób w niniejszej grupie (110-ta). Ranga przed-

stawia tutaj uszeregowanie osobników niniejszej grupy (a, b, c), według zdolności od najlepszego do najgorszego — na podstawie percentyli G i formy przejawów dyspozycji roboczych. Daną rangę posiadać może tylko jeden osobnik z pośród osób zbadanych. Ranga niniejsza ustala kolejność ocen (D i F), osobno dla kontroli zmysłów a osobno dla kontroli umysłu.

I. Różnica rang.

Różnica rang (kontroli zmysłowej i kontroli umysłowej) jest miarą zbieżności względnie odchylenia poziomów zdolnościowych badanego: zmysłowego i umysłowego. Czem wyższa jest liczba różnicy rang, tem większy zachodzi rozdzwiek pomiędzy uzdolnieniem zmysłów, a uzdolnieniem umysłu badanego i odwrotnie. W wypadku zgodności całkowitej kontroli zmysłów i kontroli umysłu u badanego różnica rang = 0, zaś w wypadku krańcowej rozbieżności tychże różnica równa się liczbie osób grupy poddanej badaniu.

J. Percentyla wspólna.

Percentyla wspólna wynika ze zsumowania percentyl zasadniczych E, (kontroli zmysłowej i umysłowej), przyczem sumę otrzymaną dzieli się przez 2. Percentyla wspólna 100 przedstawia najlepszy wynik w grupie osób badanych, a zarazem oznacza, że posiadacz tej percentyli jest obustronnie, czyli pod względem zmysłów i umysłu najwyżej rozwinięty. Analogicznie percentyla wspólna 0 przedstawia wynik najgorszy i to obustronny (na obydwu testach kontroli). Percentyla ta stanowi ściśle kryterjum do orzeczenia ostatecznego.

ORZECZENIE OSTATECZE.

Orzeczenie ostateczne wyraża się w 3-ch stopniach:

1. zawód jest wskazany,
2. zawód jest nieprzeciwskazany,
3. zawód jest przeciwskazany.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

Nawiązując do powyższego orzeczenia, które nota bene przedstawia wynik najlepszy, otrzymany na podstawie badań psychotechnicznych kinooperatorów, należy przede wszystkim wyjaśnić pojęcie percentyli. G. Udney YULE, statystyk i matematyk angielski, omawiając metodę percentyli (stupodziałową) Fr. Galtona, wyraża się następująco: Jeżeli wartości zmiennej są uporządkowane według wielkości, a pewną wartość zmiennej P określimy w ten sposób, że rozdziela szereg tak, iż poniżej jej znajduje się p , a powyżej $100 - p$ procent ogólnej liczebności, to nazywamy P percentylą. W naszym wypadku wartości zmiennej stanowi wynik testu odnośnie osoby badanej, na szereg składają się wyniki dla osób innych, a liczebność ogólna odpowiada ogólnej liczbie osób badanych.

Z licznych sposobów obliczeń wyników testu w percentylach wybrał psychotechnik najbardziej uproszczony system Dr. B. Biegeleisena — zasłużonego wielce w umatematycznieniu metod psychotechniki. Krzywe percentyl (zasadniczych E) zbudowane na wspomnianej zasadzie obliczeniowej przedstawiają: rys. 61 dla testu kontroli zmysłowej i rys. 62 dla testu kontroli umysłowej. Na przedstawionych wykresach kreślone są percentyle jako odcięte, zaś jako rzędne noty syntetyczne (C) w grupach (wyniki testu kontroli). W kolumnie 1 wypisane są grupy uzyskanych not syntetycznych, w kolumnie 2 liczebność tych grup, w kolumnie 3 obliczono sumy liczebności (suma częściowa) a w kolumnie 4 percentyle. Krzywe niniejsze pochodzą z obliczeń wyników 5-ciu grup badanych zapomocą kontrolografu: Kopalnia „Giesche“ w Nikiszowcu ($A = 84$ osobn.), Śląski Instyt. Rzemieślniczo-Przemysłowy w Katowicach ($B = 110$ osobn.), Państwowa Fabryka Związków Azotowych w Chorzowie ($C = 43$ osobn.), Instytut Porady Zawodowej w Katowicach ($D = 118$ osobn.) i Zjedn. Fabryki maszyn, kotł. i wag. L. Zieleniewski i Fitzner Gamper we Lwowie ($E = 24$ osobn.). Percentyle odczytujemy w podziałce na linii dolnej od 0 do 100. Uzyskawszy niniejsze wykresy, zasto-

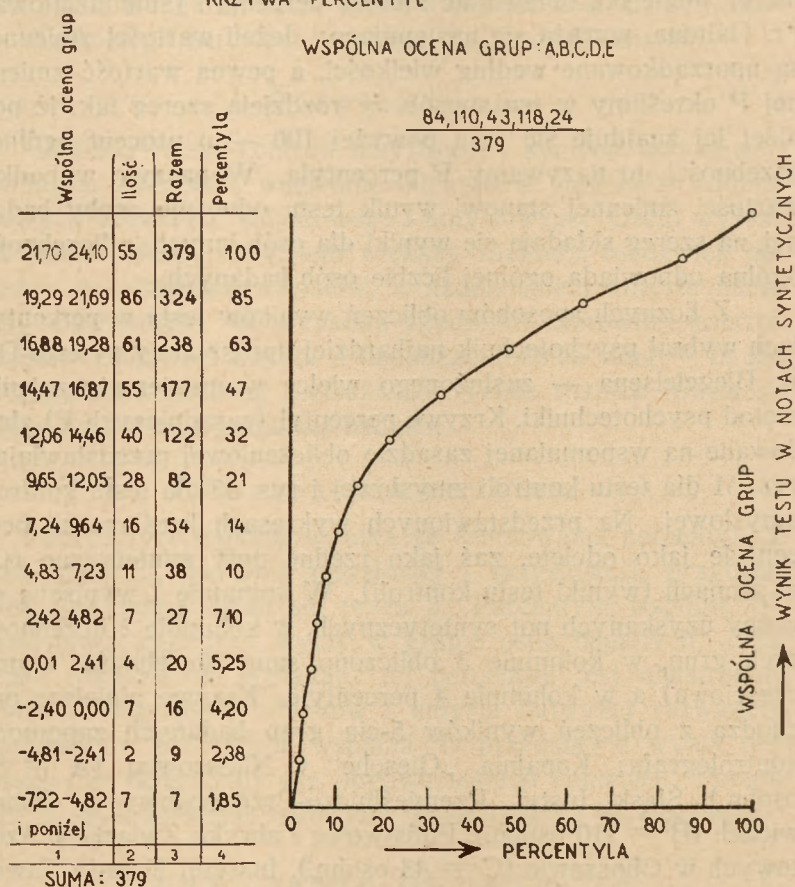
BADANIA PSYCHOTECHNICZNE

ZAPOMOĆĄ KONTROLOGRAFU

KONTROLA ZMYŚŁÓW

KRZYWA PERCENTYL

WSPÓLNA OCENA GRUP: A,B,C,D,E

Rys. 61.

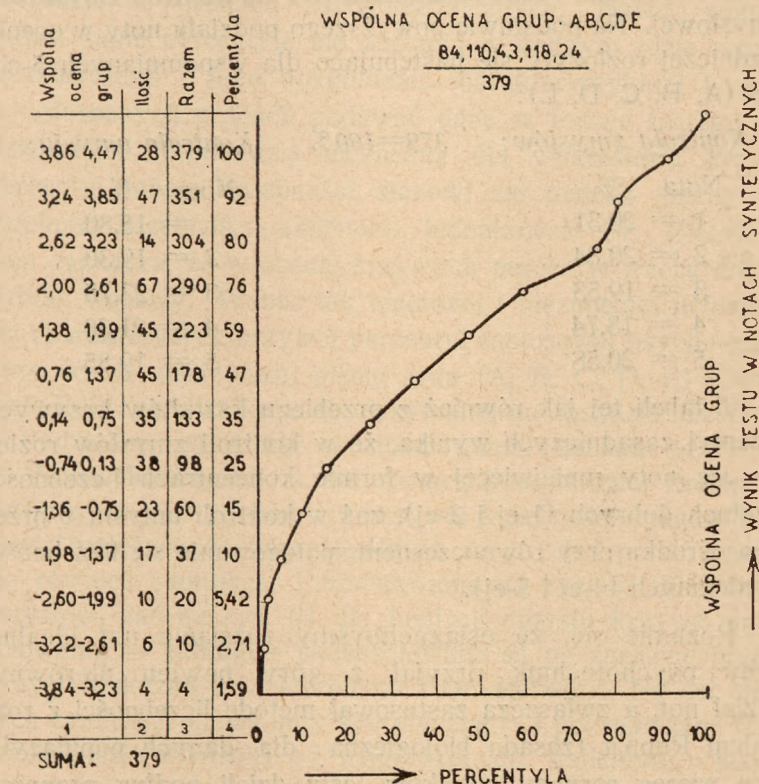
Krzywa percentyl zasadniczych (kontrola zmysłów)
dla grup: A, B, C, D, E.

BADANIA PSYCHOTECHNICZNE

ZAPOMOĆ KONTROLOGRAFU

KONTROLA UMYSŁU

KRZYWA PERCENTYL

Rys. 62.

Krzywa percentyl zasadniczych (kontrola umysłu)
dla grup: A, B, C, D, E.

sował psychotechnik metodę not w równych odstępach, czyli wyznaczył 5 not i zaliczył do każdej noty 20 percentyl, a więc od perc. 0-ej do 20-ej przyjął notę 5 (źle), wzwyż od 40-ej notę 4 (słabo), wzwyż do 60-ej notę 3 (miernie), wzwyż do 80-ej notę 2 (dobrze) i wzwyż do 100-ej notę 1 (bardzo dobrze). W ten sposób otrzymano ocenę zasadniczą (D) dla kontroli zmysłowej i umysłowej. Na podstawie powyższego podziału noty w ocenie zasadniczej rozłożyły się następująco dla wspomnianych 5-ciu grup (A, B, C, D, E):

Kontrola zmysłów: 379=100% *Kontrola umysłu:*

Nota	%	Nota	%
1	= 20,31	1	= 15,80
2	= 20,84	2	= 19,30
3	= 19,53	3	= 23,75
4	= 18,74	4	= 21,30
5	= 20,58	5	= 19,85

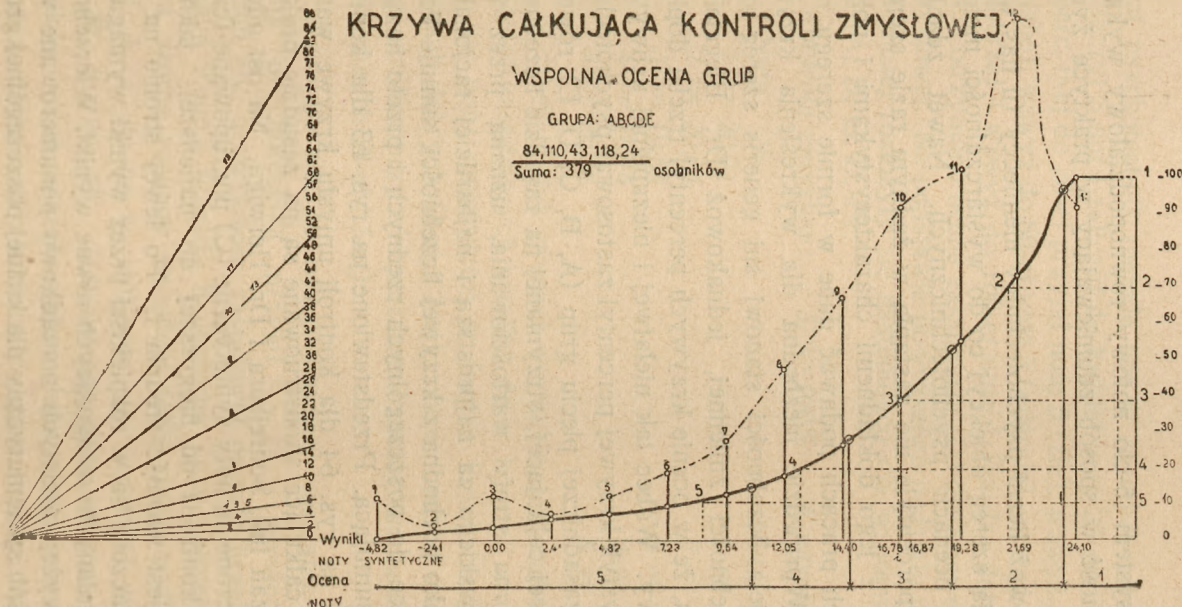
Z tabeli tej jak również z przebiegu kształtów krzywych percentyl zasadniczych wynika, że w kontroli zmysłów rozłożyły się noty mniejwięcej w formie koncentracji liczebności w notach dobrych (1-ej i 2-ej), zaś w kontroli umysłu z przewagą ośrodka przy równoczesnem spotęgowaniu się liczebności not ujemnych (4-ej i 5-ej).

Rozumie się, że osiągnęlibyśmy rozsianie not idealne, gdyby psychotechnik przyjął z góry pewien nierówny podział not, a zwłaszcza zastosował metodę liczebności z rozdziałem Rupp'a (zasada biologiczna dla danych populacyj), która szereg rosnący wyników testu dzieli podług proporcji 1 : 2 : 4 : 2 : 1, co w stosunku do percentyl wyraża się = 10 : 20 : 40 : 20 : 10. Jednakowoż takie sztuczne poprawianie wyników badań uważał psychotechnik za niedopuszczalne, zwłaszcza, że zbiorowisko badaniu poddane (grupy: A, B, C, D, E) było ściśle selekcjonowane i że wreszcie w ocenach wyników

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

niniejszych system 5-cio notowy równopodziałowy wykazał swą racjonalność w sposób zdumiewający w praktyce życiowej.

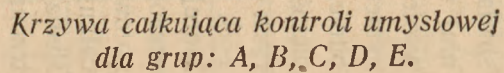
Jednakowoż liczni psychotechnicy niemieccy (u nas warszawscy) mają szereg obiekcyj co do wystarczalności metody percentyl w ocenach psychotechnicznych. Nawet zdaniem Yule'a same percentyle nie zastępują w żadnym razie szeregu rozdzielczego z jego dokładnymi charakterystykami i poleca w ogłaszanych pracach podawać dane w formie szeregu rozdzielczego. Wprawdzie niezbędna dla wykreślenia krzywej percentyl tabela liczebności stanowi *sui generis* szereg rozdzielczy liczebności zmiennej, jednakowoż Dr. Biegeleisen sam zaznacza, że w ocenie krzywych percentyl trzeba dopiero nabrać wprawy. Wobec tak niełatwej i niezupełnej uchwytności charakterystyk krzywej percentyl zastosował psychotechnik przy ocenie zasadniczej pięciu grup (A, B, C, D, E) również metodę krzywej całkowitej, otrzymanej na zasadzie liczebności z podziałem na strefy wartościowania, uznaną przez inż. J. Wojciechowskiego za najprostszą i najbardziej racjonalną. Krzywa ta, jako pochodna z krzywej liczebności, sumuje liczebności należące do poszczególnych rzędnych i przeto nazywa się również sumującą. Przedstawione na rys. 63 dla kontroli zmysłów, zaś na rys. 64 dla kontroli umysłu krzywe wartościowania — całkowite skonstruowane są na zasadzie praktycznych wskazań inż. Schreibera i Dr. Herwiga. Na osi odciętych zamieszczone są noty syntetyczne (C) pogrupowane (czyli wyniki testu kontroli) od najgorszej do najlepszej, jakoteż wyznaczona jest wartość średnia *i*. Po lewej stronie na osi rzędnych oznaczone są w rozpiętości przez wyniki wymaganej liczby osób badanych, osiągających równe wyniki. Wierzchołki rzędnych powyżej odciętych porządkowo ponumerowane wykazują w sposób systematyczny dla każdej poszczególnej grupy not syntetycznych (wyników) nasilenie liczbowe badanych.

Rys. 63.

Krzywa całkująca kontroli zmysłowej
dla grup: A, B, C, D, E.

Suma: 379 osobników⁷

Łącząca wierzchołki te linia kreskowana stanowi krzywą liczebności. Nie zagłębiając się w finezje omawianych krzywych całkujących, zaznaczyć należy: a) krzywa liczebności dla kontroli zmysłowej przedstawia rozdział specyficznie asymetryczny, czyli rzadko spotykany w formach ciągłych rozdziału liczebności, gdzie wzrost liczebności klasowych występuje jako maximum po jednej stronie układu i kończy się bez szczególnego spadku, b) zaś krzywa liczebności dla kontroli umysłowej spada gwałtownie po prawej stronie środkowego (w przybliżeniu) maximum i wzrastając odrazu z pozycji wklęsłej z powrotem nie stanowi 2 wierzchołków, lecz powoduje raczej niesymetryczność gałęzi. Pozatem krzywe całkujące ilustrują dobitnie, w jakich notach liczebność strefy uzyskana jest z rozpiętości stopniującego się wszerek rozsiania (nota 5-a), a w których pochodzi ona z nasilenia na krótkim odcinku strefy (nota 1-a). Linia ciągła na układzie przedstawia krzywą całkującą, od której przeprowadzone są linie pionowe do linii poziomej (umieszczonej poniżej osi odciętych, i zakreślają zasięg 5-ciu stref notowych (oceny zasadniczej). Na rzędnej końcowej krzywej całkującej zaznaczone są punkty pomocnicze 1—5 dla wykreślenia zasięgu stref oceny. Pozatem rzędna końcowa zaopatrzona jest w skalę stupodziałową.

Krzywe całkujące w konstrukcji przedstawionej podobnie jak poprzednie krzywe percentyl potwierdziły w całej rozciągłości racjonalność testów kontroli jakoteż całkującego systemu wartościowania, a ponadto wykazały nadzwyczaj subtelne stopniowanie w strefie noty 5-ej, albowiem w grupie D badano również umysłowo upośledzonych i niedorozwiniętych.

Rejestracja wyników psychotechnicznych.

Rejestracja niniejsza obejmuje wszystkie 110 wyników badań psychotechnicznych i dotyczy osobno kon-

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

troli zmysłowej, a osobno kontroli umysłowej. W kolumnie 1-szej zamieszczona jest liczba badania, czyli oznaczenie liczbowe poszczególnych kinooperatorów psychotechnicznie zbadanych. Znaczenie innych rubryk niniejszej rejestracji zostało wyjaśnione w rozdziale poprzednim. Nadmienić jeno należy, że w kolumnach 5-ej i 7-ej (ocena) przy zakończeniu poszczególnych not (oznaczonych cyframi rzymskimi I—V) podana jest małemi liczbami arabskimi suma odnośnych wyników notowych. Wszystkie wyniki zestawione są w szeregu malejącym od najlepszego do najgorszego. Zatem rejestracja ta uszeregowuje zbadanych kinomechaników w sensie zdolnościowym osobno pod względem kontroli zmysłów, zaś osobno pod względem kontroli umysłu.

Grupa: B = 110 kinoop.

Śląski Instytut Rzem.-Przemysł.

Kontrola zmysłowa:

L. badania	Ilość punktów		Nota syntetyczna	Ocena zasadnicza	Procentyła zasadnicza	Ocena grupowa	Procentyła grupowa	Ranga
	dobrych	złych						
1	2	3	4	5	6	7	8	9
11	27	0	24,10	I	100	I	100	1
21	27	0	24,10	I	100	I	100	2
27	27	3	23,84	I	98	I	98,5	3
46	26	2	23,54	I	95,5	I	95	4
70	25	0	23,21	I	93,5	I	92	5
54	25	1	23,18	I	93	I	91,5	6
85	26	4	23,16	I	92,5	I	91	7
23	25	2	23,09	I	92	I	90	8
28	25	2	23,09	I	92	I	90	9
93	25	3	22,93	I	91	I	89	10
88	25	3	22,93	I	91	I	89	11
50	25	4	22,68	I	89	I	87	12
56	24	2	22,63	I	88,5	I	86,5	13
59	24	3	22,45	I	87	I	85	14
33	24	4	22,22	I	85,5	I	83	15
36	23	2	22,18	I	85	I	82,5	16
37	23	2	22,18	I	85	I ₁	82,5	17

1	2	3	4	5	6	7	8	9
20	23	3	22,00	I	84	II	80	18
100	23	3	22,00	I	84	II	80	19
26	23	3	22,00	I	84	II	80	20
53	24	5	21,91	I	83	II	79	21
108	23	4	21,76	I	82	II	77	22
40	23	4	21,76	I	82	II	77	23
44	23	4	21,76	I	82	II	77	24
34	22	2	21,73	I	81,5	II	76,5	25
106	22	2	21,73	I	81,5	II	76,5	26
12	22	2	21,73	I ₂₇	81,5	II	76,5	27
6	22	3	21,54	II	79,5	II	74	28
7	22	3	21,54	II	79,5	II	74	29
48	23	5	21,51	II	79	II	73,5	30
95	23	5	21,51	II	79	II	73,5	31
55	23	5	21,51	II	79	II	73,5	32
1	23	5	21,51	II	79	II	73,5	33
30	22	4	21,28	II	76,5	II	71	34
25	22	4	21,28	II	76,5	II	71	35
39	22	4	21,28	II	76,5	II	71	36
101	22	4	21,28	II	76,5	II	71	37
109	22	4	21,28	II	76,5	II	71	38
17	21	3	21,07	II	74	II	69	39
62	23	6	21,04	II	73,5	II	68,5	40
35	23	6	21,04	II	73,5	II	68,5	41
5	22	5	20,95	II	72,5	II	67	42
49	22	5	20,95	II	72,5	II	67	43
52	20	2	20,81	II	71	II	65	44
67	21	4	20,80	II	70,5	II	64,5	45
31	21	4	20,80	II	70,5	II	64,5	46
22	21	4	20,80	II	70,5	II	64,5	47
51	21	4	20,80	II	70,5	II	64,5	48
94	23	7	20,56	II	67,5	II ₃₃	61	49
13	22	6	20,52	II	67	III	60	50
72	22	6	20,52	II	67	III	60	51
103	22	6	20,52	II	67	III	60	52
73	19	2	20,36	II	65	III	58	53
19	20	4	20,32	II	64,5	III	57,5	54
82	19	3	20,15	II	62,5	III	55	55
3	19	3	20,15	II	62,5	III	55	56
29	22	7	20,04	II	61,5	III	53,5	57
9	21	6	20,00	II	61	III	53	58
41	21	6	20,00	II	61	III	53	59
107	21	6	20,00	II	61	III	53	60
92	21	6	20,00	II ₃₄	61	III	53	61
8	20	5	19,96	III	60	III	52	62
18	20	5	19,96	III	60	III	52	63
61	19	4	19,85	III	59	III	51	64
83	19	4	19,85	III	59	III	51	65

**DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY
NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!**

1	2	3	4	5	6	7	8	9
90	21	7	19,51	III	56	III	46	66
84	17	2	19,46	III	55,5	III	45	67
15	23	9	19,43	III	55	III ¹⁹	44,5	68
43	19	6	18,98	III	51	IV	38	69
24	19	6	18,98	III	51	IV	38	70
4	19	6	18,98	III	51	IV	38	71
16	21	8	18,97	III	50,5	IV	37,5	72
42	21	8	18,97	III	50,5	IV	37,5	73
10	20	7	18,95	III	50	IV	37	74
14	20	7	18,95	III	50	IV	37	75
104	18	5	18,94	III	49,5	IV	36,5	76
76	18	6	18,44	III	45,5	IV	33,5	77
38	18	6	18,44	III	45,5	IV	33,5	78
98	18	6	18,44	III	45,5	IV	33,5	79
105	19	8	17,93	III	42	IV	30	80
102	17	6	17,90	III	41,5	IV	29,5	81
58	17	6	17,90	III	41,5	IV	29,5	82
80	15	4	17,88	III ²²	41	IV	29	83
87	14	3	17,77	IV	40	IV	28	84
74	20	9	17,38	IV	37,5	IV	25,5	85
63	14	4	17,36	IV	37	IV	25	86
96	18	8	17,15	IV	36	IV	24	87
60	16	6	17,09	IV	35,5	IV	23	88
47	19	9	17,01	IV	35	IV ²¹	22,5	89
32	17	8	16,55	IV	31,5	V	19	90
81	17	8	16,55	IV	31,5	V	19	91
99	17	8	16,55	IV	31,5	V	19	92
64	17	8	16,55	IV	31,5	V	19	93
97	12	4	16,32	IV	30	V	18,5	94
65	12	4	16,32	IV	30	V	18,5	95
79	13	5	16,26	IV	29,5	V	18	96
69	19	10	16,21	IV	29	V	17,5	97
77	15	7	16,06	IV ¹⁵	28	V	17	98
68	16	10	14,01	V	18,5	V	14	99
71	15	10	13,24	V	16,5	V	12,5	100
91	15	10	13,24	V	16,5	V	12,5	101
66	19	13	13,18	V	16	V	12	102
110	14	10	12,38	V	15	V	11	103
89	8	6	11,92	V	14	V	10	104
75	12	10	11,13	V	12,5	V	8	105
86	7	7	9,37	V	9	V	5	106
57	14	13	8,30	V	7	V	3	107
78	14	13	8,30	V	7	V	3	108
2	11	10	8 23	V	6,5	V	2,5	109
45	16	20	-1,53	V ₁₂	1	V ₂₁	0	110

Grupa : B — 110 kinoop.

Śląski Instytut Rzem.-Przemysł.

Kontrola umysłowa :

L. badania	Ilość punktów		Nota syntetyczna	Ocena zasadnicza	Percen-tyla za-sadnicza	Ocena grupowa	Percen-tyla grupowa	Ranga
	dobrych	złych						
1	2	3	4	5	6	7	8	9
11	12	0	4,47	I	100	I	100	1
93	12	0	4,47	I	100	I	100	2
88	12	0	4,47	I	100	I	100	3
61	12	0	4,47	I	100	I	100	4
90	12	0	4,47	I	100	I	100	5
32	12	0	4,47	I	100	I	100	6
82	11	0	4,29	I	98	I	97	7
10	11	0	4,29	I	98	I	97	8
96	11	0	4,29	I	98	I	97	9
33	10	0	4,10	I	95	I	94	10
20	10	0	4,10	I	95	I	94	11
34	10	0	4,10	I	95	I	94	12
48	10	0	4,10	I	95	I	94	13
63	10	0	4,10	I	95	I	94	14
23	12	1	3,64	I	92	I	86	15
36	11	1	3,46	I	88	I	83	16
6	11	1	3,46	I	88	I	83	17
30	11	1	3,46	I	88	I	83	18
17	11	1	3,46	I	88	I	83	19
5	11	1	3,46	I	88	I	83	20
67	11	1	3,46	I	88	I	83	21
13	11	1	3,46	I	88	I	83	22
15	11	1	3,46	I	88	I	83	23
43	11	1	3,46	I	88	I	83	24
102	11	1	3,46	I	88	I	83	25
79	11	1	3,46	I	88	I	83	26
57	11	1	3,46	I	88	I ₂₇	83	27
27	10	1	3,27	I	82	II	80	28
108	10	1	3,27	I	82	II	80	29
40	10	1	3,27	I	82	II	80	30
106	10	1	3,27	I	82	II	80	31
29	10	1	3,27	I	82	II	80	32
9	10	1	3,27	I	82	II	80	33
47	10	1	3,27	I	82	II	80	34
97	10	1	3,27	I ₃₅	82	II	80	35
54	9	1	3,08	II	80	II	75	36
37	9	1	3,08	II	80	II	75	37
62	9	1	3,08	II	80	II	75	38
95	8	1	2,90	II	78	II	71	39

**DLA DOKSZTALCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY
NIEZBEDNIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!**

1	2	3	4	5	6	7	8	9
49	8	1	2,90	II	78	II	71	40
72	8	1	2,90	II	78	II	71	41
81	8	1	2,90	II	78	II ₁₅	71	42
21	10	2	2,44	II	73	III	59	43
85	10	2	2,44	II	73	III	59	44
50	10	2	2,44	II	73	III	59	45
31	10	2	2,44	II	73	III	59	46
19	10	2	3,44	II	73	III	59	47
8	10	2	2,44	II	73	III	59	48
84	10	2	2,44	II	73	III	59	49
76	10	2	2,44	II	73	III	59	50
69	10	2	2,44	II	73	III	59	51
46	9	2	2,25	II	65	III	54	52
100	9	2	2,25	II	65	III	54	53
55	9	2	2,25	II	65	III	54	54
1	9	2	2,25	II	65	III	54	55
25	9	2	2,25	II	65	III	54	56
22	9	2	2,25	II	65	III	54	57
41	9	2	2,25	II ₂₃	65	III	54	58
59	8	2	2,07	III	60	III	49	59
39	8	2	2,07	III	60	III	49	60
73	8	2	2,07	III	60	III	49	61
38	8	2	2,07	III	60	III	49	62
58	8	2	2,07	III	60	III	49	63
99	8	2	2,07	III	60	III	49	64
44	7	2	1,88	III	57	III	44	65
35	7	2	1,88	III	57	III	44	66
103	7	2	1,88	III	57	III	44	67
3	7	2	1,88	III	57	III	44	68
68	7	2	1,88	III	57	III ₃₇	44	69
12	9	3	1,41	III	50	IV	34	70
101	9	3	1,41	III	50	IV	34	71
109	9	3	1,41	III	50	IV	34	72
18	9	3	1,41	III	50	IV	34	73
83	9	3	1,41	III	50	IV	34	74
14	9	3	1,41	III	50	IV	34	75
77	9	3	1,41	III	50	IV	34	76
70	8	3	1,23	III	45	IV	30	77
28	8	3	1,23	III	45	IV	30	78
51	8	3	1,23	III	45	IV	30	79
107	8	3	1,23	III	45	IV	30	80
16	8	3	1,23	III	45	IV	30	81
42	8	3	1,23	III	45	IV	30	82
71	8	3	1,23	III	45	IV	30	83
91	8	3	1,23	III	45	IV	30	84
45	8	3	1,23	III	45	IV	30	85
53	7	3	1,04	III	42	IV	26	86
52	7	3	1,04	III	42	IV	26	87

1	2	3	4	5	6	7	8	9
24	7	3	1,04	III ₃₀	42	IV	26	88
65	6	3	0,85	IV	38	IV ₃₀	23	89
104	8	4	0,40	IV	33	V	18	90
105	8	4	0,40	IV	33	V	18	91
87	8	4	0,40	IV	33	V	18	92
78	7	4	0,21	IV	30	V	16	93
56	6	4	0,02	IV	26	V	14	94
4	6	4	0,02	IV	26	V	14	95
60	6	4	0,02	IV	26	V	14	96
66	6	4	0,02	IV	26	V	14	97
2	6	4	0,02	IV	26	V	14	98
26	5	4	-0,16	IV ₁₁	22	V	12	99
74	7	5	-0,62	V	16	V	9	100
94	6	5	-0,81	V	14	V	8	101
92	6	5	-0,81	V	14	V	8	102
98	6	5	-0,81	V	14	V	8	103
64	5	5	-0,99	V	13	V	6	104
80	4	5	-1,18	V	11	V	5	105
110	7	6	-1,46	V	9	V	3,5	106
89	6	6	-1,65	V	8	V	3	107
75	5	6	-1,83	V	7	V	2	108
7	4	7	-2,04	V	5	V	1	109
86	3	8	-3,68	V ₁₁	2	V ₁₁	0	110

Poza tem wieloznaczacem zestawieniem liczbowym zaznaczyl psychotechnik w orzeczeniach indywidualnych stwierdzone u niektorych osobnikow w trakcie badania nastepujace wadliwe formy przejawow dyspozycji roboczych: zahamowania psychiczne, sklonnosc do wypadywania z rownowagi, tracenie przytomnosci umyslu, jakotez brak niezawodnosci. Naogol jednak poddany badaniom material wykazywal wybitne zrownowazenie, aktywna przytomnosc umyslu, koncentracje uwagi i zaradnosc w wieloczynnosci. Poniewaz formy przejawow dyspozycji roboczych zasadniczo znajduja swoj wyraz w zapodanych niniejszem wynikach liczbowych, przeto zbytecznem bylo zestawiac oddzielnie charakterystyke tych form w rejestracji zbiorowej.

Percentyle zasadnicze (kolumna 6) w powyzszej rejestracji uzyskano na podstawie krzywych percentyl, przedstawionych na rys. 61 i rys. 62, za percentyle grupowe (kolumna 8)

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

pochoǳą z wykresu uwidocznionego na rys. 65. Na krzywe percentyl grupowych (rys. 65) składają się wyłącznie wyniki (noty syntetyczne C) kinooperatorów Wojew. Śląskiego, osiągnięte na testach kontroli. Przebieg tych ostatnich krzywych już na zasadzie przewidzianego prawdopodobieństwa świadczy o właściwości takich właśnie charakterystyk niniejszego szeregu rozdzielczego, gdy jeno uwzględnimy okoliczność, iż w zbiorowisku badanem (grupa B = 110) było 68 egzaminowanych kinooperatorów (a), 31 ich pomocników (b) i 11 uczniów (c), i że badani, chociaż wszyscy czynni byli w swym zawodzie, to jednak na ogół potrzebowali dokształcenia w Śl. Instytucie Rzem.-Przemysłowym.

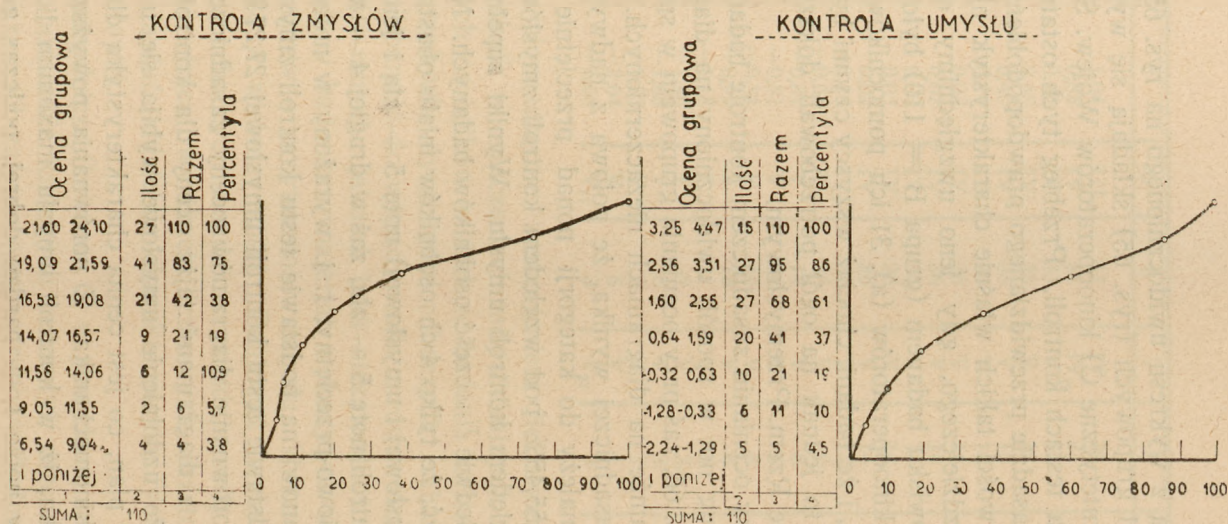
Przy ocenianiu zasadniczem kontrole badanych rozłożyły się według not w sposób uwidoczniony na diagramach czarnych rys. 66, zaś przy ocenianiu grupowem w sposób przedstawiony tamże na diagramach niezaczernionych. Z diagramów oceny zasadniczej wynika, że połowa z nadwyżka osób zbadanych należy do kategorii ponad przeciętnie uzdolnionych a to aż 55,45% pod względem kontroli zmysłów, zaś 52,73% pod względem kontroli umysłu. Wyniki zupełnie lichę, osiągnęła zaledwie $\frac{1}{10}$ część osobników badanych. Należy ponadto zaznaczyć, że tylko 4-ch osobników miało obustronnie (w kontroli zmysłowej i umysłowej) notę 5 — złą i jeno 5-ciu w jednej z kontroli notę 5 — złą, zaś w drugiej 4 — słabą. Element zdolnościowo-przeciętny, t. j. wyrażony w notach 3 — mierznych, stanowi na podstawie testu kontroli zmysłowej 20,00%, a na podstawie testu kontroli umysłowej 27,27% ogółu badanych. Porównanie diagramów oceny zasadniczej dla kontroli zmysłów z diagramami tejże oceny dla kontroli umysłu wykazuje, że uzdolnienie umysłowe wybija się u badanych na pierwszy plan, co jest cenną charakterystyką dla psychografii zawodu kinomechanika. Z porównania powyższego mianowicie wynika, iż w kontroli umysłu maximum liczebności występuje w nocie 1 — bardzo dobrej, podczas gdy w kontroli

ŚLĄSKI INSTYTUT RZEMIEŚLNICZO-PRZEMYSŁOWY

Grupa: B

Kinooperatorzy Województwa Śląskiego

Krzywa percentyl

Rys. 65.

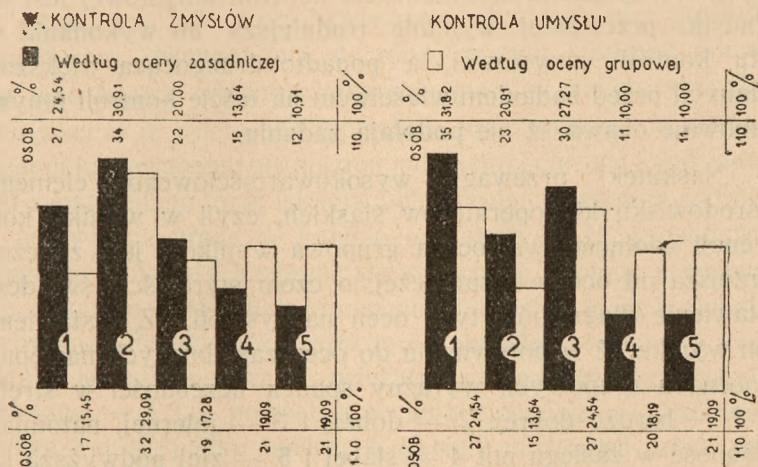
Krzywa percentyl grupowych u kinooperatorów śląskich.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

ŚLĄSKI INSTYTUT RZEMIEŚNICZO-PRZEMYSŁOWY

Grupa : B
110=100 %

Kinooperatorzy Województwa Śląskiego

Rys. 66.

Diagramy wyników kontroli zmysłowej i umysłowej
u kinooperatorów śląskich.

zmysłów maximum (do tego jeszcze zmniejszone) znajduje się w nocy 2 — dobrej. Dalej spadek liczebności w strefie not 4 — słabej i 5 — złej jest większy po stronie kontroli umysłowej, podczas gdy w tej kontroli liczebność w zasięgu noty 3 — miernej znacznie przewyższa odnośną liczebność kontroli zmysłów.

Więc pomimo, że kontrola zmysłów bynajmniej nie jest na ogół nikłą dla zbiorowiska badanego, to fakt wyróżnienia się kontroli umysłu u badanych jest zwłaszcza zjawiskiem charakterystycznym, albowiem test kontroli umysłowej jest dla jednostki przeciętnej wybitnie trudniejszy do wykonania od testu kontroli zmysłowej, a ponadto druzgocącą większość badanych przed badaniem właściwym na teście kontroli umysłu opanowuje obawa, iż nie podołają zadaniu.

Naskutek przewagi wysokowartościowego elementu w środowisku kinooperatorów śląskich, czyli w wyniku konkurencji zdolnościowej ocena grupowa wyników jest znacznie ostrzejsza od oceny zasadniczej, o czym wyraziście świadczy zestawienie diagramów tych ocen na rys. 66. Z zestawienia ocen wynika, iż w porównaniu do ocen zasadniczych następuje w ocenach grupowych wyraźny spadek liczebności w strefie not 1 — bardzo dobrej, 2 — dobrej i 3 — miernej, natomiast liczebność w zasięgu not 4 — słabej i 5 — złej podwyższa się prawie dwukrotnie. Wyrażając się procentualnie, obniżenie liczebności ponad przeciętnie uzdolnionych osobników przy sposobie oceny grupowej wynosi dla kontroli zmysłów 10,91%, zaś dla kontroli umysłu 14,55% w porównaniu z odnośną liczebnością otrzymaną przy zastosowaniu oceny zasadniczej. W tym sensie przy ocenianiu grupowym nastąpił wzrost liczebności słabo uzdolnionych (poniżej przeciętnych) dla kontroli zmysłowej o 13,63% a dla kontroli umysłowej o 17,28%.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

Badania lekarskie.

Już analiza zawodu kinooperatora wykazała, że obsługiwacz projektora oprócz zdolności roboczych zmysłów i umysłu winien posiadać odpowiednio zdrowy organizm fizyczny, albowiem niektóre wady w konstytucji fizycznej (nadmierna otyłość, karzeł), lub braki w stanie fizjologicznym zmysłów (słaby wzrok, głuchota), a wreszcie szereg cierpień (częste bóle głowy, kamienie żółciowe, różne nerwice), chorób (umysłowych, epilepsja, gruźlica) i nawyków patologicznych (alkoholizm) mogą być decydujące dla przeciwwskazania kandydatowi zawodu kinooperatora. Niewątpliwie diagnozę w tym kierunku podać może jeno lekarz. Badania lekarskie mają w niniejszym wypadku jeszcze tę zaletę, iż zapobiegają przez orzeczenie ujemne dalszemu karłowaceniu organizmu ludzkiego i chronią kandydata przed zaostreniem form istniejących cierpień względnie chorób. Tak ustawiczna praca w kabinie operatora może u osobnika chorego na płuca przekształcić się w suchoty, osobnik nerwowy może z czasem w zawodzie kinomechanika nabawić się rozstroju nerwowego. Obsługiwacz projektora z obwisłemi wolami, o kręgosłupie zeszytnionym i ociążały będzie miał niesłychanie utrudnioną — a tak potrzebną w jego zawodzie — obrotność ruchową i w wypadku pożaru w kabinie może być łatwo narażony na utratę życia. Kinooperator posiadający żylaki i stopę płaską po kilku latach wykonywania swych czynności „na stojąco“ przeklinać będzie swój zawód. Wreszcie kinomechanik-alkoholik, to miecz Damoklesa zawsze zagrażający kabinie projekcyjnej i publiczności kinowej.

Biorąc pod uwagę powyższe motywy, Śląski Instytut Rzemieślniczo-Przemysłowy poddał wszystkich 110-ciu kinooperatorów również badaniom lekarskim. Badania tę z właściwą sobie sumiennością przeprowadził rutynowany w dziedzinie psychologii medycznej i zawodoznawstwa lekarskiego

Dr. med. Stanisław Hilewicz. Badania przeprowadzone były według następującego schematu:

Schemat badań lekarskich

kinooperatorów Województwa Śląskiego.

1. Wzrost (czy nie za niski)	15. Choroby nerek
2. Waga	16. Kamienie żółciowe
3. Otyłość (czy nie ma trudności w wykonywaniu ruchów)	17. Alkoholizm
4. Oczy (wzrok) — wszelkie choroby ocz	18. Epilepsja
5. Uszy (słuch) — wszelkie choroby uszu	19. Nerwica ogólna
6. Płaska stopa	20. Nerwica serca
7. Żylaki	21. Paranoia
8. Brak palców	22. Dementia praecox (schizofrenia — otępienie wczesne)
9. Kalectwo rąk	23. Wole
10. Kalectwo nóg	24. Formy chorób umysłowych (przedewszystkiem debilitas mentalis)
11. Zesztywnienie kręgosłupa	25. Histerja
12. Paraliż mięśni szyi	26. Chroniczne bóle głowy
13. Gruźlica (płuc lub kości)	27. Jakiegokolwiek bądź gatunku psychopata
14. Choroby serca	

Pytania zasadnicze:

- a) Czy odpowiada badanemu praca w zamkniętym lokalu?
- b) Czy odpowiada mu praca wyteżona, pełna niespokoju?
- c) Czy badany posiada potrzebną do wykonywania czynności zawodowych głębokość ciała i poszczególnych organów?

Schemat powyższy, uwzględniający m. in. fakt wstępowania do zawodu kinooperatorskiego dorastającej młodzieży (schizofrenia), był w całej rozciągłości przez lekarza w badaniu brany pod uwagę. Z tego też powodu badania lekarskie kinooperatorów były wielostronne i ścisłe. Dr. Hilewicz opracował je liczbowo w 3 stopniach analogicznie do psychotechnicznych orzeczeń ostatecznych. Orzeczenia lekarskie dotyczące zbadanej grupy przedstawione są w rozdziale następnym.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

Zbiorowe zestawienie wyników badań.

Poprzednia rejestracja wyników badań psychotechnicznych ściśle odgraniczała od siebie wyniki uzyskane na obu testach kontroli (zmysłowej i umysłowej), wobec czego nie posiadaliśmy ostatecznego obrazu uzdolnień kinooperatorów Wojew. Śląskiego. Pozatem rejestracja nie zawierała oceny lekarskiej i nader ważnej rubryki — wieku fizycznego badanych. Niniejsze zestawienie jest uszeregowaniem osób badanych według całokształtu indywidualnych orzeczeń psychotechnicznych, czyli na podstawie szeregu malejącego percentyl wspólnych (J) — od najlepszego orzeczenia ostatecznego do najgorszego. A ponieważ w kolumnie 14 podana jest również różnica rang (I), więc w zestawieniu niniejszem znajdujemy wszystkie charakterystyki liczbowe niezbędne dla sylwetki zdolnościowej osobników zbadanych. Rubryka oceny lekarskiej w niniejszem zestawieniu nie wpływała na uszeregowanie zdolnościowe, albowiem ocena ta jest traktowana jako samodzielna. Pomimo to ocena lekarska cechuje wieloznacząco niniejsze orzeczenia osiągnięte zapomocą badań na kontrolografie.

Grupa B = 110 kinoop.

Śląski instytut Rzem.-Przemysłowy

Tabela wyników

Liczba badania	K o n t r o l a										Ranga			Orzeczenie			Wiek	Ocena lekarska
	zmysłowa					umysłowa					psychot.			ostateczne				
	w a r t o ś c i o w a n i e										zmysłowa	umysłowa	Różnica	percen-tyla	wspólna	stopeń		
	zasadnicze			grupowe		zasadnicze			grupowe									
	nota synt.	ocena	per-cent.	ocena	per-cent.	nota synt.	ocena	per-cent.	ocena	per-cent.								
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	
17	24,10	I	100	I	100	4,47	I	100	I	100	1	1	0	100	1	27	1	
93	22,93	I	91	I	89	4,47	I	100	I	100	10	2	8	95 ¹ / ₂	1	23	2	
88	22,93	I	91	I	89	4,47	I	100	I	100	11	3	8	95 ¹ / ₂	1	23	1	
23	23,09	I	92	I	90	3,64	I	92	I	86	8	15	7	92	1	28	1	
33	22,22	I	85,5	I	83	4,10	I	95	I	94	15	10	5	90 ¹ / ₄	1	19	2	
27	23,84	I	98	I	98,5	3,27	I	82	II	80	3	28	25	90	1	30	1	
20	22,00	I	84	II	80	4,10	I	95	I	94	18	11	7	89 ¹ / ₂	1	22	1	
34	21,73	I	81,5	II	76,5	4,10	I	95	I	94	25	12	13	88 ¹ / ₄	1	18	1	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
48	21,51	II	79	II	73,5	4,10	I	95	I	94	30	13	17	87	1	19	2
36	22,18	I	85	I	82,5	3,46	I	88	I	83	16	16	0	86 ¹ / ₂	1	14	1
21	24,10	I	100	I	100	2,44	II	73	III	59	2	43	41	86 ¹ / ₂	1	34	1
54	23,18	I	93	I	91,5	3,08	II	80	II	75	6	36	30	86 ¹ / ₂	1	21	2
6	21,54	II	79,5	II	74	3,46	I	88	I	83	28	17	11	83 ³ / ₄	1	21	1
85	23,16	I	92,5	I	91	2,44	II	73	III	59	7	44	37	82 ¹ / ₄	1	23	2
37	22,18	I	85	I	82	3,08	II	80	II	75	17	37	20	82 ¹ / ₂	1	35	1
30	21,28	II	76,5	II	71	3,46	I	88	I	83	34	18	16	82 ¹ / ₄	1	16	3
108	21,76	I	82	II	77	3,27	I	82	II	80	22	29	7	82	1	18	2
40	21,76	I	82	II	77	3,27	I	82	II	80	23	30	7	82	1	29	1
106	21,73	I	81,5	II	76,5	3,27	I	82	II	80	26	31	5	81 ³ / ₄	1	16	2
17	21,07	II	74	II	69	3,46	I	88	I	83	39	19	20	81	1	19	1
50	22,68	I	89	I	87	2,44	II	73	III	59	12	45	33	81	1	18	2
82	20,15	II	62,5	III	55	4,29	I	98	I	97	55	7	48	80 ¹ / ₄	1	27	2
46	23,54	I	95,5	I	95	2,25	II	65	III	54	4	52	48	80 ¹ / ₄	1	23	1
5	20,95	II	72,5	II	67	3,46	I	88	I	83	42	20	22	80 ¹ / ₄	1	23	3
61	19,85	III	59	III	51	4,47	I	100	I	100	64	4	60	79 ¹ / ₂	1	39	1
67	20,80	II	70,5	II	64,5	3,46	I	88	I	83	45	21	24	79 ¹ / ₄	1	18	3
95	21,51	II	79	II	73,5	2,90	II	78	II	71	31	39	8	78 ¹ / ₂	1	18	2
90	19,51	III	56	III	46	4,47	I	100	I	100	66	5	61	78	1	16	2
13	20,52	II	67	III	60	3,46	I	80	I	83	50	22	28	77 ¹ / ₂	1	38	3
62	21,04	II	73,5	II	68,5	3,08	II	88	II	75	40	38	2	76 ³ / ₄	1	22	1
49	20,95	II	72,5	II	67	2,90	II	78	II	71	43	40	3	75 ¹ / ₄	1	24	1
100	22,00	I	84	II	80	2,25	II	65	III	54	19	53	34	74 ¹ / ₂	1	17	1
10	18,95	III	50	IV	37	4,29	I	98	I	97	74	8	66	74	1	32	2
59	22,45	I	87	I	85	2,07	III	60	III	49	14	59	45	73 ¹ / ₂	1	22	1
72	20,52	II	67	III	60	2,90	II	78	II	71	51	41	10	72 ¹ / ₂	1	51	3
1	21,51	II	79	II	73,5	2,25	II	65	III	54	33	55	22	72	1	17	2
55	21,51	II	79	II	73,5	2,25	II	65	III	54	32	54	22	72	1	32	3
29	20,04	II	61,5	III	53,5	3,27	I	82	II	80	57	32	25	71 ³ / ₄	1	43	1
31	20,80	II	70,5	II	64,5	2,44	II	73	III	59	46	46	0	71 ³ / ₄	1	22	2
9	20,00	II	61	III	53	3,27	I	82	II	80	58	33	25	71 ¹ / ₂	1	32	1
15	19,43	III	55	III	44,5	3,46	I	88	I	83	68	23	45	71 ¹ / ₂	1	42	2
25	21,28	II	76,5	II	71	2,25	II	65	III	54	35	56	21	70 ³ / ₄	1	28	1
70	23,21	I	93,5	I	92	1,23	III	45	IV	30	5	77	72	69 ¹ / ₂	2	28	2
44	21,76	I	82	II	77	1,88	III	57	III	44	24	65	41	69 ¹ / ₂	2	27	2
43	18,98	III	51	IV	38	3,45	I	88	I	83	69	24	45	69 ¹ / ₂	2	24	1
19	20,32	II	64,5	III	57,5	2,44	II	73	III	59	54	47	7	68 ³ / ₄	2	17	2
28	23,09	I	92	I	90	1,23	III	45	IV	30	9	78	69	68 ¹ / ₂	2	28	2
39	21,28	II	76,5	II	71	2,07	III	60	III	49	36	60	24	68 ¹ / ₄	2	28	2
22	20,80	II	70,5	II	64,5	2,25	II	65	III	54	47	57	10	67 ³ / ₄	2	35	2
96	17,15	IV	36	IV	24	4,29	I	98	I	97	87	9	78	67	2	38	1
8	19,96	III	60	III	52	2,44	II	73	III	59	62	48	14	66 ¹ / ₂	2	17	2
63	17,36	IV	37	IV	25	4,10	I	95	I	94	86	14	72	66	2	22	2
12	21,73	I	81,5	II	76,5	1,41	III	50	IV	34	27	70	43	65 ³ / ₄	2	37	1
32	16,55	IV	31,5	V	19	4,47	I	100	I	100	90	6	84	65 ³ / ₄	2	20	1
35	21,04	II	73,5	II	68,5	1,88	III	57	III	44	41	66	15	65 ¹ / ₄	2	26	2
102	17,90	III	41,5	IV	29,5	3,46	I	88	I	83	81	25	56	64 ³ / ₄	2	26	2

**DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY
NIEZBEDNIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!**

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
84	19,46	III	55,5	III	45	2,44	II	73	III	59	67	49	18	64 ^{1/4}	2	38	2
101	21,28	II	76,5	II	71	1,41	III	50	IV	34	37	71	34	63 ^{1/4}	2	20	1
109	21,28	II	76,5	II	71	1,41	III	50	IV	34	38	72	34	63 ^{1/4}	2	28	1
41	20,00	II	61	III	53	2,25	II	65	III	54	59	58	1	63	2	18	2
53	21,91	I	83	II	79	1,04	III	42	IV	26	21	86	65	62 ^{1/2}	2	21	2
73	20,36	II	65	III	58	2,07	III	60	III	49	53	61	8	62 ^{1/2}	2	28	1
103	20,52	II	67	III	60	1,88	III	57	III	44	52	67	15	62	2	21	2
3	20,15	II	62,5	III	55	1,88	III	57	III	44	56	68	12	59 ^{3/4}	2	29	2
76	18,44	III	45,5	IV	33,5	2,44	II	73	III	59	77	50	27	59 ^{1/4}	2	17	2
79	16,26	IV	29,5	V	18	3,46	I	88	I	83	96	26	70	58 ^{3/4}	2	28	1
47	17,01	IV	35	IV	22,5	3,27	I	82	II	80	89	34	55	58 ^{1/2}	2	30	1
51	20,80	II	70,5	II	64,5	1,23	III	45	IV	30	48	79	31	57 ^{3/4}	2	17	2
56	22,63	I	88,5	I	86,5	0,02	IV	26	V	14	13	94	81	57 ^{1/4}	2	22	1
52	20,81	II	71	II	65	1,04	III	42	IV	26	44	87	33	56 ^{1/2}	2	18	1
97	16,32	IV	30	V	18,5	3,27	I	82	II	80	94	35	59	56	2	57	2
18	19,96	III	60	III	52	1,41	III	50	IV	34	63	73	10	55	2	28	1
81	16,55	IV	31,5	V	19	2,90	II	78	II	71	91	42	49	54 ^{3/4}	2	35	3
83	19,85	III	59	III	51	1,41	III	50	IV	34	65	74	9	54 ^{1/2}	2	19	1
107	20,00	II	61	III	53	1,23	III	45	IV	30	60	80	20	53	2	19	2
26	22,00	I	84	II	80	-0,16	IV	22	V	12	20	99	79	53	2	27	2
38	18,44	III	45,5	IV	33,5	2,07	III	60	III	49	78	62	16	52 ^{3/4}	2	29	2
69	16,21	IV	29	V	17,5	2,44	II	73	III	59	97	51	46	51	2	40	2
58	17,90	III	41,5	IV	29,5	2,07	III	60	III	49	82	63	19	50 ^{3/4}	2	18	3
14	18,95	III	50	IV	37	1,41	III	50	IV	34	75	75	0	50	2	30	2
42	18,97	III	50,5	IV	37,5	1,23	III	45	IV	30	79	82	3	47 ^{3/4}	2	21	3
16	18,97	III	50,5	IV	37,5	1,23	III	45	IV	30	72	81	9	47 ^{3/4}	2	18	1
57	8,30	V	7	V	3	3,46	I	88	I	83	107	27	80	47 ^{1/2}	2	28	2
24	18,98	III	51	IV	38	1,04	III	42	IV	26	70	80	18	46 ^{1/2}	2	25	1
99	16,55	IV	31,5	V	19	2,07	III	60	III	49	92	64	28	45 ^{3/4}	2	20	2
7	21,54	II	79,5	II	74	-2,04	V	5	V	1	29	109	80	42 ^{1/4}	2	16	1
104	18,94	III	49,5	IV	36,5	0,40	IV	33	V	18	76	90	14	41 ^{1/4}	2	23	2
94	20,56	II	67,5	II	61	-0,81	V	14	V	8	49	101	52	40 ^{3/4}	2	16	1
77	16,06	IV	28	V	17	1,41	III	50	IV	34	98	76	22	39	2	18	1
4	18,98	III	51	IV	38	0,02	IV	26	V	14	71	95	24	38 ^{1/2}	2	26	1
68	14,01	V	18,5	V	14	1,88	III	57	III	44	99	69	30	37 ^{3/4}	2	35	1
92	20,00	II	61	III	53	-0,81	V	14	V	8	61	102	41	37 ^{1/2}	2	21	2
105	17,93	III	42	IV	30	0,40	IV	33	V	18	80	91	11	37 ^{1/2}	2	17	2
87	17,77	IV	40	IV	28	0,40	IV	33	V	18	84	92	8	36 ^{1/2}	2	27	2
65	16,32	IV	30	V	18,5	0,85	IV	38	IV	23	95	89	6	34	2	24	2
71	13,24	V	16,5	V	12,5	1,23	III	45	IV	30	100	83	17	30 ^{3/4}	2	22	2
91	13,24	V	16,5	V	12,5	1,23	III	45	IV	30	101	84	17	30 ^{3/4}	2	17	2
60	17,09	IV	35,5	IV	23	0,02	IV	26	V	14	88	96	8	30 ^{3/4}	2	18	1
98	18,44	III	45,5	IV	33,5	-0,81	V	14	V	8	79	103	24	29 ^{3/4}	3	21	2
74	17,38	IV	37,5	IV	25,5	-0,62	V	16	V	9	85	100	15	26 ^{3/4}	3	29	1
80	17,88	III	41	IV	29	-1,18	V	11	V	5	83	105	22	26	3	19	2
45	-1,53	I	1	V	0	1,23	III	45	IV	30	110	85	25	23	3	28	1
64	16,55	IV	31,5	V	19	-0,99	V	13	V	6	93	104	11	22 ^{1/4}	3	22	3
66	13,18	V	16	V	12	0,02	IV	26	V	14	102	97	5	21	3	24	2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
78	8,30	V	7	V	3	0,21	IV	30	V	16	108	93	15	18 ¹ / ₂	3	22	1
2	8,23	V	6,5	V	2,5	0,02	IV	26	V	14	109	98	11	16 ¹ / ₄	3	19	2
110	12,38	V	15	V	11	-1,46	V	9	V	3,5	103	106	3	12	3	20	2
89	11,92	V	14	V	10	-1,65	V	8	V	3	104	107	3	11	3	19	2
75	11,13	V	12,5	V	8	-1,83	V	7	V	2	105	108	3	9 ³ / ₄	3	35	1
86	9,37	V	9	V	5	-3,68	V	2	V	0	106	110	4	5 ¹ / ₂	3	22	1

Graficzne przedstawienie liczebności procentowej w zasięgu 3-ch stopni według ostatecznego orzeczenia psychotechnicznego i według oceny lekarskiej podaje rys. 67. Psychotechnik ustalił w orzeczeniu ostatecznym rozpiętość stref stopniowych według proporcji 3 : 4 : 3. Ten poniekąd uprzewiljowany dla stopnia 2-go rozdział zastosował psychotechnik, ażeby uzgodnić metodę oceny z lekarzem, albowiem wyniki badania lekarskiego z powodu ciasnoty 3-ch stopni ocenione zostały w myśl powyższej proporcji (protekcjonizm przeciętności). Z wykresu przedstawionego na rys. 67 (diagramy psychotechniczne) wynika, że połowa osobników (50,90%) może pracować w zawodzie kinooperatora, jednakowoż zawód ten nie stanowi dla nich spełnienia przeznaczenia roboczego. Widzimy dalej, że dla 38,19% z ogółu badanych zawód ten jest wskazany, a jeno 10,91% powinno zawód kinooperatora porzucić. Przy równym rozdziale stref stopniowych zwiększyłaby się częściowo liczebność stopnia 1-go i nieco stopnia 3-go, powodując obniżenie liczebności stopnia 2-go.

Ponieważ społeczeństwo nie przyzwyczaiło się jeszcze do praktycznego zużytkowania badań psychotechnicznych i niejednokrotnie bagatelizuje sobie orzeczenia psychotechników, to jakie będzie zapewne zdziwienie, iż z punktu widzenia lekarskiego 9,10% kinooperatorów śląskich powinno natychmiast zaprzestać wykonywania swych czynności zawodowych! Orzeczenie to jest tem bardziej uwagi a zarazem pożałowania godne, gdyż do zasięgu stopnia 3-go zaliczył lekarz jeno wypadki

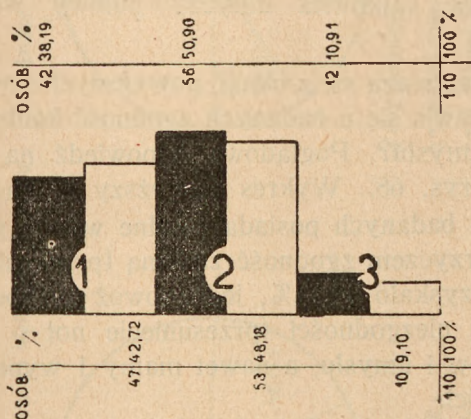
ŚLĄSKI INSTYTUT RZEMIEŚLNICZO-PRZEMYSŁOWY

Grupa: B

Kinooperatorzy Województwa Śląskiego

WYNIKI BADAŃ: PSYCHOTECHNICZNEGO I LEKARSKIEGO

■ Według oceny psychotechnicznej
□ Według oceny lekarskiej 110=100%

Rys. 67.

Graficzne przedstawienie ostatecznych wyników badań psychotechnicznych i lekarskich.

ciężkie (otwarta gruźlica, kalectwo rąk, ostra neurastenja). Rzeczą charakterystyczną jest również fakt, iż jeno 42,72% badanych nadaje się bez zarzutu pod względem fizjologicznym do zawodu kinooperatora (vide: diagramy lekarskie na rys. 67).

Niewątpliwie ważnym probierzem oceny badanych jest analiza zgodności orzeczeń psychotechnicznych z ocenami lekarskimi. Zgodność tych ocen ilustruje rys. 68 fig. 2. Jak wynika z powyższego wykresu tylko 10% badanych ocenione są całkowicie sprzecznie przez psychotechnika i lekarza (rozbieżność ocen psychotechnicznych z lekarskimi). Zgodność ocen (przesunięcie o 0 lub 1 stopień) wynosi zatem 90%, przyczem zgodność całkowita dotyczy połowy wszystkich wyników (49,08%).

Nastęrcza się z okazji powyższych porównań pytanie: jak przedstawia się u badanych zgodność kontroli zmysłów z kontrolą umysłu? Poglądową odpowiedź na to pytanie podaje fig. 1 rys. 68. Wykres powyższy wykazuje wprawdzie, że 70,91% badanych posiada zgodne wyniki na obu testach kontroli, przyczem zgodność zupełną (przesunięcie noty o 0 punktów) uzyskało 34,54%, jednakowoż zachodzą wypadki (10%) rażącej niezgodności (przesunięcie not o 3 punkty) kontroli zmysłów i umysłu, a nawet mamy 1 wypadek całkowitej rozbieżności.

Wreszcie nie bez znaczenia jest sprawa wieku badanych. Przedstawiona na rys. 69 krzywa wieku fizycznego (A), gdzie na odciętych oznaczono grupy lat, zaś na rzędnych liczebność, wykazuje dobitnie przewagę elementu młodego w zbiorowisku badanem. Mianowicie absolutna większość, gdyż aż 63-ch osobników znajduje się w okresie tężyzny, t. j. od lat 21—35, poniżej 21 lat jest 37-iu, zaś powyżej 35 lat jest 10-ciu. Najwięcej, bo aż po 11 osobników przypada na wiek — lat 28 i 18, wreszcie we wieku 22 lat jest 10 osobników.

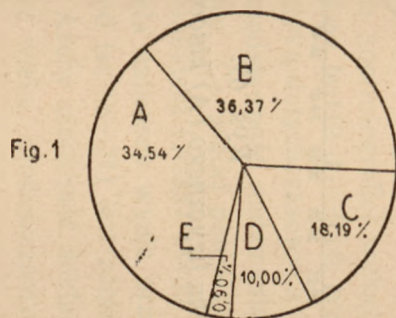
ŚLĄSKI INSTYTUT RZEMIEŚLNICZO-PRZEMYSŁOWY

Grupa B

110 = 100 %

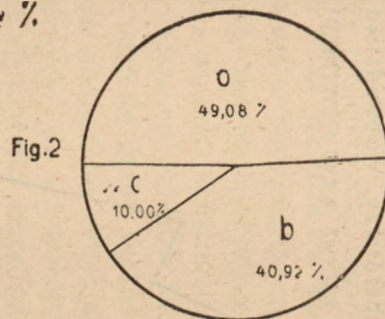
Kinooperatorzy Województwa Śląskiego

Zgodność kontrol: zmysłów z kontrolą umysłu
w %

A = Zgodność zupełna
B = Przesunięcie o 1 notę
C = " o 2 noty
D = " o 3 "
E = Całkowita rozbieżność

Zgodność ocen psychotechnicznych z ocenami lekar
w %

a = Zgodność zupełna
b = Przesunięcie o 1 stopień
c = Całkowita rozbieżność

Rys. 68.

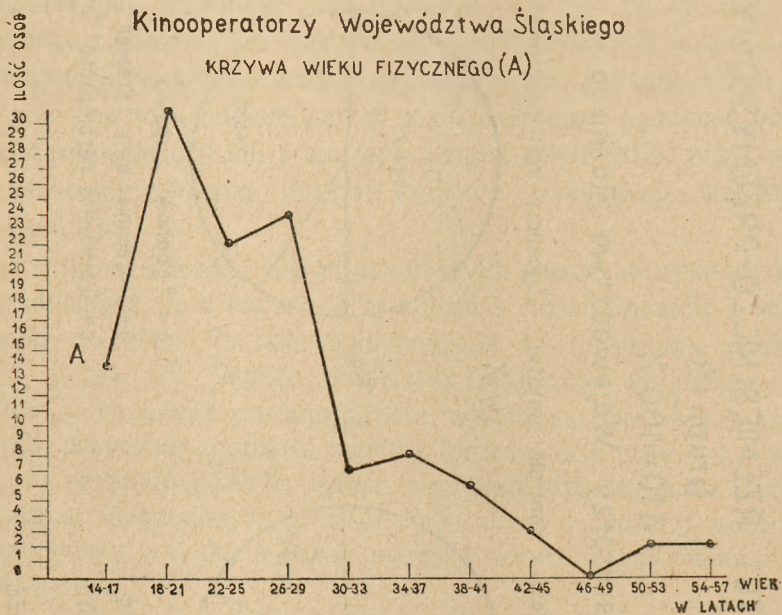
Porównanie zgodności ocen: fig. 1 kontroli zmysłowej z umysłową, fig. 2 psychotechnicznych z lekarskimi.

ŚLĄSKI INSTYTUT RZEMIEŚLNICZO-PRZEMYSŁOWY

Grupa B

Kinooperatorzy Województwa Śląskiego

KRZYWA WIEKU FIZYCZNEGO (A)

Rys. 69.

Krzywa wieku fizycznego (A) kinooperatorów śląskich.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

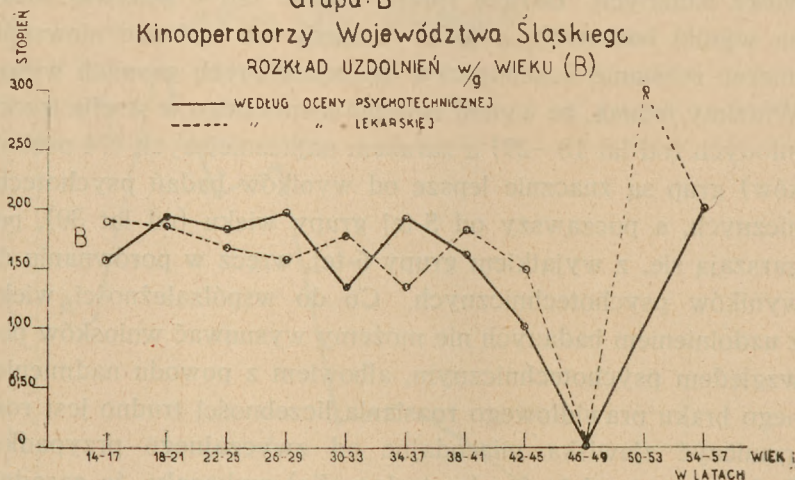
W związku z zagadnieniem wieku fizycznego wynika pytanie: jak rozłożyły się uzdolnienia badanych według wieku? Uwidoczniony na rys. 70 wykres krzywej ciągłej odpowiada na to pytanie ze stanowiska orzeczeń psychotechnicznych, zaś wykres krzywej przerywanej z punktu widzenia ocen lekarskich. Punktacja niniejszych krzywych opiera się na wartościach przeciętnych stopni orzeczeniowych w poszczególnych grupach wieku badanych. Bardzo trudno wydać sąd o wpływie wieku na wyniki badanych, a to ze względu na wybitnie niewspółmierne rozsianie liczebności w poszczególnych grupach wieku. Widzimy jednak, że wyniki badania lekarskiego w strefie trzech młodych (od lat 18—29) a zarazem najliczniejszych (74 osobników) grup są znacznie lepsze od wyników badań psychotechnicznych, a począwszy od 5-tej grupy wieku (od lat 30), pogarszają się, z wyjątkiem grupy 6-tej, wręcz w porównaniu do wyników psychotechnicznych. Co do współzależności wieku z uzdolnieniem badanych nie możemy wysnuwać wniosków pod względem psychotechnicznym, albowiem z powodu nadmiernego braku prawidłowego rozsiania liczebności trudno jest rozgraniczyć zjawiska miarodajne od zwyczajnego przypadku. Badania poprzednie (na kontrolografie) wykazały, że zasadniczo wiek w rozpiętości od lat 10 do 65 nie wpływał na wynik badania. Ponadto praktyka dotychczasowych badań na testach kontroli wykazała bezpodstawność mniemania, iż testy te są dla młodzieży za trudne. Co więcej powyższy nawet wykres wykazuje, że grupa najmłodsza (1-sza) wśród czterech najliczniejszych grup osiągnęła najlepszy wynik przeciętny, że młodzieńcza grupa 2-ga (od lat 18—21) jest zdolniejszą od grupy 4-tej (od lat 26—29). Ażeby umożliwić dokładną analizę rozkładu uzdolnień według wieku, zamieszczamy poniżej tabelkę orjentacyjną (str. 263).

ŚLĄSKI INSTYTUT RZEMIEŚLNICZO-PRZEMYSŁOWY

Grupa: B

Kinooperatorzy Województwa Śląskiego

ROZKŁAD UZDOLNIEN $\frac{w}{g}$ WIEKU (B)

Rys. 70.

Rozkład uzdolnień według wieku (B) u kinooperatorów śląskich.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBEDNIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

Tabelaryczny rozkład uzdolnień według wieku

Grupa B = 110 kinoop.					Śl. Instytut Rzem.-Przemysłowy				
Wiek	Liczebność				Wiek	Liczebność			
	ogólna	w stopniach				ogólna	w stopniach		
		1	2	3			1	2	3
14	1	1	—	—	29	4	1	2	1
16	5	3	2	—	30	3	1	2	—
17	8	2	6	—	32	3	3	—	—
18	11	5	6	—	34	1	1	—	—
19	8	3	2	3	35	5	1	3	1
20	4	—	3	1	37	1	—	1	—
21	7	2	4	1	38	3	1	2	—
22	10	4	3	3	39	1	1	—	—
23	6	5	1	—	40	1	—	1	—
24	4	1	2	1	42	1	1	—	—
25	1	—	1	—	43	1	1	—	—
26	3	—	3	—	51	1	1	—	—
27	5	2	3	—	57	1	—	1	—
28	11	2	8	1	Razem: 110 osobników				

W związku z powyższym rozkładem tabelarycznym należy uznać za zjawisko znamienne okoliczność, że wśród 25-ciu najmłodszych osobników (w latach od 14—18) badanych żaden z nich nie otrzymał stopnia 3-go, a przeciwnie stopień 1-szy uzyskało 11-tu.

Zastosowanie metody ankietowej.

Po przedłożeniu wyników badań psychotechnicznych kinooperatorów śląskich Zarządowi Związku Właścicieli Teatrów Świetlnych na Wojew. Śląskie i Dyrekcji Śląskiego Instytutu Rzemieślniczo-Przemysłowego, psychotechnik opracował obszerny kwestionariusz, celem zasięgnięcia praktycznej opinii o zbadanych kinooperatorach. Kwestionariusz ten rozesłano do wszystkich właścicieli kin Województwa Śląskiego. Jednakowoż już początkowe odpowiedzi kinowłaścicieli świadczyły, iż drogą ankiety pisemnej nie można będzie uzyskać potrzebnych informacji, albowiem ogół właścicieli nie był do zadania

tego przygotowany. Wobec takiego stanu rzeczy Związek Właścicieli Teatrów Świetlnych powołał do życia specjalną komisję, która wraz z psychotechnikiem starała się drogą wywiadu ustnego zdobyć od kinowłaścicieli dokładną ocenę pracy podwładnych im kinooperatorów.

Niestety w trakcie wywiadówki okazało się, że opinie praktyków — dotyczące uzdolnień kinooperatorów — zdarzały się niesłuchanie rzadko albo też były bardzo powierzchowne, niezdecydowane i jednostronne. W kilku wypadkach właściciel nie wydał wogóle żadnej opinii o swym kinooperatorze, gdyż przyjął go niedawno do pracy. Wreszcie kinowłaściciele oświadczyli, iż dalsze kontynuowanie wywiadówki mija się z celem, albowiem, jak wynika z toku dotychczasowego przebiegu ankiety, najlepszy nawet praktyk nie będzie w stanie ocenić zdolności kinooperatora tak wszechstronnie, obiektywnie i ściśle, jak to czyni fachowiec-psychotechnik. Wobec powyższego ankietę przerwano po przeprowadzeniu 42-ch wywiadów. Przyznać należy, że głosy praktyków były na ogół bardzo miarodajne w zakresie moralności roboczej, nawyków, wiedzy, umiejętności fachowej i życia zawodowego badanych. Tak stwierdzono, iż niektórzy kinooperatorzy mieli już w kabinie groźniejsze pożary, zauważono, że spora ilość kinomechaników uprawia uboczne zawody (ślusarstwo, elektromonterstwo) i t. p. Z ocen praktyków wynika, że większość kinomechaników obsługuje projektor, jakby jestestwa zautomatyzowane, i pozostaje w zawodzie na stanowiskach dzięki nabytej przez praktykę rutynie. Oczywiście wyrobienie zawodowe czyli rutyna wpływa w lwiej części na opinię właściciela kina o danym operatorze. Wprawdzie rutyna może poniekąd w sprzyjających warunkach konstytucji psychofizycznej stanowić najednokrotnie terapię uzdolnień kinooperatora, lecz z drugiej strony uprawianie tak odpowiedzialnego i skomplikowanego zawodu, jakim niewątpliwie jest zawód współczesnego kinooperatora, spowodować może szybki rozwój wszelkich wad zdolnościowych nieuzdol-

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

nionego w znaczeniu psychotechnicznym obsługiwarza dźwiękowca.

Zastosowanie ankiety drogą kwestjonariusza miało ponadto wybitne znaczenie pedagogiczne. Mianowicie kinowłaściciele śląscy nauczyli się z wywiadówki głębiej oceniać nie tylko pracę kinooperatora, lecz zarówno swe własne stanowisko i swój warsztat pracy. Wiele rzeczy dotychczas przez właścicieli niedocenianych lub niespostrzeganych w odrębnie teatru świetlnego nie ujdzie już na przyszłość ich uwadze i kontroli. Lecz ponadto kinowłaściciel, który przestudjował niniejszy kwestjonariusz, nie ograniczy się jeno do roli biernego obserwatora zdarzeń dokonujących się w kabinie operatora, a pouczać i wychowywać będzie należycie personel kinooperatorski, baczac na jego uzdolnienia zawodowe, sposób wykonywania czynności zawodowych, na jego wiedzę fachową, praktykę zawodową, zachowanie i moralność roboczą podczas służby. Kwestjonariusz ten winien się stać drogowskazem dla kinowłaściciela, albowiem podaje poniekąd psychologiczny opis zawodu kinooperatora.

Kwestjonariusz

**dotyczący oceny pracy kinooperatorów (kinomechaników) zatrudnionych
w teatrach świetlnych Województwa Śląskiego.**

Uwagi wstępne:

- I. Ocenę niniejszą wydawać winni właściciele kin lub bezpośredni przełożeni osób psychotechnicznie badanych, a zatem rozchodzi się o ocenę praktyków.
- II. Ocena niniejsza przedstawiać winna stopień i sposób wykonywania przez badanego czynności służbowych, stan jego zamiłowań i uzdolnień jakoteż wad i braków roboczych, wreszcie zachowanie się jego podczas pracy.
- III. Wypełniający kwestjonariusz przełożeni winni wydawać powierzoną im ocenę bezwzględnie uczciwie, bezstronnie i rzeczowo, nie kierując się żadnemi osobistemi lub ubocznemi względami.
- IV. Ocena praktyków podana w niniejszym kwestjonariuszu służyć będzie do sprawdzenia jej zgodności z oceną psychotechniczną.
- V. Wskazaniem jest, odpowiedzieć na wszystkie zawarte w kwestjonariuszu pytania, jednakowoż należy się wstrzymać z wydaniem

sądu w sprawach, co do których wypełniający kwestionariusz nie wyrobił sobie stanowczego zdania.

- VI. Za stopień oceny przyjąć należy system not szkolnych (bardzo dobrze, dobrze, miernie, słabo, źle) jakoteż system rang (czyli które miejsce zajmuje badany w szeregu podwładnych wypełniającemu ten kwestionariusz kinooperatorów).
- VII. Zamieszczone w kwestionariuszu odpowiedzi na pytania są podane jako przykład.

Część zasadnicza.

Pytania ogólne:

1. W jakim stopniu okazuje badany sprawność zawodową (kinooperatora)?

Odpowiedź: W stopniu miernym.

2. Jaką rangę zajmuje badany w grupie współpracowników?

Odpowiedź: W grupie pięciu naszych kinooperatorów zajmuje badany rangę trzecią.

3. Czy zdolności zawodowe badanego objawiają się:

- a) raczej w pracy fizycznej (t.j. wynikającej ze sprawności roboczej zmysłów)?
- b) raczej w pracy umysłowej (t.j. wynikającej ze sprawności roboczej władz umysłowych),
- c) albo też obustronnie t.j. w pracowniczem postępowaniu zarówno zmysłów jak i umysłu?

Odpowiedź: Zdolności badanego, jako mechanika kinowego, objawiają się raczej w pracy fizycznej (a), gdyż system mięśniowy, wzrok i słuch badanego wykazują dobrą sprawność roboczą; natomiast stan umysłowy badanego (b) jest słaby, a więc co do c), to w pracy zawodowej przeważają u badanego zmysły nad umysłem.

4. Czy wady lub braki robocze w pracy zawodowej badanego wynikają
- a) raczej z poziomu posiadanych przez niego wiadomości fachowych?
 - b) raczej ze stopnia nabytych przez niego umiejętności praktycznych?

- c) albo też z ogólnego stanu zdolnościowego jego osobowości?

Odpowiedź: Wady badanego w pracy zawodowej wynikają przede wszystkim z przeciętnego stanu roboczego jego osobowości (c) jakoteż ze słabego poziomu posiadanych przez niego wiadomości fachowych, a natomiast braki robocze badanego wyrównują nabyte przez niego w stopniu dobrym umiejętności praktyczne (b).

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBEDNIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

5. Jakie specjalne wykształcenie okazuje badany w pracy zawodowej?
Odpowiedź: Badany specjalnie wyszkolony jest w dziedzinie znajomości i naprawy konstrukcyj mechanicznych projektora.
6. W jakim kierunku idą zamyślenia badanego?
Odpowiedź: Badany okazuje wogóle zamyślenie do robót z zakresu mechaniki.
7. Jakie wady i braki robocze w pracy zawodowej badanego występują dobitnie?
Odpowiedź: Badanemu w każdej nowej sytuacji, wytworzonej w ubikacji operatora w związku z wyświetlaniem filmu, jest trudno wywiązać się z zadania obsługiwanca projektora.
8. Czy stopień sprawności zawodowej badanego wpływa:
a) ze służbowej pracowitości lub lenistwa?
b) albo też z uzdolnień zawodowych lub ich braku?
Odpowiedź: Mierny stopień sprawności zawodowej badanego wpływa ze służbowej pracowitości (a) jakoteż z braku uzdolnień umysłowych (b).
9. Jakie jest zachowanie się badanego podczas wyświetlania filmu — (w odniesieniu do zajęcia, do współpracowników i do przełożonych)?
Odpowiedź: Podczas pracy badany w odniesieniu do swego zajęcia jest zautomatyzowany w działaniu, względem współpracowników jest opryskliwym gadułą, wobec przełożonych zachowuje się wzorowo.
10. Jaka jest moralność robocza badanego w czasie służby (powinności kinooperatora, przestrzeganie przepisów bezpieczeństwa)?
Odpowiedź: W krytycznej chwili niebezpieczeństwa badany nie opuszcza swego posterunku przy projektorze, jednakowoż często — skroć na skutek braku pamięci nie przestrzega należycie przepisów bezpieczeństwa.
11. Jaka jest wydajność pracy służbowej badanego?
Odpowiedź: Badany jest w stanie wyświetlić dziennie w ciągu każdego seansu m taśmy filmowej.
- U w a g a: Pytanie niniejsze dotyczy przedewszystkiem kino-mechaników, wyświetlających filmy nieme.
12. Czy ranga pracownicza badanego jest wynikiem:
a) jego uzdolnień zawodowych?
b) jego wiedzy fachowej?
c) jego praktyki zawodowej?
d) jego zachowania się podczas pracy?

- e) jego moralności roboczej w czasie służby?
- f) jego sposobu wykonywania czynności zawodowych?
- g) jego wydajności pracy,

Odpowiedź: Przypisanie badanemu trzeciej rangi zdolnościowej oparte jest na wszystkich wymienionych pod 12) czynnikach, a więc na przeciętnych uzdolnieniach zawodowych badanego (a), na słabej jego wiedzy fachowej (b), na dobrej jego praktyce zawodowej (c), na miernym jego zachowaniu się podczas pracy seansowej (d), na zadawalającej jego moralności roboczej w czasie służby (e), wynika ona wreszcie z przeciętnego sposobu wykonywania przez badanego czynności zawodowych (f) i z miernej jego wydajności pracy (g).

Pytania specjalne:

13. Jaki jest sposób wykonywania przez badanego swej pracy zawodowej, a w szczególności, czy wykonuje on ją:
- a) szybko czy powoli?
 - b) dokładnie czy niedbale?
 - c) gorliwie czy z niechęcią?
 - d) samodzielnie czy w ustawicznej zależności od rozkazów z góry?

Odpowiedź: Sposób wykonywania przez badanego swej pracy jest oparty na wzorach starej praktyki kinowej, z której badany wywiązuje się powoli (a), dość dokładnie (b), obojętnie (c), i stale w zależności od rozkazów z góry (d). Mianowicie badany (a) nie jest w stanie podczas jednego seansu wyświetlić więcej aniżeli m niemej taśmy filmowej, zaś przy dźwiękowcu niezawodność badanego potęguje się; (b) dość dokładnie sprawdza urządzenia mieszczące się w ubikacji kinooperatora (motor dla projektora, lampy łukowe, instalację elektryczną światła i siły), utrzymując je w stanie starannym; (c) spełnia swą służbę w ramach wymagań, nie okazując zarówno specjalnych wysiłków lub wybitnych zaniedbań w tym kierunku; (d) kierować samodzielnie własną pracą nie potrafi.

14. Jaką uwagę okazuje badany podczas wykonywania swych czynności służbowych, a w szczególności:
- a) jak ona się dzieli?
 - b) jak fałuje pomiędzy różnymi formami pracy?
 - c) czy obejmuje wielką lub małą ilość przedmiotów naraz?
 - d) czy badany jest skupiony lub roztrzępany?
 - e) jak orientuje się on?

Odpowiedź: Badany okazuje uwagę przeciętną, a w szczególności dzieli się ona powoli lecz dokładnie (a), fałuje słabo pomiędzy

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

różnemi formami pracy (b), obejmuje wielką ilość przedmiotów naraz (c), badany jest należycie skupiony (d), orientuje się on miernie (e). Mianowicie (a) badany podczas kontrolowania urządzeń kabiny operatora (przed seansem) zauważa najdrobniejsze nawet wadliwości, lecz potrzebuje na to czasu dłuższego; (b) badanemu bardzo ciężko przychodzi, podczas gdy on zajęty jest wyświetlaniem filmu, zważać na przestrzeganie przepisów pracy i bezpieczeństwa lub na sygnalizację; (c) badany jednakowoż, obsługując projektor, bez wysiłku zauważa (na podstawie przyzwyczajenia się do pracy zawodowej) usterki w wyświetlaniu obrazu na ekranie jakoteż spostrzega ogólnikowo ruchy swego współpracownika; (d) badany podczas służby zajęty jest wyłącznie swą pracą zawodową; (e) w powtarzających się częściej wypadkach badany potrafi znaleźć wyjście z sytuacji (n.p. rozluźnioną z dolnej rolki i opadającą w gęstych zwojach na podłogę taśmę filmową badany szybko układa z powrotem na rolkę), natomiast zdać sobie sprawę z położenia w sytuacji nowej, a skomplikowanej lub groźnej, jest badanemu dość trudno.

15. Czy badany jest w służbie zrównoważony czy wypada z równowagi (jeżeli wypada to kiedy)?

Odpowiedź: Badany zachowuje stale równowagę zmysłów, gdyż nie opuszcza swego stanowiska nawet w groźnych wypadkach.

16. Czy badany w sytuacji niebezpiecznej lub zagmatwanej zachowuje przytomność umysłu czy traci głowę?

Odpowiedź: Badany w sytuacji zagmatwanej lub niebezpiecznej traci głowę, a ponieważ (będąc zewnątrz zrównoważonym) nie przestaje wykonywać swych czynności, więc działa wówczas na chybił-trafił (bez przytomności umysłu).

17. Czy decyzja badanego jest szybka czy powolna?

Odpowiedź: Badany decyduje się powoli; jednakowoż decyzja jego jest stanowcza.

18. Czy badany jest w stanie wykonywać kilka czynności naraz?

Odpowiedź: Wieloczynność badanego jest słaba, gdyż badanemu jest bardzo trudno równocześnie prowadzić projektor, regulować lampę łukową, śledzić za wyraźnością i należytem wyświetlaniem obrazu na ekranie, kontrolować działanie rolek taśmowych, zważać na sygnały kierownictwa, przestrzegać przepisy bezpieczeństwa i nie zaniedbywać wyjściu pracy.

19. Czy badany okazuje pewność w działaniu?

Odpowiedź: Badany jest bardzo pewny siebie podczas pracy.

20. Czy badany w czasie wykonywania bardziej odpowiedzialnych lub skomplikowanych czynności nie okazuje w decyzjach swych lub w samem działaniu

a) przyśpieszeń?

b) wahań?

c) zahamowań?

Odpowiedź: Badany nie okazuje nigdy żadnych przyśpieszeń (a), natomiast w decyzjach swych waha się (b), zaś w samem działaniu objawia nieraz wybitne zahamowania (c), gdyż w sytuacjach bardziej groźnych przez pewien czas „kamienieje” (stoi jak wryty).

21. Jaki zmysł reorganizacyjny posiada badany?

Odpowiedź: Badany posiada dobry zmysł reorganizacyjny, gdyż nie tylko zauważa wszelkie usterki w urządzeniach kabiny operatora, lecz zawsze stara się sam je usunąć.

22. Czy u badanego zauważa się nastawienie:

a) do obsługi projektora?

b) do pracy ślusarskiej z zakresu kinematografii?

c) do obsługi dźwiękowca czy aparatu filmu niemego?

Odpowiedź: Badany nastawiony jest do pracy ślusarskiej z zakresu kinematografii (b), gdyż w tym dziale byłby pracownikiem bardzo sumiennym; nadaje się stanowczo lepiej do obsługi projektora filmu niemego (c).

23. Czy badany posiada ambicję roboczą?

Odpowiedź: Badany pracuje mechanicznie bez specjalnych wysiłków.

24. Czy badany okazuje skłonność do symulacji?

Odpowiedź: Badany nieraz symuluje wyczerpanie z powodu pracy.

25. Jaka jest strona myślowa badanego?

Odpowiedź: Badany jest słabo pojętny, rozumowanie jego jest niedorozwinięte, ciężko myśli — bez polotu.

26. Czy badany nie okazuje braków zaoszczędzenia ruchów roboczych podczas pracy zawodowej?

Odpowiedź: Mnóstwo ruchów roboczych badanego podczas pracy służbowej okazuje się jako zbędne.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

27. Czy badany jest zdyscyplinowanym pracownikiem?

Odpowiedź: Badany jest bezwzględnie posłuszny wobec swych przełożonych.

28. Jaka jest odwaga zawodowa badanego?

Odpowiedź: Badany posiada odwagę zawodową, gdyż pewnego razu pomimo pożaru w kabinie wyniósł stamtąd poparzonego współpracownika.

29. Czy badany jest punktualny w swej służbie kinowej?

Odpowiedź: Badany jest zawsze punktualny co do obejmowania swej służby, natomiast nie zakończy punktualnie seansu, przewlekając go nieraz znacznie.

30. Czy badany używa kiedykolwiek podczas pracy alkoholu lub tytoniu (jeżeli tak to w jakim stopniu)?

Odpowiedź: Badany podczas pracy nie pali tytoniu, jednakowoż ukradkiem używa nieraz dla podniecenia swych nerwów alkoholu.

31. Czy badany jest ostrożny i przezorny podczas wykonywania swych obowiązków służbowych?

Odpowiedź: Badany jest mało ostrożny i niedostatecznie przezorny, gdyż kilkakrotnie nie obejrzał przed puszczeniem filmu taśmy, która będąc potargana w kilku miejscach, zahaczyła rolkę, powodując zapalenie się celuloidu.

32. Czy badany miał już kiedykolwiek nieszczęśliwe wypadki podczas pracy (jeżeli tak, to jakie)?

a) czy z winy własnej?

b) czy z winy współpracowników lub osób trzecich?

c) czy przez warunki pracy?

Odpowiedź: Badany w r. 1920 zepsuł znacznie projektor na skutek wadliwego nastawienia aparatury przez pomocnika (b), jakoteż doznał ogólnych poparzeń w r. 1924 w pożarze wynikłym w ubikacji operatora z krótkiego snięcia (c).

33. Czy poza pracą zawodową nie posiada badany innych zajęć fachowych (jeżeli tak, to jakie)?

Odpowiedź: Poza służbą trudni się badany ubocznie ślusarstwem.

34. Czy badany jest zadowolony z warunków pracy (jeżeli nie, to dlaczego)?

Odpowiedź: Badany nie jest zadowolony z warunków pracy, gdyż jako powołony pracownik nie może sprostać nowoczesnym wymagom wydajności pracy kinomechanika.

Część dodatkowa:

Inne uwagi przełożonego: Tutaj należy wymienić ważniejsze wydarzenia z praktyki zawodowej badanego, jakoteż uwagi takie, których powyżej nie podano, a które mogłyby rzucić pewne światło na osobę badanego, jako na pracownika.

Pytanie główne:

35. Czy badany jest zatem obecnie na swem właściwym stanowisku, czy okazał się pracownikiem niezdolnym?

Odpowiedź: Badany nadaje się do służby kinomechanika, gdyż okazał się na tem stanowisku przeciętnym pracownikiem.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

Uwagi końcowe.

W sprawozdaniu niniejszem zebraliśmy wszystkie materiały dotyczące dokonanych w Śląskim Instytucie Rzemieślniczo-Przemysłowym badań kinooperatorów Województwa Śląskiego, ograniczając się przytem do niezbędnych jeno wyjaśnień. Rozumie się, że mogliśmy rozszerzyć niniejszą pracę sprawozdawczą rozważaniami, oświeceniem krytycznem i wnioskowaniem, jednakowoż nie chcemy urabiać opinii, tem bardziej, że nagromadzony materiał w tej suchej formie jest sam przez się wymowny i może być łatwo przez Czytelnika pojęty i oceniony.

Na tem miejscu uzupełnić chcemy nasze sprawozdanie przedstawieniem sprawy zużytkowania otrzymanych ocen psychotechnicznych i lekarskich.

Przedewszystkiem oceny psychotechniczne łącznie z lekarskimi posłużyły do selekcji badanych na 3 kursy dokształcające (1-szy kurs bardzo uzdolnionych, 2-gi przeciętnych i 3-ci słabo uzdolnionych). Podział taki ułatwia ogromnie dokształcanie, gdyż z jednej strony wykładowcy, posiadając obraz poziomu zdolnościowego swych elewów, mogą właściwie ustalić zakres i formę swych wykładów, zaś z drugiej strony kursanci nie są przytłaczani przez element bardziej uzdolniony ani też zatrzymywani w biegu prac przez jednostki bardziej zdolnościowo upośledzone.

Pozatem, na podstawie otrzymanych ocen ze strony psychotechnika, lekarza, właściciela kina i egzaminatorów na kursach dokształcających lub przygotowawczych, Zarząd Związku

Właściciele Teatrów Świetlnych na Woj. Śl. zakłada indywidualną kartotekę obejmującą wszechstronnie stan uzdolnień i kwalifikacji zawodowych kinooperatorów i ich pomocników, zatrudnionych w poszczególnych kinach. Przyczyni się to do szybkiego i obiektywnego informowania właścicieli kin co do najbardziej ważnego dla nich personelu pracowniczego. Gdy się uwzględni, że „uzdolnianie” jednostek pospolitych i riedolnych przez „rutynowanie” ich bezpośrednio przy projektorze jest mało wydajnym, kosztownym, niebezpiecznym a częstokroć nieobliczalnym w następstwach eksperymentem, a wreszcie, że sporadyczna obserwacja właściciela kina, nie uznająca czasem zasady „pozory mylą”, doprowadza do oceny niewłaściwej, to nie ulegają wątpliwości zarówno konieczność jak i doniosłość badań psychotechnicznych i lekarskich jakoteż doksztalcenia zawodowego, zwłaszcza tam, gdzie nie obowiązuje przymus egzaminowania kinooperatorów.

Podkreślić należy, że kinooperatorzy Wojew. Śląskiego w zrozumieniu swego własnego interesu odnieśli się życzliwie do akcji badań psychotechniczno-lekarskich i doksztalcenia zawodowego. Ich przedstawiciele na przygotowawczej konferencji oświadczyli się za aktywnem współdziałaniem w nadmienionej akcji, motywując swe stanowisko nie tylko względami bezpieczeństwa publicznego i swych własnych osób, lecz stwierdzali konieczność zabezpieczenia się w ten sposób przed napływem do kabin kinooperatorskich elementu mało-wartościowego i niewykwalifikowanego, który powoduje i najbardziej potęguje konkurencję zawodową w ich branży.

Z zadowoleniem stwierdzamy, że pierwszy krok Śląskiego Instytutu Rzemieślniczo-Przemysłowego w kierunku racjonalnego ukształtowania zaniedbanego przez szkołę, psychotechników i lekarzy zawodu kinooperatora nie był bezskuteczny, albowiem na terenie Wojew. Śląskiego Związek Właścicieli Teatrów Świetlnych jakoteż władze nie będą nadal tolerować tak często niestety spotykanego w zawodzie kinooperatorskim

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

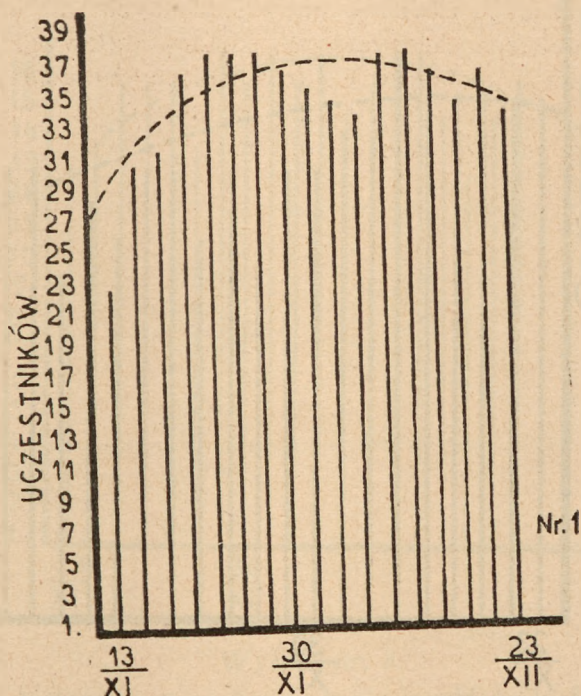
braku kwalifikacyj zdolnościowych, umiejętnościowych i wiadomościowych. Jak wynika ze statystyki mamy obecnie 727 kin stałych w Polsce, a oprócz tego przeszło 180 kin objazdowych (wędrownych). Więc zaledwie 7% kin zajęło się sprawą dokształcania kinooperatorów, zaś ogół kinowłaścicieli polskich jest dotychczas bierny na wskazania właścicieli śląskich teatrów świetlnych. Gdy się pozatem uwzględni fakt, iż w porównaniu do roku 1923 ilość kin w Polsce obecnie wzrosła dwukrotnie, to sprawa dokształcania kinooperatorów staje się szczególnie ważną i pilną. Mianowicie ten niewspółmiernie szybki rozwój kinematografii polskiej odbywa się kosztem zaniedbania względnie niedoceniań kwalifikacyj zawodowych obsługiwaczy aparatów projekcyjnych czyli zapomina się o najważniejszym czynniku teatru świetlnego. Zaiste dziwić się należy, że właściciele kin, dbający tak usilnie o splendor sali widowiskowej a nawet o martwy inwentarz w niej umieszczony, bagatelizują niepoprawnie czynnik ludzki w kabinie operatora. Zatem w interesie własnym i społecznym winni kinowłaściciele innych dzielnic Rzeczypospolitej rozpocząć za przykładem Śląska systematyczną akcję racjonalnego dokształcania kinooperatorów względnie odpowiedniego przygotowania wstępujących do zawodu kandydatów na wypróbowanych przez Śląski Instytut Rzemieślniczo-Przemysłowy zasadach. Instytut nasz będzie się starał pozatem, ażeby tak pomyślnie uskutecznić a zarazem wzorową metodykę organizowania kursu rozszerzyć również na dokształcanie względnie przygotowanie w innych zawodach rzemieślniczo-przemysłowych.

Uzyskana na podstawie badań diagnoza psychotechniczna, orzekająca o stanie zdolnościowym zmysłów i umysłu kursantów, będzie nie tylko stanowić cenną charakterystykę dla samych elewów, lecz również ułatwi, uprości i spotęguje dokształcanie względnie przygotowanie zawodowe kursantów. Pozatem pracodawcy w zakładach przemysłowych względnie rzemieślniczych, a również poszczególne śląskie cechy rze-

mieślnicze przywiązywać będą niewątpliwie większą wagę do kursów Instytutu, jeżeli świadectwo ukończenia takiego kursu uzupełnione będzie również przez orzeczenie psychotechniczne. Wreszcie nadmienić należy, że diagnoza psychotechniczna posiada swą wyjątkową wartość nie tylko w odniesieniu do kursów dotyczących zawodów odpowiedzialnych (jak np. dla dozorców urządzeń elektrycznych, palaczy kotłowych, spawania i cięcia metali, monterów elektrotechnicznych, laborantów chemicznych i t. p.), lecz i takich, w których czynności nie są uwarunkowane uzdolnieniem ogólnem.

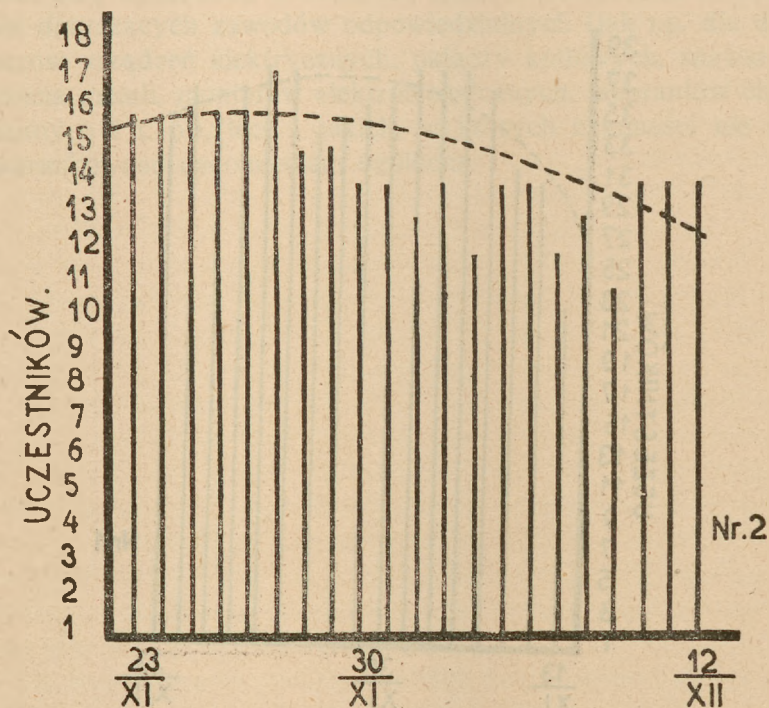
**DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY
NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!**

Wykresy frekwencji na kursach.

Wykres nr. 1.

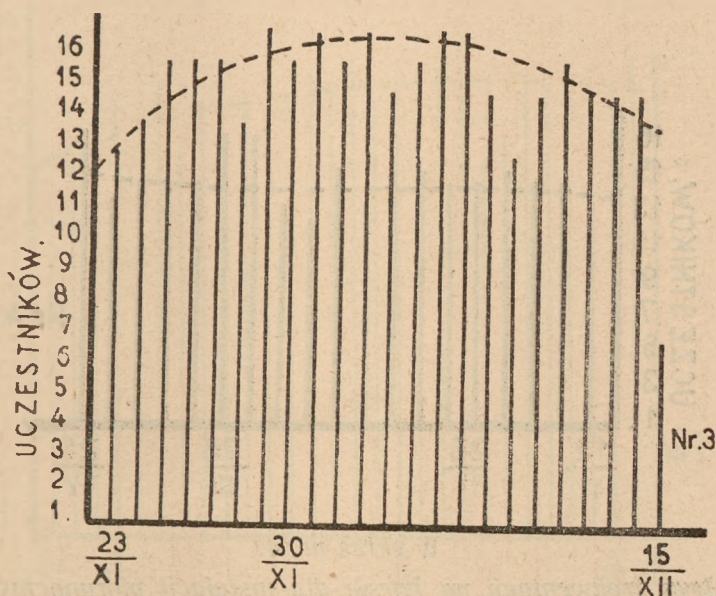
Wykres frekwencji na kursie „Zasadnicze rodzaje uszkodzeń maszyn elektrycznych i ich naprawa w praktyce” w Katowicach, odbyty w czasie od 13. XI. do 23. XII. 1931 r.

Wykres nr. 2.

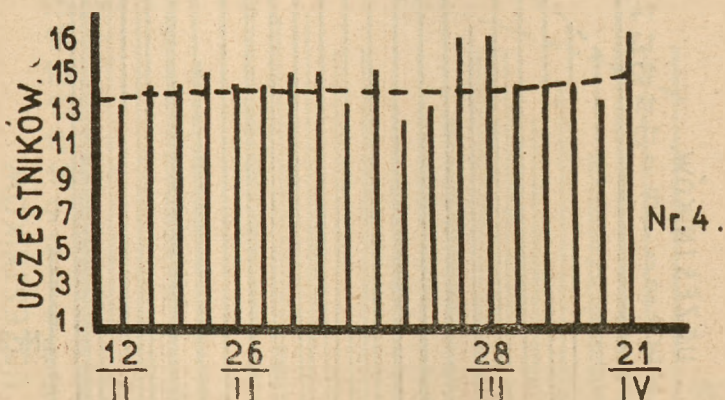
Wykres frekwencji na kursie kroju damskiego w Katowicach, odbytym w czasie od 23. XI. do 12. XII. 1931 r.

**DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY
NIEZBĘDNE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!**

Wykres nr. 3.

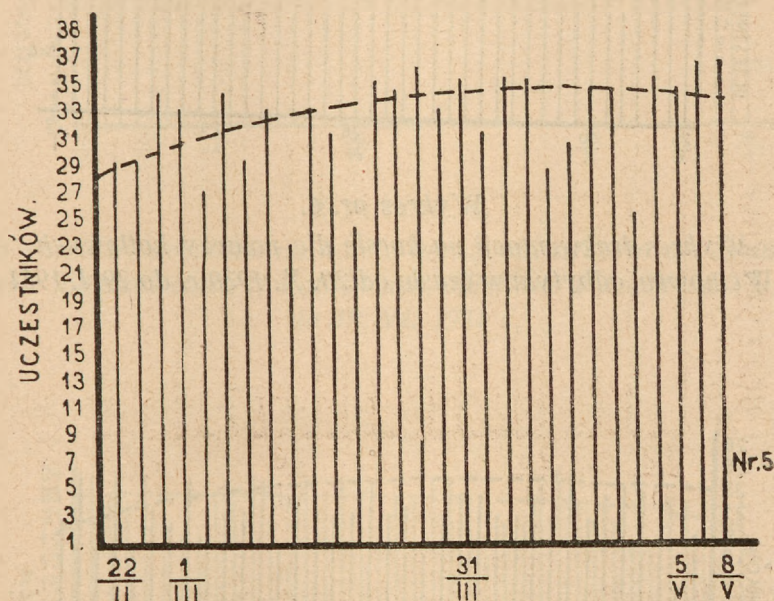
Wykres frekwencji na kursie kroju męskiego w Katowicach,
odbyłym w czasie od 23. XI. do 15. XII. 1931 r.

Wykres nr. 4.

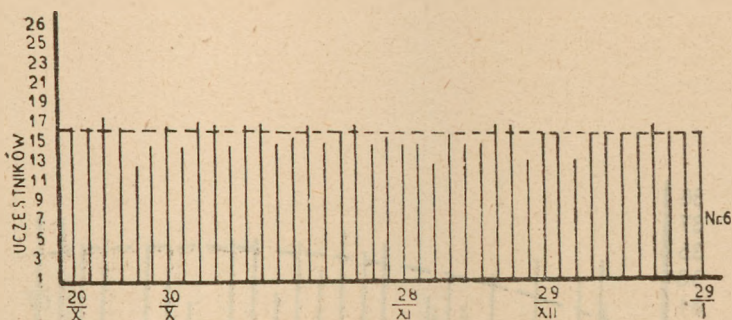
Wykres frekwencji na kursie dla instalacji piorunochronów w Katowicach, odbytym w czasie od 12. II. do 21. IV. 1931 r.

**DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY
NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!**

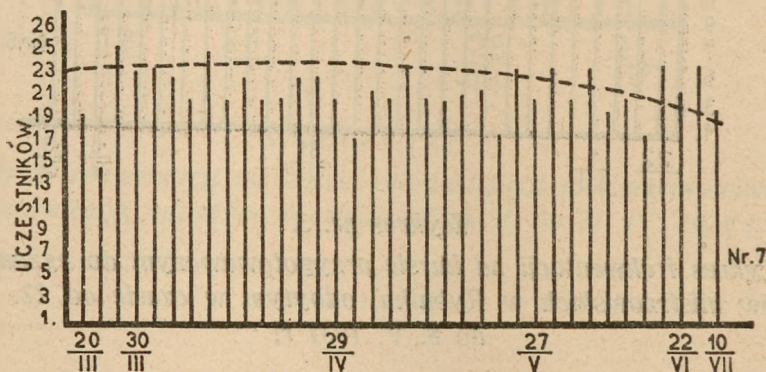
Wykres nr. 5.

Wykres frekwencji na kursie przygotowawczym do egzaminów mistrzowskich w Rybniku, odbyty w czasie od 22. II. do 8. V. 1931 r.

Wykres nr. 6.

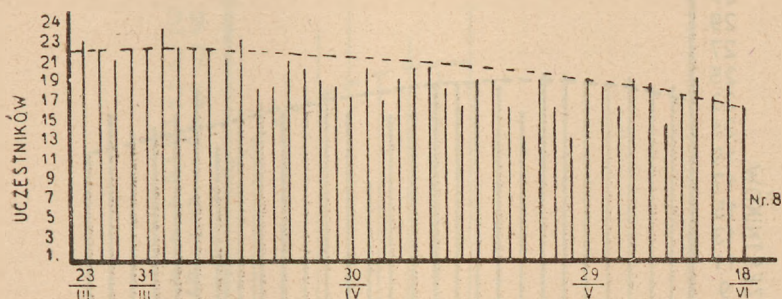
Wykres frekwencji na kursie dla palaczy kotłowych w Wełnowcu, odbytym w czasie od 20. X. 1930 r. do 29. I. 1931 r.

Wykres nr. 7.

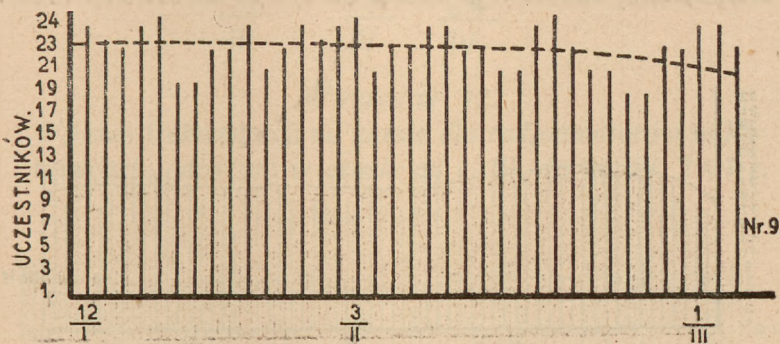
Wykres frekwencji na kursie dla palaczy kotłowych w Katowicach, odbytym w czasie od 20. III. do 10. VII. 1931 r.

**DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY
NIEZBĘDNE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!**

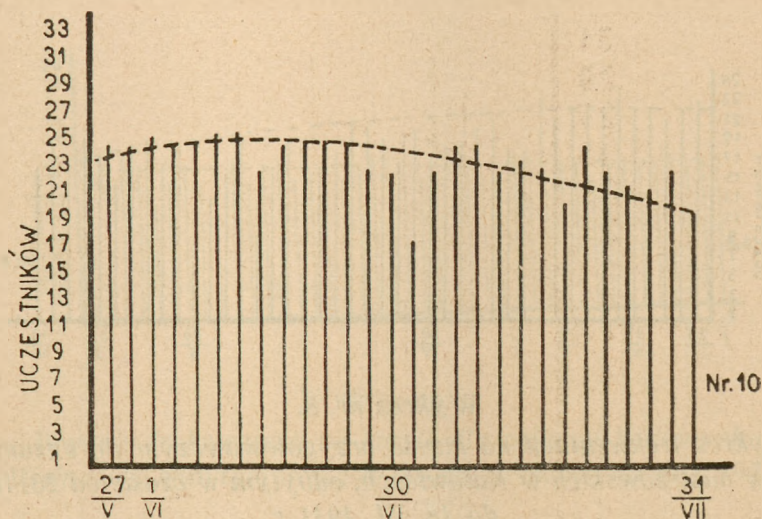
Wykres nr. 8.

Wykres frekwencji na kursie przygotowawczym do egzaminów mistrzowskich w Katowicach, odbyty w czasie od 23. III. do 18. VI. 1931 r.

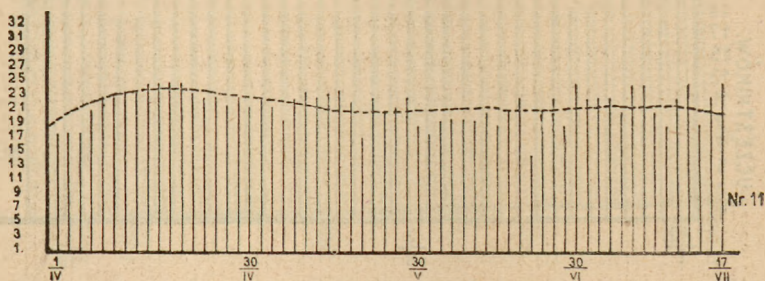
Wykres nr. 9.

Wykres frekwencji na kursie kroju sukien damskich w Bielsku, odbyty w czasie od 12. I. do 1. III. 1931 r.

Wykres nr. 10.

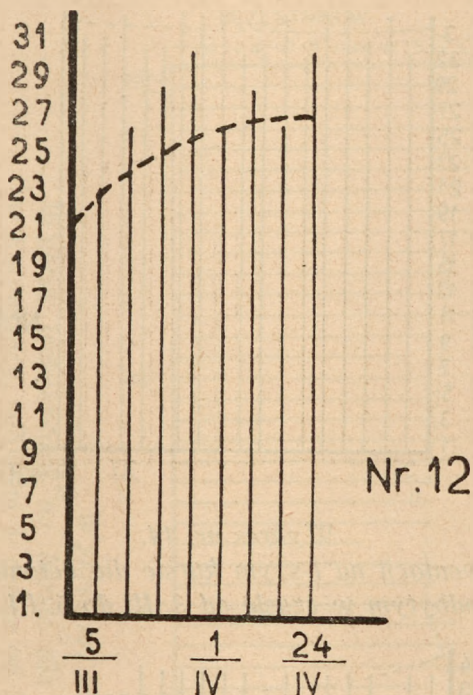
Wykres frekwencji na kursie dla czeladników piekarskich w Katowicach, odbytym w czasie od 27. V. do 31. VII. 1931 r.

Wykres nr. 11.

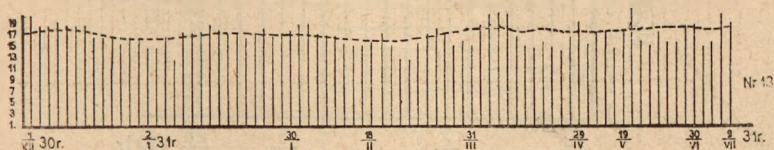
Wykres frekwencji na kursie dla maszynistów obsługujących maszyny parowe w Katowicach, odbytym w czasie od 1. IV. do 17. VII. 1931 r.

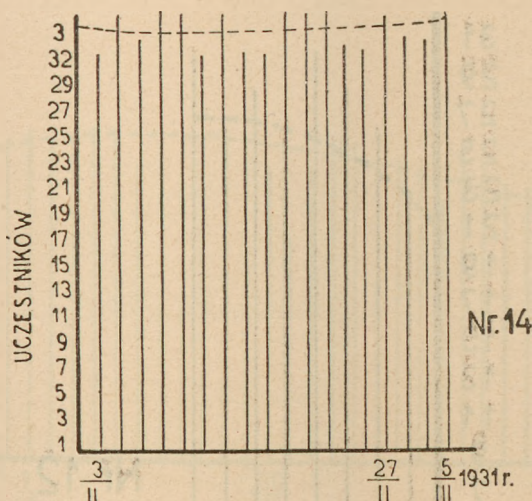
**DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY
NIEZBĘDNE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!**

Wykres nr. 12.

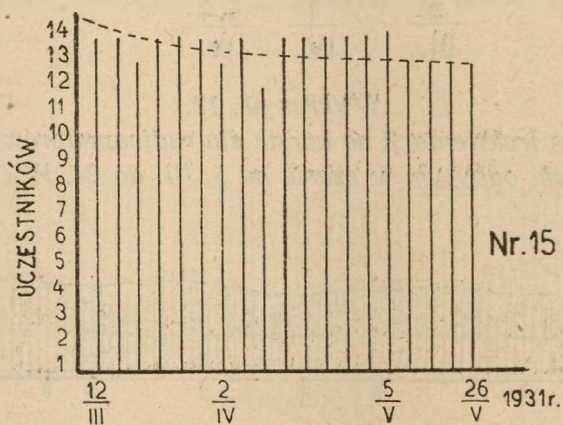
Wykres frekwencji na kursie dla radioamatorów w Katowicach, odbyty w czasie od 5. III. do 24. IV. 1931 r.

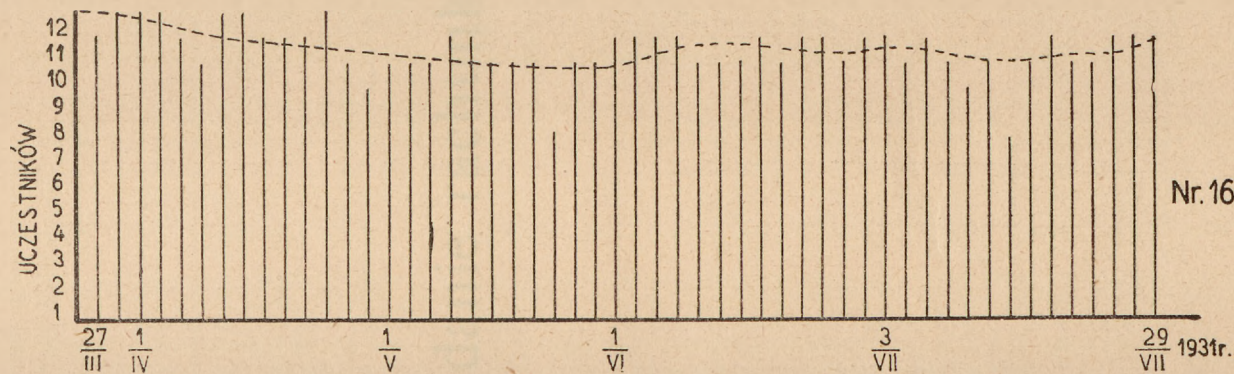
Wykres nr. 14.

Wykres frekwencji na I-szym kursie dla betoniarzy w Wętnowcu, odbytym w czasie od 3. II. do 5. III. 1931 r.

Wykres nr. 15.

Wykres frekwencji na II-gim kursie dla betoniarzy w Wętnowcu, odbytym w czasie od 12. III. do 26. V. 1931 r.

Wykres nr. 16.

Wykres frekwencji na kursie dla czeladników stolarskich
w Katowicach, odbytym w czasie od 27. III. do 29. VII. 1931 r.

Sprawozdanie rachunkowe.

Zestawienie dochodów i rozchodów Śląskiego Instytutu Rzemieślniczo-

		D O C H O D Y	
		Prelimino- wane	Rzeczywiste
1.	Składki członków:		
a)	zwyczajnych	3.600,—	
b)	wspierających	<u>500,—</u>	
		4.100,—	642.—
2.	Kursy zawodowe	74.517,—	39.250,25
3.	Za użytkowanie maszyn szewskich	1.620,—	862,50
4.	Za sprzed. wydawnictwa i za ogłoszenia w sprawozdaniu za rok 1930	3.000,—	407,93
5.	Do pokrycia subwencjami	132.472,—	72.000,—
6.	Odsetki	—	711,48
7.	Za sprzedane podręczniki	—	465,—
8.	Zwrot za reklamę	—	80,—
9.	Zwrot cła	—	4.786,90
10.	Za aparat radiowy	—	330,—
		215.709,—	119.536,06

	W Y D A T K I	
	Prelimino- wane	Rzeczywiste
1. Uposażenie dyrektora i pracowników . .	34.010,—	28.600,—
2. Remuneracje i zapomogi	2.000,—	400,—
3. Kasa Chorych i ubezpieczenia społeczne	1.600,—	1.415,60
4. Podróże służbowe i diety	5.000,—	1.559,53
5. Wyjazdy instruktorów	5.000,—	153,21
6. Kursy zawodowe	74.727,—	34.714,07
7. Wydawnictwa	10.000,—	8.798,57
8. Biblioteka i czasopisma	5.000,—	3.632,88
9. Wydatki biurowe:		
a) inwentarz	2.000,—	3.684,12
b) druki, materiały piśmienne	3.500,—	3 313,08
c) poczta i telefon, abonament gazet . .	3.000,—	2.903,95
10. Lokal, opał, światło i obsługa:		
a) biuro	7.000,—	4.382,34
b) warsztaty	13.200,—	6.520,04
c) ewentualny remont	2.000,—	—
d) sprzęt szkolny	3.000,—	—
11. Eksperymentalne placówki:		
a) rozbudowa placówki szewskiej w Mi- kołowie	16.200,—	1.325,13
b) warsztat piekarski	10.000,—	—
c) dla galwanotechników	3.000,—	—
12. Pomoce naukowe	7.472,—	11.003,73
13. Koszta reklamy	6.000,—	3.818,88
14. Różne nieprzewidziane	2.000,—	—
15. Na zakup podręczników do sprzedaży .	—	507,40
16. Udziały w Spółdzielni Handl.-Rzemieśln.- „Obuwnik“	—	50,—
17. Na zakup kleju	—	289,50
	215.709,—	117.082,03

Kossuth wlr.

Saldo z roku 1930	21.885,72.
Przychód według zamknięcia budżetowego	119.536,06
Sumy przechodnie według spisu	6.324,96
	147.746,74

Rozchody według zamknięcia budżetowego	117.082,03
Gotówka na dzień 31. XII 1931 r.:	
a) w kasie	66,71
b) w Pożyczkowej Kasie Rzem.	1.738,55
c) w P. K. O	21.486,24
d) w Pożyczkowej Kasie rk. Dyrekcji	920,16
Sumy przechodnie według spisu	6.453,05
	147.746,74

Kossuth wlr.

**DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY
NIEZBĘDNE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!**

Bilans Śląskiego Instytutu Rzemieślniczo-

STAN CZYNNY

Gotówka w kasie	66,71
Gotówka w Pożyczkowej Kasie Rzem. rachunek Zarządu	1.738,55
Gotówka w P. K. O.	21.486,24
Gotówka w Pożyczkowej Kasie rachunek Dyrekcji	920,16
Dłużnicy	1.091,51
Biblioteka	19.749,10
Wydawnictwa	3.289,64
Inwentarz	14.181,70
Pomoce naukowe	23.914,76
Eksperymentalne placówki	9.659,89
Dostawa podręczników	622,25
Klej	489,50
Udziały	50,—
	97.260,01

Rachunek Strat

STRATY:

Koszta administracyjne	46.435,93
Wydatki na kursy	34.714,07
Czynsz za warsztaty	6.520,04
Wyjazdy instruktorów	153,21
Koszta sprawozdania za rok 1930	5.330,64
Koszta wydania katalogu biblioteki	2.910,—
Amortyzacja inwentarza 5% od zł 10.497,58	524,88
Amortyzacja pomocy naukowych 10% od zł 20.191,91	2.019,19
Amortyzacja maszyn szewskich 10% od zł 10.167,78	1.016,77
Nadwyżka	13.356,78
	112.981,51

Przemysłowego w Katowicach na dzień 31. XII. 1931 r.

STAN BIERNY:

Wierzyciele	9.760,30
Swiadczenia socjalne	485,16
Kapitał z roku 1930	73.657,77
nadwyżka z roku 1931	13.356,78
	97.260,01

i Zysków

ZYSKI:

Przychody z kursów	39.250,25
Składki członków	642,—
Subwencje	72.000,—
Odsetki	681,33
Za sprzedane egzemplarze sprawozdania, „Kalkulacji kra- wieckiej“ i za ogłoszenia w sprawozdaniu za rok 1930	407,93
	112.981,51

Komisja Rewizyjna:

Inż. Karol Staś wtr.

Hamerlok wtr.

Kossuth wtr.

Preliminarz budżetowy

1. Składki członków :	
a) zwyczajnych 250 × zł 10	2.500,—
b) wspierających 5 × zł 100	<u>500,—</u>
	3.000,—
2. Kursy zawodowe w/g specjalnych preliminarzy	104.925,—
3. Za użytkowanie maszyn szewskich	1.541,—
4. Za sprzedane wydawnictwa Instytutu (ad 6 poz. rozehod.)	1.000,—
5. Do pokrycia subwencjami	90.650,—
	201.116,—

1. Wydatki osoby: uposażenia dyrektora i pracowników	31.200,—
2. Kasa Chorych i ubezpieczenia społeczne	1.600,—
3. Podróże służbowe	2.000,—
4. Wyjazdy instruktorów w celach naukowych wraz z subwencjami	2.000,—
5. Kursy zawodowe w/g specjalnych preliniarny	104.924,—
6. Wydawnictwa	9.000,—
7. Biblioteka i czasopisma	4.000,—
8. Wydatki biurowe:	
a) inwentarz biurowy	2.000,—
b) druki i materiały piśmienne	3.500,—
c) poczta i telefon	3.000,—
9. Lokal, opał, światło i obsługa	2.400,—
10. Remont sal szkolnych wzgl. warsztatów	2.000,—
11. Sprzęt szkolny	2.000,—
12. Eksperymentalne placówki:	
a) rozbudowa szewskiej placówki w Mikołowie	10.000,—
b) warsztat doświadczalny dla piekarzy	5.000,—
13. Pomoce naukowe 10 ⁰ % od sumy kursów	10 492,—
14. Koszta reklamy kursów i inne ogłoszenia	5.000,—
15. Różne nieprzewidziane	1.000,—
	201.116,—

**DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY
NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!**

Protokół

**Komisji Rewizyjnej Śląskiego Instytutu Rzemieślniczo-
Przemysłowego z przeprowadzonych rewizyj za r. 1931.**

Komisja Rewizyjna w osobach pp.: *Dyrektora Stasia* z Królewskiej Huty, *Inż. Kossutha* z Katowic i *Józefa Hamer-
loka* z Katowic badała księgowość i rachunkowość Śląskiego
Instytutu Rzemieślniczo-Przemysłowego, a to:

za kwartał I. dnia 10 kwietnia 1931 r.

„ „ II. dnia 29 lipca 1931 r.

„ „ III. dnia 12 października 1931 r.

„ „ IV. dnia 22 stycznia 1932 r.

Pozatem odbyto końcową rewizję w dniu 8 lutego 1932 r.
i stwierdzono zgodność zamknięć ksiąg tak za poszczególne
kwartały jak i zamknięcia rocznego za cały rok 1931. Stwier-
dzono również zgodność zapisków w księgach z podkładkami
memorjałowemi jak i kasowemi.

Stan kasy na dzień 1 stycznia 1932 r. wynosił:
w kasie Śląskiego Instytutu Rzemieślniczo-

Przemysłowego	66.71 zł
w P. K. O.	21.486.24 zł
w Pożyczkowej Kasie Rzemieślniczej	2.658.71 zł
Razem:	24.211.66 zł

- Komisja przyjęła i podpisała jako zgodne z księgowością:
1. Zestawienie dochodów i rozchodów preliminowanych i rzeczywistych Śląskiego Instytutu Rzemieślniczo-Przemysłowego za rok 1931.
 2. Zamknięcie kasowe za rok 1931.
 3. Bilans oraz rachunek strat i zysków za rok 1931.

Równocześnie Komisja Rewizyjna wnosi o udzielenie Zarządowi Śląskiego Instytutu Rzemieślniczo-Przemysłowego za rok 1931 absolutorjum przez Walne Zebranie.

Katowice, dnia 8 lutego 1932 r.

Komisja Rewizyjna:

Inż. Karol Staś wlr.

Kossuth wlr.

Hamerlok wlr.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY
NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

Spis członków

Śląskiego Instytutu Rzemieślniczo-Przemysłowego w Katowicach

1. <i>Adamczyk Alojzy</i>	Dębieńsko Stare.
2. <i>Bagiński Józef</i>	Czeladź, ul. Rynkowa 5.
3. <i>Balcer Antoni</i> , inżynier	Katowice, Okr. Urząd Górniczy.
4. <i>Banaś Teodor</i> , rzemieślnik	Katowice II.
5. <i>Barcikowski Janusz</i> , inżynier	Stary Bieruń. Lignoza S. A.
6. <i>Bartek Robert</i>	Rybnik, ul. Grażyńskiego.
7. <i>Bartochowski St.</i> , rzemieślnik	Katowice, ul. Mikołowska 47.
8. <i>Bartochówna Genowefa</i>	Rybnik, ul. Grażyńskiego.
9. <i>Bartosikówna Wanda</i>	Król. Huta, ul. Wolności 13.
10. <i>Bak Stanisław</i> , rzemieślnik	
11. <i>Bednarski</i>	Wełnowiec, Zakłady Hohenlohego.
12. <i>Bereza Jerzy</i> , inżynier	Katowice, ul. Krakowska 4.
13. <i>Berger Wilhelm</i> , rzemieślnik	Nikiszowiec, ul. Poprzeczna 15.
14. <i>Berghausen Henryk</i> , rzem.	Katowice, ul. Jagiellońska 11.
15. <i>Białas Franciszek</i> , rzemieślnik	Michałkowice, ul. Bytomska 20.
16. <i>Binek Wiktor</i> , rzemieślnik	Katowice, ul. Narutowicza 14.
17. <i>Bista Wilhelm</i> , rzemieślnik	Bykowina, ul. Ogrodowa 5.
18. <i>Bizoń Mieczysław</i> , inżynier	Katowice, ul. Młyńska 22.
19. <i>Bobrownik Włodzimierz</i> , inż.	Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
20. <i>Bonk Jan</i> , rzemieślnik	Katowice, ul. Wodna 10.
21. <i>Borkowski Tadeusz</i> , inżynier	Makoszowy.
22. <i>Borszcz Józef</i> , obuwnik	Pawłowice, ul. Główna 14.
23. <i>Borzęk Mikołaj</i>	Katowice, ul. Graniczna 10.
24. <i>Buchta Stefan</i> , stolarz	Nikiszowiec, ul. Dolna 13.
25. <i>Bugiel Józef</i>	Głożyny, poczta Bierutów.
26. <i>Bukowski Władysław</i> , referent	Katowice, Śl. Urząd Wojewódzki.
27. <i>Burzig Wilhelm</i>	Katowice, ul. Poniatowskiego 11.
28. <i>Breguła Ryszard</i> , stolarz	Król. Huta, ul. ks. Łukaszczyka 31.
29. <i>Brochocki Jan</i> , inżynier	Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.

30. *Broda Alojzy*, buchalter Katowice, ul. Krakowska 72.
31. *Broda Józef*, rzemieślnik Katowice II, ul. Markiefki 38.
32. *Brożek Jan* Pszczyna, ul. Piastowska 5.
33. *Brzeziński Franciszek*, stolarz Brzezinka, ul. Laryska 180.
34. *Brzezowski Ludwik*, dyrektor Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
35. *Chodzeński Klemens*, ślusarz Wełnowiec, ul. Hallera 51.
36. *Chrobok Piotr*, przemysłowiec Katowice, ul. Kochanowskiego 12.
37. *Chrószech Waldemar*, krawiec Pszów, pow. Rybnik.
38. *Chrzan Mieczysław*, krawiec Katowice, ul. Szafranka.
39. *Cienciała Józef*, inżynier Król. Huta, ul. Sobieskiego 20.
40. *Ciepły Alojzy* Giszowiec, ul. Szopena 1.
41. *Cieśla Franciszek* Wielkie Piekary, ul. Mariacka 74.
42. *Ciślak Franciszek*, rzemieślnik Król. Huta, ul. Hajducka 3.
43. *Ciupka Jan*, krawiec Rybnik, ul. Sobieskiego 17.
44. *Cofała Stefan* Mikołów, ul. Krakowska 31.
45. *Cyron Ernest*, obuwnik Mikołów, ul. Stawowa 2.
46. *Czubek Stanisław*, inżynier Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
47. *Ćwiżewicz*, inżynier Król. Huta, ul. Hajducka 12.
48. *Dalbor Bolesław*, inżynier Hról. Huta, ul. Katowicka 12.
49. *Daniec Alfred*, inżynier Katowice, kop. Kleofas.
50. *Dembiński Alojzy*, przemysł. Katowice, ul. św. Jacka 4.
51. *Ditrich Ryszard*, rzemieślnik Tarnowskie Góry, ul. Gliwicka 27.
52. *Dolata Franciszek*, krawiec Katowice, ul. Sienkiewicza 19.
53. *Donnerstag Konrad*, kupiec Chropaczów.
54. *Donnerstein Icek*, szewc Katowice, ul. św. Stanisława 7.
55. *Drobny Antoni* Rydułtowy, ul. Mickiewicza 14.
56. *Dronszyk Paweł* Boguszowice, pow. Rybnik.
57. *Drozdowski Witold*, inżynier Król. Huta, ul. Bytomska 18.
58. *Duczmał Antoni* Roździeń Szopienice, ul. Rejtana 36.
59. *Dudzik Franciszek*, maszynista Bogucice, ul. Francuska 2.
60. *Dyląg Józef*, drukarz Katowice III, ul. Janasa 6.
61. *Dyrbus Stanisław* Zamyśłów, pow. Rybnik.
62. *Dziaczko Jerzy*, rzemieślnik Katowice, ul. Sobieskiego 7.
63. *Dzień Wacław*, rzemieślnik Bielsko, plac Ratuszowy 3.
64. *Elandt Alfred Marjan*, inż. Katowice, Stow. Doz. Kotł. Parow.
65. *Faryniakowa St.*, krawcowa Biała, Hałcnowska 31.
66. *Fiedor Rudolf*, inżynier Król. Huta, Skarboferm. Gen. Dyr.
67. *Fitzik Franciszek* Godula.
68. *Foks Antoni*, fryzjer Semianowice, ul. Wandy 8.
69. *Francic Vilim Dr.*, profesor Król. Huta, ul. Gimnazjalna 22.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

70. <i>Frank Ryszard</i> , doz. elektr.	Czerwionka, ul. Wolności 17.
71. <i>Friedel Józef</i> , inżynier	Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
72. <i>Fryda Jerzy</i> , inżynier	Mysłowice, kop. Mysłowice.
73. <i>Fuhrmann Wilhelm</i> , piekarz	Katowice Brynow.
74. <i>Fulczyk Paweł</i> , malarz	Pawłów, ul. Główna 94.
75. <i>Gałązka Stanisław</i>	
76. <i>Ganzenmüller Karol</i>	Katowice, ul. Zamkowa 13.
77. <i>Gawlik Jan</i> , szofer	Janów, ul. Zamkowa 28.
78. <i>Gawron Jan</i>	Katowice, Firma Gestetner.
79. <i>Gazda Maksymilian</i>	Katowice III, ul. Dębowa 27.
80. <i>Gąsior Franciszek</i> , krawiec	Orzesze, pow. Pszczyna.
81. <i>Gil Szczepan</i> , szklarz	Katowice, ul. M. Piłsudskiego 43.
82. <i>Gładysz Alojzy</i> , stolarz	Grabownia.
83. <i>Glinka Ewald</i>	Chorzów, ul. Król.-Hucka 10.
84. <i>Goetze Oskar</i>	Nikiszowiec, ul. Poprzeczna 1.
85. <i>Goj Paweł</i>	Brzezinka, ul. Sienkiewicza 325.
86. <i>Golarczyk Florjan</i>	Katowice, ul. Kościuszki 17.
87. <i>Gold Oskar</i>	Katowice, ul. Gliwicka 4.
88. <i>Goląbek Wincenta</i> , krawczyni	Orzesze, ul. Dworcowa.
89. <i>Górczyńska Janina</i> , krawczyni	Katowice, ul. Stawowa 10.
90. <i>Górka Karol</i>	Bielsko, Szkoła Przemysłowa.
91. <i>Górkiewicz Eugenjusz</i> , inżynier	Król. Huta, ul. Lompy 25.
92. <i>Grabianowski Edmund</i> , inż.	Król. Huta, ul. Redena 23.
93. <i>Gromnicki Adam</i> , inżynier	Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
94. <i>Gruszka Wiktor</i>	Wilchwa, poczta Wodzisław.
95. <i>Gryger Stanisław</i> , inżynier	Katowice, ul. M. Piłsudskiego 44.
96. <i>Grymel Gertruda</i> , krawczyni	Łagiewniki.
97. <i>Grzegorzycu Józef</i> , maszyn.	Malenie, poczta Czerwionka.
98. <i>Grzybek Michał</i>	Wesoła, ul. Graniczna 110.
99. <i>Habdas Franciszek</i> , krawiec	Katowice, ul. Kilińskiego 5.
100. <i>Hadera Franciszek</i> , krawiec	Katowice, ul. Wojewódzka 24.
101. <i>Hadyk Robert</i> , elektromonter	Katowice, ul. Starowiejska 2.
102. <i>Hahn Eryk</i> , kupiec	Myszków.
103. <i>Halackiewicz Stanisław</i>	Katowice II.
104. <i>Hamerlok Józef</i> , budowniczy	Katowice, ul. Gen. Zajączka 21.
105. <i>Hampa Józef</i>	Rybnik-Paruszowiec.
106. <i>Hankiewicz Konstanty</i>	Siemianowice, ul. ks. Stabika 6.
107. <i>Hanuszkiewicz St.</i> , rzemieślnik	Dąb, ul. Dębska 10.
108. <i>Hawliczek</i> , inżynier	Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
109. <i>Helwig Robert</i>	

110. <i>Hennel Witold</i> , inżynier	Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
111. <i>Hoffman Teodor</i>	Katowice, ul. Gliwicka 12.
112. <i>Hoinka Roman</i>	Szarlej, ul. Kościuszki 3 a.
113. <i>Hryniewiecki Piotr</i> , inżynier	Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
114. <i>Iwański Teodor</i> , mechanik	Katowice, ul. Wojewódzka 36.
115. <i>Jankowiak Franciszek</i> , krawiec	Katowice, ul. Pocztowa 12 13.
116. <i>Jaroszyński W.</i> , inżynier	Katowice, ul. Król. Jadwigi 4.
117. <i>Jasiński Stefan</i> , inżynier	Stary Bieruń.
118. <i>Jastrzebski Franciszek</i>	Katowice, ul. św. Pawła 7.
119. <i>Jesionek Wiktor</i> , piekarz	Katowice III, ul. Narutowicza 14.
120. <i>Jedrośka Karol</i>	Pszów, pow. Rybnik.
121. <i>Joachimski Józef</i>	Markłowice Dolne.
122. <i>Juras Franciszek</i> , Dr.	Katowice, ul. Francuska 45.
123. <i>Juraszek Antoni</i>	Katowice, ul. Krzywa.
124. <i>Jutka Rudolf</i>	Katowice, ul. św. Stanisława 7.
125. <i>Juziakówna Kat.</i> , krawczyni	Katowice, ul. św. Stanisława 5.
126. <i>Kaczmarek Kazimierz</i>	Katowice III, ul. Katowicka 6.
127. <i>Kaczmarek Stanisław</i>	Brzezowice, ul. Piekarska 13.
128. <i>Kaczorowski Józef</i> , inżynier	Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
129. <i>Kafka Józef</i>	Katowice, ul. Krakowska 34.
130. <i>Kalinowski Edward</i>	Szopienice, ul. 3-go Maja 2.
131. <i>Kalisz Adolf</i> , krawiec	Katowice, ul. Skalna 5, II. p.
132. <i>Kaldonek Jan</i> , obuwnik	Pawłów, ul. Główna 64.
133. <i>Kamiński Antoni</i>	Huta Strzybnica.
134. <i>Kantyka Józef</i>	Dziedzice - Czechowice 342.
135. <i>Karczmarski Adam</i> , Dr.	Katowice, ul. Wandy 25.
136. <i>Karzelek Teodor</i>	Wielowice, ul. Rzymelki 4.
137. <i>Kasprzycki Rudolf</i> , krawiec	Katowice, ul. Andrzeja 12.
138. <i>Kaszy Jan</i>	Wodzisław, Szosa Rybnicka 5.
139. <i>Kempiński</i>	Katowice, ul. Lompy 2.
140. <i>Kiczka Ryszard</i>	Kończyce, pow. Katowice.
141. <i>Kielczewska Weronika</i>	Katowice III, Wojciechowskiego 58.
142. <i>Kieszek Feliks</i> , inżynier	Król. Huta, ul. Gimnazjalna 23.
143. <i>Klimas Antoni</i>	Bełk, pow. Rybnik.
144. <i>Klimas Tadeusz</i>	Katowice, ul. Mikołowska 15.
145. <i>Kłose Maks</i> , krawiec	
146. <i>Knapik Alojzy</i>	Wielkie Piekary, Na błoniach 1.
147. <i>Knolly Karol</i> , inżynier	Siemianowice, ul. Hutnicza 29.
148. <i>Kobyliński Bronisław</i> , inżynier	Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
149. <i>Koch Józef</i>	Katowice, ul. Wodna 6.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

150. <i>Kochanowski Franciszek</i>	Mysłowice, ul. Teatralna 12.
151. <i>Kochter Edward</i>	Świętochłowice, ul. Górnicka 2.
152. <i>Koczurkiewicz Wład., inżynier</i>	Nowa-Wieś, ul. Konopnickiej 4.
153. <i>Kołoszek Lucja, krawczydni</i>	Bielszowice.
154. <i>Kóło Związków Polskich Sam.
Rzem. i Przemysłowców</i>	Dziedzice 342.
155. <i>Kóło Związków Rzem. Polskich</i>	Wisła, pow. Pszczyna.
156. <i>Konduszek Wilhelm</i>	Mysłowice, ul. Piastowska 31.
157. <i>Konieczny A., instr. kraw.</i>	Warszawa, ul. Twarda 5.
158. <i>Kopecka Klara</i>	Katowice, ul. Opolska, róg Dąbr.
159. <i>Koperczyk Alojzy</i>	Krzyżkowice.
160. <i>Korbik Józef, elektrykarz</i>	Bytków, ul. Ogrodowa 5.
161. <i>Korus Maksymilian, murarz</i>	Łaziska Górne.
162. <i>Kossuth Stanisław, inżynier</i>	Katowice, ul. Kościuszki 48.
163. <i>Koska Emanuel</i>	Katowice, ul. Graniczna 4.
164. <i>Kościkiewicz Stanisław, inż.</i>	Stary Bieruń, Lignoza S. A.
165. <i>Kowalski Adam, inż.</i>	Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
166. <i>Kozubowski Kazimierz, inż.</i>	Król. Huta, ul. Piastowska 13.
167. <i>Krajewski, inżynier</i>	Michałkowice, kop. Maks.
168. <i>Krawiec Jakób, murarz</i>	Saturn, Nowa Kolonia 107.
169. <i>Król Edward, krawiec</i>	Brzeziny Śl., ul. Bytomska 8.
170. <i>Krupa Jan</i>	Katowice, ul. Stalmacha 16.
171. <i>Krzyżowski Jan, szofer</i>	Katowice, ul. Wojewódzka 11.
172. <i>Kudowicz</i>	Katowice, ul. Mickiewicza 17.
173. <i>Kukla Eryk</i>	Wielkie Hajduki, ul. Krakowska 141.
174. <i>Kula Wilhelm</i>	Boguszowice.
175. <i>Kuliżanka Zofja, krawczydni</i>	Katowice II, Fabryka Chemiczna.
176. <i>Kuntner Józef</i>	Katowice, ul. 3-go Maja 38.
177. <i>Kurpaniówna Helena, krawczydni</i>	Nowe Hajduki, ul. 3-go Maja 39.
178. <i>Kusz Franciszek, krawiec</i>	Ruda, ul. Hutnicza 9.
179. <i>Kusz Józef</i>	Tychy, Browar Obywatelski.
180. <i>Kuś Piotr</i>	Król. Huta, ul. Kościelna 27.
181. <i>Kwaśniewski Henryk, elektrom.</i>	Żory, Rynek 26.
182. <i>Kwieciński Marjan, inżynier</i>	Katowice, Śl. Urząd Wojewódzki.
183. <i>Lamparska Ludwika, krawczydni</i>	Katowice, ul. Kochanowskiego 12.
184. <i>Lancman Józef, elektr.</i>	Sosnowiec, ul. Targowa 4.
185. <i>Laszczok Franciszek</i>	Dziedzice, nr. 279.
186. <i>Lemberski Emil, elektrykarz</i>	Rydułtowy, ul. Kalwaryjska.
187. <i>Lichocki Józef</i>	Bykowina, pow. Katowice.
188. <i>Lipówna Janina, krawczydni</i>	Katowice, ul. Plebiscytowa 1.

189. *Lorke Jerzy*, malarz Nowa Wieś.
190. *Lubowicki Marjan*, inżynier Katowice, Okr. Urząd Górniczy.
191. *Ludyga Piotr* Katowice, ul. Zabrska 14.
192. *Łabanowicz* Katowice, ul. Markiecki 67.
193. *Łabęcki Zygmunt*, inżynier Król. Huta, ul. Gimnazjalna 22.
194. *Łowiński Mieczysław*, inżynier Katowice, G. Zw. Przem. G. H.
195. *Łuczywo Jan* Katowice, ul. Wodna 6, II p.
196. *Łukasiewicz Stefan*, inżynier Katowice, ul. Ferdynanda 7.
197. *Łukaszczyk Sylwester* Brzeziny, ul. 3-go Maja 40.
198. *Łukoś Jan*, inżynier Bielsko, ul. Grunwaldzka 22.
199. *Łyszczak Piotr*, krawiec Szopienice, ul. Dworcowa 4.
200. *Machocki Tadeusz*, inżynier Katowice, Śl. Urząd Wojewódzki.
201. *Mačkowiak Franciszek* Król. Huta, ul. Bytomska 65.
202. *Majer Wiktor* Katowice, ul. Wojewódzka, Drukarnia Przemysłowa.
203. *Manrat Józef* Lipiny, ul. Bytomska 36.
204. *Markiewicz K.*, inżynier Bielsko, ul. Łukowa 7.
205. *Markiewka Józef* Michałkowice, ul. M. Piłsudskiego 13.
206. *Mastalerz Marta*, krawczyni Nowa Wieś, ul. Kościuszki 34.
207. *Materla Piotr*, obuwnik Piotrowice.
208. *Matloch Alojzy* Katowice III, ul. Dębowa 57 a.
209. *Matuszewski Idzi*, stolarz Siemianowice, ul. 3-go Maja 6.
210. *Mercik Józef* Kończyce, ul. Wilczka 54.
211. *Merge Erna*, krawczyni Wełnowiec, plac Miarki 7.
212. *Micewicz Stanisław* Szopienice, ul. Lompy 11.
213. *Micewicz Władysław*, inż. Król. Huta, kop. Król. św. Barbary.
214. *Mikołajczak Franc.*, krawiec Orzesze, pow. Pszczyna.
215. *Miściuk Konstanty*, inżynier Król. Huta, ul. Krzyżowa 13.
216. *Mitkiewiczówna Helena* Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
217. *Modlich Józef* obuwnik Król. Huta, ul. Wolności 76.
218. *Morawiec Paweł*, stolarz Kochłowice, ul. Nowowiejska 4.
219. *Murek Karol*, krawiec Siemianowice, ul. Bytomska 21.
220. *Musiół Antoni* Wielkie Piekary, ul. Marjacka 253.
221. *Musiół Jan* Markłowice Dolne, pow. Rybnik.
222. *Nalepa Franciszek*, inżynier Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
223. *Niederliński Jan*, elektrotechnik Katowice, ul. Krakowska 74.
224. *Niederliński W.*, mistrz elektr. Katowice, ul. Krakowska 74.
225. *Niškiewicz Kilian* Katowice, III, ul. Król.-Hucka 19.
226. *Niškiewicz Roman* Katowice, III, ul. Król.-Hucka 19.
227. *Noga Edward* Godów, pow. Rybnik.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

228. <i>Nowak Paweł</i>	Świętochłowice, ul. Długa 35.
229. <i>Nowicki Bernard</i>	Nowa Wieś, ul. Bytomska 6.
230. <i>Obracaj Paweł</i>	Katowice-Dąb, ul. Król.-Hucka 19.
231. <i>Obrąpalski Jan</i> , inżynier	Katowice, ul. Sobieskiego 16.
232. <i>Obtułowicz Władysław</i> , inż.	Knurów.
233. <i>Olearczyk Jan</i>	Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
234. <i>Oleś Fryderyk</i>	Boguszowice, pow. Rybnik.
235. <i>Olmer Icek</i>	Katowice, ul. Mariacka 32.
236. <i>Olszewicz Władysław</i> , inż.	Siemianowice, ul. 3-go Maja 4.
237. <i>Orszulik Franciszek</i>	Nowa Wieś, ul. Jana Kantego 8.
238. <i>Otrząsek</i>	Król. Huta, ul. Mickiewicza 66.
239. <i>Pająk Franciszek</i>	Brzezinka, ul. Laryska.
240. <i>Pająk Jan</i>	Katowice, ul. Krakowska 39.
241. <i>Pajdla Rudolf</i> , drukarz	Katowice, ul. Kamienna 5.
242. <i>Panek Jadwiga</i> , krawczyni	Katowice, ul. Mickiewicza 20.
243. <i>Passoń Paweł</i> , obuwnik	Pawłowice, ul. Kościelna 18.
244. <i>Passoń Wilhelm</i> , doz. elektr.	Król. Huta, ul. Mickiewicza 100.
245. <i>Pawłowski Józef</i> , krawiec	Szopienice, ul. Dworcowa 4.
246. <i>Pawłowski Zenon</i>	Król. Huta, ul. Hajducka 3.
247. <i>Persel Aleksander</i> , palacz	Siemianowice, ul. Jagiellońska 3.
248. <i>Piątek Teodor</i>	Pszów, pow. Rybnik.
249. <i>Piecha Alojzy</i>	Katowice, ul. Młyńska 3.
250. <i>Piechaczek A.</i>	Markłowice Dolne, pow. Rybnik.
251. <i>Pientka Józef</i> , przemysłowiec	Katowice, ul. Sienkiewicza 24.
252. <i>Pierzchalski</i> , fotograf	Katowice, ul. 3-go Maja 2.
253. <i>Piestrak Karol</i> , inżynier	Knurów, kop. Knurów.
254. <i>Pietrzykowski Bronisław</i> , inż.	Ruda, ul. Korfantego 1.
255. <i>Piksa Henryk</i>	Rówień, pow. Rybnik.
256. <i>Pillich Konrad</i> , inżynier	Król. Huta, ul. 3-go Maja 7.
257. <i>Pilot Jan</i>	Stare Chechło, ul. Wiejska 117.
258. <i>Pisarski Jerzy</i>	Bykowina, ul. Słonna 33.
259. <i>Plichta Józef</i> , kowal	Kobiór, ul. Dworcowa 6.
260. <i>Planecki Robert</i>	Katowice, ul. 3-go Maja 38.
261. <i>Płoński Jerzy</i> , inżynier	Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
262. <i>Podleśna Elżbieta</i>	Bielszowice, ul. Szkolna 31.
263. <i>Podowski Adam</i> , gen. dyr.	Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
264. <i>Pojda Teofil</i> , przemysłowiec	Katowice, ul. Kochanowskiego 12.
265. <i>Polak Anna</i> , krawczyni	Siemianowice, ul. Barbary 10.
266. <i>Poppe Wilhelm</i>	Orzesze, Stara Szklarnia.
267. <i>Pospiech Robert</i>	Bielszowice, ul. Piaskowa 53.

268. *Potyka Sebastian*
269. *Potyrala Franciszek*, inż.
270. *Prawdzik Karol*, obuwnik
271. *Preisner Jan*, urzędnik
272. *Prędkie Icek*
273. *Pronobis Piotr*
274. *Pryka Ignacy*, krawiec
275. *Przeszlakowski Edward*, inż.
276. *Przybyłowski Wład.*, inż.
277. *Przymusowy Cech Kominiarzy*
278. *Puczka Antoni*
279. *Pyplacz Wojciech*, zegarm.
280. *Pyszny Jerzy*
281. *Rak Stefan*, inżynier
282. *Ratka Karol*
283. *Rduch Antoni*
284. *Rduch Robert*
285. *Ril R.*, inżynier
286. *Robak Franciszek*
287. *Romanowicz J.*
288. *Roszer Wilhelm*
289. *Roterowa Karolina*
290. *Rowiński Antoni*, dyrektor
291. *Rozkoszny Józef*
292. *Rożnowski Antoni*, inżynier
293. *Różycki Kazimierz*
294. *Römer Karol*, urzędnik
295. *Rudowski Szymon*, inżynier
296. *Rusek Józef*, inżynier
297. *Rychlik Żdzisław*, inżynier
298. *Sadłowski Antoni*, piekarz
299. *Samarzewski Wojc.*, krawiec
300. *Samol Ignacy*
301. *Sanetra Florjan*, inżynier
302. *Schündler Brunon*
303. *Sikora Paweł*, inżynier
304. *Siodlaczek Paweł*
305. *Sitko Franciszek*
306. *Sittek Izidor*
307. *Skrzypek Ludwik*, obuwnik
- Bielszowice, ul. Polna 29.
- Katowice-Brynów, kop. Wujek.
- Chorzów, plac św. Jana 37.
- Mała Dąbrówka, ul. Szpitalna 2.
- Sosnowiec, ul. Mościckiego 11.
- Siemianowice, ul. Staszycza 17.
- Katowice, ul. Mieleckiego 6.
- Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
- Toruń, pl. Wolności 47.
- Nikiszowiec, ul. Korfantego.
- Katowice, ul. Teatralna 7.
- Szopienice, ul. 3-go Maja 15.
- Janów.
- Katowice, ul. Królowej Jadwigi 4.
- Ruda, ul. Biskupicka 11.
- Rybnik, Gimnazjalna 25.
- Wilcza Góra, poczta Szczygłowice.
- Bielsko, Szkoła Przemysłowa.
- Mysłowice, ul. Bytomska 29.
- Katowice, ul. Pocztowa 8.
- Brynów, Kochłowska 5.
- Kochłowice, ul. Kamieniołomowa.
- Knurów, kop. Knurów.
- Katowice, ul. Sienkiewicza 5.
- Katowice, ul. Kościuszki 42.
- Król. Huta, ul. Wolności 26.
- Sosnowiec, ul. Śnieżna 11.
- Katowice, plac Wolności 6.
- Kończyce.
- Katowice, Stow. Doz. Kotł. Parow.
- Katowice, ul. Mariacka 9.
- Król. Huta, ul. Wolności 76.
- Król. Huta, ul. 3-go Maja 59.
- Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
- Rudzka Kuźnia, poczta Ruda.
- Król. Huta, kop. Król. Zachód.
- Świętochłowice, ul. Polna 5.
- Świętochłowice ul. Falvy 2.
- Katowice, kop. Kleofas.
- Katowice, ul. Kościuszki 38.

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

308. <i>Śludkowski</i>	Świętochłowice, ul. Farna 16.
309. <i>Ślawik Władysław</i>	Psary, poczta Lubsza.
310. <i>Śłowiński Wojciech</i>	Katowice, ul. św. Jana 9.
311. <i>Smoleń, inż.-technolog</i>	Sosnowiec, ul. Wiejska 8.
312. <i>Sobala Marja, krawczyni</i>	Biertułowcy, ul. Kopernika 291.
313. <i>Sobanek Roman</i>	Wełnowiec, ul. św. Jadwigi 9.
314. <i>Sobczyk Ludwik, cieśla</i>	Krasowy.
315. <i>Sobek Roman, inżynier</i>	Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
316. <i>Sobota Adolf, urzędnik</i>	Katowice, Izba Rzemieślnicza.
317. <i>Sobota Olga, krawczyni</i>	Król. Huta, ul. 3-go Maja 49.
318. <i>Sojka Antoni</i>	Katowice. ul. Andrzeja 5.
319. <i>Sowa Wiktor</i>	
320. <i>Spaleniak Franciszek</i>	Strzybnica 128, pow. Tarn. Góry.
321. <i>Stachowiak Stanisław</i>	Katowice-Ligota, ul. Załęska 28.
322. <i>Staś Karol, inżynier</i>	Król. Huta, ul. Katowicka 17.
323. <i>Statler</i>	Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
324. <i>Sternik Stefan, inżynier</i>	Katowice, ul. Mariacka 37.
325. <i>Stonawski Jerzy, inżynier</i>	Bielsko, Państw. Szkoła Przemysł.
326. <i>Stroka Jerzy</i>	Szarlej, ul. Piekarska 28.
327. <i>Strugała Stanisław</i>	Katowice, ul. Wandy 30.
328. <i>Strusiewicz Roman, inżynier</i>	Katowice-Brynów, kop. Wujek.
329. <i>Stryczek Jerzy</i>	Dziedzice, nr. 172.
330. <i>Sukała Konstanty, piekarz</i>	Wielkie Piekary, kol. Józefka.
331. <i>Suszyński Kazimierz, inż.</i>	Katowice, kop. Wujek.
332. <i>Swoboda Antoni</i>	Katowice III, ul. Limanowskiego 12.
333. <i>Szaton Emanuel, krawiec</i>	Siemianowice, ul. Dąbrowskiego 7.
334. <i>Szczepanik Franciszek</i>	Katowice-Ligota, ul. Kredytowa 8.
335. <i>Szczęsna Łucja, krawczyni</i>	Katowice, Karbowa 34.
336. <i>Szczęsny Paweł, piekarz</i>	Lipiny, ul. Kolejowa 11.
337. <i>Szczypka Franciszek</i>	Dziedzice, nr. 198.
338. <i>Szefer Leopold, inżynier</i>	Katowice, pl. Wolności 11.
339. <i>Szeja Robert</i>	Katowice, ul. Drzymały 7.
340. <i>Szklorz Teodor</i>	Król. Huta, ul. ks. Bogdaina 3.
341. <i>Szmigielski Bron., redaktor</i>	Katowice, ul. Teatralna 4.
342. <i>Szoltyszek Józef</i>	Nowy Bytom, ul. Niedurnego 60.
343. <i>Szopa Augustyn</i>	Bogucice, ul. Katowicka 4.
344. <i>Szpotkański</i>	Warszawa.
345. <i>Sztencel Stanisław</i>	Katowice, ul. Mickiewicza 3.
346. <i>Szulik Aleksander</i>	Radlin, pow. Rybnik.
347. <i>Szup Alfons, cieśla</i>	Dąbrówka Wielka, ul. 3-go Maja.

348. *Szwachula Józef* Marklowice Dolne, poczta Rybnik.
349. *Szwałnoch Piotr*, inżynier Bytków, pow. Katowice.
350. *Szwejczer Henryk*, dyrektor Katowice, ul. Gen. Zajączka 8.
351. *Szwencner Roman*, urzędnik Katowice, Izba Rzemieślnicza.
352. *Tokarski B.*, inżynier Bielsko, Aleksandrowice 212.
353. *Tomanek Józef* Katowice, ul. Francuska 4.
354. *Trzebicki Hugo*, inżynier Król. Huta, ul. Piastowska 11.
355. *Tschentschel P.*, mistrz elektr. Katowice, ul. Szopena 7.
356. *Tuchołka Józef*, inżynier Król. Huta, Skarboferm.
357. *Turkiewicz Władysław*, inż. Król. Huta, kop. Piast.
358. *Ullig Paweł*, monter Pszczyna, ul. Sokola 2.
359. *Urbanowicz I.* Kop. Dębieńsko, pow. Rybnik.
360. *Walczyk Piotr* Katowice, ul. Zielona 7.
361. *Walach Karol* Łagiewniki, ul. Kościelna 44.
362. *Warczyk Augustyn*, stolarz Krasowy, ul. Matejki 2.
363. *Wawroszek Robert* Rybnik, ul. Prosta.
364. *Wawrzyk Leon*, ślusarz Rybnik, ul. Rudzka. 31.
365. *Weickert Kazimierz* Król. Huta, Rynek 20.
366. *Weiman Bogusław*
367. *Weisbaum Abram* Katowice, ul. Plebiscytowa 19.
368. *Wendt Władysław*, inżynier Katowice, kop. Kleofas.
369. *Wicik Eugenjusz*, urzędnik Przełajka, ul. Wiejska 29.
370. *Widera Emanuel* Makoszowy, ul. 3-go Maja 20.
371. *Widryński Teodor* Kol. Blücher, poczta Świerklany G.
372. *Wieczorek Alojzy* Dąbrówka Wielka, ul. Kościuszki 55.
373. *Wierzbiński Stanisław*, inż. Krywałd, poczta Szczygłowiec.
374. *Wiesiołek Teodor*, doz. elektr. Katowicka Hałda, ul. Edw. Bugli 3.
275. *Wilk Alojzy* Łagiewniki, ul. Sienkiewicza 18.
376. *Wilkus Alojzy* Osiny, pow. Rybnik.
377. *Wilkus Emil*, elektr. Kop. Ema. ul. Kopernika 291.
378. *Wilkus Robert* Katowice, ul. Dyrekcyjna 4.
379. *Witkowski Karol*, dyrektor Siemianowice, ul. św. Barbary 2.
380. *Włóczyko Leon*, radjomonter Świętochłowice, ul. Długa 45.
381. *Wojciechowska Wanda* Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
382. *Wojciechowski Antoni*, szewc Oświęcim II.
383. *Wojciechowski Marjan*, inż. Niewiadom.
384. *Wojtacha Andrzej* Król. Huta, ul. Sobieskiego 24.
385. *Wójcicki Andrzej* Katowice, Stow. Doz. Kott. Parow.
386. *Wróbel Ludwik* Rybnik, ul. Piłsudskiego 17.
387. *Występ Jan*

DLA DOKSZTAŁCANIA RZEMIOSŁA POTRZEBUJEMY NIEZBĘDNIIE WŁASNYCH MASZYN I POMIESZCZEŃ!

388. <i>Zacharjusz Konrad</i>	Król. Huta, kop. Piast.
389. <i>Zakrzewski Stefan</i> , inżynier	Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
390. <i>Zaleski Stanisław</i> , inżynier	Król. Huta, ul. Bogdaina 31.
391. <i>Zaradny Paweł</i>	Katowice, ul. Rybnicka 6.
392. <i>Zawada Feliks</i> , szofer	Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
393. <i>Zelislowski Marjan</i> , inżynier	Szopienice, ul. Dworcowa 15.
394. <i>Żłaja Alojzy</i>	Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
395. <i>Zmarzły</i> , inżynier	Katowice, ul. Gliwicka 3.
396. <i>Zw. Pol. Sam. Rzem. i Przem.</i>	Koło, Strumień.
397. <i>Zw. Pol. Sam. Rzem. i Przem.</i>	Piaseczna, p. Strzybnica.
398. <i>Zyzik Paweł</i>	Katowice, ul. Krakowska 26.
399. <i>Żebrowski Wacław</i>	Wielkie Hajduki, ul. Krakowska 167.
400. <i>Żmuda Metropoljan</i> , piekarz	Chorzów, Państw. Fabr. Zw. Azot.
401. <i>Żuczkiewicz Stanisław</i> , inż.	

Kalkulacja Krawiecka

Fachowy podręcznik dla
krawców opracowany przez
Dr. Franciszka Jurasa i
mistrzakrawieck. Wojciecha
Samarzewskiego, nakładem
Śląskiego Instytutu Rze-
mieślniczo - Przemysłowego
w K a t o w i c a c h .

Cena za egzemplarz złotych 2,75

Do nabycia w biurze Śląskiego
Instytutu Rzemieślniczo-Przemysłowego
w Katowicach, ul. Słowackiego 19. III. p.

DIP

Drukarnia Przemysłowa

Wykonuje fachowo i punktualnie wszelkie prace wchodzące w zakres drukarstwa po cenach umiarkowanych ●

Katowice, Wojewódzka 20 - Tel. 25-15

Konto P. K. O. Katowice numer 307097

Wytwórnia pieczywa zwykłego

i luksusowego. Wyborowe ciasta,
torty, herbatniki, keksy, pączki

Specjalność: ciasto domowe

Antoni Sadłowski ♦ Katowice

ulica Marjacka 9 - Tel. 19-55

CHN. MANSFELD

LIPSK 029 (LEIPZIG)

Światowej sławy specjalna fabryka maszyn szewskich dostarcza słynne ze swej jakości i solidnej konstrukcji maszyny dla warsztatów zelowania i fabryk obuwia.

Do obejrzenia:

W SZEWSKIEJ PLACÓWCE

EKSPERYMENTALNEJ

ŚLĄSKIEGO INSTYTUTU
RZEMIEŚL.-PRZEMYSŁOWEGO

MIKOŁÓW, UL. STAWOWA 2

Księgarnia

Tadeusza Mikulskiego

Katowice, Marjacka 2 - Tel. 15-82

Poleca:

bogato zaopatrzony dział literatury technicznej.
Specjalność: podręczniki dla rzemieślników,
wzory, albumy, modele, szkice etc. dla wszystkich
zawodów tak krajowe jak i zagraniczne.
Prospekty wysyła gratis odwrotnie.

Śląska Żarówka

Górnośl. Fabryka Żarówek

„HELIOS”

Sp. z ogr. odp.

Katowice,

ulica Św. Stanisława Nr. 4.

TELEFON NR. 33-40

Do lepszego światła przez żarówkę „Helios”

SZCZEPAN GIL, KATOWICE

ul. Marszałka Piłsudskiego 43. Telefon 748

Warsztat szklarski * Skład obrazów i listew

Wykonanie robót budowlano-artystycznych.

Detaliczna sprzedaż szkła białego, kolorowego i drucianego.

Artystyczna oprawa obrazów i luster.

Detaliczna sprzedaż obrazów, ram i listew.

Fa. A. Richter, Specjalny Zakład Budowlany

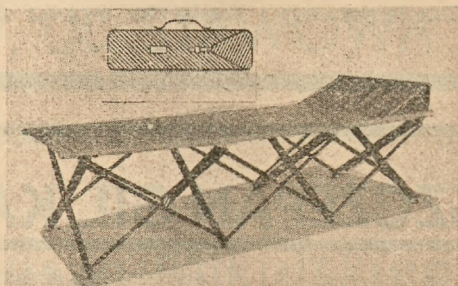
Katowice, ulica Mickiewicza Nr. 42. Telefon Nr. 19-91.

wykonuje

wszelkie roboty posadzkowe t. j. posadzki teraszowe i ksyolitowe, schody z betonu i terazza, płyty teraszowe i z sztucznego kamienia, estrych ksyolitowy pod parkiet i linoleum.

**Składane łóżko
polowe**

„MIKOBOR”

**Idealny sprzęt dla pensjonatów,
schronisk, dla turystów, myśli-
wych, harcerzy i sportowców.**

Waga łóżka z futerałem 8 kg.

Wyrób krajowy! Cena bardzo przystępna!

Skład „Pilot” Katowice, Wojewódzka 50

Telefon Nr. 29-63

Telefon Nr. 29-63

SPIS RZECZY.

	Str.
Wstęp	5

CZĘŚĆ ADMINISTRACYJNA.

Zarząd	23
Walne Zgromadzenie	26
Posiedzenia Zarządu	29
Komisje	32
Pomieszczenia	33
Zespół osobowy biura Śl. Inst. Rzem.-Przem.	36
Zestawienie czynności biurowych w Sekretarjacie Instytutu	39
Ruch członków	39
Biblioteka i czytelnia	41
Inwentarz	41
Pomoce naukowe	41
Spis abonowanych przez Śl. Inst. Rzem.-Przem. czasopism fachowych, żurnali i gazet	46
Zestawienie wyników starań Instytutu o subwencje prywatne	47
Kursy zatwierdzone	49
Kursy	53
Sprawozdanie tabelaryczne z kursów, urządzonych przez Śl. Instytut Rzem.-Przem. w roku sprawozdawczym 1931	54
Przykład obliczania kosztów jednego uczestnika kursu dla malarzy i lakierników	57
Zestawienie tabelaryczne kursów przechodnich, t j. rozpoczętych w r. 1931 a mających się zakończyć w r. 1932	58
Zestawienie kursów projektowanych na r. 1932	59
Regulaminy egzaminów końcowych	61

Instytucje zapraszane w roku sprawozd. do Komisji egzaminacyjnych	63
Spółdzielnia szewska w Mikołowie	64
Fabryczny wyrób obuwia	82

KURSY.

Kurs dla malarzy i lakierników 1. XII. 1930 — 28. I. 1931 w Bielsku	91
Kurs dla malarzy i lakierników 30. I. — 27. III. 1931 w Wełnowcu	93
Wydział rzemioł budowlanych	95
Projektowane kursy z zakresu Wydziału rzemioł budowlanych . .	113
Z poradni betoniarsko-budowlanej Śl. Inst. Rzem.-Przem. . . .	119
Kursy spawania	123
Kurs dla palaczy kotłowych 20. X. 1930 — 31. I. 1931 w Wełnowcu	130
Kurs kroju sukien damskich 19. I. — 3. III. 1931 w Bielsku . . .	131
Kurs dla palaczy kotłowych 31. III. — 26. VI. 1931 w Tarn. Górach	133
Kurs przygotowawczy do egzaminów mistrzowskich 23. III. — 26. VI. 1931 w Katowicach	136
Kurs przygotowawczy do egzaminów mistrzowskich 18. II. — 8. V. 1931 w Rybniku	137
Kurs dla radioamatorów 5. III. — 26. IV. 1931 w Katowicach . . .	138
Projekt organizacji wytwórni radiowej przy Śl. Instytucie Rzem.- Przemysł. w Katowicach	140
Kurs dla monterów elektrotechnicznych 1. XII. 1930 — 10. VII. 1931 w Katowicach	144
Kurs kreśleń i kalkulacji stolarskiej 27. III. — 29. VII. 1931 w Kato- wicach	150
Kurs dla czeladników piekarskich 20. V. — 11. VIII. 1931 w Katowicach	151
Kurs dla palaczy kotłowych 20. III. — 11. VII. 1931 w Wełnowcu .	153
Kurs dla maszynistów obsługujących maszyny parowe 30. III. — 17. VII. 1931 w Katowicach	155
Kurs technologii chemicznej 15. VI. — 28. IX. 1931 w Katowicach .	156
Kurs mechanicznej reparacji obuwia 4. — 23. IX. w Mikołowie .	159
Kurs modniarski 7. IX. — 18. XII. 1931 w Katowicach	160
Kurs kroju damskiego i męskiego 23. XI. — 19. XII. 1931 w Katowicach	165
Kurs dla instalacji piorunochronów 4. II. — 21. IV. 1931 w Katowicach	166
Kurs „Zasadnicze rodzaje uszkodzeń maszyn elektrycznych i ich na- prawa w praktyce“ 13. XI. — 23. XII. 1931 w Katowicach . . .	177
Kurs dla podkuwaczy koni w Katowicach (przechodni)	177
Kurs przygotowawczy do egzaminów mistrzowskich w Katowicach (przechodni)	180

Kursy dla palaczy i elektromonterów w Bielsku przy Polskiem Stowarzyszeniu Inżynierów i Techników Województwa Śląskiego, Koło w Bielsku (przechodnie)	180
Kurs projektowania spawanych konstrukcyj w Katowicach (przech.)	183
Kurs „Transformator w ruchu” w Katowicach (przechodni)	186
Kurs kreśleń technicznych w Katowicach (przechodni)	188
Kurs dla elektromonterów oświetleniowych w Katowicach (przech.)	190
Badania psychotechniczne kinooperatorów, obsługujących aparaty projekcyjne w teatrach świetlnych Województwa Śląskiego. Szkic informacyjny	191
Program I. kursu kształcącego dla kinooperatorów i ich pomocnik.	195
Metoda badań psychotechnicznych J. Curkowskiego	200
Opis konstrukcyjny kontrolografu	207
Przebieg badania psychotechnicznego kinooperatorów	215
Wartościowanie psychotechniczne	224
Wyniki badań psychotechnicznych	228
Rejestracja wyników badań psychotechnicznych	240
Badania lekarskie	251
Zbiorowe zestawienie wyników badań	253
Zastosowanie metody ankietowej	263
Uwagi końcowe	273
Wykresy frekwencji na kursach	277

SPRAWOZDANIE RACHUNKOWE.

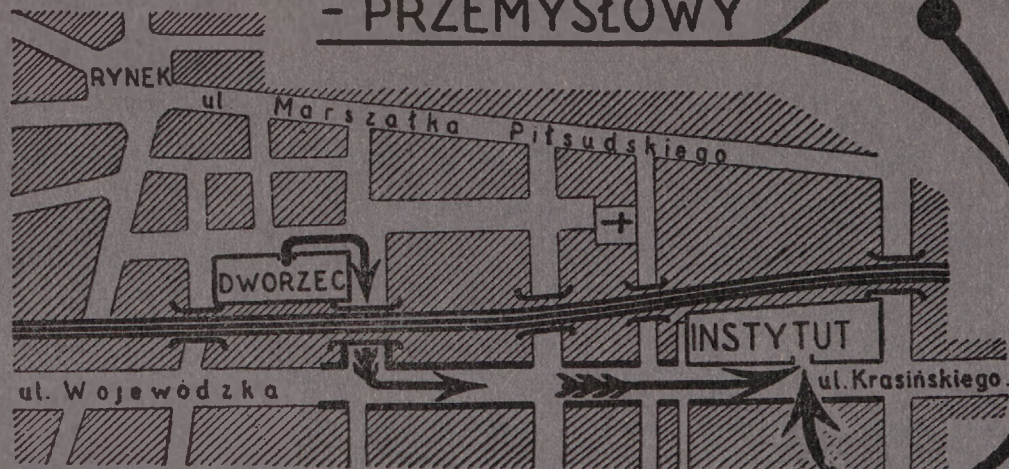
Zestawienie dochodów i rozchodów preliminowanych i rzeczywistych	
Śl. Inst. Rzem.-Przem. za rok 1931	290—291
Zamknięcie kasowe Śl. Inst. Rzem.-Przem. na dzień 31. XII. 1931	292—293
Bilans Śl. Inst. Rzem.-Przem. na dzień 31. XII. 1931	294—295
Rachunek strat i zysków	294—295
Preliminarz budżetowy na rok 1932	296—297
Protokół Komisji rewizyjnej Śl. Inst. Rzem.-Przem. z przeprowadzonych rewizyj za rok 1931	299
Spis członków Śl. Inst. Rzem.-Przemysł.	301

Jak odnajdziesz w Katowicach

ŚLĄSKI INSTYTUT RZEMIEŚLNICZO-
- PRZEMYSŁOWY

CZEŚĆ RZEMIOSTU !

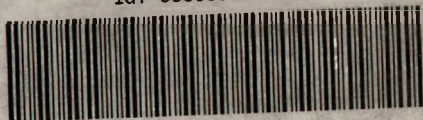
Z dworca na prawo – tunelem – prosto ul. Wojewódzką
do gmachu Śl. Technicznych Zakładów Naukowych.

P.N.A.S.

Adres: Śl. Inst. Rzem.-Przem. ul. Krasińskiego № 2

tel. 837. P.K.O. Nr. 303599.

Biblioteka Śląska w Katowicach
Id: 0030000720654

SL II 22520/4

**DRUK: KSIĘGARNIA I Drukarnia KATOLICKA, SP. AKC.
KATOWICE, ULICA MARSZAŁKA PIŁSUDSKIEGO NUMER 58**